SUTHIPARITHAT JOURNAL

DPU
DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

วารสารสุทธิปริทัศน์

ปีที่ 34 ฉบับที่ 111 กรกฎาคม – กันยายน 2563

(THAI - JOURNAL CITATION INDEX CENTRE: TCI 2)

ISSN 2730-2717 (online)
ISSN 2730-2709 (print)

VOL 34 NO.111 July - September 2020

dpujournal@dpu.ac.th /suthiparithat www.dpu.ac.th/dpurc/journal

วารสารสุทธิปริทัศน์

SUTHIPARITHAT JOURNAL

ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๑๑๑ กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๓
Volume 34 Number 111 July – September 2020
ISSN 2730-2717 (online)
ISSN 2730-2709 (print)

http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal

วารสารสุทธิปริทัศน์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เป็นวารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย กลุ่มที่ 2 (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI 2)
ประกาศ ณ วันที่ 10 มกราคม 2563

เจ้าของ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทร. 02-954-7300 (อัตโนมัติ 30 หมายเลข) ต่อ 646 Dhurakij Pundit University 110/1-4 Prachachuen Road Laksi, Bangkok 10210 Telephone 02-954-7300 (Automatic 30 Number) # 646	
คณะที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย์ เพ็ชรรักษ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	คณบดีทุกคณะ/วิทยาลัย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
บรรณาธิการ	ดร.ภูมิพัฒณ์ พงศ์พฤฒิกุล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
กองบรรณาธิการบุคคลภายนอก	ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริรัศมี	มหาวิทยาลัยศิลปากร
	ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาต สถาปิตานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียา วิบูลย์เศรษฐ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	รองศาสตราจารย์ ดร.กัญจนา ลินทร์ตนศิริกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
	รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	รองศาสตราจารย์ ยุทธนา ธรรมเจริญ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
	รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริร์ บวรกิตติ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา คภะสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหิดล
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิติสันต์	มหาวิทยาลัยมหิดล
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข็มทอง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
	ดร.สินาด ตรีวรรณไชย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
	ดร.พุฒวิทย์ บุนนาค	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	ดร.สุนทรี เหล่าพันจัน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กองบรรณาธิการบุคคลภายใน	รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จิตรน้อมรัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย์ เพ็ชรรักษ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวร จะนู	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิฏิรัตน์ เมฆบัณฑิตกุล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทันทกานต์ ดวงรัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช คำสุพรหม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
กองการจัดการ	ปัทมพร โพนไสว	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	สุดารัตน์ ขำภักตร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ออกแบบรูปเล่ม-จัดหน้า	มนสิชา กรดนวม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
กำหนดออก	ราย 3 เดือน ฉบับละ 550 บาท	E-mail : dpujournal@dpu.ac.th
จัดจำหน่าย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	โทร. 02-954-7300 ต่อ 646
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	โทร. 02-954-7300 ต่อ 277

ทัศนะข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารสุทธิปริทัศน์ เป็นทัศนะวิจารณ์อิสระทางคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับทัศนะข้อคิดเห็นเหล่านั้นแต่ประการใด ลิขสิทธิ์บทความเป็นของผู้เขียนและวารสารสุทธิปริทัศน์ และได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย
The View Expressed in each Article are Solely those of Author(s).

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริรัศมี	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาต สถาปิตานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญจนา ลินทร์ตนศิริกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ยุทธนา ธรรมเจริญ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียา วิบูลย์เศรษฐ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ชาติไทย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ	มหาวิทยาลัยสยาม
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ศิริพร สัจจานันท์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ วิรัช สงวนวงศ์วาน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม ชมงาม	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ศริศักดิ์ สุนทรไชย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ปานมณี	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.มามะ ขิตตะสังคะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริร์ บวรกิตติ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรุณา ไบโลวัส	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา คภะสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิติสันต์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริย์ เข็มทอง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัฒน์ พุกเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณรพี บานชื่นวิจิตร	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพล วิเชียรอินทร์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แววตา เตชาทวีวรรณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภนันต์ ศุภศิริพงษ์ชัย	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสว ฟักขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศักดิ์ สายจำปา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน ไล่สัตรูไกล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชานนท์ โกมุทพุฒิพงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลอย สืบวิเศษ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คม คัมภิรานนท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงค์นิตย์ จันทร์จรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บูลย์จีรา ชิรเวทย์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อสมา คัมภิรานนท์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา บุญโสธรสถิตย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรศุทธิ์ ขอพ่วงกลาง	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิตศร เทอดเผ่าพงศ์	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัคคกร ไชยพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา สิทธิการ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพล ยงศร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยมงคล ผลแก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรรถพล อนันตวรสกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Asst.Prof.Dr. Harald A. Kraus	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.มล กุณฑลรัตน์ ทวีวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.ทวีศักดิ์ กฤษเจริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ดร.ประสิทธิ์ เขียวศรี	สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความภายนอก (ต่อ)

ดร.พุฒวิทย์ บุนนาค	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดร.มานิต บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยรังสิต
ดร.วินัย หอมสมบัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ดร.สัตยะพล สัจจเดชะ	สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย
ดร.สินาด ตรีวรรณไชย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.สุขยืน เทพทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ดร.สุนทรี เหล่าพันจัน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.กัลยา ขาวบ้านแพ้ว	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร.จินตนัย ไพรสณฑ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (อาจารย์พิเศษ)
ดร.ละเอียด ศิลาน้อย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.วนิดา พลเดช	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.วิมาลา ผ่องแผ้ว	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.เอกพงศ์ กิตติสาร	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (อาจารย์พิเศษ)
ดร.สิทธิ วงศ์ทองคำ	มหาวิทยาลัยจันทรเกษม
ดร.จิรวรรณ ปลั่งพงษ์พันธ์	มหาวิทยาลัยจันทรเกษม
ดร.สมปรารถนา รัตนกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.กาญจน์นภา พงศ์พนรัตน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.ปวีนา กองจันทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จิตร์น้อมรัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิรภัสสรศ์ วงศ์ทองดี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รองศาสตราจารย์ พิพัฒน์ ไทยอารี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิลาวัลย์ อินทร์ชำนาญ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองเอม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ลิ้ม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัญญา ปานเจริญ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณสุดา สิริธรังศรี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยพร รัตนเศรษฐ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลีลา เตี้ยงสูงเนิน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช คำสุพรหม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.จิราพร ชมสวน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.พสุธิดา ต้นตราจิณ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.มนต์ ขอเจริญ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.รชฎ ขำบุญ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.วาสนา วิสฤตาภา	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.อาทร จิตสุนทรชัยกุล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.สุรวี ศุนาลัย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Mr.Stephen Cannell	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สารบัญ
Contents

บทความวิชาการ :

การเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะสาขา: ความจำเป็นในแง่มุมของผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะและการสร้างเสริมกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์เพื่อการสื่อสารในการทำงาน 1
SPECIALIZED VOCABULARY LEARNING ACROSS DISCIPLINES: EXPLORING ESP LEARNERS' NEEDS AND FOSTERING VOCABULARY LEARNING STRATEGIES FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION
Win Naing Soe

บทความวิจัย :

การจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก 17
RAMKHAMHAENG UNIVERSITY LECTURERS' TEACHING STYLES WITH REGARD TO ACTIVE LEARNING
บุศรา นิยมเวช, สิริรัตน์ หิตะโกวิท, ทยิดา เลิศชนะ, สันทนา สุธาดารัตน์
Busara Niyomves, Sirirat Hitakowit, Thayida Lertchana, Suntana Sutadarat

การใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 32
THE USE OF METACOGNITION FOR ENHANCING ABILITY ON SELF-REGULATION OF THE MASTER OF EDUCATION (M.ED.) STUDENTS IN THE CURRICULUM AND INSTRUCTION PROGRAM, COLLEGE OF EDUCATIONAL SCIENCES (CES), DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY
อัญชลี ทองเอม, ไพทยา มีสัตย์
Anchali Thongaem, Paitaya Meesat

การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา 46
DEVELOPMENT OF E-LEARNING TO ENHANCE KNOWLEDGE IN EDUCATIONAL PSYCHOLOGY COURSE
วรางคณา โสมะนันทน์, ธรรมนูญ วัฒนปรีดา
Varangkana Somanandana, Thammanoon Wattanapeeda

การพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองแบบพหุมิติ 59
THE DEVELOPMENT OF READING LITERACY TEST FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS: AN APPLICATION MULTIDIMENSIONAL ITEM RESPONSE THEORY (MIRT)
ปองภพ ปะวันเนย์, จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ, ศิวะพร ภู่พันธ์
Pongphop Pawanne, Chuthaphon Masantiah, Siwaporn Poopan

การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจชุมชน 71
DEVELOPMENT OF THE CREATIVITY FOR COMMUNITY KNOWLEDGE TO PROMOTE ADVERTISING AND PUBLIC RELATIONS FOR BUSINESS COMMUNITY
ขวัญชีวา ไตรพิริยะ
Kwuancheewa Traiphiriya

การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร 84
THE STUDY ON MUSIC CULTURE OF THE DAI (TAI) IN BANGKOK
วิทยา แก้วบริสุทธิ์, รุจี ศรีสมบัติ
Witaya Kaewborisut, Rujee Srisombut

สารบัญ
Contents

ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรม ของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทยกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 94
VALUE RELEVANCE OF BOOK VALUE PER SHARE AND EARNINGS PER SHARE AT FAIR VALUE ON INVESTMENT PROPERTY FOR THAI LISTED FIRMS IN REAL ESTATE AND CONSTRUCTION SECTOR
รัชดาภรณ์ เสมาขันธ์, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, ศิริเดช คำสุพรหม, ปรีเปรม นนทลีรักษ์
Ratchadapon Samakhant, Pattanant Petchchedchoo, Siridech Kumsuprom, Preeprem Nonthaleerak

ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันและสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล กับผลการดำเนินงานของบริษัท 110
THE RELATIONSHIP BETWEEN INSTITUTIONAL OWNERSHIP AND GOVERNMENT OWNERSHIP ON FIRM PERFORMANCE
ปิยานันทน์ ณัฐรุจิโรจน์, ศิลปพร ศรีจั่นเพชร
Piyanan Nutrujiroj, Sillapaporn Srijunpetch

คุณภาพน้ำดื่มในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตลาดกระบัง คลองสามวา และเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 126
QUALITY OF DRINKING WATER IN ELEMENTARY SCHOOLS IN LADKRABANG, KHLONG SAM WA AND NONG CHOK DISTRICTS IN BANGKOK
รชยา กุลดารมย์, มาศ ไม้ประเสริฐ
Rachaya Kulladarom, Mart Maiprasert

ธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง-โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนรูปแบบใหม่ 135
URBANIZED BUSINESS: THE NEW MODEL FOR BORDER ECONOMIC DEVELOPMENT
สุพรรณิการ์ ขวัญเมือง, วราวุฒิ เรือนคำ
Supannika Khuanmuang, Warawut Ruankham

บทบาทของส่วนประสมการตลาด7Psและการรับรู้คุณภาพที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในการให้บริการดูแลเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศพม่า 150
THE ROLE OF 7P's MARKETING MIX AND PERCEIVED QUALITY AFFECTING CUSTOMER SATISFACTION AND CUSTOMER LOYALTY OF NURTURING CARE SERVICES FOR EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT IN MYANMAR
วีวีจี, สุนิดา พิริยะภาดา
Htwe Htwe Kyi, Sunida Piriyapada

ปัจจัยที่ส่งผลให้การกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 163
FACTORS AFFECTING THE UNDERPRICING OF INITIAL PUBLIC OFFERINGS IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND
รักชนก สำเนียงล้ำ, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, ศิริเดช คำสุพรหม
Rakchanok Sumnianglum, Pattanant Petchchedchoo, Siridech Kumsuprom

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อของความภักดีของผู้โดยสารในการให้บริการรถตู้มินิบัสในประเทศพม่า 181
KEY DETERMINANTS AFFECTING PASSENGER LOYALTY OF MINIBUS LINE SERVICE IN MYANMAR
โรด้า เมย์
Roda May

สารบัญ
Contents

ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 197
DIGITAL MEDIA CHARACTERISTICS ON FACEBOOK AFFECTING ON IMAGE PERCEPTION OF THE ROYAL THAI POLICE
กฤษณกันต์ เกรียงทวีชัย, วศินี หนุนภักดี
Kritsanagan Kriengthaweechai, Wasinee Noonpakdee

ศึกษาแนวทางการใช้ดนตรีไทยตามนโยบายการสร้างชาติสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม กรณีศึกษา : เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย 210
THE IMPACT OF PHIBUN'S NATIONALIST POLICY: A CASE STUDY OF PHLENG RABAM CHUMNUM PHAO THAI
พงษ์เทพ ตามเมืองปัก, สุรศักดิ์ จำนงค์สาร
Pongthep Tammuangpak, Surasak Jamnongsarn

สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV 223
THE IMPACT OF AUDIT ENVIRONMENTS ON AUDIT QUALITY OF THAI LISTED FIRMS: CLMV INDEX
สุพิชา ศรีสุคนธ์, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, ศิริเดช คำสุพรหม, ปรีเปรม นนทสีรักษ์
Supicha Srisukont, Pattanant Petchchedchoo, Siridech Kumsuprom, Preeprem Nonthaleerak

อิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 243
THE INFLUENCE OF ENTERPRISE RISK MANAGEMENT ON FIRM VALUE MEASURED BY TOBIN'S Q OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND
ณัฐพัชร์ นวลมณีฐิติ, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, ศิริเดช คำสุพรหม
Nattapat Nuanmaneethiti, Pattanant Petchchedchoo, Siridech Kumsuprom

หนังสือน่าอ่าน :

ชื่อหนังสือน่าอ่าน : มังกรหลากสี การขยายอิทธิพลเหนือดินแดนและพันธกิจเผยแผ่อารยธรรมในอุษาคเนย์ 260
สุเทพ นิ่มสาย
Suthep Nimsai

บทบรรณาธิการ

กระผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ ตั้งแต่ฉบับที่ 111 กรกฎาคม-กันยายน 2563 ต่อเนื่องจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลีลา เตี้ยงสูงเนิน ซึ่งได้สิ้นวาระการดำรงตำแหน่งเมื่อสิ้นเดือนมิถุนายน 2563 ที่ผ่านมา กระผมรู้สึกภาคภูมิใจและจะสานต่อ พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการทำงาน คัดเลือกบทความที่มีคุณภาพเพื่อลงตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารสุทธิปริทัศน์ได้รับการประเมินให้อยู่ในกลุ่ม TCI 1

วารสารสุทธิปริทัศน์ดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานบทความทางวิชาการและบทความวิจัยจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมาเป็นระยะเวลายาวนานถึง 34 ปี นับตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน-กันยายน พ.ศ. 2529 มาจนถึงปีปัจจุบัน ฉบับที่ 111 เดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2563 โดยฉบับนี้ ได้ดำเนินการจดแจ้งการพิมพ์ ขอเลข ISSN ใหม่ และ ขอเลข E-ISSN จากหอสมุดแห่งชาติ ประกอบด้วย เลข ISSN คือ 2730-2709 และ E-ISSN คือ 2730-2717 ทำการตีพิมพ์บทความจำนวน 18 บทความ เป็นบทความวิชาการ 1 บทความ และบทความวิจัยจำนวน 17 บทความ นำเสนอองค์ความรู้ที่หลากหลายเช่นเดิม ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ รวมถึงดนตรีและนาฏศิลป์ไทย

หนังสือน่าอ่านประจำฉบับนี้ได้แก่ “มังกรหลากสี การขยายอิทธิพลเหนือดินแดนและพันธกิจเผยแผ่อารยธรรมในอุษาคเนย์” ประพันธ์โดย ศ.ดร.ยศ สันตสมบัติ แนะนำโดย ดร.สุเทพ นิ่มสาย โดยหนังสือเรื่องนี้ได้กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับข้อค้นพบและมุมมองในเชิงนโยบายของจีน ที่แผ่อิทธิพลมายังกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขงและอุษาคเนย์ในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลยุทธ์การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิดทุนนิยมจีนภายใต้วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจและอุดมการณ์ชาตินิยมจีน การเรืองอำนาจของจีน (Rise) และการเรืองอำนาจโดยสันติ (Peaceful Rise) รวมทั้งแนวคิดโลกสมานฉันท์ (Harmonious World) รวมถึงแนวความคิดของผู้นำจีนที่มีต่อประเทศในอุษาคเนย์ ดังนั้นจึงเป็นหนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าแก่การอ่านและทำความเข้าใจการเข้ามามีอิทธิพลของประเทศจีนและประเทศอุษาคเนย์ ได้เป็นอย่างดี

พร้อมกันนี้วารสารสุทธิปริทัศน์ได้รวบรวมบทความที่ได้ตีพิมพ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์วารสารสุทธิปริทัศน์อย่างเต็มรูปแบบ และพร้อมให้ผู้อ่านเข้าไปศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้คงอยู่คู่สังคมไทยตราบกัลปาวสาน ขอท่านผู้อ่านจงประสบความสุข ความเจริญก้าวหน้า สืบไป

ดร.ภูมิพัฒณ์ พงศ์พฤฒิกุล
บรรณาธิการและผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
สายงานวิจัยและพัฒนา

การเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะสาขา: ความจำเป็นในแง่มุมของผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะและการสร้างเสริมกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์เพื่อการสื่อสารในการทำงาน

SPECIALIZED VOCABULARY LEARNING ACROSS DISCIPLINES: EXPLORING ESP LEARNERS' NEEDS AND FOSTERING VOCABULARY LEARNING STRATEGIES FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION

Received: October 18, 2019
Revised: March 23, 2020
Accepted: March 25, 2020

Win Naing Soe*

* Lecturer, English for Instructional Support Program, Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University
* Email: win_naing.soe@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การเรียนรู้และความคงทนในการจดจำคำศัพท์เฉพาะสาขาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะในทุกสาขาวิชา เพราะผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจบทอ่านเฉพาะสาขา และเพิ่มพูนสมรรถนะทางด้านคำศัพท์ เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านทักษะการสื่อสารในอันที่จะเตรียมตัวสำหรับงานอาชีพในอนาคต บทความนี้จึงได้อธิบายเรื่องบทบาทของคำศัพท์เฉพาะสาขาในวิชาภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ โดยเน้นไปที่ความจำเป็นทางด้านการเรียนรู้คำศัพท์ในหลาย ๆ มิติเพื่อความเข้าใจและการสื่อสารในบริบทการทำงาน รวมถึงอธิบายรูปแบบกลวิธีในการเรียนรู้คำศัพท์ทั้งรูปแบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีตและรูปแบบใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลจากคำศัพท์ที่ใช้กันอยู่จริง หรือการใช้เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ๆ ในการรวบรวมคำศัพท์ ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้คำศัพท์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะสาขา ยิ่งไปกว่านั้น บทความนี้ยังได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาและข้อจำกัดที่สำคัญอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะสาขา รวมถึงความจำเป็นในการฝึกฝนผู้เรียนให้มีกลวิธีในการเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะสาขา และการนำกลวิธีดังกล่าวมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจการใช้คำศัพท์และสามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี บทสรุปของบทความนี้ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะในการเอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ และข้อเสนอแนะในการเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะสาขาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

คำสำคัญ: ภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ กลวิธีในการเรียนรู้คำศัพท์ การเรียนรู้คำศัพท์ คำศัพท์เฉพาะสาขาสมรรถนะทางด้านคำศัพท์

Abstract

Specialized vocabulary acquisition and retention is crucial for tertiary level learners in English for Specific Purposes (ESP) courses in a particular discipline to comprehend subject-specific texts and enhance lexical competence to develop their communicative ability in preparation for their future careers. This article outlines the role of specialized vocabulary in ESP courses while highlighting various aspects on learners' lexical needs for their comprehension and communication in professional contexts. This paper also provides an overview of vocabulary learning strategies, ranging from the most common to the recent which include data-driven and technology-based strategies that facilitate ESP learners' vocabulary acquisition and raise their motivation in specialized vocabulary learning. Moreover, the major issues and limitations impeding learners' progress in specialized vocabulary learning are addressed. The paper also sheds light on the need of learner training for fostering specialized vocabulary learning strategies by teachers and employing them effectively for comprehension and communication purposes by learners. The article concludes with a discussion by ESP practitioners in facilitating the vocabulary learning process and recommendations for specialized vocabulary acquisition and enhancement activities inside the classroom and beyond.

Keywords: English for Specific Purposes (ESP), Vocabulary Learning Strategies, Vocabulary Acquisition, Specialized Vocabulary, Lexical Competence

Introduction

While globalization and the demand of professionals with communicative competence in all careers has been greatly increasing, teaching and learning discipline-specific language skills in English for specific purposes (ESP) courses have emerged to equip students with interactional and transactional communication skills for their future workplace as effective communicative ability is synonymous with business success. Until recently, ESP scholars and researchers have presented their pedagogic views on vocabulary as a basic tool for communication and subject-specific knowledge, and they are fundamental to language teaching, successful language acquisition, and comprehension of the texts in students' respective fields, and their future development (Brooks, 2014; Criado & Sแnchez, 2009; Donesch-Jezo, 2014; Hall, 2012; Liuolienė & Metiūnienė, 2013; Maharaj, 2017). Since the fundamental characteristics of ESP is defined to meet specific needs of learners, this article first highlights the learners' academic and professional needs in vocabulary learning and discusses what types of vocabulary they should focus on and how much vocabulary learning they need.

To facilitate learners' specialized vocabulary learning and acquisition process, utilization of vocabulary learning strategies (VLS) plays a vital role in fostering productive knowledge and mastery of subject-specific lexical items. As Wu (2014) stated, teachers' effective teaching strategies can motivate struggling learners, and vocabulary learning strategies should be addressed in ESP classrooms due to its close relationship with comprehension and application of reading and other communication skills. To this end, the article describes a wide range of vocabulary learning strategies in ESP contexts, supported by the outcomes of empirical investigations made by several ESP scholars. It also suggests ESP practitioners to introduce their learners to a variety of vocabulary learning strategies through tasks and activities to make their vocabulary learning more effective and meaningful and allow them to become more autonomous with increased communicative abilities.

1. ESP learners' specialized vocabulary learning for comprehension and communication needs

As Belyaeva (2015) maintains, ESP courses should focus on learners' specific needs by targeting student relevant language skills and competencies. Donesch-Jezo (2014) and Georgieva (2015) considered terminology skills as the primary focus in ESP courses at the tertiary level in order to help students achieve their goal of performing specific job functions and communicating effectively in targeted workplace situations. Particularly, when students engage with discipline-specific texts in their field of study, a large proportion of the texts are usually made up of specialized vocabulary. The study of Chung and Nation (2004, as cited in Coxhead & Demecheleer, 2018) found that technical vocabulary occupied approximately one third of the vocabulary of an anatomy textbook and one fifth of an applied linguistics textbook. For ESP students, learning vocabulary in specific language features or registers is essential for their ability to cope with specific content in their field such as genre-specific texts or discourse of a specific area of study (Brinton et al., 2003, as cited in Hou, 2014). In a Romanian context, Boeru and Cizer (2016) stressed the need of naval cadets' terminology competence in their ESP course to enable them to comprehend specialized texts and perform academic and career-related functions. Similarly, Salehi, Khadivar and Mehrabi

(2015) revealed that learning engineering terminology improves students' subject-matter background knowledge and enhances their reading proficiency, both of which are crucial for becoming future engineers. As a consequence, ESP scholars have highlighted the fact that learning specialized vocabulary is paramount for students in their ongoing studies which demand the students' time, continual effort and practice (Hirsh & Coxhead, 2009; Maharaj, 2017, as cited in McLaughlin & Parkinson, 2018). In this regard, Woodward–Kron (2008, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018) claims that students' discipline-specific lexical knowledge can help them comprehend their subject-matters more accurately and will contribute to their success in professional communication skills.

In addition to ESP learners' pedagogic needs, many studies have focused on communication needs of specialized vocabulary study in their particular field (Chung & Nation, 2004, as cited in Hou, 2014). To illustrate, Donesch-Jezo (2014) and Akbari (2017) suggested medical and paramedical students learn linguistic and lexical features of specialized vocabulary in medical English courses, emphasizing meaning, pronunciation and usage in registers used in their branch of medicines to make their work more effective and accurate in professional communication, such as writing case histories, giving orders to patients and nurses and discussing problems with patients and hospital staff. In the same way, Bosher and Smalkowski (2002, as cited in Riahipour & Saba, 2012) acknowledged that maximizing students' competence in medical terminologies is increasingly salient to their communicative functions in real-life hospital situations. In the contexts of business, economics and finance, according to Troufanova and Inozemtzeva (2015) and Belyaeva (2015), business vocabulary acquisition should be emphasized for professional communicative competence of economics students and financial terms should be focused on in order to help prepare finance or business administration major students to meet their communication needs and carry out their responsibilities in their prospective future workplaces. Fiorito (2005, as cited in Liuolienė & Metiūnienė, 2013) warned that students' lack of lexical competence will result in communication breakdowns in professional situations.

2. Types and size of vocabulary required for ESP learners

To fulfill learners' lexical needs, ESP practitioners should explore and identify the types of vocabulary they should focus on and the amount of vocabulary they need to cover in order for students to comprehend their discipline-specific texts and enhance their communication skills in professional contexts. Chirobocea-Tudor (2018) contends that the crucial aspects of learning specialized vocabulary in ESP courses involves what vocabulary needs to be focused on and the extent to which the vocabulary is required for comprehending discipline-specific contexts and communicating in professional situations. The question then arises as to what vocabulary they should learn, which depends on what they need for communication purposes in their future career. As Brooks (2014) noted, priority should be given to the types of vocabulary which meet the learners' needs in the field of their particular study. To achieve this, Nunan (2015, as cited in Maharaj, 2017) classified vocabulary as receptive vocabulary: the words a learner can recognize and retrieve, but are not utilized, and productive vocabulary: the words a learner is able to recognize, retrieve, and utilize. In ESP contexts, Hall (2012, p. 1) emphasizes that "an accurate grasp of vocabulary enhances students' receptive and productive vocabulary skills".

In early empirical studies of ESP vocabulary learning, Carter (1988, as cited in Donesch-Jezo, 2014) split ESP vocabulary into two major groups: "core vocabulary, which is neutral by not indicating degrees of intensity or formality, and subject-specific core vocabulary, only expressive of a particular field". Kennedy and Bolitho (1991, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018), later categorized ESP vocabulary as technical and semi-technical although semi-technical words are not as specific as technical vocabulary in a specialized field of study. However, according to them, semi-technical vocabulary can be encountered more frequently in professional texts. Nation (2001, as cited in Zhang, 2013; Donesch-Jezo, 2014) gives a comprehensive overview of ESP vocabulary and detailed them accordingly: 1) high-frequency words (i.e., function words such as prepositions, articles and content words such as nouns, verbs, adjectives and adverbs; 2) academic words or sub-technical words that are common in academic texts; 3) technical words which are common in discipline-specific areas; and 4) low-frequency words that are rarely used in students' field of study. Nation (2001, as cited in Hou, 2014; Hajiyeva, 2015) affirmed that ESP learners should learn high frequency words, which are most common and useful in the specific field of study, before low frequency words which belong to a specific field of discipline.

Aside from types of ESP vocabulary, many ESP scholars have highlighted lexical coverage or the adequate amount of vocabulary learners need to acquire in order to comprehend specific texts and effectively participate in professional communication. As Waring and Nation (2004, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018) have manifested, if the students do not know minimum 98 percent of the vocabulary in a given specialized text, their learning process will be delayed and interrupted by looking up the meaning in dictionaries or checking with their teacher and the reading activity turns out to be boring and demotivating. Therefore, Wanpen, Sonkoontod, and Nonkukhetkhong (2013, p. 313) emphasized that "knowing adequate vocabulary can facilitate students to convey meaning in communication". To increase students' repertoire of new vocabulary, Maharaj (2017) recommends students achieve both breadth and depth of vocabulary knowledge which is more qualitative of knowledge and covers the number of words learners need to know. In engineering context, Hsu (2014, as cited in Nekrasova-Beker, Becker, and Sharpe, 2017) suggested that students need to know as many as 5,000 word families to meet 95 per cent lexical coverage for sufficient comprehension to understand the content of an engineering textbook. In this regard, ESP practitioners play a crucial role in exploring, identifying and determining the adequate number of lexical items to be learned and facilitate their learning process to help learners cope with the complexity of discipline-specific texts to enhance their comprehension and meet their communication needs.

3. The initial stage in specialized vocabulary learning: Features and semantic aspects

To maximize learners' lexical knowledge, specialized vocabulary learning requires them to be exposed to diverse aspects of vocabulary such as features and meaning. Many scholars have emphasized the importance of focusing on word meaning which takes a vital role in learners' vocabulary acquisition processes. Nattinger (1988, as cited in Dudley-Evans & St. John, 1998) suggests that the vocabulary learning process should be comprised of vocabulary acquisition, expansion, retrieval, utilization and retention. When expanding students' lexical repertoire and enhancing their

semantic and pragmatic competencies, Maharaj (2017) and Wu (2014) argue that students need to explore the multiple meanings of context-bound specific words and comprehend the different meanings of the same word depending on the context or the particular register. According to Dudley-Evans and St. John, the retrieval of a vocabulary item from memory is aided by the grouping of words according to their meaning. When ESP learners can grasp a large number of lexical features and meanings of target vocabulary, as Criado and Sևnchez (2009) argued, it will raise the students' awareness of the knowledge of vocabulary which develops their accuracy and fluency in their language skills and enable meaningful communications that are crucial to the needs of ESP learners for their target careers.

More fundamentally, Akbari (2015) noted that learners need to know the features and formation of vocabulary entailing spelling, pronunciation, meaning, affixes, derivative words, grammatical functions of the word, the concept behind the word, synonyms, connotations, collocations, and constraints on the use of the word. Xhaferi (2010) researched learning strategies employed by students at the South East European University and found that word features analysis was the participants' most-frequently-used strategy which takes into account word features involving stem word, part of speech, prefix, and so forth, to discover the meaning of new words.

4. Perspectives on major issues and limitations in learning ESP vocabulary

4.1 Adequacy of learners' English language proficiency

An issue of concern in specialized vocabulary learning in ESP courses is the fact that many second language (L2) learners are facing great challenges in comprehending and utilizing discipline-specific terms in their field of study (Nababan, 1993, as cited in Wu, 2014; Evan & Green, 2007, as cited in Gablasova, 2015). Nation (2001, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018) discussed this issue and suggested that learners at tertiary level should have minimum intermediate level of English proficiency when taking ESP courses. Nekrasova-Beker et al. (2017) examined English proficiency of international students enrolled in an intensive English program before their admission into Faculty of Engineering of a university in the USA, and the findings indicated that there is a significant gap between L2 learners' existing lexical knowledge and lexical demand of the various sub-domains in an engineering field. Apparently, a learner's lack of required English proficiency level will hinder his or her specialized vocabulary acquisition and development process. As Paltridge (2001) points out, it is vital to establish students' individual language learning needs by conducting a present situation analysis and a pre-course test that asks students to perform target-level tasks exploring their language proficiency and background knowledge of specialized vocabulary in their field of study.

4.2 Effectiveness of vocabulary teaching in ESP courses

When equipping students with technical vocabulary skills in an ESP classroom, a teacher's instruction in an ESP program may have both positive and negative effects on their learners' specialized vocabulary acquisition and application, because a teacher's ineffective teaching can lead to a lack of full comprehension and ineffective communication skills on the students' part which hampers their employability and fluency in their future workplace. While the needs of ESP learners vary, Liuolienė and Metiūnienė (2013) suggested to ESP practitioners that teaching methods should not be the same as those in general English programs since learners need to

acquire specialized vocabulary and comprehend subject-specific texts that contrast with those in general English in terms of purpose and complexity. Hoa and Mai (2016) revealed the outcomes of their study that unemployment of Vietnamese students resulted from being unable to meet the employers' expectations due to a lack of effectiveness in teaching-learning of ESP courses in Vietnamese universities.

4.3 Learners' utilization of vocabulary learning strategies

Needless to say, learners' motivation has a great influence on their vocabulary learning. Chirobocea-Tudor (2018, p.172) asserted that "motivating students to learn vocabulary can be a daunting task in this day and age, because learning vocabulary has traditionally been perceived as boring because it is a long process that requires time and patience". To overcome this, many studies have suggested that students need to employ learning strategies that can scaffold them to achieve their goals in specialized vocabulary learning. Thus, equipping ESP students with effective vocabulary learning strategies plays a major supporting role in their vocabulary acquisition process. Students' utilization of vocabulary learning strategies for vocabulary acquisition also depends on the types of their word knowledge, namely declarative knowledge and procedural knowledge gained through conscious or explicit learning and implicit or incidental learning and consolidation of both types of knowledge needs memorization by rehearsal or repetition before automatization which will lead to fluency in communication (Criado & Sanchez, 2009).

Wanpen et al. (2013) and Tskhvitava (2016) suggested that applying strategies become essential for success in learning due to learners' difficulties in taking grasp of specialized vocabulary in students' field of study. On the other hand, Tskhvitava (2016, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018) attested that despite more time spent on expanding their lexicon, the outcomes of ESP students' recognition of vocabulary in verbal and written communication, and their comprehension of vocabulary in listening and reading skills are still inadequate as a result of ineffective strategies of vocabulary learning. These research outcomes suggest that lack of utilizing learning strategies or their choice of ineffective learning strategies will lead to negative learning outcomes unless they select effective vocabulary learning strategies recommended by teachers. Therefore, vocabulary learning strategies (VLS) play a vital role in ESP and they facilitate students' vocabulary acquisition and retention process in the field of their study.

5. Pedagogic aspects on ESP vocabulary learning strategies

5.1 Umbrella terms: Direct and indirect vocabulary learning strategies

ESP students usually acquire technical and semi-technical vocabulary by both intentional and incidental learning through reading in specialized context. Many scholars including Oxford, Nation and Schmitt devised and developed the taxonomies of vocabulary learning strategies and proposed more effective approaches for learners' lexical acquisition and competence in their studies. Oxford (1990, as cited in Sadeghi, Hassani, and Hessari, 2014) classified learning strategies into two major areas, direct strategies that directly deal with the target language learning and indirect strategies that support and enhance the process of language learning. Oxford divided these two areas into six sub-groups: memory strategies, cognitive strategies, compensation strategies, metacognitive strategies, affective strategies and social strategies and these groups are extended to more sub-groups. Schmitt (1997, as cited in Jurković, 2006) further provided a more detailed account of vocabulary learning strategies into two main categories: direct strategies which involves memory, cognitive, and

compensation, and indirect strategies which are comprised of metacognitive, affective, and social strategies. Tskhvitava (2016) claims that morphological analysis of word structure is essential for a direct strategy: vocabulary used in class, and an indirect strategy: vocabulary used in independent work, of vocabulary learning. Schmitt later included determination strategies which look into the discovery of the usage and meaning of new words without another's help, and consolidation strategies which are used for consolidating the word in memory for application in the future.

Nevertheless, Segler et al. (2001, as cited in Jurković, 2006) pointed out that the taxonomies are still inadequate as they do not include concepts related to deeper analysis which entails more cognitive effort or semantic involvement that results in a more long-lasting lexical repertoire. Crucially, effective use of vocabulary learning strategies should be elicited by observation, interview, test, and survey, and teachers should determine what strategies should be applied to replace the ineffective, surface learning strategies commonly employed by learners.

5.2 Technical word list for specialized vocabulary acquisition

Building up technical vocabulary lists is an essential learning tool and a common practice in learning specialized vocabulary in each discipline and they serve ESP practitioners, material designers, and learners for pedagogical purposes. In engineering contexts, Ward (2009, as cited in Nekrasova-Beker et al., 2017) emphasized specialized vocabulary which appears in word lists should represent the domain or sub-domain of the relevant discipline such as civil engineering, chemical engineering, etc., and suit the level of target group of students. Ward's idea was supported by other researchers such as Brooks (2014) who gives a comprehensive overview of word list and offers useful insights on what and how vocabulary should be selected for the word list. Brooks claims that the word list must contain words that are representative of the target vocabulary students need to utilize for their professional purpose and selected words should occur across a range of different genres and text types in job-related contexts. Therefore, before students read a discipline-specific text, a vocabulary load analysis can be used to determine how many words and word families are needed to read a text and prepare the word lists and word family lists accordingly. Nation (2013, as cited in Coxhead & Demecheleer, 2018) suggested including a headword and its derivations.

Among the studies of word selection procedure in devising a technical word list, Nekrasova-Beker et al. (2017) stated that various types of engineering word lists comprised of individual words or word families were retrieved from discipline-specific corpora devised by ESP practitioners and researchers, and the selection criteria is based on frequency of occurrence and other lexical characteristics. A significant longitudinal study conducted by Chirobocea-Tudor (2018) highlights the importance of making word lists of technical and semi-technical vocabulary. According to the study, by the end of each semester, students had access to over 300 technical and semi-technical vocabulary and the accumulation of technical vocabulary rose to over 1,000 words after four consecutive semesters. Thus, as noted by Coxhead (2013, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018), devising a technical word list is a helpful though daunting task for ESP learners in order to enhance their comprehension and utilization of vocabulary in discipline-specific context in their field of study. On the other hand, Hall (2012) highlighted the drawback of the word lists, arguing that they lack providing the word in varied contexts and linking to learning pronunciation. Generally, it is not supportive for fostering ESP students' lexical competence by giving merely a decontextualized word list along with meaning in first language equivalence.

5.3 Bottom-up strategies: Memorization and repetition

When students learn vocabulary, memory is significantly important to their cognitive process and they fundamentally use repetition and memorization strategies to achieve their short-term purpose such as passing exams. According to Schmitt (2000, as cited in Xhaferi, 2010) and Criado and Sanchez (2009), the lexical information acquired in learners' memory first appear in a learner's short-term memory and they are later activated and enhanced through rehearsal or repetitive practice to become permanent long-term memory. Hence, learners' vocabulary acquisition mainly involves short-term and long-term memory in cognitive processes in which acquisition, storage, expansion, retrieval and retention of new vocabulary learned occurred. For learners' vocabulary acquisition and long-term retention, there have been two contrasting views, proposed by ESP researchers. To acquire all syntactic, pragmatic, phonological, derivational, morphological, and stylistic features of specialized vocabulary in learners' lexical repertoire, Nation (2001, as cited in Akbari, 2015) and Nakata (2006, as cited in Maharaj, 2017) stressed that vocabulary acquisition needs continual repetition for effective learning. According to the study of Akbari (2017), the comprehension strategy, which involves memorizing the words on bilingual word lists through oral and written repetition, was the most frequent strategy employed by the majority of Iranian medical students. On the other hand, Lewis (1993, as cited in Jurković, 2006) proposed a lexical approach to vocabulary learning, which focuses more on contextualized learning than memorization of lexical phrases for storing vocabulary in students' long-term memory. As mentioned by Gu and Jognson (1996, as cited in Jurković, 2006, p. 26), "the shallow (also surface or mechanical) strategy of visual repetition was the strongest negative predictor of learning outcome, as opposed to deeper strategies".

5.4. Contextualized and decontextualized vocabulary learning strategies

To increase lexical storage in students' long-term memory, many scholars recommended using decontextualized vocabulary on technical word lists at the beginning level and more contextualized vocabulary learning when students' language skills increase or a combination of two strategies in vocabulary tasks and activities. On the other hand, Jurković (2006) argues that contextualized and decontextualized vocabulary learning strategies are appropriate for both highly proficient learners and less proficient learners. Therefore, learning specialized vocabulary in discipline-specific context plays a vital role when seeking meaning of new vocabulary in ESP classrooms. As Criado and Sanchez (2009, p. 863) pointed out, "the absence of any contextual and meaningful elements in the teaching-learning of vocabulary may trigger ambiguity or misunderstanding, and therefore it may lead to failure in communication".

5.5 Dictionary and translation strategies for comprehension

Using the monolingual dictionary is another vocabulary learning strategy used by many ESP learners to find out the meaning of unknown words through translation since they contain more linguistic information of vocabulary than bilingual dictionaries for seeking equivalents in their first language (L1) (Nation, 2001, as cited in Xhaferi, 2010; Tskhvitava, 2016). According to Akbari (2017), finding the equivalents of technical vocabulary in L1 through translation can be facilitated by using analogies, comparing specialized vocabulary between first language and target language to find out the similarities in spelling, pronunciation and concepts. As Chirobocea-Tudor (2018, p.178) argues, "translation as a learning technique is also very useful in ESP classes, as it helps both introduce and consolidate technical terms". Taking a similar view with Akbari, Chirobocea-Tudor also considers

translation as a tool to help students comprehend the contrasts between L1 and L2 and increase their knowledge on context-appropriate meaning and semantic relationships with other words such as synonyms during a troubleshooting session in class. The outcomes of such studies indicate that many L2 learners often have access to bilingual dictionaries owing to the complexity of the text. Xhaferi suggests that using dictionaries can make enhanced vocabulary retention; however, this practice should not be the major source of learning vocabulary, especially, the monolingual dictionaries can provide only approximate meaning whereas using bilingual dictionaries preferred by low proficiency learners who always seek the first language equivalent and use word-by-word translation to figure out the meaning. Indeed, overusing bilingual dictionaries due to a lack of ability in guessing the meaning defeats the purpose of second language acquisition.

5.6 Contextual strategies: Guessing lexical meaning from context clues

To move away from reliance on a dictionary is to utilize students' vocabulary and thinking skills to guess word meaning through contextual clues. Contextual strategies are recognized as both reading strategies and vocabulary learning strategies, and students who employ these self-regulated vocabulary learning strategies will have the ability to become successful independent learners in and outside of the classroom. Ahmad, Kasim, , and Muhammad (2018) investigated business management major students' vocabulary learning strategies in ESP courses and the results revealed that most of them utilized contextual clues strategies to figure out the meaning of new words despite inaccurate guesses made by some students who used the same strategy. Similarly, a study conducted by Akbari (2017) who examined Iranian medical students' vocabulary learning strategies showed similar findings that students' most frequently-used vocabulary learning strategies are guessing and dictionary strategies. To make successful guesses, Nation (2001, as cited in Tskhvitava, 2016) stressed the importance of students' prior knowledge which plays a crucial role in guessing. Besides employing a specific strategy, participants in the study carried out by Xhaferi (2010) used a combination of strategies in discovering the meaning of unknown words, such as determination strategies: guessing the meaning from the textual context, checking dictionaries for definition or synonym in English or L1 equivalent; comprehension strategies; transactional strategies: asking the teacher; social learning strategy: cooperating with peers, and word features analysis.

5.7. Discovery strategies: Data-driven and technology-based vocabulary learning

5.7.1 Utilizing corpora and concordance in vocabulary learning

With the merging of information technology and education technology, data-driven learning (DDL), a corpus-based approach, has been devised for effective ESP vocabulary teaching and learning. Developing corpora of subject-specific texts is incorporated into vocabulary teaching as a research and teaching tool to draw up lists of key lexical items in each discipline (Dudley-Evans & St John, 1998). In the same way, Wu (2014) and Coxhead and Demecheleer (2018) stressed that corpora language instruction plays a crucial role in developing technical word lists to decide which words from the corpus of discipline-specific written texts should be included in a word list using a selection criterion. Wu (2014) recommends corpus building for designing appropriate needs-based teaching materials, motivating students and course evaluation purposes. According to Wu, teachers and learners should build their own corpora, and concordance by selecting target words from specialized genres in domains in their field of study in order to resolve their difficulties in vocabulary learning. From a pedagogical point of view, Nekrasova-Beker et al. (2017) suggests

ESP practitioners integrate corpus-based activities into their specialized vocabulary learning and provide access to authentic discourse in specific genres in order to help learners explore the syntactic features of professional contexts. As a consequence, ESP practitioners are recommended to create various types of interactive tasks and activities to foster students' lexical acquisition and expansion through corpus-based concordances which promote discovery-based learning by supporting students to discover lexical features, syntactical features, and collocations of specialized vocabulary in authentic texts.

5.7.2 Digitized vocabulary learning strategies

Since Computer Assisted Learning (CALL) was integrated into language instruction in second language learning, ESP vocabulary learning have been developed in terms of using computer technology as a learning tool creating many applications in teaching and learning including a variety of vocabulary tasks and exercises via language learning software, CDs, Internet and various other resources. Liuoliene (2013, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018, p.179) pointed out that "the virtual medium has also become a major means of learning ESP vocabulary, favored by both learners and teachers because finding such terminology is easier on the Internet than in any printed dictionary". Many recent studies shed new light on the fact that employing technology-assisted learning strategies helps ESP learners to gain more practical knowledge and real-world experience in their specialized lexical acquisition and development. In recent years, there are many effective ways to integrate technology into the process of teaching and learning professional vocabulary both inside and outside classroom. Indeed, technology-oriented students are embracing digitized vocabulary learning by discovery which stimulates their interest and promotes their creative and critical thinking skills (Liuolienė & Metiūnienė, 2013). Technology-based vocabulary learning, such as game-based learning, raises their motivation, interactiveness and competitiveness in a stress-free learning atmosphere (Nguyen & Nga, 2003, as cited in Riahipour & Saba, 2012). Moreover, the Mobile Assisted Language Learning (MALL) or Mobile learning (M-learning) makes use of smart phones which is convenient, user-friendly and easily accessible for learners, and vocabulary learning applications, such as mobile dictionaries, can be downloaded on the phone for tracking, memorization, and having access to interactive tasks (Ali & Ghazali, 2016; Alizadeh, 2018). Ultimately, this digitized vocabulary learning is gradually replacing the use of textbooks, paperback dictionaries, and reliance on the teacher. Most crucially, utilizing these electronic learning tools raises learners' motivation, provides improved potentials for specialized vocabulary acquisition and enrichment, and makes them feel that they are digital learners in the ever-changing academic world.

5.8. Workplace-based vocabulary learning strategies for terminological skills

To meet learners' communicative needs, ESP pedagogy has been incorporated into most major discipline area and focuses on the real use of vocabulary for communicative purpose in the workplace. Therefore, Nation and Coxhead (2001, as cited in Hajiyeva, 2015, p. 141) suggested that "words should not be learned out of context for the purpose of the acquisition of vocabulary". Although students are given myriad opportunities to have access to authentic sources, pertaining to their discipline in technology-assisted vocabulary learning strategies, ESP practitioners have been attempting to bridge the gap between the classroom and the workplace to get their learners closer to authentic learning environments in real-world settings. In line with this purpose, Georgieva (2015, p. 12) contended that "successful learning is possible only when terms are not taught as a subject separated from the students' real world". A pressing need for lexical competence of

students in various specific domains in engineering was also highlighted in the study of McLaughlin and Parkinson (2018) who suggested that since the large amount of technical lexis is required to become a carpenter, learning technical vocabulary should be incorporated into professional workplace training courses. Their workplace-based specialized vocabulary learning on carpentry mainly focuses on the acquisition of the specialized vocabulary fostered in a practical training environment. As Belyaeva (2015) noted, bridging classroom and workplace and achieve their goal which promotes their employment opportunities as well as their personal development in their future career and workplace communication skills.

5.9. Integrated strategies for multi-dimensional vocabulary acquisition (MDVA)

Among the various vocabulary learning strategies ESP learners can be trained to employ, Maharaj (2017) opined that Multi-Dimensional Vocabulary Acquisition (MDVA) entails a thorough analysis and can have access to all aspects of the target vocabulary in an ESP course. According to Maharaj (2017), using Multi-dimensional Vocabulary (MDV) analysis will foster students' multi-dimensional vocabulary acquisition and they will subsequently have in-depth understanding of meaning and usage of specialized vocabulary. Maharaj emphasized that using a combination of vocabulary learning strategies should lead to multi-dimensional vocabulary acquisition which is not only discovering word meaning, but also gaining a full comprehension of the concept in all dimensions of the words which learners can use in both vocal and written communication for interactional and transactional needs. By using multi-dimensional vocabulary learning strategies, students can learn a new word by making use of its properties such as the word's pronunciation, its orthography, the relationship between how it is written and how it is pronounced, part of speech, morphology and analogy which is the word's phonological relationship with its first language equivalent.

6. Learner training for effective use of vocabulary learning strategies

ESP practitioners need to provide learner training which involves helping learners to find out how they should learn terminology most effectively. It is also aimed at encouraging learners to take responsibility for learning and assisting them to develop learning strategies. Crucially, it elicits learners to reflect on how they are learning discipline-specific vocabulary to increase their comprehension in professional texts and their communication skills in target situations. Jurković (2006) highlighted the fact that training learners to make them aware of the strategies they deploy is not adequate for their successful vocabulary learning; rather, they themselves should select, monitor and evaluate the strategy that meets their learning goals. Since ESP learners should be exposed to many different vocabulary learning strategies, Akbari (2015) emphasized that the learners should be trained for utilizing vocabulary learning strategies that can help students become independent learners. During the learning strategies training, Sadeghi et al. (2014) advised ESP practitioners that they should make their learning strategy instruction flexible and focus more on learners' needs and preferences for particular learning strategies.

7. Facilitating learners' vocabulary acquisition and retention process

7.1 Teacher's role as a facilitator and material developer

Brooks (2014) highlights the role of ESP practitioners to help learners find the right strategies that best suit their learning to enhance their vocabulary acquisition, retrieval, and retention through their active involvement in the learning process. As Tskhvitava (2016, as cited in Chirobocea-Tudor, 2018) mentioned, appropriate teaching materials, effective learning strategies and teacher-learner interactions promote an environment of engagement which is crucial to overcome students' learning problems and raise their motivation. In the ESP vocabulary teaching-learning process, despite a lack of utilizing vocabulary learning strategies on the learners' side, Chirobocea-Tudor (2018) has presented a balanced view that if teachers can make improvements in their pedagogical strategies and make the ESP vocabulary learning more interesting and fun, it will boost students' vocabulary acquisition and make them become autonomous learners.

7.2 Activities for maximizing learners' lexical competence

In addition to utilizing specialized vocabulary learning strategies, ESP learners' lexical and conceptual knowledge of target vocabulary should be activated and strengthened both inside and outside the classroom. A variety of vocabulary enhancement tasks and activities may include conducting simulated occupational tasks and activities in and out of the classroom, producing technical word lists and vocabulary learning portfolios by utilizing online resources, conducting a library research project in which students read the selective subject books at appropriate levels and produce a word list and make reflections on what they learned and what strategies they employed, arranging fieldtrips to workplaces or training workshops where they can learn specialized vocabulary from professionals and seek further explanations about in-depth discipline-specific lexical and conceptual knowledge of target vocabulary and their practical use in the workplace, getting students to take part in internship programs that create opportunities to learn terminology in real-world contexts and utilize them in the workplace practically.

Conclusion

As discussed in this article, advantages of learning vocabulary in ESP courses fulfill learners' immediate needs of increased comprehension in their specialized field as well as their long-term needs of employment opportunities and personal development in their future workplace. To achieve this, ESP practitioners should keep devising and developing taxonomies for discipline-specific vocabulary learning strategies which are appropriate and effective for learners in respective disciplines. Multifaceted strategies should be incorporated into technology-assisted vocabulary learning strategies, such as having access to the Internet, smart phones, software programs to raise the learners' motivation and pave the ways for self-directed learning. To fill this gap, it requires ESP practitioners' initiatives and efforts for devising and implementing needs-based ESP courses in collaboration with major stakeholders such as learners, subject lecturers, and subject specialists; designing vocabulary tasks and activities in which effective and innovative vocabulary learning strategies are embodied and enhanced; raising learners' awareness and boosting their motivation in utilizing learning strategies to meet their learning goals; seeking practical solutions to major obstacles affecting learners' specialized vocabulary acquisition and retention process; and conducting continued investigations on effectiveness of vocabulary learning strategies for learners' lexical competence as well as their generic competence.

Bibliography

Ahmad, S. N., Kasim, A. A. M., & Muhammad, A. M. (2018). Context clues vocabulary strategies choice among business management students. *English Language Teaching. 11*(4), 107-116.

Akbari, Z. (2015). *Key vocabulary learning strategies in ESP and EGP course books.* Retrieved August 30, 2019, from https://www.researchgate.net/publication/284562464_Key_vocabulary_learning_strategies_in_ESP_and_EGP_course_books

Akbari, Z. (2017). Developing a taxonomy of vocabulary learning strategies for an ESP context. *Journal of Applied Linguistics and Language Research, 4*(1), 91-108.

Ali, Z., & Ghazali, A. I. M. (2016). Learning technical vocabulary through a mobile app: English language teachers' perspectives. *International Journal of Language Education and Applied Linguistics,* 4, 81-91.

Alizadeh, I. (2018). *Medical students' perception of using electronic learning tools in an ESP program.* Retrieved June 17, 2019, from http://ijreeonline.com/article-1-106-en.pdf

Belyaeva, A. (2015). *English for specific purposes: Characteristic features and curriculum planning steps.* Retrieved June 25, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/Temp/103-549-1-PB.pdf

Boeru, M., & Cizer, L. D. (2016). *The personal glossary – An ESP vocabulary learning instrument focused on promoting learner autonomy.* Retrieved September 18, 2019, from http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A 25382/pdf

Brooks, M. (2014). *The role of vocabulary in English for Specific Purposes (ESP) teaching and learning: Considerations for Asia University.* Retrieved September 30, 2019, from 9213/27d658a5ab94d7a2537b491f7dded76040ec.pdf

Chirobocea-Tudor, O. (2018). *Vocabulary acquisition in ESP: Perspectives, strategies and resources.* Retrieved July 18, 2019, from https://www.researchgate.net/publication/330324952_Vocabulary_ Acquisition_in_ESP_ Perspectives_Strategies_and_Resources

Coxhead, A., & Demecheleer, M. (2018). Investigating the technical vocabulary of plumbing. *English for Specific Purposes,* 51, 84-97.

Criado, R., & Sanchez, A. (2009). *Vocabulary in EFL textbooks: A contrastive analysis against three corpus-based word ranges*. Retrieved June 22, 2019, from https://www.um.es/lacell/aelinco/contenido/pdf/ 58.pdf

Donesch-Jezo, E. (2014). *Teaching of vocabulary to medical students in ESP courses.* Retrieved August 7, 2019, from https://www.researchgate.net/publication/308914955_Teaching_of_Vocabulary_to _Medical_Students_in_ESP_ Courses

Dudley-Evans, T., & St. John, M. J. (1998). *Developments in english for specific purposes: A multi-disciplinary approach.* Cambridge: Cambridge University Press.

Gablasova, D. (2015). Learning technical words through L1 and L2: Completeness and accuracy of word meaning. *English for Specific Purposes, 39*(July), 62-74.

Georgieva, V. (2015). *Teaching terms effectively in ESP*. Retrieved June 17, 2019, from https://www.beta-iatefl.org/cogitoergosum/wp-content/uploads/2010/09/2010-Valentina-Georgieva.pdf

Hajiyeva, K. (2015). *A corpus-based lexical analysis of subject-specific university textbooks for English majors*. Retrieved May 11, 2019, from https://www.academia.edu/34580791/A_corpus_based_lexical _analysis_of_ subject_specific_ university

Hall, S. J. (2012). *A review of digitised vocabulary acquisition: Lexxica word engine.* Retrieved August 14, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/Temp/A_Review_of_Digitised_Vocabulary_Acquist.pdf

Hoa, N. T. T., & Mai, P. T. T. (2016). Difficulties in teaching English for specific purposes: Empirical study at Vietnam universities. *Higher Education Studies, 6*(2), 154-161.

Hou, H. (2014). Teaching specialized vocabulary by integrating a corpus-based approach: Implications for ESP course design at the university level. *English Language Teaching, 7*(5), 26-37.

Jurković V. (2006). *Vocabulary learning strategies in an ESP context.* Retrieved May 30, 2019, from https://pdfs.semanticscholar.org/ 6484/0452bfa67612885c0283cbe5102943049d6d.pdf

Liuolienė, A., & Metiūnienė, R. (2013). *Creativity in building ESP vocabulary in the context of ICT.* Retrieved July 11, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/Temp/Creativity_in_Building_ ESP_Vocabulary_in_the_Conte .pdf

Maharaj, A. (2017). *Speeding up vocabulary acquisition through action research.* Retrieved September 21, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/Temp/Speeding_up_Vocabulary_Acquisition_through_Action_.pdf

McLaughlin, E., & Parkinson, J. (2018). We learn as we go: How acquisition of technical vocabulary Is supported during vocational training. *English for Specific Purposes,* 50, 14-27.

Nekrasova-Beker, T., Becker, A., & Sharpe, A. (2017). *Identifying and teaching target vocabulary in an ESP course.* Retrieved July 24, 2019, from https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/tesj.365

Paltridge, B. (2001). *Genre and the language learning classroom.* Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Riahipour, P., & Saba, Z. (2012). *ESP vocabulary instruction: Investigating the effect of using a game oriented teaching method for learners of English for nursing.* Retrieved July 23, 2019, from http://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol03/06/26.pdf

Sadeghi, B., Hassani, M., & Hessari, A. (2014). *On the relationship between learners´ needs and their use of language learning strategies.* Retrieved September 18, 2019, from file:///C:/Users/DELL/ AppData/Local/Temp/On_the_Relationship_between_Learners_Needs_and_th-2.pdf

Salehi, H., Khadivar, Z., & Mehrabi, M. (2015). *Evaluation of an ESP medical text book: Instructors and learners´perceptions in focus.* Retrieved June 28, 2018, from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ EJ1070740.pdf

Troufanova, N., & Inozemtzeva, K. (2015). *Issues on business vocabulary acquisition by Russian tertiary ESP students.* Retrieved September 14, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/ Temp/8553-33178-1-PB-1.pdf

Tskhvitava, T. (2016). *Vocabulary learning strategies of English for specific purposes students at Agricultural University of Georgia.* Retrieved September 3, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/Temp/35-Article%20Text-128-1-10-20161204-1.pdf

Wanpen, S., Sonkoontod, K., & Nonkukhetkhong, K. (2013). *Technical vocabulary proficiencies and vocabulary learning strategies of engineering students.* Retrieved May 8, 2019, from https://core. ac.uk/reader/82380139

Wu, L. F. (2014). *Motivating college students' learning English for specific purposes courses through corpus building.* Retrieved August 20, 2019, from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ EJ1075766.pdf

Xhaferi, B. (2010). *Teaching and learning ESP vocabulary.* Retrieved July 20, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/Temp/Dialnet-TeachingAndLearnigESPVocabulary-3410918 -1.pdf

Zhang, M. (2013). *A corpus-based comparative study of semi-technical and technical vocabulary.* Retrieved September 21, 2019, from file:///C:/Users/DELL/AppData/Local/Temp/ ACorpusbasedComparative StudyofSemitechnicalandTechnicalVocabulary-new.pdf

การจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก

RAMKHAMHAENG UNIVERSITY LECTURERS' TEACHING STYLES WITH REGARD TO ACTIVE LEARNING

Received: November 25, 2019
Revised: September 1, 2020
Accepted: September 2, 2020

บุศรา นิยมเวช*
Busara Niyomves*
สิริรัตน์ หิตะโกวิท**
Sirirat Hitakowit**
ทยิดา เลิศชนะ***
Thayida Lertchana***
สันทนา สุธาดารัตน์****
Suntana Sutadarat****

* ปริญญาเอก อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
* Lecturer and Ph.D., Graduate School, Ramkhamhaeng University
* E-mail: busara_09@hotmail.com
** อาจารย์ประจำภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
** Lecturer, Educational Evaluation and Research, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
** E-mail: sirirat0404@hotmail.com
*** อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
*** Lecturer, Ramkhamhaeng Demonstration School (Elementary Level), Ramkhamhaeng University
*** E-mail: thayida1976@hotmail.com
**** รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก สถาบันนานาชาติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
**** Associate Professor and Ph.D., Institute of International Studies, Ramkhamhaeng University
**** E-mail: suntana@ymail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน กลุ่มตัวอย่าง คือคณาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 290 คน ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1973, pp. 727-728) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของ Cronbach เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างใช้การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) คณาจารย์ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งในรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้สอนรองลงมาคือด้านเนื้อหาด้านการวัดประเมินผล ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านผู้เรียน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุกจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนดังนี้ 2.1) คณาจารย์เพศชายมีวิธีสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าคณาจารย์เพศหญิงและ 2.2) ระดับการศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่าง แต่ประสบการณ์ในการสอนในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้

Abstract

In this survey research inquiry, the researchers investigated how much Ramkhamhaeng University lecturers incorporate active learning methods into their teaching, and compare these lecturers' gender, educational level and teaching experience. Using Yamane's method of sampling (Yamane, 1973, pp. 727-728), the researchers selected a sample population consisting of 290 lecturers. The research instrument was a questionnaire inquiring about their incorporation of active learning methods into their teaching. Following Cronbach's method, the questionnaire was found to be reliable. Statistically analyzed by frequency percentage mean, standard deviation, independent t-test, one-way analysis of variance. Findings are as follows: 1) As a whole, the lecturers employed active learning methods at a high level. In individual areas, it was found that they were ranked from high to low in the following order: the lecturers, the content, the assessment and evaluation, instructional and supporting media, learning management, and students. 2) The comparisons of the lecturers' gender, educational levels and teaching experience were found to be as follows: 2.1) Male lecturers incorporated active learning methods into their teaching more than their female counterparts. 2.2) Educational levels were not overall different, whereas the lecturers' teaching experience were significantly different at 0.05 level.

Keywords: Active Learning, Learning Management

บทนำ

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนแบบตลาดวิชา มีห้องเรียนให้นักศึกษามานั่งเรียนแบบมหาวิทยาลัยปิด แต่ไม่บังคับให้มาเข้าห้องเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีภารกิจในการประกอบอาชีพ ที่ไม่สามารถเข้าห้องเรียนได้ ได้ศึกษาไปพร้อมกับการทำงาน โดยการศึกษาด้วยตนเองจากตำราและ/หรือเอกสารการสอน การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การศึกษาจากระบบออนไลน์ หรือการศึกษาจากการบันทึกเทปการสอนของอาจารย์ การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของลักษณะการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 (2542, น. 6) ที่ว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ"

การจัดการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพดังกล่าว ทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งคือวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และตรงกันข้ามกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม (traditional modes of instruction) ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับข้อมูลในที่นี้ คือ ความรู้จากผู้สอน ที่เรียกว่า passive recipients of knowledge กิจกรรมหลัก ๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุก คือให้นักเรียนได้พูด ได้เขียน ได้คิด ได้แสดงความคิดเห็น และได้แก้ปัญหา กิจกรรมที่ให้ทำอาจจะเป็นกิจกรรมที่ให้ ทำเดี่ยว ๆ ทำเป็นคู่ ๆ หรือทำเป็นกลุ่ม เช่น การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (child-centered learning) การแสดงตามบทบาท (role-play) การเรียนรู้แบบสืบสอบ (inquiry learning) การเรียนรู้เน้นปัญหา (problem-based learning) การศึกษาเฉพาะกรณี (case study) การระดมสมอง (brainstorming) และการอภิปราย (discussion) เป็นต้น (Center for Educational Innovation, 2019) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดระดับสูง (high-order thinking skills) ได้แก่ การที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในชั้นเรียนไปใช้สามารถวิเคราะห์ สรุปและให้เหตุผลได้ (Bloom, 1956, pp. 201-207)

ซึ่งจากบริบทของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นหนทางที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความสามารถและทักษะเต็มตามศักยภาพของตน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำผลจากการศึกษามาพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก

2) เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้ เชิงรุก จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้แบบหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาหรือเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาคือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องไม่เพียงแค่นั่งฟังที่ผู้สอนสอนเท่านั้น ผู้เรียนต้องอ่าน ต้องเขียน ต้องอภิปราย และต้องช่วยกันแก้ปัญหา กล่าวคือต้องทำกิจกรรมที่ใช้ทักษะการคิดชั้นสูง (high-order thinking skills) ซึ่งได้แก่การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (Chickering & Gamson as cited in Bonwell & Eison, 1991, p. iii) มีการกล่าวถึง Active Learning มานานแล้ว แต่ที่มีหลักฐานคือที่นักการศึกษาที่มีชื่อเสียงชื่อ John Dewey (as cited in Bonwell & Eison, 1991, p. 1) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ Democracy and Education ว่า การเรียนรู้เกิดจากการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้อง "active" (ตื่นตัว/มีส่วนร่วม) แต่นักวิชาการคนแรกที่ทำให้ active learning เป็นที่รู้จักทั่วโลกคือ ชาวอังกฤษชื่อ R. W. Revans (Weltman, 2007, p. 7) นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านที่เห็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำคัญ เป็นต้นว่า Cross (1987, p. 4) และ Astin (1985, pp. 133-134) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ หากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ๆ หรือที่ Chickering and Gamson (1987, p. 3) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นหากผู้เรียนได้พูด ได้เขียน ได้เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม และได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวการสอนที่สนับสนุนด้วยแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้หลัก ๆ 3 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีการศึกษาพิพัฒนา (theory of progressive education) ของ John Dewey 2) ทฤษฎีการปรับตัวและการปรองดอง (theory of assimilation and accommodation) ของ Piaget และ 3) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (theory of constructivism) ของ Vygotsky

ทฤษฎีการศึกษาพิพัฒนา (theory of progressive education) เป็นทฤษฎีที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา กล่าวคือ สถานศึกษาเปรียบเสมือนห้องปฏิบัติการ ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (learning through doing) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้เรียนจะเรียนได้ดีที่สุด หากได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกิจกรรมการเรียนรู้ (Progressive Education, 2019) ในทฤษฎีการปรับตัวและการปรองดอง (theory of assimilation and accommodation) Piaget เชื่อว่า การพัฒนาด้านสติปัญญาเกี่ยวข้องกับกระบวนการ 2 กระบวนการ คือ การปรับตัว (assimilation) และการปรองดอง (accommodation) ที่ผสมผสานกันหรือเกิดขึ้นพร้อมกันตลอดเวลาการปรับตัวเกิดขึ้นเมื่อเราปรับความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิม ส่วนการปรองดองเกิดขึ้นเมื่อเราปรับความรู้เดิมให้เข้ากับความรู้ใหม่ (Piaget's Theory, n.d.)

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (theory of constructivism Vygotsky เชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการทางสติปัญญา หากผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำกิจกรรม (Vygotsky as cited in Slavin, 1995, p. 17) ผู้เรียนจะนำความรู้ใหม่ไปผนวกกับความรู้เดิม ผู้สอนต้องคอยให้ความช่วยเหลือและให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจมโนทัศน์ (concept) และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกินวัยได้ นอกจากนี้ Vygotsky ยังสังเกตว่า ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้ดีขึ้น หากได้ทำร่วมกับผู้ใหญ่ทั้ง ๆ ที่ผู้ใหญ่ไม่ได้เป็นฝ่ายสอน แสดงว่าการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่ ทำให้ผู้เรียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2548, น. 61-63)

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) คือ วิธีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมหลัก ๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้เชิงรุก คือให้ผู้เรียนได้พูด ได้เขียน ได้คิด ได้แสดงความคิดเห็น ได้ลงมือปฏิบัติ และได้แก้ปัญหา ตลอดจนมีความสามารถในการคิดชั้นสูง เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ตามภาพที่ 1

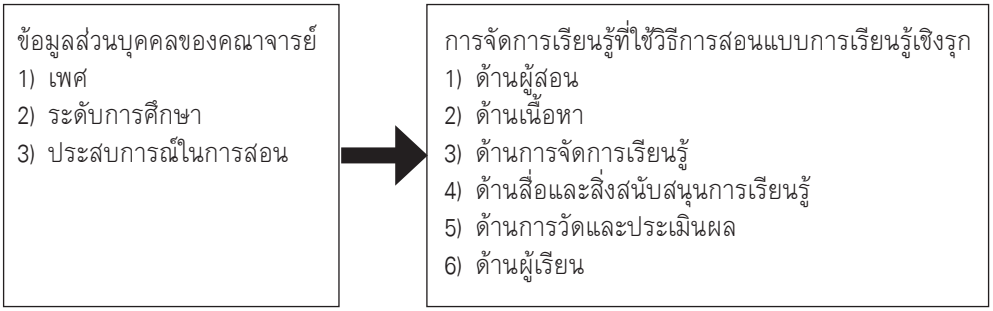

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรคือคณาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 1,051 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973, pp. 727-728) กรณีทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง 290 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามได้จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 96.67 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากคณาจารย์ทั้งหมด 10 คณะ ได้แก่ 1) คณะนิติศาสตร์ จำนวน 18 คน 2) คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 51 คน 3) คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 21 คน 4) คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 98 คน 5) คณะรัฐศาสตร์ จำนวน 16 คน 6) คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 44 คน 7) คณะเศรษฐศาสตร์ จำนวน 9 คน 8) คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 6 คน 9) คณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 10 คน และ10) บัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 17 คน

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผลและ 6) ด้านผู้เรียน ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนการประเมินค่า (rating scale) มีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ซึ่งอาศัยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับตามวิธีของครอนบาค เท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์ความแตกต่างใช้การทดสอบด้วย t test independent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างก็ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe test) โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน

ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1.1 เพศ		
ชาย	109	37.59
หญิง	181	62.41
รวม	290	100.00
1.2 ระดับการศึกษา		
ปริญญาโท	198	68.28
ปริญญาเอก	92	31.72
รวม	290	100.00
1.3 ประสบการณ์ในการสอน		
น้อยกว่า 5 ปี	95	32.76
6-10 ปี	107	36.90
11-20 ปี	65	22.41
21 ปีขึ้นไป	23	7.93
รวม	290	100.00

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้ง นี้จำนวน 290 คน จำแนกตามตัวแปรได้ดังนี้

เพศ ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 62.41 เป็นเพศชาย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 37.59

ระดับการศึกษา ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 68.28 มีระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 31.72

ประสบการณ์ในการสอน ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 รองลงมาคือมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 32.76 มีประสบการณ์ในการสอน 11-20 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 และมีประสบการณ์ในการสอน 21 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 7.93 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก

รายการคำถาม	ข้อมูล	$\overline{X}$	S.D.	แปลค่า
1. ด้านผู้สอน	1.1 เป็นผู้ตรงต่อเวลา มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการสอน	3.72	0.451	มากที่สุด
	1.2 มีความรู้ความสามารถในเนื้อหารายวิชาที่สอนเป็นอย่างดี	3.56	0.497	มากที่สุด
	1.3 มีการเตรียมความพร้อมก่อนการสอน	3.77	0.461	มากที่สุด
	1.4 มีการแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดของรายวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการเรียน	3.77	0.424	มากที่สุด
	1.5 เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือให้คำแนะนำ	3.65	0.520	มากที่สุด
	สรุปรวมด้านผู้สอน	**3.69**	**0.329**	**มากที่สุด**
2. ด้านเนื้อหา	2.1 มีการปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้น่าสนใจทันสมัย	3.60	0.524	มากที่สุด
	2.2 เนื้อหาที่เตรียมสอนครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาอย่างครบถ้วน	3.73	0.444	มากที่สุด
	2.3 มีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของรายวิชาระหว่างสอน	3.54	0.633	มากที่สุด
	2.4 เนื้อหาวิชาที่ถ่ายทอดให้นักศึกษามีความเหมาะสมกับระดับและความสามารถของนักศึกษา	3.49	0.572	มาก
	2.5 มีการบูรณาการเนื้อหาของรายวิชาที่สอนกับรายวิชาอื่นหรือกับสภาพสังคมปัจจุบัน	3.50	0.534	มาก
	สรุปด้านเนื้อหา	**3.57**	**0.410**	**มากที่สุด**
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.1 ให้ความสำคัญกับวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักศึกษา	3.52	0.500	มากที่สุด
	3.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ปฏิบัติ (การเรียนรู้เชิงรุก)	3.48	0.540	มาก
	3.3 มีรูปแบบการสอนและกิจกรรมการสอนที่หลากหลายนอกจากการบรรยาย	3.31	0.645	มาก
	3.4 ส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.57	0.603	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก(ต่อ)

รายการคำถาม	ข้อมูล	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
3. ด้านการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)	3.5 เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้คิดและพูดแสดงความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกคาบ	3.50	0.572	มาก
	3.6 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาให้ได้คิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์	3.49	0.572	มาก
	3.7 ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าและทดลองปฏิบัติได้ด้วยตนเอง	3.52	0.578	มาก
	3.8 ให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	3.40	0.724	มาก
	3.9 ให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับในงานที่นักศึกษาส่งทุกชิ้นงาน	3.27	0.738	มาก
	3.10 จัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนนักศึกษา และระหว่างนักศึกษากับอาจารย์	3.42	0.630	มาก
	สรุปด้านการจัดการเรียนรู้	**3.45**	**0.494**	**มาก**
4. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.1 ใช้เอกสารประกอบการสอนหรือสื่อประกอบการสอนทุกครั้ง	3.57	0.609	มากที่สุด
	4.2 ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย	3.48	0.635	มาก
	4.3 นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.50	0.541	มาก
	4.4 สื่อที่ใช้สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้	3.50	0.501	มาก
	สรุปด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	**3.51**	**0.481**	**มากที่สุด**
5. ด้านการวัด และประเมิน ผล	5.1 วิธีการวัดผลที่ใช้สอดคล้องตามมาตรฐานผลการเรียนรู้	3.54	0.532	มากที่สุด
	5.2 ใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายวัดได้ตรงตามพฤติกรรม และคุณลักษณะที่ต้องการวัด	3.43	0.663	มาก
	5.3 สร้างข้อสอบที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่สอน	3.51	0.578	มากที่สุด
	5.4 เกณฑ์การประเมินผลที่ใช้มีความเที่ยงธรรมโปร่งใส นักศึกษาขอตรวจสอบได้	3.57	0.536	มากที่สุด
	สรุปด้านการวัดและประเมินผล	**3.51**	**0.482**	**มากที่สุด**

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก(ต่อ)

รายการคำถาม	ข้อมูล	$\overline{X}$	S.D.	แปลค่า
6. ด้านผู้เรียน	6.1 นักศึกษามีความตรงต่อเวลา	2.94	0.981	มาก
	6.2 นักศึกษามีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน	2.69	1.016	มาก
	6.3 นักศึกษามีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากกว่าการฟังบรรยาย	3.06	0.746	มาก
	6.4 นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	2.90	0.929	มาก
	6.5 นักศึกษามีการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3.23	0.721	มาก
	สรุปด้านผู้เรียน	**2.97**	**0.782**	**มาก**
	สรุปโดยรวม	**3.45**	**0.432**	**มาก**

ตารางที่ 2 แสดงระดับการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.45, S.D. = 0.432) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้สอน ($\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.329) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ($\overline{X}$ = 3.57, S.D. = 0.410) ด้านการวัดและประเมินผล ($\overline{X}$ = 3.51, S.D. = 0.482) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.51, S.D. = 0.481) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.45, S.D. = 0.494) และด้านผู้เรียน ($\overline{X}$ = 2.97, S.D. = 0.782) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกจำแนกตามเพศ

เพศ	ชาย (N = 109)		หญิง (N = 181)		t	p
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านผู้สอน	3.76	0.331	3.65	0.321	2.832	0.005*
2. ด้านเนื้อหา	3.65	0.439	3.53	0.385	2.268	0.024*
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.52	0.598	3.41	0.415	1.666	0.098
4. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	3.61	0.487	3.45	0.468	2.803	0.005*
5. ด้านการวัดและประเมินผล	3.67	0.431	3.42	0.487	4.518	0.000*
6. ด้านผู้เรียน	2.96	0.909	2.97	0.696	0.062	0.949
สรุปรวม	**3.52**	**0.497**	**3.40**	**0.382**	**2.125**	**0.037***

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า ในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คณาจารย์เพศชายมีระดับการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = 0.497) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้สอน ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.331) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ 3.67, S.D. = 0.431) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.439) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.487) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = 0.598) และด้านผู้เรียน ($\bar{X}$ = 2.96, S.D. = 0.909) ตามลำดับ ส่วนคณาจารย์เพศหญิงมีระดับการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.382) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้สอน ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.321) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.385) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.468) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.42, S.D. = 0.487) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.41, S.D. = 0.415) และด้านผู้เรียน ($\bar{X}$ = 2.97, S.D. = 0.696) ตามลำดับ การจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมและด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดการเรียนรู้และด้านผู้เรียนไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ปริญญาโท (N = 198)		ปริญญาเอก (N = 92)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านผู้สอน	3.69	0.345	3.72	0.286	1.677	0.078
2. ด้านเนื้อหา	3.55	0.429	3.63	0.358	1.785	0.076
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.42	0.515	3.50	0.441	1.250	0.212
4. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	3.46	0.477	3.64	0.469	2.984	0.003*
5. ด้านการวัดและประเมินผล	3.55	0.443	3.43	0.550	1.909	0.058
6. ด้านผู้เรียน	2.99	0.754	2.92	0.839	0.714	0.493
สรุปรวม	3.44	0.449	3.47	0.393	0.892	0.373

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ใช้วิธีการสอนแบบ การเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า คณาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.44, S.D. = 0.449) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้สอน ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.345) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.443) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.429) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.46, S.D. = 0.477) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.42, S.D. = 0.515) และด้านผู้เรียน ($\bar{X}$ = 2.99, S.D. = 0.754) ตามลำดับ คณาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก มีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.47, S.D. = 0.393) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้สอน ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.286) รองลง

มาคือ ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ 3.64, S.D. = 0.469) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ 3.63, S.D. = 0.358) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ 3.50, S.D. = 0.550) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = 0.550) และด้านผู้เรียน ($\bar{X}$ = 2.92, S.D. = 0.839) ตามลำดับ การจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมและ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลไม่แตกต่าง ส่วนด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	3	3.317	1.106	11.278	0.000*
	ภายในกลุ่ม	286	28.043	0.098		
	รวม	289	31.360			
2. ด้านเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	3	2.913	0.971	6.089	0.000*
	ภายในกลุ่ม	286	45.608	0.159		
	รวม	289	48.521			
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	6.915	2.305	10.367	0.000*
	ภายในกลุ่ม	286	63.589	0.222		
	รวม	289	70.504			
4. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	4.058	1.353	6.151	0.000*
	ภายในกลุ่ม	286	62.887	0.220		
	รวม	289	66.945			
5. ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	3.262	1.087	4.861	0.003*
	ภายในกลุ่ม	286	63.988	0.224		
	รวม	289	67.250			
6. ด้านผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	4.005	1.335	2.213	0.087
	ภายในกลุ่ม	286	172.530	0.603		
	รวม	289	176.535			
สรุปรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.624	1.208	6.851	0.000*
	ภายในกลุ่ม	286	50.424	0.176		
	รวม	289	54.048			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงใช้วิธีการสอนแบบ การเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนพบว่า ในภาพรวมและด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านผู้เรียนไม่แตกต่าง

เมื่อนำความแตกต่างตามประสบการณ์ในการสอน มาเทียบเป็นรายคู่ ตามวิธีการของ Scheffe test แล้ว ได้ผลการศึกษาแบ่งตามประเด็นดังนี้ 1) ภาพรวมมีจำนวน 2 คู่ คือมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป และ 6-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป 2) ด้านผู้สอนมีจำนวน 4 คู่ คือ มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี กับ 11-20ปี น้อยกว่า 5 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป 6-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป และ 11-20 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป 3) ด้านเนื้อหามีจำนวน 2 คู่ คือมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป และ 6-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป 4) ด้านการจัดการเรียนรู้มีจำนวน 3 คู่ คือมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป 6-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป และ 11-20 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป 5) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีจำนวน 2 คู่ คือมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป และ 6-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป และ 6) ด้านการวัดและประเมินผลมีจำนวน 3 คู่ คือมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป 6-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป และ 11-20 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก จากข้อมูลปลายเปิด ดังนี้

"การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเสริมสร้างบทบาทผู้เรียน ให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอน และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับเพื่อน ในการสืบค้นหาคำตอบด้วยการร่วมอภิปราย ร่วมแปลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปข้อความรู้และร่วมนำเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสะท้อนความต้องการของผู้เรียน โดยผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือจัดสภาพการเรียนรู้ให้มีวิธีการสอนที่หลากหลาย กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า เน้นการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตจริง และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ "

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้ เชิงรุกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกและ (2) เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ในภาพรวม คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.45, S.D. = 0.432) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.329) อันเป็นผลมาจากที่ผู้สอนตรงต่อเวลา มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการสอนมีความรู้ความสามารถในเนื้อหารายวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มีการเตรียมความพร้อมก่อนการสอน มีการแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดของกระบวนวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการเรียน และยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าพบปรึกษาหารือให้คำแนะนำ ส่วนผลการวิเคราะห์ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน อันเป็นผลมาจากการที่ผู้สอนได้มีการปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้น่าสนใจ ทันสมัย มีการเตรียมเนื้อหาการสอนที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีความเหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษา และมีบูรณาการเนื้อหากับรายวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้ ผู้สอนยังมีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาระหว่างสอน

กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของกานต์ อัมพานนท์ (2561) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะการคิด วิชาความเป็นครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยให้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ตอบแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะการคิด และทำแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางและความคิดเห็นของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะการคิด ที่เหมาะสมที่สุดต้องมี 5 ขั้นตอนคือ 1) การเตรียมความพร้อมและทบทวนความรู้เดิม 2) การจัดกิจกรรมกระบวนการทางปัญญา 3) การศึกษารวบรวมข้อมูล และการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) การสรุปองค์ความรู้ และ 5) การประเมินผลงาน จากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะการคิดดังกล่าวพบว่า หลังการเรียนรู้นักศึกษามีทักษะการคิดสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้นและมีทักษะการคิดจากการลงมือปฏิบัติจริง และมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก (Freeman, Eddy, McDonough, Smith, Okoroafor, Jordt, & Wenderoth, 2014) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เรียนด้วยการเรียนรู้เชิงรุกกับการบรรยายในวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 คน ผลการศึกษาพบว่า โดยเฉลี่ยนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงรุก มีผลการเรียนดีขึ้นร้อยละ 6 ส่วนนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการบรรยายสอบตกมากกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงรุก 1.5 เท่า นอกจากนี้ ยังพบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้การเรียนรู้ของนักศึกษาดีขึ้นในทุกขนาดชั้นเรียน แต่ที่ได้ผลดีที่สุดคือชั้นเรียนที่มีนักศึกษาเท่ากับหรือน้อยกว่า 50 คน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้นักศึกษามีการเรียนรู้ดีกว่าการเรียนรู้จากการบรรยาย

2. การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ใช้วิธีการสอนการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการสอน และระดับการศึกษาของผู้สอน มีผลดังต่อไปนี้ คณาจารย์เพศชายมีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.52, S.D. = 0.497) อาจมาจากคณาจารย์เพศชายมีทักษะด้านการใช้สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ได้ดีกว่า เห็นได้จากผลการวิเคราะห์ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.487) ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของคณาจารย์เพศหญิง ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.45, S.D. = 0.468)

2.2 ระดับการศึกษาในภาพรวมและด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างทั้งนี้ระดับการศึกษาเป็นคุณสมบัติที่ติดตัวของคณาจารย์ซึ่งมีลักษณะความเป็นเฉพาะบุคคล ถึงแม้คณาจารย์จะมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ก็ไม่ได้ทำให้การจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกแตกต่างกัน ส่วนด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมีทักษะด้านการใช้สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ได้ดีกว่า เห็นได้จากผลการวิเคราะห์ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.64, S.D. = 0.469) ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของคณาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.46, S.D. = 0.477) และในด้านประสบการณ์ในการสอนในภาพรวมและด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา เกตุชรารัตน์, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และวิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ (2558) ได้ศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน จากกลุ่มตัวอย่าง 351 คน พบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีดังนี้ 1) สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) สมรรถนะด้านการวิจัย 3) สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ และ 4) สมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังพบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีสมรรถนะเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำสุดคือ สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สมรรถนะด้านการวิจัย สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ และสมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เมื่อจำแนก

ตามวุฒิการศึกษาพบว่า อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาเอกมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนพบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 25 ปี มีสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกด้านและสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ แก้วแจ่ม (2547) ที่ศึกษาเรื่องความสามารถพื้นฐานเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูช่างอุตสาหกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก และเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และสาขาวิชาในการสอน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 คน พบว่า ครูช่างอุตสาหกรรมมีความสามารถพื้นฐานเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูช่างอุตสาหกรรมจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีระดับวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความสามารถพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ด้านวิธีการวัดผลและประเมินผล และด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนสูงกว่าผู้มีวุฒิระดับปริญญาตรีเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนพบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนสูงกว่า 10 ปี มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี และยังพบว่าครูที่สอนต่างสาขาวิชากันมีความสามารถพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหาร ควรกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนจัดการเรียนรู้และทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ มีทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มมากขึ้น ด้านงบประมาณในการให้ค่าตอบแทนหรือทุนทำวิจัย ด้านทรัพยากรต่างๆ เช่น การจัดหาสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทันสมัย มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.2 ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถประสบการณ์และการพัฒนาตนเองที่หลากหลาย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สอนด้วยกันเองเพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างสมบูรณ์ โดยผู้สอนดำเนินการจัดเรียนรู้เชิงรุกอย่างครอบคลุมในด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ที่หลากหลายมากกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว พร้อมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม และทันสมัยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ การมอบหมายงานหรือการ ส่งงาน และการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตน ได้แก่ Google Classroom, E-Learning Management System : LMS สื่อการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบวิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ วิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกรูปแบบอื่น ๆ ที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็น หรือการรับรู้ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกกับการสอนแบบอื่น

2.4 ควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับห้องเรียนขนาดใหญ่ที่มีผู้เรียนจำนวนมาก

2.5 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกของมหาวิทยาลัยรามคำแหงหรือสถาบันการศึกษาอื่น หรือระดับการศึกษาอื่นๆ

บรรณานุกรม

กานต์ อัมพานนท์. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะการคิด วิชาความเป็นครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 20*(2), 87-101.

ประเสริฐ แก้วแจ่ม. (2547). *ความสามารถพื้นฐานเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูช่างอุตสาหกรรม สังกัด กรมอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา, 116*(74ก), 1-23.

มัลลิกา เกตุชรารัตน์, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, และวิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์. (2558). การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 43*(1), 112-127.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6 ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Astin, A. W. (1985). *Achieving educational excellence.* San Francisco: Jossey Bass.

Bloom, B. S. (Ed.). (1956). *Taxonomy of educational objectives: Handbook 1: The cognitive domain.* New York: Longman.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom* (ASHE-ERIC Higher Education Report). Washington, DC: George Washington University, School of Education and Human Development. Retrieved from https://eric.ed.gov/?id=ED340272

Center for Educational Innovation. (2019). *Active learning.* Retrieved June 24, 2019, from https://cei.umn.edu/active-learning

Chickering, A. W., & Gamson, Z. F. (1987, March). Seven principles for good practice in undergraduate education. *AAHE Bulletin,* 39, 3-7. Retrieved from https://eric.ed.gov/?id=ED282491

Cross, K. P. (1987). Teaching for learning. *AAHE Bulletin, 39*(8), 3-7. Retrieved from https://eric.ed.gov/?id=ED283446

Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 111*(23), 8410. Retrieved from https://doi.org/10.1073/pnas.1319030111

Piaget's theory of cognitive development. (n.d.). Retrieved June 29, 2019, from http://www.massey.ac.nz/~wwpapajl/evolution/assign2/DD/theory.html

Progressive education. (n.d.). In *Encyclopedia Britannica.* Retrieved June 30, 2019, from https://www.britannica.com/topic/progressive-education

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Weltman, D. (2007). *A comparison of traditional and active learning methods: An empirical investigation utilizing a linear mixed model* (Unpublished doctoral dissertation). The University of Texas at Arlington.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

THE USE OF METACOGNITION FOR ENHANCING ABILITY ON SELF-REGULATION OF THE MASTER OF EDUCATION (M.ED.) STUDENTS IN THE CURRICULUM AND INSTRUCTION PROGRAM, COLLEGE OF EDUCATIONAL SCIENCES (CES), DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY

Received: May 3, 2020
Revised: July 1, 2020
Accepted: July 9, 2020

อัญชลี ทองเอม*
Anchali Thongaem*
ไพทยา มีสัตย์**
Paitaya Meesat**

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
* Assistant Professor, Curriculum and Instruction Department, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University.
* E-mail: anchali.tho@dpu.ac.th
** อาจารย์ประจำหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
** Lecturer, Curriculum and Instruction Department, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University.
** E-mail: paitaya.mee@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเอง กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 27 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแผนการจัดการเรียนรู้วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตรแบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินความสามารถกำกับตนเองและแบบสอบถามความพึงพอใจ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ค่าความสอดคล้องซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.80– 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ Paired Sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเอง ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตรมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ100 3) ความพึงพอใจของของนักศึกษาต่อการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเอง ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D.= 0.06)

คำสำคัญ : การใช้อภิปัญญา ความสามารถกำกับตนเองกำกับตนเอง วิชานวัตกรรมหลักสูตร

Abstract

This experimental research aimed to: 1) examine the use of metacognition for enhancing ability on self-regulation of the Master of Education (M. Ed.) Students in the Curriculum and Instruction Program, College of Educational Sciences (CES), Dhurakij Pundit University, 2) investigate students' learning achievement in CN510 (Curriculum Innovation) English, and 3) explore students' satisfactory level towards the use metacognition for enhancing ability on self-regulation. The sample group was 27 Master of Education (M. Ed.) students in the Curriculum and Instruction Program, College of Educational Sciences (CES), Dhurakij Pundit University was selected by Purposive Sampling. Instruments used in this research were namely lesson plans of CN 510 (Curriculum Innovation), learning achievement test, evaluation for enhancing ability on self-regulation, and questionnaire on students' satisfaction. To examine the quality of the research instruments, Item Objective Congruence (IOC) Index is used. The IOC for each research instrument was 0.80-1.00. Data were analyzed using percentage, mean score, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results showed that 1) after intervention, the use of metacognition for enhancing ability to self-regulation was higher than that of before intervention. It also could gain statistically significance at .05, 2) the learning achievement of all students, accounting for 100 % passed the criterion score at 80%, and 3) the students' satisfaction towards the use metacognition for enhancing ability on self-regulation were at a high level ($\overline{X}$= 4.49, S.D. = 0.06).

Keywords: Use of Metacognition, Ability on Self-Regulation, Curriculum Innovation Subject

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งกระแสโลกาภิวัฒน์ และยังเป็นยุคที่โลกมีความผันผวน (VUCA World) อัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะโลกแห่งการศึกษา กล่าวคือ การเปลี่ยนจากอดีตที่ผู้เรียน เป็นเพียงผู้รับความรู้จากครูผู้สอน การปรับเปลี่ยนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีทักษะที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ทักษะความสามารถกำกับตนเองถือทักษะหนึ่งที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งช่วงที่อยู่ในสถานศึกษาและการพัฒนา ตนเองหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว (Schunk & Zimmerman, 2007)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้สร้างความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถกำกับตนเองได้ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เมื่อนักศึกษามีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ดังนั้นผู้สอนจะมีวิธีการหรือเทคนิคที่จะทำให้ผู้เรียนสมามารถเกิดการเรียนรู้ พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2549) กล่าวว่า วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ประเด็นคือ 1) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตัวเอง 2) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับคนอื่น และ 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการพัฒนาและกระตุ้นสติปัญญาให้มีความสามารถในการใช้เหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ และใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ สามารถปรับตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นมนุษย์ธรรมชาติและความเจริญทางเทคโนโลยี รู้เข้าใจและเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงรู้เท่าทัน

Bandura (อ้างถึงใน Mohamadi, F. S., Asadzadeh, H., Ahadi, H., & Jomehri, F., 2011) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือการแสดงออก (Performance) ในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของบุคคลแตกต่างจากการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาทางสังคม (Social cognitive theory) ประกอบด้วยแนวคิด 3 ประการคือ (1) แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือ การเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของผู้อื่นแล้วเลียนแบบพฤติกรรมนั้น (2) แนวคิดการกำกับตนเอง (Self-Regulation) และ (3) แนวคิดการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) และ Schunk (อ้างถึงใน Schunk & Zimmerman, 2007) ได้สนับสนุนว่า ความสามารถกำกับตนเอง (self-regulated ability) ว่า เป็นพฤติกรรมที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ประกอบด้วย 3 กระบวนการย่อยๆ ได้แก่ (1) กระบวนการสังเกตตนเอง (Self-Observation) (2) กระบวนการตัดสิน (Judgment Process) และ (3) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self- Reaction) การเรียนรู้โดยกำกับตนเองเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้โดยการมีเป้าหมายของตนเอง อาศัยทักษะและความรู้ เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จและผลการเรียนที่ดี ในระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้สังเกต ตัดสินใจและมีปฏิกิริยาต่อการรับรู้ความก้าวหน้าของตนเอง

นอกจากนั้น Zimmerman (อ้างถึงใน Panadero, 2017) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง มี 3 ด้าน คือ ด้านส่วนบุคคล ด้านพฤติกรรมและด้านสิ่งแวดล้อม อิทธิพลส่วนบุคคล (Personal influences) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) เป็นปัจจัยด้านส่วนบุคคลที่สำคัญที่สุด ซึ่งขึ้นอยู่กับอิทธิพลส่วนบุคคลอื่นๆ ได้แก่ 1) ความรู้ของนักเรียน (Students′ Knowledge) ความรู้ของนักเรียน มี 2 ประเภท คือ ความรู้เชิงเนื้อหา และความรู้ในการกำกับตนเอง ความรู้เชิงเนื้อหาเป็นความรู้ที่รวบรวมเป็นคำพูด เหตุการณ์ หรือโครงสร้างลำดับขั้น ส่วนความรู้ในการกำกับตนเอง เป็นกลยุทธ์ที่นักเรียนใช้ในการเรียน ซึ่งความรู้ทั้ง 2 ประเภทมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กระบวนการรู้คิดของตนเอง (Metacognitive Processes) ในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ที่ใช้เพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับกระบวนการรู้คิดของตนเองและผลลัพธ์ที่ได้รับจากการกระทำโดยผู้เรียนจะวางแผนงานเพื่อใช้ในกระบวนการตัดสินใจในการเลือกหรือเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ที่จะกำกับตนเอง และ Zimmerman (อ้างถึงใน Mahmoodi, M. H, Behrooz, K., & Rozhin, G., 2014) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้เรียนที่มีการเรียนรู้โดยการกำกับตัวเองได้นั้นมีลักษณะของผู้ที่มีความมั่นใจ ความขยันและสติปัญญา แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียนที่กำกับตัวเองได้นั้นมีความแตกต่างกับผู้เรียนที่

รับรู้ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนที่กำกับตัวเองได้ จะค้นหาข้อมูลที่ต้องการอย่างมั่นใจและทำเฉพาะกระบวนการที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อที่จะเข้าใจอย่างถ่องแท้ในขณะที่เขามีอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนรู้ เช่น ยากจนไม่มีเงินเรียนหรืออาจารย์สอนไม่เข้าใจกระทั่งอ่านตำราไม่รู้เรื่อง คนที่กำกับตัวเองได้ก็จะหาทางออกให้ตัวเองเข้าใจและประสบความสำเร็จได้ ผู้เรียนที่กำกับตัวเองได้ มักมีมุมมองในการพัฒนาตัวเองเหมือนกับระบบและสามารถควบคุมกระบวนการทั้งหมดได้ พวกเขายอมรับงานที่มีความรับผิดชอบที่มากขึ้นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า ดังนั้นความสามารถกำกับตนเองในการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่วนอภิปัญญา (Metacognition) เป็นคำบัญญัติศัพท์ภาษาไทยอย่างเป็นทางการโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน (2550) ซึ่งหมายถึง การตระหนักรู้ ความคิดหรือรู้คิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางปัญญาของตน Flavell (อ้างถึงใน Stephanou & Mpiontini, 2017) กล่าวถึง "อภิปัญญา" (Metacognition) ว่า การที่บุคคลรู้ถึงกระบวนการคิดของตนเอง รวมทั้งสิ่งที่ได้จากกระบวนการคิดของตนเอง อาจเป็นความรู้หรือเป็นการคิดที่มีเป้าหมาย มีทิศทางหรือที่เรียกว่าเป็นการรับรู้ เกี่ยวกับการรับรู้ (Metacognition: Cognition about Cognition) Miller (อ้างถึงใน ศราวุธ เกิดสุวรรณ, 2558) กล่าวว่า การสอนโดยใช้อภิปัญญา ประกอบด้วย 1) การวางแผนการเรียนรู้ (Planning) ผู้เรียนจะมีการกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อที่จะตัดสินใจว่า ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใด และจะเรียนด้วยวิธีใดจึงจะทำให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพ กิจกรรมและวิธีการที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ได้แก่ การกระตุ้นความรู้เดิม การคาดคะเนหรือทำนายเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน นอกจากนั้นการตั้งวัตถุประสงค์และการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่สามารถใช้วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนด้วย 2) การตรวจสอบ (Monitoring) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถทราบได้ว่าตนเองมีข้อผิดพลาดและสามารถเรียนรู้ได้จากข้อผิดพลาดของตน ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ อันเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จ และวิธีการที่ผู้เรียนสามารถนำมาปฏิบัติได้แก่ การตั้งจุดประสงค์เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการเรียน การคิดตั้งคำถามกับตัวเองในขณะเรียน การทำให้ข้อความนั้นง่ายขึ้น การเขียนสรุปและการเขียนแผนภูมิเชื่อมโยงความรู้เดิมกับสิ่งที่เรียน การทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นในขณะเรียน 3) การประเมินผล (Evaluating) ผู้เรียนให้ความสนใจกับผลของความพยายามในการเรียน การประเมินผลการเรียนอย่างถ่องแท้จะเป็นวัตถุประสงค์ของผู้เรียนในการตัดสินใจใช้วิธีการเรียนรู้นั้น เป็นการตรวจสอบความเข้าใจหลังการทำกิจกรรมการเรียนรู้หรือเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยการใช้กิจกรรมสรุปบทเรียนทั้งหมด การประเมินผลการคาดคะเน การตรวจสอบวัตถุประสงค์ของการเรียนที่ตั้งไว้และการตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนและสามารถประเมินผลตนเอง ทิศนา แขมมณี, ศิริชัย กาญจนวาลี, พิมพันธ์ เตชะคุปต์, ศรินธร วิทยะสิรินันท์, นวลจิตต์ เชาวกีนรติพงศ์, และปัทมศิริ ธรานุรักษ์ (2544) กล่าวถึงอภิปัญญาว่า การรู้ตัวถึงความคิดของตนเองในการกระทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการประเมินการคิดของตนเอง และใช้ความรู้นั้นในการควบคุมหรือปรับการกระทำของตนเอง การคิดในลักษณะนี้มีผู้เรียกว่า "การคิดอย่างมียุทธศาสตร์" หรือ "Strategic thinking" ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การควบคุมกำกับการกระทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้าและการประเมินผล

อภิปัญญามีส่วนช่วยในการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนที่ตระหนักในความรู้อภิปัญญาจะสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งตรวจสอบการเรียนรู้ของตนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ นอกจากนั้นผู้เรียนยังประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถวางแผนที่จะทบทวนการเรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Orem (อ้างถึงใน Dori, Y. J., Avargil, S., Kohen, Z., & Saar, L., 2018) กล่าวว่า การใช้อภิปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้แต่ละคนควบคุม กำกับกระบวนการทางปัญญาของตนได้ ความรู้ในอภิปัญญามีการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดโดยพัฒนาอย่างช้า ๆ จนถึงวัยรุ่น และผู้ใหญ่มีแนวโน้มจะมีความรู้ทางปัญญาของตนเองมากกว่าวัยเด็ก และการสนับสนุนของ Miller (อ้างถึงใน ศราวุธ เกิดสุวรรณ, 2558) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธวิธีการเรียนของผู้เรียน การสอนเรื่องอภิปัญญามีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะสอนผู้เรียนเป็นผู้ที่มีเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ มีอิสรภาพและ

มีความสามารถประเมินตนเอง ผู้เรียนที่ไม่เก่งสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ดี จำได้ถาวรและมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถ้าผู้เรียนได้รับการสอนโดยการใช้อภิปัญญา (Metacognition) เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับผู้เรียนที่ใช้เพื่อควบคุม การวางแผน การกำกับควบคุม และการประเมินผลการเรียนรู้ สาลินี จงใจสุรธรรม และคณะ (2558) ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การกำกับตนเองในการเรียนรู้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเช่น งานวิจัยของ Jenkins (2009) การใช้กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน Medina (2011) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การกำกับตนเองและการตั้งเป้าหมาย เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และศราวุธ เกิดสุวรรณ (2558) การใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และศักดิ์สิทธิ์ ทองจำปา (2559) การใช้กระบวนการเรียนรู้โดยกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนหลายรายวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า นักศึกษาบางกลุ่มยังไม่สามารถกำกับตนเองในการเรียนและการทำงานเป็นรายบุคคล การทำงานมีประสิทธิภาพน้อย และบางครั้งบางกรณีไม่มาเรียน ไม่ส่งงานและการส่งงานไม่ตรงเวลา ซึ่งทำให้การศึกษาเล่าเรียนบางวิชาไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาต่อมาคือไม่ต้องการเรียน สำหรับนักศึกษาที่มีความตั้งใจเรียนดีแล้วจะพัฒนาเขาเหล่านั้นให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นได้ โดยตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย นักศึกษาจะกำกับตนเองได้และนำตนเองไปสู่ความสำเร็จในที่สุดหรือเป้าหมายที่ต้องการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเอง เพื่อนำมาใช้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการวางแผน การกำกับควบคุมตนเอง ตลอดจนความสามารถในการประเมินตนเองได้ และเป็นแนวทางสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้อภิปัญญา พัฒนาความสามารถกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตรของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่มีต่อการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเอง

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษามีความสามารถกำกับตนเองภายหลังจากการเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์มีคะแนนรายวิชาที่เรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่มีต่อความสามารถในการกำกับตนเองโดยใช้อภิปัญญา อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรต้นของการวิจัย ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญา ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถกำกับตนเอง 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร และ 3) ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้กำกับตนเองโดยใช้อภิปัญญา สำหรับขอบเขตเนื้อหาคือ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร จำนวนทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง โดยทีระยะเวลาการวิจัยใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้วิจัย คือนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ปีการศึกษา 2559-2561 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 84 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 27 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือมีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยใช้อภิปัญญา

สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยใช้อภิปัญญาเพื่อพัฒนาความสามารถกำกับตนเอง ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 15 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 45 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการเรียนเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ นำแผนการจัดการเรียนรู้ CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยใช้อภิปัญญาที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้ CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยใช้อภิปัญญา มีค่า IOC เท่ากับ 0.80– 1.00

2. แบบทดสอบวัดความรู้ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร

สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร จำนวน 1 ชุด เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ ๆ ละ 20 คะแนน นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการวัดและความเหมาะสมของตัวเลือกซึ่งมีค่าเท่ากับ .05 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แบบทดสอบวัดความรู้ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตรมีค่า IOC เท่ากับ 0.80– 1.00

นำแบบทดสอบวัดความรู้ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักศึกษาสาขาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อหาความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยกำหนดเกณฑ์การผ่าน ค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.2-0.8 และ ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.2 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยาก (p) เท่ากับ 0.495–0.733 และค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.2 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. แบบประเมินการใช้อภิปัญญาความสามารถกำกับตนเอง

สร้างแบบประเมินการใช้อภิปัญญาความสามารถกำกับตนเอง สำหรับนักศึกษา จำนวน 1 ชุด เพื่อศึกษาการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ จำนวน 5 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวมทั้งหมด 25 ข้อ เป็นลักษณะรูปแบบการวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale)ใช้มาตราส่วนประเมินค่าและการแปลความหมาย 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาภาษาที่ใช้ ความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการวัดและความเหมาะสมของข้อคำถามซึ่งมีค่าเท่ากับ .05 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แบบทดสอบวัดความรู้ วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร มีค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อจัดการเรียนรู้วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยใช้อภิปัญญา

สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อจัดการเรียนรู้วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยใช้อภิปัญญา มีข้อประเด็นคำถาม 4 ประเด็นหลักและประเด็นย่อยจำนวน 20 คำถามเป็นลักษณะรูปแบบการวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale และใช้มาตราส่วนประเมินค่าและการแปลความหมาย 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการวัดและความเหมาะสมของข้อคำถามซึ่งมีค่าเท่ากับ .05 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แบบทดสอบวัดความรู้ วิชาCN510 นวัตกรรมการเรียนรู้ มีค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

เครื่องมือทั้งหมดเมื่อได้รับการหาคุณภาพเรียบร้อยแล้วจึงนำไปในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร โดยใช้อภิปัญญาเพื่อพัฒนาความสามารถกำกับตนเอง ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 15 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 45 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการเรียนเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและให้นักศึกษาประเมินความสามารถกำกับตนเอง ก่อนเรียน

2. ดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้ จำนวน 15 แผนโดยใช้อภิปัญญา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

(1) กระตุ้นความรู้สึก ความเชื่อของนักศึกษาว่า ผู้เรียนกำลังเรียนรู้อะไร จะมีวิธีการเรียนอย่างไร ให้ได้ความรู้ความเข้าใจมากที่สุด วิธีใดที่นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่ากัน เช่นการอ่านและการฟัง หรือทั้งสองอย่าง หรือการเขียนอาจทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น เป็นต้น

(2) ภาระงานที่ต้องทำ การจัดแบ่งเวลาเป็นสิ่งที่ต้องกำกับและควบคุมให้ได้ภาระงานตามเป้าหมาย การเลือกใช้วิธีการให้เหมาะกับภาระงาน

ขั้นที่ 2 สร้างทักษะการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ เป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อช่วยทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ

(1) ขั้นเตรียมการวางแผนการเรียนรู้ (Pre-Planning) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียน คาดเดาและวางแผนเกี่ยวกับปัจจัยและวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในภาระงาน ที่จะต้องเผชิญ เช่น การตัดสินใจหรือการกำหนดวัตถุประสงค์ของภาระงาน การเลือกปัจจัยและระเบียบวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ เป็นต้น

(2) ขั้นวางแผนในขณะปฏิบัติงาน (Planning in Action) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะทำการตรวจสอบข้อผิดพลาด ประเมินผลการเรียนรู้ของตน ตลอดจนปรับแผนกระบวนการเรียนรู้หากพบว่ากระบวนการต่างๆที่ตนได้เลือกนำมาใช้นั้น ไม่สามารถช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 3 การประเมินการเรียนรู้ (Evaluating Your Learning) มี 2 วิธี คือ

(1) การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring) เป็นวิธีที่ผู้เรียนพยายามสังเกตและแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองในการฝึกทักษะความสามารถ

(2) การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) เป็นวิธีที่ผู้เรียนวัดความก้าวหน้าของตนเองในการเรียนโดยรวม สิ่งที่ช่วยวัดความก้าวหน้าในการเรียน ได้แก่ การตรวจสอบรายการ (Checklists) บันทึกประจำวัน รวมทั้งการสังเกตจากความรู้ของตนเอง วิธีการประเมินตนเองสามารถใช้ได้

ขั้นตอนทั้ง 3 นี้ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาปฏิบัติเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนักศึกษาสามารถประเมินการกำกับตนเองได้ในท้ายที่สุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 15 แผนนั้นได้กำหนดภาระงานหรือชิ้นงานเพื่อเป็นคะแนนระหว่างเรียน ซึ่งมีทั้งหมด 7 ชิ้นงาน ๆ ละ 10 คะแนน (เท่ากับ 70 คะแนน) เนื่องจากนักศึกษามีเวลา 4 สัปดาห์ เท่ากับ 8 วันซึ่งเป็นวันเสาร์ วันอาทิตย์ นักศึกษาจะมีเวลาในการปฏิบัติภาระงานในวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ นักศึกษาบางคนมีภาระงานงานและงานอื่นในสถานศึกษาด้วย ดังนั้นนักศึกษาจะต้องกำกับตนเองให้ได้ แต่จะมากหรือน้อยตามแต่ละบุคคล ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะการเรียนรู้ในวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร เท่านั้น

3. หลังจากเรียนรู้ครบ 15 แผนแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้วิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร จำนวน 1 ชุด จำนวน 3 ข้อ ข้อละ 20 คะแนน (คะแนนที่ได้ทั้งหมดหาร 2 เป็นคะแนนจริง 30 คะแนน) นำคะแนนที่ได้ไปรวมกับคะแนนเก็บ 70 คะแนน รวมเป็น 100 คะแนน คะแนนที่ได้คือคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร ซึ่งกำหนดเกณฑ์ผ่านนักศึกษาต้องมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

4. ก่อนสิ้นสุดวิชาวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร ผู้วิจัยให้นักศึกษาประเมินความสามารถกำกับตนเองอีกครั้ง และทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้กำกับตนเองโดยใช้อภิปัญญา

5. ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ แบบประเมินการใช้อภิปัญญาความสามารถกำกับตนเอง และแบบสอบถามความพึงพอใจ ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการประเมินความสามารถกำกับตนเอง ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ Paired Sample t-test

2. วิเคราะห์ผลทดสอบความรู้ และคะแนนความสามารถระหว่างเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (percentage)

3. วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลและอภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความสามารถในการกำกับตนเอง ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการกำกับตนเองก่อนเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญา ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\overline{X}$= 3.05, S.D.= 0.23) และความสามารถในการกำกับตนเองหลังเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญา ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\overline{X}$= 4.39, S.D.= 0.37)

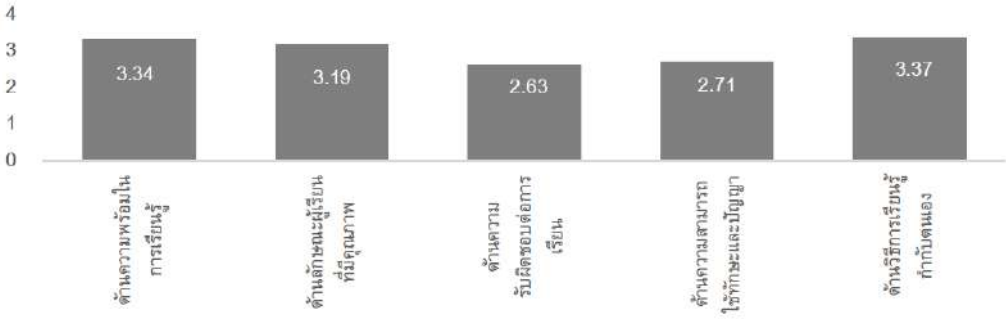

ภาพที่ 1 ประเมินการกำกับตนเองนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนก่อนเรียนรู้

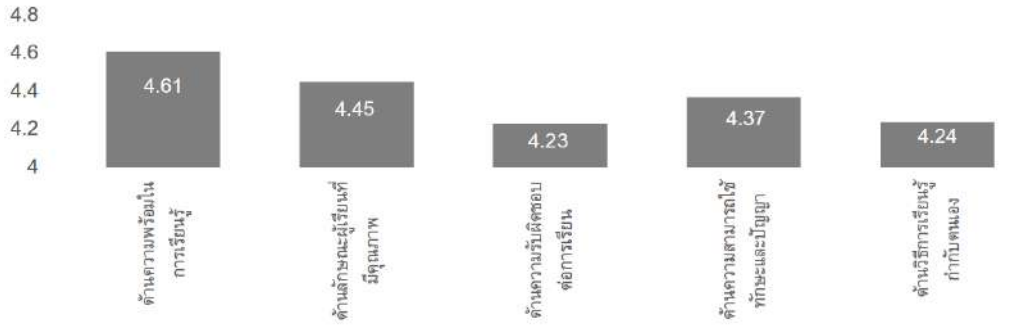

ภาพที่ 2 ประเมินการกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนหลังการเรียนรู้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเอง ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียน จำนวน 27 คน

ความสามารถกำกับตนเอง	จำนวนนักศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	27	3.05	0.23	16.45*	.000
หลังเรียน	27	4.39	0.37		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเอง ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์มีคะแนนรายวิชาที่เรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ100

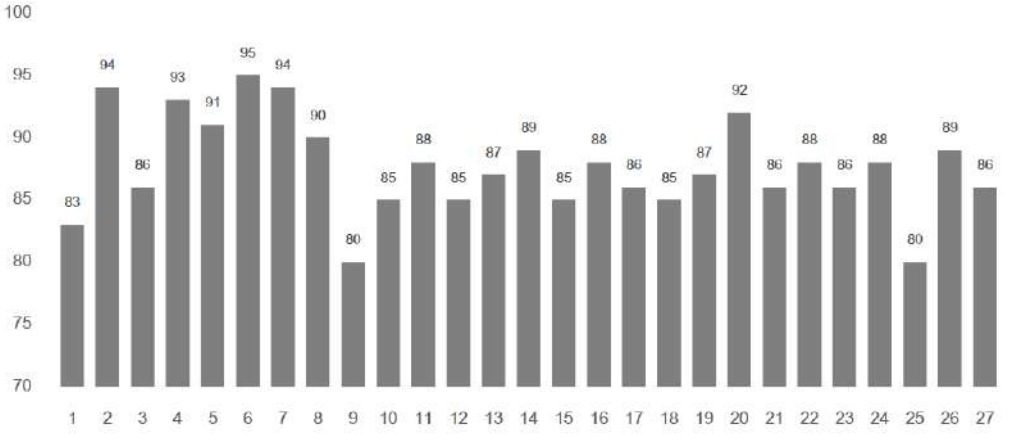

ภาพที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา CN510 นวัตกรรมหลักสูตร

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ต่อความสามารถกำกับตนเองโดยใช้อภิปัญญาพบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ระดับมาก ($\overline{X}$= 4.49, S.D.=0.06) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจแต่ละด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และและการแก้ปัญหา ($\overline{X}$= 4.56, S.D.=0.04) ด้านการเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ ($\overline{X}$= 4.52, S.D.= 0.07) ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\overline{X}$= 4.47, S.D.=0.08) และความพร้อมในการเรียนรู้การกำกับตนเอง ($\overline{X}$= 4.40, S.D.= 0.05) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการกำกับตนเองก่อนเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญา ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\overline{X}$= 3.05, S.D.= 0.23) และความสามารถในการกำกับตนเองหลังเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญา ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.39, S.D.= 0.37) เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเรียนรู้กำกับตนเองโดยใช้อภิปัญญาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนหลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสูงกว่าก่อนเรียน ในแต่ละด้านเรียงลำดับเฉลี่ยที่สูงขึ้นจากมากไปหาน้อย คือ (1) ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ ได้แก่ เชื่อว่าสามารถแสวงหาความรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ความต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อนำมาใช้พัฒนาตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น (2) ด้านลักษณะของผู้เรียนที่มีคุณภาพ ได้แก่ สามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ต้องทำเชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถพัฒนาตนเองได้เข้าใจบทบาท หน้าที่ในการปฏิบัติตนต่อการเรียนและการงานอาชีพ (3) ด้านความสามารถใช้ทักษะและปัญญา ได้แก่ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลและนำไปใช้ได้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อศึกษาหาความรู้และประมวลผลความรู้ขยายองค์ความรู้เดิมและสร้างองค์ความรู้ใหม่ (4) ด้านวิธีการเรียนรู้กำกับตนเอง ได้แก่ สามารถปฏิบัติงานได้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง สำรวจเรื่องที่ต้องการเรียนทุกครั้งเพื่อทำความเข้าใจ (5) ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนได้แก่มีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีความเป็นผู้นำและผู้ตามในการเรียนรู้ตามความเหมาะสม การทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและเวลา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนและด้านความสามารถใช้ทักษะและปัญญา ก่อนเรียนนักศึกษาประเมินตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ แต่เมื่อหลังเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญาสามารถกำกับตนเองได้มากขึ้น นั่นหมายความว่านักศึกษาสามารถกำกับตนเองได้มากขึ้นเมื่อใช้การเรียนรู้โดยอภิปัญญา ดังที่ Prat-Sala & Redford (2010) ได้เสนอแนะว่าการเรียนรู้กำกับตนเอง และการใช้อภิปัญญามีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือทั้งสองทักษะนี้จะส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตัวเอง พร้อมจะเรียนรู้และแก้ปัญหา นอกจากนี้ ทิศนา แขมมณีและคณะ (2544) ยังได้กล่าวถึงอภิปัญญาว่า 1) การตระหนักรู้ (Awareness) รู้ถึงทักษะ กลวิธีแหล่งข้อมูลที่จำเป็นต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้ว่าจะต้องทำอย่างไร (What to do) รู้ถึงสิ่งที่ตนเองคิด และความสอดคล้องกับสถานการณ์การเรียนรู้ รวมไปถึงการแสดงออกในสิ่งที่รู้ออกมาโดยการอธิบายให้ผู้อื่นฟังสามารถสรุปใจความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้นั้น มีวิธีจำสิ่งนั้นได้ง่าย 2) ความสามารถในการกำกับตนเอง (Self-regulation) ในการทำงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จสมบูรณ์ จะต้องรู้ว่าจะทำงานอย่างไร (How to do) และเมื่อไร (When to do) การประเมินความพยายามในการวางแผน และขั้นตอนในการทำงาน การทดสอบวิธีการที่ใช้ การตัดสินใจในการใช้เวลาและการใช้ความสามารถที่มีอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกานต์ สิทธิฟอง (2555) ศึกษาเรื่อง การใช้กลวิธีอภิปัญญาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า 1) นักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีอภิปัญญา มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยมีระดับ

ความสามารถด้านการอ่านสูงขึ้นจากระดับอ่อน เป็นระดับปานกลาง 2) นักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีอภิปัญญา มีคะแนนความสามารถในการเขียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยมีคุณภาพระดับการเขียนเพิ่มขึ้นจากระดับอ่อนเป็นระดับปานกลาง 3) นักศึกษาที่มีความสามารถด้านการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษสูงมีระดับการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการเรียนภาษาอังกฤษ ในด้านการกำหนดความสนใจ การวางแผนและการตรวจสอบประเมินผลในระดับสูง ส่วนนักศึกษาที่มีความสามารถด้านการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษต่ำมีระดับการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการเรียนภาษาอังกฤษในด้านการกำหนดความสนใจ การวางแผนและการตรวจสอบประเมินผลในระดับปานกลาง และศราวุธ เกิดสุวรรณ (2558) ศึกษาเรื่อง การใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความสามารถในการกำกับตนเอง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ดีขึ้นหลังจากเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญา พบว่า นักเรียนมีความสามารถผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 16.66

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาCN 510 นวัตกรรมหลักสูตร ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์มีคะแนนรายวิชาที่เรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากความสามารถเรียนรู้กำกับตนเองโดยใช้อภิปัญญาในแต่ละครั้งนั้นนักศึกษาทำตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ ขั้นที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 สร้างทักษะการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ เป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อช่วยทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นที่ 3 การประเมินการเรียนรู้ ด้วยการตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring) (2) การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ซึ่ง Miller (อ้างถึงใน ศราวุธ เกิดสุวรรณ, 2558) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธวิธีการเรียนของผู้เรียน การสอนเรื่องอภิปัญญามีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะสอนผู้เรียนเป็นผู้ที่มีเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ มีอิสรภาพและมีความสามารถประเมินตนเอง ผู้เรียนที่ไม่เก่งสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ดี จำได้ถาวรและมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถ้าผู้เรียนเหล่านี้ได้รับการสอนโดยการใช้อภิปัญญา (Metacognition) เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับผู้เรียนที่ใช้เพื่อควบคุม การวางแผน การกำกับควบคุม และการประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jenkins (2009) การใช้กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ Medina (2011) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การกำกับตนเองและการตั้งเป้าหมาย เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ต่อการใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถกำกับตนเองพบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ระดับมาก ($\overline{X}$= 4.49, S.D.= 0.06) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจแต่ละด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และและการแก้ปัญหา ($\overline{X}$= 4.56, S.D.= 0.04) ด้านการเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ ($\overline{X}$= 4.52, S.D.= 0.07) ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\overline{X}$= 4.47, S.D.= 0.08) และความพร้อมในการเรียนรู้การกำกับตนเอง ($\overline{X}$= 4.40, S.D.= 0.05) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ศราวุธ เกิดสุวรรณ (2558) ศึกษาเรื่อง การใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์โดยใช้อภิปัญญา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.64) และศักดิ์สิทธิ์ ทองจำปา (2559) ศึกษาเรื่อง การใช้กระบวนการเรียนรู้โดยกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยกำกับตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.12)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรให้กำลังใจ และให้คำแนะนำนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนรู้และไม่มีพื้นฐานเรื่องนวัตกรรมหลักสูตร เพราะไม่เคยเป็นครูหรือจบสาขาทางด้านการสอน ทั้งนี้เนื่องจากทักษะอภิปรัชญาจะไม่ถูกนำมาใช้ หากผู้เรียนไม่มีความมั่นใจในพื้นฐานความรู้ที่ตนเองมี ดังเช่น Ababaf (2009) ได้เน้นย้ำว่า อุปสรรคสำคัญที่ผู้เรียนไม่สามารถใช้อภิปรัชญาได้ ก็เนื่องจากการขาดความมั่นใจในตนเองและการประเมินตนเองต่ำเกินไป อันนำไปสู่การขาดการกำกับตนเอง ดังนั้นในกรณีนี้ผู้สอนควรให้คำปรึกษาคอยช่วยเหลือแนะนำเมื่อนักศึกษามีปัญหาในการทำงาน อาจดูแลตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดในบางคน เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถกำกับตนเองได้ในที่สุด

1.2 ครูผู้สอนจะต้องสังเกต ติดตามการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อประเมินความสามารถในการกำกับตนเองอีกทางหนึ่ง ซึ่งงานวิจัยนี้ให้แต่นักศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเองก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้อภิปัญญา การประเมินโดยครูผู้สอนจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ครูผู้สอนจะสอนกลยุทธ์การนำอภิปรัชญาและการกำกับตนเอง ให้แก่ผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากทักษะทั้งสองนี้สามารถสอนโดยตรงได้ (Explicit teaching) (Dörnyei, 2005)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการกำกับตนเองโดยใช้อภิปัญญา (Metacognition) ในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาการใช้อภิปัญญาเพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น

บรรณานุกรม

ชนิกานต์ สิทธิฟอง. (2555). การใช้กลวิธีอภิปัญญาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทิศนา แขมมณี, ศิริชัย กาญจนวาลี, พิมพันธ์ เตชะคุปต์, ศรินธร วิทยะสิรินันท์, นวลจิตต์ เชาวกีนรติพงศ์, และปัทมศิริ ธรานุรักษ์. (2544). *วิทยาการด้านการคิด.* กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2549). *ปรัชญาการศึกษาของไทย* (ฉบับแก้ไขรวบรวมใหม่). กรุงเทพฯ: โกมลคีมทอง.

ศราวุธ เกิดสุวรรณ. (2558). *การใช้อภิปัญญาพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ศักดิ์สิทธิ์ ทองจำปา. (2559). *การใช้กระบวนการเรียนรู้โดยกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สาลินี จงใจสุรธรรม, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, และวินัย ดำสุวรรณ. (2558). กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 7*(1), 15-26.

สำนักราชบัณฑิตยสถาน. (2550). *ศัพท์บัญญัติ.* สืบค้น 25 สิงหาคม 2560, จาก http://www.royin.go.th/dictionary/

Ababaf, Z. (2009). The comparison of cognitive and metacognitive strategies of high school students according to their ability level, field of study, and gender and suggesting recommendations in the areas of curriculum. *Review Quarterly Journal of Educational Innovations, 25*(7), 224-241.

Dori, Y. J., Avargil, S., Kohen, Z., & Saar, L. (2018). Context-based learning and metacognitive prompts for enhancing scientific text comprehension. *International Journal of Science Education, 40*(10), 1198-1220.

Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition.* Erlbaum, Mahwah.

Jenkins, J. S. (2009). *The effects if explicit self-regulated learning strategy instruction on mathematics achievement* (Doctoral dissertation). America: Graduated School of University of North Carolina.

Mahmoodi, M. H, Behrooz, K., & Rozhin, G. (2014). Self-regulated learning (SRL), motivation and language achievement of Iranian EFL learners. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 98, 1062–1068.

Medina, E. (2011). Improving student mathematics achievement through self- regulation and goal setting. In Plakhotnik, M. S.; Nielsen, S. M., & Pane, D. M., *Proceedings of the Tenth annual college of education & GSN research conference* (pp. 147-153). Miami: Florida International University.

Mohamadi, F. S., Asadzadeh, H., Ahadi, H., & Jomehri, F. (2011). Testing Bandura's theory in school. *Procedia Social and Behavioural Sciences,* 12, 426–435.

Panadero, E. (2017). A review of self-regulated learning: Six models and four directions for research. *Frontiers in Psychology,* 8, 1941-1975.

Prat-Sala, M., & Redford, P. (2010). The interplay between motivation, self-efficacy, and approaches to studying. *British Journal of Educational Psychology,* 20, 283-305.

Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (2007). Influencing children's self-efficacy and self- regulation of reading and writing through modeling. *Reading and Writing Quarterly,* 23, 7-25.

Stephanou, G., & Mpiontini, M. H. (2017). Metacognitive knowledge and metacognitive regulation in self-regulatory learning style, and in its effects on performance expectation and subsequent performance across diverse school subjects. *Psychology, 8*(12), 1941-1975.

การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา

DEVELOPMENT OF E-LEARNING TO ENHANCE KNOWLEDGE IN EDUCATIONAL PSYCHOLOGY COURSE

Received: January 10, 2020
Revised: April 16, 2020
Accepted: April 17, 2020

วรางคณา โสมะนันทน์*
Varangkana Somanandana*
ธรรมนูญ วัฒนปรีดา**
Thammanoon Wattanapeeda**

* อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
* Lecturer, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
* Email: varangkana.s@ku.th
** นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
** Graduate Student, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
** Email: thammanoon.work@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของนิสิตในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 01166211 จิตวิทยาการศึกษา ภาคต้น ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 หมู่เรียน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง พัฒนาการพื้นฐานเพื่อความเข้าใจมนุษย์ และ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ และสถิติทดสอบ Matched Pairs t-Test

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนจากแบบทดสอบภายหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89) และกลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนเพิ่มเติมว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีเนื้อหาที่ดีสามารถนำไปใช้ทบทวนเนื้อหาได้ และบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ทำให้นิสิตสามารถศึกษาก่อนและหลังจากการเรียนในชั้นเรียนได้

คำสำคัญ: บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จิตวิทยาการศึกษา นิสิตระดับอุดมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the effect of e-Learning to Enhance Knowledge in Educational Psychology Course and 2) to study participant's opinions toward studying e-Learning. The participants were students who enrolled in the Educational Psychology Class in the first semester, 2019 at Faculty of Education, Kasetsart University selected by cluster sampling. The instruments in this study were 1) e-Learning on Basic Developmental Psychology to understanding Human and 2) Participant's opinions toward studying e-Learning Questionnaire. The data was analyzed by using mean, standard deviation, Relative change score, and Matched Pairs t-Test

The results stated that the posttest scores were higher than the pretest scores at 0.05 level of significance. The participants reported high satisfaction level towards using e-Learning ($\overline{X}$ = 3.89). Moreover, participants reflected that the content in e-Learning could be used review the lesson learning and allow students to study before and after class.

Keywords: e-Learning, Educational Psychology, Undergraduate Students

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทต่อการการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษายุคใหม่ อยู่ในช่วงของคนรุ่นเจนเนอเรชั่น Z ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบุคลิกลักษณะเฉพาะ คือ เกิดและเติบโตมาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (อุดม คชินทร, 2561) คุณลักษณะเฉพาะตัวของคนกลุ่มนี้ จึงใช้การเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างคล่องแคล่ว และมีแนวโน้มมุ่งแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากความรู้นั้นไม่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจะมีช่วงเวลาที่เป็นอิสระมากกว่า การเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกช่วงเวลาในการเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระ

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษายุคปัจจุบัน จึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการเรียนรู้ ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเน้นการเรียนรู้ที่เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2557) การจัดการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอีกลักษณะหนึ่งในการช่วยผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะตัวของคนกลุ่มนี้มาก เพราะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถที่จะออกแบบการเรียนรู้ของตนเองในเวลาหรือสถานที่ตามความความต้องการของตนเอง สามารถเลือกเรียนในบทเรียนที่สนใจได้ รวมทั้งหากต้องการทบทวนซ้ำ ก็สามารถที่จะเข้าไปเรียนรู้ได้หลายครั้งจนเกิดความเข้าใจ จึงเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง และยังสอดคล้องกับทักษะเพื่อดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยที่ผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้สามารถสร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน

จิตวิทยาการศึกษามีบทบาทสำคัญในสถานศึกษาที่ช่วยศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา หรือแก้ปัญหาของผู้เรียน ช่วยให้ครูรู้จักนักเรียน ในแง่มุมของความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้เรียนจะมีความแตกต่างทั้งด้านลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ หรือรูปแบบการเรียนรู้ ดังนั้นจิตวิทยาการศึกษาจะอธิบายให้ครูทราบถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ที่สำคัญของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ รวมทั้งทำให้ครูได้ทราบถึงการรับรู้ตนเองของผู้เรียน (Corno & Anderman, 2016; Moreno R., 2010; Szulevicz & Tanggaard, 2017) เนื้อหาสำคัญอย่างหนึ่งของจิตวิทยาการศึกษาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ คือ พัฒนาการด้านต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติและความแตกต่างของบุคคล อันจะนำไปสู่ความเข้าใจและจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อผู้เรียนได้ ซึ่งพัฒนาการด้านต่างๆ ของมนุษย์มีเนื้อหาที่ค่อนข้างยาก และซับซ้อน ผู้เรียนอาจไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่เรียนในห้องเรียนเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาของพัฒนาการของมนุษย์ 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ พัฒนาการด้านจิต-สังคม พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นพัฒนาการด้านสำคัญที่จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเติมเต็มความรู้เพิ่มเติมภายนอกห้องเรียนได้ในช่วงเวลาและสถานที่ตามที่ตนต้องการ และสามารถที่จะเรียนซ้ำทวนจนเกิดความเข้าใจได้ นอกจากนี้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวจะมีแบบฝึกหัด เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติม รวมทั้งมีช่องทางที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถที่จะสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในบทเรียนอย่างเข้มข้นขึ้นได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของนิสิตในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา และศึกษาความคิดเห็นของนิสิตต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของนิสิตในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพัฒนาการพื้นฐานเพื่อความเข้าใจมนุษย์ในระยะหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าระยะก่อนการทดลอง

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในบทความนี้ ผู้วิจัยทบทวนใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และ 2) จิตวิทยาการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเลิร์นนิง (e-Learning) ได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย เป็นการเรียนการสอน ที่รวมถึงการถ่ายทอดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลผ่านตัวอักษร ภาพนิ่ง ผสมผสานการใช้ภาพเคลื่อนไหว วิดิทัศน์ และเสียง โดยอาศัยเทคโนโลยีของเว็บในการถ่ายทอด ซึ่งปัจจุบันอีเลิร์นนิงได้แพร่กระจายสู่การศึกษาในทุกระดับ ด้วยสาเหตุที่ว่าการเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นสูงสำหรับผู้สอนใน การบูรณาการเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนและยังลดข้อจำกัดของความพยายามที่จะใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็น สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ (Courseware/Learning Object) และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร (Computer Mediated Communication) ในเรื่องของการออกแบบเฉพาะตัวเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคลมากที่สุด (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2555) ทั้งนี้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์โดยการอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คอร์สแวร์) ระดับคุณภาพสูง และระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System) (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2545)

การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จะเน้นในเรื่องของการเรียนการสอนที่ไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของคุณสมบัติผู้เข้าศึกษา เรื่องเวลา และเรื่องสถานที่ (anyone, from anywhere, and at anytime) และเน้นในเรื่องของ WEB 2.0 Technology ที่ให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ออนไลน์ (Online learning community) ทั้งนี้องค์ประกอบของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ 1) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ 2) ระบบการจัดการเรียนรู้ 3) การติดต่อสื่อสาร และ 4) การประเมินผลการเรียน ซึ่งเมื่อนำองค์ประกอบทั้ง 4 มาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว ระบบจะทำงานประสานกันได้อย่างลงตัว (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2555)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นการทดแทนเนื้อหาในชั้นเรียนผ่านรูปแบบการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการออกแบบตามหลักการเรียนรู้ หลักการออกแบบ อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลทางการเรียนต่อไป (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2555) โดย e-Learning ทำให้การเรียนการสอนหรือการอบรม มีรูปแบบวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีข้อได้เปรียบ คือ 1) ความยืดหยุ่นในการเข้าถึงเนื้อหา 2) การตอบสนองรายบุคคล ซึ่งสามารถปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนของแต่ละบุคคลได้ 3) ราคา คือ ลดต้นทุนในการฝึกอบรม 4) สามารถตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ และ 5) สามารถนำไปใช้เผยแพร่ข้อมูลที่มีความคงที่ได้ (วรวิทย์ นิเทศศิลป์, 2551)

จิตวิทยาการศึกษา

จิตวิทยา (Psychology) เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ จิตวิทยาการศึกษาจึงเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียน การเรียนรู้และการสอนในสภาพการเรียนการสอนหรือในชั้นเรียน เพื่อคิดค้นทฤษฎีและหลักการที่จะนำมาช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา และส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (สุรางค์ โคว้ตระกูล, 2556; Slavin, 2003)

จิตวิทยาการศึกษาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับการพัฒนา การประเมิน และการประยุกต์ใช้หลักการและทฤษฎีในการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งองค์ความรู้ต่าง ๆ เป็นข้อค้นพบที่ได้มาจากการวิจัย จิตวิทยาการศึกษาจึงเป็นการศึกษาสภาพปัญหาทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การวางแนวทางและวิธีการที่จะทำให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน ตลอดจนสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เนื้อหาของจิตวิทยาการศึกษามีประโยชน์ต่อทั้งครูผู้สอนในการนำไปใช้บริหารจัดการเรียนการสอนของตน เข้าใจสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของผู้เรียน ช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเต็มที่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจะต้องเรียนรู้หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการศึกษา เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ใน การสอนและการช่วยเหลือนักเรียนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐพรหม อินทุยศ, 2553; ประยุทธ์ ไทยธานี, 2550; ปิยะวรรณ ขุนทอง, 2561; วรรณี ลิมอักษร, 2554; สุรางค์ โควัตระกูล, 2556)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 01166211 จิตวิทยาการศึกษา ภาคต้น ปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 หมู่เรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 01166211 จิตวิทยาการศึกษา ภาคต้น ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 หมู่เรียน จำนวน 35 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้หมู่เรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้หมู่เรียนที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เรื่อง พัฒนาการพื้นฐานเพื่อความเข้าใจมนุษย์
   เป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 4 บท ประกอบด้วยเนื้อหา ได้แก่
   - หน่วยที่ 1 ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ
   - หน่วยที่ 2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-สังคม
   - หน่วยที่ 3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา
   - หน่วยที่ 4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

   ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีรายละเอียด ดังนี้

   1) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาในรายวิชา 01166211 จิตวิทยาการศึกษาที่เล็งเห็นว่า มีความยาก ได้แก่ ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญต่อการเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อนำมาจัดทำเป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน จากนั้นกำหนดโครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

   2) ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญต่อการเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และสร้างแบบฝึกหัดเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

      2.1) ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ
      2.2) ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-สังคม
      2.3) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา
      2.4) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

3) ศึกษาวิธีการสร้างบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และโปรแกรมที่อนุญาตให้ใช้งานได้แบบไม่คิดค่าใช้จ่าย

4) เขียนสคริปต์เนื้อหา และนำมาจัดทำเป็นสไลด์ประกอบการสอนผ่านช่องทางออนไลน์

5) สร้างแบบทดสอบสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 4 ชุดที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

6) นำเนื้อหาสื่อประกอบการเรียนรู้ และแบบทดสอบมาพัฒนาเป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนแอปพลิเคชั่น Google Classroom ให้ครอบคลุมเนื้อหา 4 เรื่องตามลำดับการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้

7) นำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 4 เรื่อง เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

7.1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้
- จบการศึกษาในระดับปริญญาเอก ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา หรือพฤติกรรมศาสตร์
- เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา ในระดับอุดมศึกษามาแล้วอย่างน้อย 3 ปี

7.2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 ท่าน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้
- จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา
- มีประสบการณ์การทำงานหรือการสอนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี ขึ้นไป

7.3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้
- จบการศึกษาในระดับปริญญาเอก ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
- มีประสบการณ์การสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาแล้วอย่างน้อย 3 ปี

8) ปรับปรุงแก้ไขบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และแบบทดสอบตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

9) ได้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 4 บท

10) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบชุดก่อนเรียนและหลังเรียนไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient a) ผลจากการหาค่าความเชื่อมั่นพบว่า ข้อคำถามของแบบทดสอบชุดก่อนเรียน (Pre-test) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ในระดับ .99 ซึ่งแปลว่าข้อคำถามของแบบทดสอบชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก และข้อคำถามของแบบทดสอบชุดหลังเรียน (Post-test) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ในระดับ .78 ซึ่งแปลว่าข้อคำถามของแบบทดสอบชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง จากนั้นผู้วิจัยนำแบบทดสอบชุดก่อนเรียนและแบบทดสอบชุดหลังเรียนมาหาค่าความสัมพันธ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าความสหสัมพันธ์ Pearson Product Moment Correlation เนื่องจากข้อมูลมีระดับการวัดเป็น Interval Scale ได้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับในระดับ .76 ซึ่งเป็นค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า แบบทดสอบ 2 ฉบับมีความคู่ขนานกันในระดับสูง

2. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตกลุ่มเป้าหมายต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 2 รายละเอียดเกี่ยวกับการปรับปรุง/พัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัด จากนั้นสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
2) นำข้อคำถามจัดเข้าฟอร์มของแบบสอบถาม จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นคนเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
3) ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
4) ได้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Semi-Experimental Design) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยออกแบบการทดลองแบบมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (One Group Design) โดยมีการวัดผลทั้งหมด 2 ครั้ง ได้แก่ การวัดผลก่อนการทดลองและการวัดผลภายหลังการทดลอง (Pretest-Posttest Design) ซึ่งแสดงแบบแผนการทดลอง ได้เป็นภาพดังนี้

ความหมายของสัญลักษณ์

E แทน กลุ่มทดลอง

T1 แทน การทดสอบก่อนการทดลองใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

T2 แทน การทดสอบหลังการทดลองใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

X แทน การทดลองใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T_1	X	T_2

ภาพที่ 1 แบบแผนการทดลอง

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนการเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Pretest) และผู้วิจัยตรวจให้คะแนนจากแบบทดสอบ

ระยะทดลอง

ผู้วิจัยอธิบายการเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ การทำแบบฝึกหัด การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบคู่ขนาน (คนละชุดกับแบบทดสอบก่อนเรียน) และให้เวลานิสิตกลุ่มตัวอย่างเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นิสิตกลุ่มเป้าหมายผ่านช่องทางออนไลน์

ระยะหลังการทดลอง

ผู้วิจัยให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังการเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Posttest) จากนั้นผู้วิจัยให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบชุดก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์คะแนน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นมาปรับปรุง/พัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และสรุปผลการทดลองใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

จากวิธีการดำเนินการวิจัย สามารถอธิบายเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

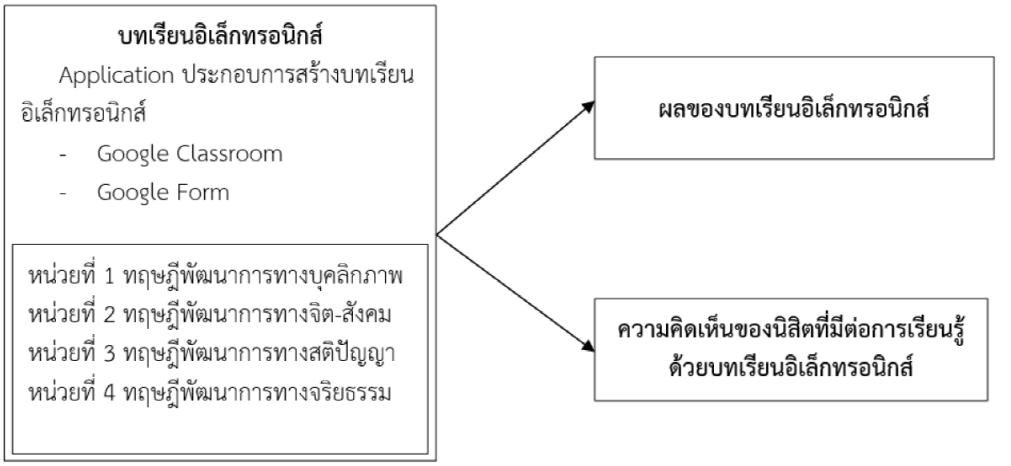

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของคะแนนจากแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่างทดลองภายหลังจากการเรียนจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

2. ผู้วิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการเรียนบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติทดสอบ Matched Pairs t-Test เนื่องจากทดสอบแล้ว พบว่า คะแนนของกลุ่มตัวอย่างแจกแจงเป็นโค้งปกติ

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	6	22.22
	หญิง	21	77.78
สาขาวิชา	คหกรรมศาสตรศึกษา	6	22.22
	ธุรกิจและคอมพิวเตอร์ศึกษา	18	66.67
	จิตวิทยา	3	11.11
รวม	**คน**	**27**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และเป็นเพศหญิง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา พบว่า เป็นสาขาคหกรรมศาสตรศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 สาขาธุรกิจและคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และสาขาจิตวิทยา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

2. ผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ตารางที่ 2 คะแนนจากแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่างจากแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

	ก่อน	หลัง
$\bar{X}$	13.92	22.00
ร้อยละ	46.40	73.33

ตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ คะแนนจากแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.92 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.40 แต่ภายหลังจากการศึกษาบทเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.00 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 73.33

ตารางที่ 3 คะแนนเพิ่มสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

	ก่อน	หลัง	คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์
$\bar{X}$	13.92	22.00	50.24

จากตารางที่ 3 เมื่อนำคะแนนในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาเทียบเป็นคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50.24 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง พัฒนาการพื้นฐานเพื่อความเข้าใจมนุษย์ ภายหลังจากการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยสถิติ Matched Pairs t-Test

ระยะ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
ก่อน	27	13.92	3.83	12.19	.000*
หลัง	27	22.00	3.86		

* Sig < .05

ตารางที่ 4 เมื่อนำคะแนนในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลองมาเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยสถิติ Matched Pairs t-Test พบว่า ในระยะหลังทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการเรียนจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการพื้นฐานเพื่อความเข้าใจมนุษย์สูงขึ้น ภายหลังจากการเรียนรู้จากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

3. การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1.	เนื้อหาในบทเรียนมีความเหมาะสม	4.25	.56	มาก
2.	แบบทดสอบมีความเหมาะสม	4.11	.67	มาก
3.	ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.00	.68	มาก
4.	ความน่าสนใจของบทเรียน	3.60	1.00	มาก
5.	ระยะเวลาในการเรียนมีความเหมาะสม	3.74	.65	มาก
6.	บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดความสะดวกในการเรียน	3.20	.90	ปานกลาง
7.	บทเรียนทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการมากยิ่งขึ้น	4.02	.82	มาก
8.	บทเรียนทำให้ท่านสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.14	.80	มาก
9.	ความพึงพอใจต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์โดยภาพรวม	4.00	.72	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) หากจำแนกรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า เนื้อหาในบทเรียนมีความเหมาะสมเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 4.25) และบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดความสะดวกในการเรียน ในอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.20)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนเพิ่มเติมว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีเนื้อหาที่ดีสามารถนำไปใช้ทบทวนเนื้อหาได้ และบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ทำให้นิสิตสามารถศึกษาก่อนและหลังจากการเรียนในชั้นเรียนได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ผู้วิจัยอภิปรายข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบชุดก่อนเรียนและชุดหลังเรียน

เมื่อผู้วิจัยนำแบบทดสอบชุดก่อนเรียนและชุดหลังเรียน ไปทดลองใช้กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 01166211 จิตวิทยาการศึกษา ภาคต้น ปีการศึกษา 2562 หมู่เรียนที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า ข้อคำถามของแบบทดสอบชุดก่อนเรียน (Pre-test) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ในระดับ .99 และข้อคำถามของแบบทดสอบชุดหลังเรียน (Post-test) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ในระดับ .78 ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยให้นิสิตทำแบบทดสอบชุดก่อนเรียน และตามด้วยแบบทดสอบชุดหลังเรียน นิสิตอาจเกิดความเหนื่อยล้า และบางคนอาจไม่ตั้งใจตอบ เนื่องจากปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อ การทดสอบ คือ ระยะเวลาในการทดสอบ หากยาวนานเกินไป จะทำให้ผู้ถูกทดสอบเกิดความเหนื่อยล้าได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) จึงทำให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบชุดหลังเรียนมีค่าต่ำกว่าชุดก่อนเรียน อย่างไรก็ตามค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบชุดหลังเรียนอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นระดับที่ยอมรับได้

2. ผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของนิสิตในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ผลจากการเข้าศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง พบว่านิสิตมีคะแนนการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง หากวิเคราะห์คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นโดยภาพรวมร้อยละ 50.24 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมสร้างความรู้เรื่องพัฒนาการพื้นฐานเพื่อความเข้าใจมนุษย์ สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้โดยนิสิตสามารถเข้าไปศึกษาบทเรียนออนไลน์ เพิ่มเติมได้ภายหลังจากการสอนปกติ เนื่องจากผู้วิจัยพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้แอปพลิเคชั่น Google Classroom ซึ่งเป็นแอปพลิเคชั่นที่ให้ใช้บริการแบบเสียค่าใช้จ่าย และผู้วิจัยให้รหัสเข้าสู่บทเรียนแก่นิสิต ดังนั้นนิสิตสามารถเข้าไปศึกษาได้ตลอดเวลาที่นิสิตสะดวก จึงทำให้สามารถทบทวนบทเรียนซ้ำได้ตามที่นิสิตต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ Law of Exercise ที่มีแนวคิดว่าการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ซึ่งได้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องระบบคอมพิวเตอร์ ให้แก่นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้ศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

3. ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

นิสิตกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) ทั้งนี้นิสิตกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเพิ่มเติมว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีเนื้อหาที่ดีสามารถนำไปใช้ทบทวนเนื้อหาได้ และบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ทำให้นิสิตสามารถศึกษาก่อนและหลังจากการเรียนในชั้นเรียนได้ สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามทฤษฎีพุทธิปัญญา คือ การใช้กลวิธีที่ให้ผู้เข้ารับการเรียนการสอนได้เข้าถึงสื่อการเรียนได้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เข้ารับการเรียนการสอนสามารถถ่ายโอนสิ่งที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัสไปยังหน่วยความจำระยะสั้น เช่น การอ่าน การมอง และการสัมผัส เป็นต้น ทั้งนี้เนื้อหาในบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ ใช้สื่อประสมในการสร้าง ขณะเรียนรู้ นิสิตจึงสามารถอ่านเนื้อหาจากบทเรียน และได้ฟังเสียงการอธิบายเนื้อหาในบทเรียนควบคู่กันไปด้วย (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2555) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lim, Dannels, & Watkins (2008) ที่ได้ศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้จากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาปริญญาเอกในรายวิชาการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า การเรียนจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีความยืดหยุ่นและสะดวก นอกจากนี้นิสิตกลุ่มตัวอย่างบทเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว เป็นเรื่องเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ ดังนั้นเมื่อนิสิตกลุ่มตัวอย่างได้ศึกษาและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อเข้าใจบุคคลอื่นที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย ก็จะทำให้นิสิตกลุ่มนี้เข้าใจและยอมรับการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ เป็นบทเรียนในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษาซึ่งเหมาะสมกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยในบทเรียนมีเนื้อหาของรายวิชาที่ต้องอาศัยความจำค่อนข้างมาก เช่น เรื่องพัฒนาการของมนุษย์โดยนักศึกษาต้องจำพัฒนาการแต่ละขั้น ดังนั้นการมีบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาของรายวิชาก่อนเรียนและสามารถทบทวนบทเรียนได้ทุกเวลาตามความต้องการของนักศึกษา อีกทั้งอาจารย์สามารถนำสิ่งที่นิสิตได้ทบทวนกลับมาพูดคุยเพิ่มเติมในชั้นเรียน บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นส่วนเสริมที่ทำให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถตรวจสอบความเข้าใจที่ถูกต้องของนิสิตได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ความคิดเห็นของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง สะท้อนว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และนวัตกรรมเทคโนโลยีร่วมสมัยมีส่วนให้นิสิตสามารถศึกษาเนื้อหารายวิชาก่อนเรียนและสามารถทบทวนเนื้อหาของบทเรียนหลังจากการเรียนในชั้นเรียนได้ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยสามารถนำไปพัฒนาเป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ โดยการพัฒนาช่องทางในการเข้าถึงบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ง่ายขึ้น เช่น นิสิตสามารถเรียนรู้บทเรียนจากสมาร์ตโฟนได้ เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่นิสิตส่วนมากใช้งานเพื่อความสะดวกมากขึ้นต่อการเรียนรู้ของนิสิต อีกทั้งผู้วิจัยควรศึกษาด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถานที่เรียน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้จริงต่อไปเพื่อส่งเสริมให้การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

จินตวีร์ คล้ายสังข์. (2555). *อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์: แนวคิดสู่การปฏิบัติ สำหรับการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ในทุกระดับ.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพรหม อินทุยศ. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา.* เพชรบูรณ์: สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเพชรบูรณ์.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2545). *รูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ในระดับอุดมศึกษา.* เชียงใหม่: สถานบริการคอมพิวเตอร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประยุทธ์ ไทยธานี. (2550). *จิตวิทยาการศึกษา.* นครราชสีมา: โปรแกรมวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ปิยะวรรณ ขุนทอง. (2561). *จิตวิทยาสำหรับครู.* กรุงเทพฯ: Protext.com.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพเยาว์ ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณี ลิมอักษร. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2551). *สื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดม คชินทร. (2561). *เด็ก Gen Z.* สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2562, จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/

Corno, L., & Anderman, E. M. (2016). *Handbook of educational psychology.* New York: Routledge.

Lim, J. H., Dannels, S. A., & Watkins, R. (2008). Qualitative investigation of doctoral students' learning experiences in online research methods courses. *Quarterly Review of Distance Education, 9*(3), 223-348.

Moreno, R. (2010). *Educational psychology.* Hoboken, N.J.: Wiley.

Slavin, R. E. (2003). *Educational psychology: Theory and practice.* Boston, Mass.: Allyn and Bacon.

Szulevicz, T., & Tanggaard, L. (2017). *Educational psychology practice: A new theoretical framework.* CH: Springer International Publishing.

การพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองแบบพหุมิติ

THE DEVELOPMENT OF READING LITERACY TEST FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS: AN APPLICATION MULTIDIMENSIONAL ITEM RESPONSE THEORY (MIRT)

Received: January 8, 2020
Revised: March 23, 2020
Accepted: March 25, 2020

ปองภพ ปะวันเนย์*
Pongphop Pawanne*
จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ**
Chuthaphon Masantiah**
ศิวะพร ภู่พันธ์***
Siwaporn Poopan***

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาการประเมินและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
* Graduate student, Educational Evaluation and Research, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
* Email: 62313@chinorot.ac.th
** อาจารย์และปริญญาเอก สาขาการประเมินและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
** Lecturer and PhD., Educational Evaluation and Research, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
** Email: Chuthaphon.star@gmail.com
*** อาจารย์และปริญญาเอก ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
*** Lecturer and PhD., Department of Educational, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
*** Email: siwaporn.poo@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ปีการศึกษา 2561 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 800 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ใช้แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy Test) จำนวน 4 ฉบับ ในการเก็บข้อมูล และใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ผลการศึกษาพบว่า ในการสร้างแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน จำนวน 128 ข้อ ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 84 ข้อ โดยมีค่าพารามิเตอร์ ดังนี้ ค่าอำนาจจำแนกในมิติที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.658 ถึง 1.997 มิติที่ 2 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.164 ถึง 2.031 และมิติที่ 3 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.000 ถึง 2.408 ค่าจุดตัดของความยากแบบพหุมิติ (d) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.405 ถึง 0.860 ค่าอำนาจจำแนกแบบพหุมิติ (MDISC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.074 ถึง 3.170 ค่าความยากแบบพหุมิติ (MDIFF) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.251 ถึง 16.234 และค่าความเที่ยงรายฉบับ (Reliability) 0.712 ถึง 0.828

คำสำคัญ: ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติ แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน การตรวจสอบความตรงเชิงยืนยัน

Abstract

The purposes of this research were 1) to construct and develop the reading literacy test by applying multidimensional Item Response Theory for lower secondary school students, and 2) to verify the quality of such reading literacy test. The participants of the study were 800 Obtained of Mattayomsuksa 1 - 3 of school under Secondary Educational Service Area Office 1 in the first semester of the academic year 2018. They were selected using the multi-stage random sampling. The research instruments were four reading literacy tests. The data were analyzed with the Confirmatory Factor Analysis (CFA).

The result showed that 84 of 128 reading literacy test items were qualified by the analysis of CFA. The discriminating powers of parameters were 1) between -1.658 to 1.997 for the first dimension, 2) between -1.164 to 2.031 for the second dimension, and 3) between -1.000 to 2.408 for the third dimension. The study also found that the statistic outcome of the Easiness Intercept (d) was between -1.405 to 0.860. The Multidimensional Discriminative Power (MDISC) was between 0.074 to 3.170. The Multidimensional Difficulty Index (MDIFF) was between -1.251 to 16.234. The reliability of the test was between 0.712 to 0.828.

Keywords: Multidimensional Item Response Theory, Reading Literacy Test, Confirmatory Factor Analysis

บทนำ

ในปัจจุบันการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงระดับคุณภาพการศึกษา คุณภาพประชากร การจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และความน่าลงทุนของประเทศนั้น ๆ ได้มีการนำโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programmed for International Student Assessment: PISA) ขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) มาใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นคุณภาพของระบบการศึกษา แนวโน้มด้านความรู้ และทักษะของผู้เรียน การปรับปรุงพัฒนาการศึกษา แนวทางการยกระดับคุณภาพของระบบการศึกษา การเปรียบเทียบความรู้และทักษะของนักเรียนกับประเทศอื่น และยังรวมไปถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ประเทศอื่น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยเพื่อให้ทันต่อการก้าวเดินของสากล จึงมีแนวโน้มที่อิงการวัดประเมินผู้เรียนให้คล้ายคลึงกับการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินว่าผู้เรียนของประเทศที่ร่วมโครงการ เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับได้รับการเตรียมพร้อมความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพในอนาคตมากน้อยเพียงใด (สัตยา นาอุดม, 2559) ซึ่งจุดเน้นของการประเมินคือ การรู้เรื่อง (Literacy) ที่ยึดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการประเมินสมรรถนะใน 3 ด้านคือ การอ่าน (Reading Literacy) คณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ซึ่งในแต่ละทักษะไม่ได้เน้นเรื่องของการอ่านออกเขียนได้ การคิดเลขเป็นเท่านั้น แต่การวัดประเมินมุ่งเน้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของโจทย์ที่ซับซ้อนได้ ดังนั้นการรู้เรื่องการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกทักษะในการรู้เรื่องการอ่านให้เกิดความชำนาญในการอ่าน (นภดล ยิ่งสกุล, 2559)

จากผลคะแนนการทดสอบของโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ มีคะแนนเฉลี่ย 493 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยของประเทศที่เข้าร่วมองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา โดยคะแนนเฉลี่ยการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนไทย คือ 409 คะแนน โดยมีสมรรถนะที่ต่ำในด้านการบูรณาการและตีความ และการสะท้อนและประเมินผล อยู่ในช่วงลำดับที่ 56 - 60 ซึ่งต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของ OECD และเมื่อเทียบกับคะแนน PISA 2012 และ PISA 2015 คะแนนเฉลี่ยการรู้เรื่องการอ่านมีแนวโน้มค่าคะแนนต่ำลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) จากรายงานสรุปผลการประเมินการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนในประเทศไทยตามโครงการ PISA ที่ประเทศไทยเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ PISA 2000 จนถึงปัจจุบัน นักเรียนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับ (นักเรียนอายุ 15 ปี) มีคะแนนเฉลี่ยการรู้เรื่องการอ่านต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของทุกประเทศรวมกัน และต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียหลายประเทศ รวมทั้งยังได้คะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยผลคะแนนการประเมินการรู้เรื่องการอ่าน (Reading literacy) มีปัญหาสำคัญเกิดจากความไม่คุ้นกับข้อสอบที่มีลักษณะตามกรอบการประเมินของ PISA อีกทั้งมีการพัฒนาคุณภาพของข้อสอบและแบบสอบมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวสามารถแยกตามโครงสร้างของแบบทดสอบ (Test Structure) 2 กลุ่มใหญ่ คือ โครงสร้างแบบทดสอบแบบเอกมิติ (Unidimensional Test Structure) และโครงสร้างแบบทดสอบแบบพหุมิติ (Multidimensional Test Structure) ซึ่งการพัฒนาข้อสอบหรือแบบทดสอบตามโครงสร้างทั้งสองแบบนั้นดำเนินการอยู่ภายใต้แนวคิดทฤษฎีการทดสอบอันเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการทดสอบ วิธีการแก้ปัญหาการทดสอบและการพัฒนาเครื่องมือการทดสอบ ซึ่งจะสามารถช่วยให้นักวัดผลสามารถทำการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบให้มีคุณภาพ สามารถแปลความหมายผลการวัดได้ถูกต้องและสามารถนำสารสนเทศไปใช้สำหรับการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552, น. 67) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาแบบวัดทักษะต่าง ๆ แบบพหุมิติมากขึ้น

การประเมินการรู้เรื่องการอ่านในปัจจุบัน พบว่า ข้อสอบที่สร้างขึ้นมักจะวัดมิติความสามารถที่เป็นเชิงซ้อนมากกว่ามิติความสามารถที่เป็นเชิงเดี่ยว (Yao & Boughton, 2009, p. 180) ผู้สอบจำเป็นที่จะต้องมีทักษะในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านทักษะการอ่าน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคิด ซึ่ง

หากเรายังใช้กระบวนการวัดผลทางการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อสอบ ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเอกมิติ (Unidimensional Item Response Theory : UIRT) โดยมีความเชื่อว่าข้อสอบที่สร้างขึ้นนั้นเพื่อทำการวัดมิติเชิงเดี่ยว (Single Dimension) ซึ่งจะทำให้ฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเอกมิติได้ง่าย และก่อให้เกิดปัญหาว่าข้อสอบนั้นวัดความสามารถที่ต้องการวัดได้ตรงตามความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ และค่าสถิติที่ได้จากการวัดสามารถบ่งบอกถึงความแตกต่างของมิติความสามารถที่ต้องการวัดได้มากน้อยเพียงใด (Frey & Seitz, 2012, pp. 375-398) จากข้อจำกัดนี้จึงได้มีการพัฒนาทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติ (Multidimensional Item Response Theory : MIRT) ซึ่งเป็นการวัดที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้น และมีลักษณะเป็นองค์ประกอบเชิงซ้อน (Factorials Complex) และมีการวัดความสามารถได้หลายมิติ ในแต่ละมิติย่อมประกอบด้วยชุดของข้อสอบ ซึ่งข้อสอบข้อหนึ่งในบางสถานการณ์หรือบางปัญหาอาจสามารถวัดได้ในมิติหนึ่ง และเมื่อพิจารณาในอีกมุมหนึ่งของข้อสอบก็สามารถวัดได้ในอีกมิติหนึ่งด้วย

ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติยังเป็นรูปแบบใหม่สำหรับการประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้สอบ โดยมีจุดแข็งดังนี้ 1) มีอัตราการวัดที่แม่นยำกว่าการใช้ข้อสอบแบบเอกมิติเมื่อใช้ข้อสอบเท่ากัน 2) ลดจำนวนข้อสอบลงได้มากกว่าการตอบสนองข้อสอบแบบเอกมิติ โดยไม่สูญเสียความแม่นยำ และ 3) ได้สารสนเทศของข้อสอบมากกว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่า (Frey & Seitz, 2012, p. 377) ดังนั้น โมเดลการวัดตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติเป็นโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่ค่อนข้างจะได้รับความนิยมในการนำไปใช้เพื่อทดสอบสมมุติฐานสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างว่ามีการแบ่งโครงสร้างย่อยอย่างไรและโครงสร้างมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างอื่นอย่างไร การวิเคราะห์เชิงยืนยันโมเดลการวัดทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติจะใช้สำหรับการวัดเกี่ยวกับการทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่ช่วงการวัดกว้าง เช่น PISA หรือ TIMSS (Rupp & Templin, 2008, p. 80)

จากการศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งข้อสอบหนึ่งข้อสามารถวัดพฤติกรรมได้หลากหลายคุณลักษณะพร้อมกันจะทำให้ในการทดสอบแต่ละครั้งใช้ข้อสอบจำนวนน้อยลง แต่ได้ประสิทธิภาพในการวัดที่เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับการวัดโดยใช้การทดสอบแบบเชิงเดี่ยว ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศแก่ผู้สอนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำแบบทดสอบในด้านการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติไปใช้ในการประเมินผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) ปีการศึกษา 2561 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (สพม.1) จำนวน 800 คน เพื่อใช้ในการทดลองใช้แบบทดสอบ จำนวน 4 ฉบับ ซึ่งมีนักวิจัยได้เสนอขนาดตัวอย่างในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ จำนวน 30 – 240 คนต่อข้อสอบ 1 ฉบับต่อจำนวนข้อสอบ 40 ข้อ ซึ่งจะทำให้การประมาณค่าความเชื่อมั่นสูง (สัมประสิทธิ์) (กิตติศักดิ์ นิวรัตน์, 2554, น. 113) ดังนั้น ประชากรที่ใช้ทดลอง จำนวน 200 คน ต่อแบบทดสอบ 1 ฉบับ มีจำนวนตัวอย่าง 800 คน โดยข้อสอบ 1 ฉบับจะใช้ตามสัดส่วนตัวอย่าง ดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 80 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 80 คน

2. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยในการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบทดสอบ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาความหมายของการรู้เรื่องการอ่านและเพื่อวิเคราะห์หาองค์ประกอบที่เป็นทักษะของการรู้เรื่องการอ่าน

3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการและกรอบในการสร้างแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน ตามนิยามการรู้เรื่องการอ่านของ PISA (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, น. 3) ประกอบด้วยความสามารถ 3 สมรรถนะ คือ การเข้าถึงสาระและการค้นคืนสาระ (R1) การบูรณาการและการตีความ (R2) และการสะท้อนและการประเมิน (R3) จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

4. สร้างแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดตามแนวคิด PISA สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, น.15) ในรูปแบบปรนัย ซึ่งแบ่งการรู้เรื่องอ่านไว้ ดังนี้

1) แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านที่วัดการเข้าถึงสาระและการค้นคืนสาระร่วมกับการบูรณาการและการตีความ (R1 x R2) จำนวน 32 ข้อ

2) แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านวัดการบูรณาการและการตีความร่วมกับการสะท้อนและการประเมิน (R2 x R3) จำนวน 32 ข้อ

3) แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านที่วัดการเข้าถึงสาระและการค้นคืนสาระร่วมกับการสะท้อนและการประเมิน (R1 x R3) จำนวน 32 ข้อ

4) แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านที่วัดการเข้าถึงสาระและการค้นคืนสาระ การบูรณาการและการตีความร่วมกับการสะท้อนและการประเมิน (R1 x R2 x R3) จำนวน 32 ข้อ

รวมทั้งสิ้นจำนวน 128 ข้อ โดยหนึ่งสถานการณ์สามารถมีข้อสอบได้ตั้งแต่หนึ่งข้อหรือมากกว่าและสามารถวัดการคิดวิเคราะห์ได้มากกว่า 1 ด้าน

ขั้นตอนที่ 2 หาคุณภาพของแบบทดสอบ

1. ผู้วิจัยดำเนินการนำร่างข้อคำถามตามผังข้อสอบที่กำหนดไว้ไปให้ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำ

2. ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา และความสอดคล้องกับมิติการวัดการรู้เรื่องการอ่าน โดยผู้เชี่ยวชาญและนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อสอบ ทั้งนี้ ได้แบ่งผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 2 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน โดยพิจารณาข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป

3. การหาคุณภาพข้อสอบรายข้อ โดยให้นักเรียนที่เป็นตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 200 คน ต่อแบบทดสอบจำนวน 1 ฉบับ รวมตัวอย่างในระยะการสร้างและพัฒนาเครื่องมือทั้งสิ้น 800 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการประมาณค่าพารามิเตอร์ข้อสอบโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติและหาคุณภาพรายข้อ โดยหาค่าความยาก (b) และค่าอำนาจจำแนก (a) แล้วพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดตามตารางการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ ตามการวัดโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ค่าที่บ่งชี้คุณภาพของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน โดยวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่า IOC จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.2 การวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบด้วยโมเดลแบบพหุมิติ นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบผู้เรียนมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเชิงซ้อนด้วยโมเดลแบบพหุมิติ 2 พารามิเตอร์ (Multidimensional 2-Parameter Normal Ogive Model) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังสมการที่ 1 ประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก (a) ค่าจุดตัดของความยาก (d) ค่าอำนาจจำแนกแบบพหุมิติ (MDISC) ดังสมการที่ 2 และค่าความยากแบบ พหุมิติของข้อสอบ (MDIFF) ดังสมการที่ 3

$$P(X_{is}) = (1|\theta_s, \delta_i, \alpha_i) = \int_{z_{is}}^{\infty} \frac{1}{(2\pi)^{\frac{1}{2}}} exp^{\frac{-t^2}{2}} dt \qquad (1)$$

$$\text{MDISC} = \sqrt{\sum_{k=1}^{m} a_{ik}^2} \qquad (2)$$

$$\text{MDIFF} = \frac{-d_i}{\sqrt{\sum_{k=1}^{m} a_{ik}^2}} \qquad (3)$$

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการการวิจัย

1.1 การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ

ในการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้สร้างข้อสอบ จำนวน 128 ข้อ จำนวน 4 ชุด เพื่อใช้ในการทดลองใช้และหาคุณภาพของข้อสอบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างข้อสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ

อ่านข้อความที่กำหนดให้ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 1 – 4

"โดยทั่วไปฝุ่นละอองนั้นมีอยู่ในธรรมชาติ เช่น เกสรดอกไม้ ละอองดินทราย และฝุ่นที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น อุตสาหกรรม การคมนาคม การเผาในที่โล่ง และโรงไฟฟ้าพลังงานฟอสซิล โดยฝุ่นละอองขนาดใหญ่จะถูกกรองโดยขนจมูก แต่มลพิษฝุ่นขนาดเล็ก PM2.5 นั้น สามารถเล็ดลอดผ่านขนจมูก เข้าสู่กระแสเลือดและอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างง่ายดาย

$PM_{2.5}$ คือ มลพิษฝุ่นขนาดเล็กกว่า 1 ใน 25 ส่วนของเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้นผมมนุษย์ จนสามารถเล็ดลอดขนจมูกเข้าสู่ร่างกายได้ โดยฝุ่นพิษมีลักษณะที่ขรุขระคล้ายสำลี จึงเป็นพาหะนำสารอื่นเข้ามาด้วย เช่น แคดเมียม ปรอท โลหะหนัก ไฮโดรคาร์บอน และสารก่อมะเร็งจำนวนมาก สามารถเข้าสู่เส้นเลือดฝอยและกระจายไปตามอวัยวะได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการระคายเคืองและเป็นสาเหตุก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคปอดอุดตันเรื้อรัง โรคหลอด-เลือดในสมอง โรคหัวใจขาดเลือด โรคมะเร็งปอด โรคติดเชื้อเฉียบพลันในระบบหายใจส่วนล่าง และก่อให้เกิดการตายก่อนวัยอันควรในประเทศไทยประมาณ 50,000 รายต่อปี"

ตารางที่ 1 ตารางแสดงตัวอย่างการสร้างข้อสอบพหุมิติ

มิติสมรรถนะการรู้เรื่องการอ่าน	ตัวอย่างข้อสอบ	รูปแบบข้อสอบ	การให้คะแนน
การเข้าถึงสาระและการค้นคืนสาระร่วมกับการบูรณาการและการตีความ (R1 x R2)	1. เมื่อนักเรียนพบข้อความนี้ในหนังสือพิมพ์นักเรียนคิดว่าข้อความข้างต้นผู้เขียนต้องการบอกอะไร ก. ไรฝุ่นก่อให้เกิดโรคในระบบทางเดินหายใจ ข. ฝุ่นขนาดเล็กก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ได้ ค. ละอองฝุ่นทำให้ร่างกายทำงานผิดปกติ ง. ฝุ่นพิษโลหะหนักและสารก่อมะเร็งจำนวนมาก เฉลย ข	ปรนัย (มีคำตอบที่ถูกต้อง 1 คำตอบ)	ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0
การเข้าถึงสาระและการค้นคืนสาระการบูรณาการและการตีความร่วมกับการสะท้อนและการประเมิน (R1 x R2 x R3)	2. หากนักเรียนเป็นผู้เขียน นักเรียนคิดว่าทำไมจึงต้องกล่าวถึงเส้นผมมนุษย์ ก. เพราะเส้นผมสามารถดักฝุ่นละอองได้ ข. เพราะเส้นผมมีขนาดเท่ากับฝุ่นพิษ ค. เพราะแสดงขนาดของเส้นเทียบกับขนาดฝุ่นพิษ ง. เพราะแสดงลักษณะของเส้นเทียบกับขนาดฝุ่นพิษ เฉลย ค	ปรนัย (มีคำตอบที่ถูกต้อง 1 คำตอบ)	ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0

การวิเคราะห์ค่าที่บ่งชี้ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ โดยวิเคราะห์รายละเอียดดังนี้

การหาคุณภาพด้านเนื้อหาของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่าน โดยแบ่งผู้เชี่ยวชาญเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้ตรวจสอบข้อคำถาม กลุ่มละ 64 ข้อ โดยข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.66 ขึ้นไป ผลการพิจารณา ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพด้านเนื้อหาของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติรายข้อ

กลุ่มที่	จำนวนข้อสอบ (ข้อ)			รวม
	ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์และปรับปรุง	แก้ไข/สร้างใหม่	
1	49	13	2	64
2	30	23	11	64
รวม	79	36	13	128
ร้อยละ	61.70	28.20	10.10	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ามีข้อสอบที่ผ่านการพิจารณาความตรงตามเนื้อหาจำนวน 115 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 89.90 และต้องสร้างใหม่จำนวน 13 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 10.10

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ

1.2.1 คุณภาพของแบบทดสอบด้านความตรงเชิงโครงสร้าง มีรายละเอียดในการพิจารณา ดังนี้

ความตรงเชิงโครงสร้างโดยพิจารณาค่าอำนาจจำแนกและความยากของข้อสอบ คือ การวิเคราะห์การหาคุณภาพความตรงของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติรายฉบับ

ตาราง 3 สรุปผลคุณภาพความตรงของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติรายฉบับ

แบบทดสอบ	ค่าพารามิเตอร์	ค่าอำนาจจำแนกรายมิติ			d	MDISC	MDIFF
		a_1	a_2	a_3			
ฉบับที่ 1	*M*	0.497	0.429	0.452	-0.059	0.860	0.597
	SD	0.458	0.527	0.510	0.556	0.557	1.674
	Min.	-0.737	-1.046	-0.893	-1.405	0.129	-1.251
	Max.	1.319	1.574	1.638	0.722	2.103	7.327
ฉบับที่ 2	*M*	0.457	0.396	0.468	-0.319	0.840	0.945
	SD	0.587	0.599	0.601	0.472	0.535	1.754
	Min.	-0.541	-0.689	-0.607	-1.175	0.106	-0.508
	Max.	1.777	1.921	2.408	0.860	2.505	8.284
ฉบับที่ 3	*M*	0.475	0.432	0.428	-0.277	0.985	1.349
	SD	0.679	0.715	0.713	0.416	0.777	3.038
	Min.	0.045	0.192	-0.001	-0.510	0.197	2.586
	Max.	1.997	2.031	1.934	0.722	3.170	16.234
ฉบับที่ 4	*M*	0.406	0.430	0.428	-0.318	1.115	0.777
	SD	0.768	0.748	0.769	0.398	0.719	1.570
	Min.	-1.658	-1.164	-1.000	-1.173	0.074	-0.385
	Max.	1.599	1.788	1.868	0.393	3.026	8.311

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบจากการทดสอบ ค่าอำนาจจำแนกในมิติที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.658 ถึง 1.997 มิติที่ 2 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.164 ถึง 2.031 และมิติที่ 3 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.000 ถึง 2.408 ค่าจุดตัดของความยาก (d) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.405 ถึง 0.860 ค่าอำนาจจำแนกแบบพหุมิติ (MDISC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.074 ถึง 3.170 และค่าความยากแบบพหุมิติ (MDIFF) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.251 ถึง 16.234

นอกจากนี้ ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบได้พิจารณาจากจุดตัดของแบบทดสอบ ซึ่งได้จากค่าความยากเฉลี่ยแต่ละข้อและค่าความยากแต่ละขั้นของผลการตอบ พบว่า การกำหนดคะแนนจุดตัดที่ถือเป็นหลักฐานความตรงภายในที่สำคัญ จากการวิจัยมีการกำหนดคะแนนจุดตัดระดับความสามารถการรู้เรื่องการอ่าน แบ่งเป็น 3 ระดับ ตั้งแต่ R1 ถึง R3 โดยมีคะแนนจุดตัดของแต่ละระดับ ดังนี้ แบบทดสอบฉบับที่ 1 เท่ากับ -0.49, -0.21 และ -0.12 ตามลำดับ แบบทดสอบฉบับที่ 2 เท่ากับ -0.60, -0.46 และ -0.39 ตามลำดับ แบบทดสอบฉบับที่ 3 เท่ากับ -0.48, -0.38 และ -0.32 ตามลำดับ และแบบทดสอบฉบับที่ 4 เท่ากับ -0.60, -0.45 และ -0.42 ตามลำดับ

1.2.2 คุณภาพด้านความเที่ยงของแบบทดสอบ วิเคราะห์รายละเอียดดังนี้

การพิจารณาความเที่ยงของแบบทดสอบพหุมิติรายฉบับ โดยพิจารณาความตรงตามเกณฑ์ของแบบทดสอบ ดังนี้ 1) Sum of squares of residuals (SSR) เกณฑ์พิจารณาคือ มีค่าน้อยกว่า 0.05 2) Root mean square of residuals (RMSR) เกณฑ์พิจารณา คือ มีค่าน้อยกว่า 0.05 3) Tanaka index of goodness of fit เกณฑ์พิจารณาคือ มีค่ามากกว่า 0.90 ขึ้นไป และ 4) ค่าความเที่ยง (Reliability) เกณฑ์พิจารณาคือ มีค่าน้อยกว่า 0.70 ขึ้นไป

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความเที่ยงของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติรายฉบับ

แบบทดสอบ	ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ	ผล	พิจารณาตามเกณฑ์	
			ผ่าน	ไม่ผ่าน
ฉบับที่ 1	Sum of squares of residuals (SSR)	0.062		✓
	Root mean square of residuals (RMSR)	0.011	✓	
	Tanaka index of goodness of fit	0.950	✓	
	Reliability	0.828	✓	
ฉบับที่ 2	Sum of squares of residuals (SSR)	0.068		✓
	Root mean square of residuals (RMSR)	0.012	✓	
	Tanaka index of goodness of fit	0.932	✓	
	Reliability	0.764	✓	
ฉบับที่ 3	Sum of squares of residuals (SSR)	0.070		✓
	Root mean square of residuals (RMSR)	0.012	✓	
	Tanaka index of goodness of fit	0.935	✓	
	Reliability	0.756	✓	
ฉบับที่ 4	Sum of squares of residuals (SSR)	0.064		✓
	Root mean square of residuals (RMSR)	0.011	✓	
	Tanaka index of goodness of fit	0.937	✓	
	Reliability	0.712	✓	

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบความเที่ยงของแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติรายฉบับ พบว่า ค่า Sum of squares of residuals (SSR) แต่ละฉบับเท่ากับ 0.062, 0.068, 0.070 และ 0.064 ตามลำดับ ค่า Root mean square of residuals (RMSR) แต่ละฉบับเท่ากับ 0.011, 0.012, 0.012 และ 0.011 ตามลำดับ ค่า Tanaka index of goodness of fit แต่ละฉบับเท่ากับ 0.950, 0.932, 0.935 และ 0.937 ตามลำดับ และค่าความเที่ยงรายฉบับ (Reliability) 0.828, 0.764, 0.756 และ 0.712 ตามลำดับ

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ

ในการพิจารณาความสอดคล้องของข้อสอบกับเนื้อหาและสมรรถนะการรู้เรื่องการอ่านระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดกับข้อสอบให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 128 ข้อ ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น จำนวน 115 ข้อ โดยสร้างเพิ่มเพื่อชดเชยข้อสอบไม่ผ่านเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 ข้อ ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่าข้อสอบที่สร้างขึ้นส่วนใหญ่มีความตรงตามเนื้อหา เนื่องจากการออกแบบข้อสอบในครั้งนี้ได้ศึกษาโครงสร้างและการกรอบการประเมินที่ชัดเจน มีการระบุมิติการวัดของข้อสอบแต่ละข้อตามองค์ประกอบของการรู้เรื่องการอ่าน แต่ละข้อมีโครงสร้างน้ำหนักองค์ประกอบในลักษณะเชิงซ้อนหรือมีความหลากหลาย (Rupp & Templin, 2008, pp. 78-98) จึงทำให้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเป็นตามการกำหนด

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ มีประเด็น ดังนี้

2.2.1 การพิจารณาคุณภาพข้อสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ จากข้อสอบที่สร้างขึ้น จำนวน 128 ข้อ พบว่ามีข้อสอบผ่านเกณฑ์ จำนวน 84 ข้อ ซึ่งเป็นข้อสอบที่สามารถวัดสมรรถนะการรู้เรื่องการอ่านได้มากกว่า 2 มิติ และมีข้อสอบไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 44 ข้อ

ข้อสอบที่มีเนื้อหาค่อนข้างยาก จะมีค่าความยากมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการ PISA ประเทศไทย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, น.15) ที่พบว่า เนื้อหาที่นักเรียนมีผลการประเมินต่ำ คือ การสะท้อนและการประเมิน

จากการพิจารณาค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบในแต่ละมิติจะต้องไม่มีค่าติดลบ โดยค่าจุดตัด (d) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.405 ถึง 0.860 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.973 และค่าอำนาจจำแนกในมิติที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.658 ถึง 1.997 มิติที่ 2 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.164 ถึง 2.031 และมิติที่ 3 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.000 ถึง 2.408 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของจุดตัด (d) และค่าอำนาจจำแนกมีความเกี่ยวข้องกับระดับความยากของข้อสอบ ดังนั้น จึงส่งผลทำให้ค่าอำนาจจำแนกมีค่าค่อนข้างต่ำไปด้วย

2.2.2 ในการสร้างข้อสอบในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างข้อสอบที่สามารถวัดองค์ประกอบของการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนได้มากกว่า 1 องค์ประกอบ ดังนั้น ข้อสอบ 1 ข้อจึงมีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 2 ค่า (a1 a2 และ a3) และในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ พบว่าค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบมีค่าเป็นลบในบางมิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ความแปรปรวนความแปรปรวนร่วมขององค์ประกอบของการรู้เรื่องการอ่านที่ผู้วิจัยนำมาออกข้อสอบ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 มิติคือ มิติสมรรถนะการเข้าถึงสาระและการค้นคืนสาระ (R1) การบูรณาการและการตีความ (R2) และการสะท้อนและการประเมิน (R3) พบว่า มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างซับซ้อน และบางกระบวนการมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างน้อยหรือแทบไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558) กล่าวว่า การประเมินการรู้เรื่องการอ่านเน้นให้ผู้เรียนเผชิญหน้ากับปัญหาที่มีอยู่ในชีวิต จึงต้องใช้ทักษะหลายอย่าง ประกอบกัน เช่น ทักษะการคิดและการใช้เหตุผล ทักษะการโต้แย้งการสื่อสาร การตั้งปัญหาและการแก้ปัญหา การใช้สัญลักษณ์ การดำเนินการ ซึ่งนักเรียนต้องใช้ทักษะต่างๆ ที่หลากหลายมารวมกันหรือทับซ้อนหรือคาบเกี่ยวกัน (สุนีย์ คล้ายนิลและคณะ, 2551, น. 177)

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ

การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ จำนวน 128 ข้อ มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 84 ข้อ ได้แก่ ฉบับที่ 1 จำนวน 25 ข้อ ฉบับที่ 2 จำนวน 20 ข้อ ฉบับที่ 3 จำนวน 19 ข้อ และฉบับที่ 4 จำนวน 20 ข้อ แสดงให้เห็นว่าข้อสอบการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ 1 ข้อ สามารถวัดสมรรถนะภายในของผู้เรียนได้มากกว่าหนึ่งสมรรถนะ (multidimensional items)

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติ

ในการพิจารณาคุณภาพของข้อสอบได้วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยพิจารณาจากค่าจุดตัดเฉลี่ย ความยากมีความตรงเชิงโครงสร้าง ค่าอำนาจจำแนกในมิติที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.658 ถึง 1.997 มิติที่ 2 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.164 ถึง 2.031 และมิติที่ 3 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.000 ถึง 2.408 ค่าจุดตัดของความยาก (Easiness Intercept: d) มีค่าอยู่ระหว่าง-1.405 ถึง 0.860 ค่าอำนาจจำแนกแบบพหุมิติ (MDISC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.074 ถึง 3.170 ค่าความยากแบบพหุมิติ (MDIFF) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.251 ถึง 16.234 และค่าความเที่ยงรายฉบับ (Reliability) 0.712 ถึง 0.828

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) แบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและมีค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบที่แสดงว่าเหมาะกับการนำไปวัดการรู้เรื่องการอ่าน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การรู้เรื่องการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2) ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดการรู้เรื่องการอ่านที่มีหลายมิติ ในการนำแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านไปใช้ควรคำนึงถึงมิติการวัดให้สอดคล้องกับข้อสอบที่นำไปใช้และการนำผลไปใช้ด้วย

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนสามารถนำข้อสอบการรู้เรื่องการอ่าน ที่มีคุณภาพไปใช้ได้ต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการสร้างแบบทดสอบการรู้เรื่องการอ่านควรมีการวิเคราะห์ค่าโอกาสในการเดา (c) และค่าพารามิเตอร์อื่นๆ เช่น ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์

2) ควรมีการศึกษาข้อสอบในรูปแบบอัตนัยและการให้คะแนนมากกว่า 2 ค่า (Polytomous) ในบริบทของ การวัดการรู้เรื่องการอ่านแบบพหุมิติในอนาคต เพื่อให้ได้สารสนเทศ อันเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการวัดและการประเมินผู้เรียนด้านการรู้เรื่องการอ่านให้ครอบคลุม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). *รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น: โครงการ PISA 2012*. กรุงเทพฯ: เซเว่นพริ้นติ้งกรุ๊ป.

กระทรวงศึกษาธิการ. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *สรุปผลการวิจัย PISA 2015*. สืบค้น 4 ตุลาคม 2560, จาก http://pisathailand.ipst.ac.th/pisa/reports/pisa-2015-basic-summary.

กิตติศักดิ์ นิวรัตน์. (2554). *การประมาณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบตามโมเดลคะแนนจริงสัมพันธ์และโมเดลโลจิสติก 3 พารามิเตอร์* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นภดล ยิ่งสกุล. (2559). *การสอบ PISA คืออะไร*. สืบค้น 4 ตุลาคม 2560, จาก https://sornordon.wordpress.com/2011/12/19/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%9Apisa%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD-%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3/.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัตยา นาอุดม. (2559). *การพัฒนาแบบทดสอบการรู้เรื่องคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้โมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุนีย์ คล้ายนิล, ปรีชาญ เดชศรี, และอัมพลิกา ประโมจนีย์. (2551). *ความรู้และสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์สำหรับโลกวันพรุ่งนี้*. กรุงเทพฯ: เซเว่นพริ้นติ้งกรุ๊ป.

Frey, A., & Seitz, N.N. (2012). Calibration of response data using MIRT models with simple and mixed structures. *Applied Psychological Measurement, 36*(5), 375-398.

Rupp, A., & Templin, J. (2008). Effects of Q-matrix misspecification on parameter estimates and misclassification rates in the DINA model. *Educational and Psychological Measurement,* 68, 78-98.

Yao, L., & Boughton, P.(2009). Multidimensional linking for tests with mixed item types. *Journal of Educational Measurement, 46*(2), 177–197.

การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจชุมชน

DEVELOPMENT OF THE CREATIVITY FOR COMMUNITY KNOWLEDGE TO PROMOTE ADVERTISING AND PUBLIC RELATIONS FOR BUSINESS COMMUNITY

Received: April 24, 2020
Revised: June 22, 2020
Accepted: June 24, 2020

ขวัญชีวา ไตรพิริยะ*
Kwuancheewa Traiphiriya*

* อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร.ตะวันออก วข.จักรพงษภูวนารถ
* Lecturer in Mass Communication Technology Program Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-Ok Chakrabongse Bhuvanarth
* E-mail: Kwuancheewa@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) 2) สำรวจความพึงพอใจผลงานที่เกิดจากองค์ความรู้ และ 3) พัฒนาองค์ความรู้ และสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนยุคดิจิทัล ผลจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นสะสมวัตถุดิบ ขั้นบดย่อย ขั้นฟักตัว ขั้นกำเนิดความคิด และขั้นปรับแต่งความคิด ซึ่งหากจะนำมาปรับใช้กับการสร้างสรรค์งานโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับธุรกิจชุมชนแล้วนั้น ต้องมีการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับชุมชนและสถานการณ์ โดยเจาะจงมากขึ้นถึงแต่ละธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ เก็บข้อมูลรอบด้านมากขึ้นพร้อมกับมีการตรวจสอบ ประเมินผลงานเสมอ ในแต่ละขั้นตอน และต้องทำได้ถูกต้องในระยะเวลาอันรวดเร็วและราคาถูก ผลจากการนำองค์ความรู้ไปใช้สร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับธุรกิจชุมชน พบว่า ธุรกิจชุมชนและลูกค้ามีความพึงพอใจต่อสัญลักษณ์ของร้านค้า (Mascot) มากที่สุด โดยมุ่งหวังให้ใช้ต่อยอดได้ในช่องทางออนไลน์ และโดยรวมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบที่ทันสมัยมากขึ้น มีความสวยงาม และน่าเชื่อถือ

คำสำคัญ : ความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน การผลิตสื่อโฆษณา ธุรกิจชุมชน

Abstract

This research aims to 1) study and analyze body of knowledge about creativity for the community 2) survey the satisfaction of work resulting from body of knowledge 3) develop body of knowledge and create a way to develop advertising and public relations media for community in the digital age. The results revealed five steps of creative processes, which includes: 1) collecting materials, 2) masticating materials, incubating, 3) emerging ideas, and 4) shaping and developing ideas. If these four steps are applied to the creation of advertising and public relations for community businesses, they must be adjusted to suit the community and current situation by specifying each product and businesses. The all-round information will be collected, and every step will be checked and evaluated rapidly and accurately at an affordable price.The result of the use of knowledge to create and produce advertising and public relations for the business community showed that businesses, communities, and customers are most satisfied with the Mascot and plan to use it on the online channel. Generally, they are satisfied with the more modern styles that are beautiful and more convincing.

Keywords: Creativity for Community, Advertising Media Production, Business Community,

บทนำ

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559 สำนักเลขานุการคณะกรรมการเตรียมการด้านดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้มีการจัดการประชุมผู้บริหารระดับสูงเพื่อชี้แจงสาระสำคัญและรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อร่วมกันปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ ซึ่งหมายถึง ต่อจากนี้ประเทศไทยต้องสามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559)

นอกจากนี้รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและเกิดความทัดเทียม ดังที่รัฐบาลได้มีนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนต่าง ๆ มีการพัฒนาในการประกอบอาชีพภายในชุมชนโดยมุ่งให้ทรัพยากรในชุมชนนั้น ๆ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ โดยการสร้างเป็นผลผลิตที่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจในชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้และมีความยั่งยืน โดยได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ประกาศใน พระราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต ตลอดจนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบกิจการในระดับที่สูงขึ้นไป

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เล็งเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงได้ตอบสนองต่อนโยบาย และเกิดโครงการ “การพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจชุมชนแบบบูรณาการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ทางด้านบริหารธุรกิจเผยแพร่ในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนาสู่ชุมชนเข้มแข็งและเป็นฐานในการเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยโครงการเริ่มขึ้นในปี 2558 ณ ชุมชนบางแก้ว อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ ทางผู้วิจัยได้เป็นส่วนหนึ่งที่เข้าไปร่วมดำเนินงาน และร่วมจัดโครงการเพื่อให้สอดรับกับนโยบาย โครงการและชุมชน โดยผลการดำเนินโครงการเบื้องต้น พบว่า ชุมชนบางแก้ว มีกลุ่มธุรกิจชุมชน หรือกลุ่มสินค้าทั้งหมด 19 กลุ่ม มีความต้องการด้านการผลิตสื่อ เพื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าของตน ต้องการพัฒนาภาพลักษณ์สินค้า ต้องการรวมกลุ่มในลักษณะที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เข้มแข็ง และยั่งยืน เพื่อให้ทัดเทียมกับชุมชนอื่น ๆ และในเบื้องต้นนั้น สำคัญคือ ต้องการองค์ความรู้ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวของธุรกิจชุมชนเป็นการเร่งด่วน

จากปัญหาดังกล่าวจึงเกิดเป็นโครงการต่อเนื่องในปี 2559 และ 2560 และผู้วิจัยเห็นว่า มีองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวได้ คือ องค์ความรู้เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ในงานโฆษณา (Creative) ในรายวิชาการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณา ที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนในเชิงทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งที่ผ่านมา มีการจำลองสถานการณ์และฝึกปฏิบัติงานจริงโดยบูรณการกับงานด้านบริการวิชาการเพื่อช่วยเหลือชุมชน ขณะเดียวกันก็ได้มีการนำโจทย์จากชุมชนเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน จึงได้ร่วมดำเนินงานจัดทำโครงการ “ครีเอทีฟไทย หัวใจเพื่อชุมชน (Young Thai Creative for Community)” และมีการปรับใช้องค์ความรู้และพัฒนาขึ้นในชื่อ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อให้เข้ากับบริบทการทำงานกับชุมชน ในการเข้าไปช่วยเหลือในการผลิตสื่อเพื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน ผลสำเร็จจึงเกิดเป็นรูปธรรม คือ ภาพสินค้าที่นำไปต่อยอดสู่การผลิตสื่อโปสเตอร์ เพื่อใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ณ จุดขายของชุมชน เกิดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างชุมชน อาจารย์ นักศึกษา คณะและมหาวิทยาลัยที่ต้องการสะท้อนภาพ บัณฑิตนักปฏิบัติ องค์ความรู้ที่ได้ทั้งหมด สามารถนำมาบูรณาการด้านวิชาการ

ด้านธุรกิจชุมชน ทำให้แต่ละแบรนด์มีความมั่นใจในแบรนด์ของตนเองมากขึ้น มีความมั่นใจในการสื่อสารการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าของตนเองมากขึ้น ทั้งทางสื่อ ณ จุดขาย และสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลนี้ การสื่อสารการตลาดการโฆษณาและประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อธุรกิจ และด้วยรูปแบบและเทคนิคในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยด้วยแล้วนั้น ชุมชนไม่สามารถทำได้เองตามลำพัง หากแต่ที่ผ่านมานั้นต้องใช้เงินลงทุนเป็นอย่างมากในการว่าจ้างบริษัทรับทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้เพื่อให้องค์ความรู้ด้าน คิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) ที่ผู้วิจัยมุ่งสร้างและพัฒนา ให้สามารถใช้งานได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และสำคัญกว่า คือการสามารถให้องค์ความรู้นี้สามารถประยุกต์และปรับใช้ได้จริงในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลและตอบสนองนโยบายต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาวิจัยในเรื่อง "การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจชุมชนในยุคดิจิทัล" โดยสำคัญยิ่งที่จะให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงวิชาการแก่ชุมชนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืนภายใต้ทรัพยากรและวิถีชีวิตของตนเองอย่างแท้จริง

ผลที่ได้ยัง ช่วยปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของธุรกิจชุมชน สู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยใช้ปัญญา ความรู้ เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน ภายใต้การสร้างปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยและมีบรรยากาศในการแข่งขันที่เป็นธรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศ สามารถสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในประเทศทั้งคนและองค์ความรู้

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community)

2) เพื่อสำรวจความพึงพอใจผลงานที่เกิดจากองค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community)

3) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) และสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนยุคดิจิทัล

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เกี่ยวกับการโฆษณายุคดิจิทัล

การโฆษณาเป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการผ่านช่องทางการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภคโฆษณาที่ดีจะสามารถกระตุ้นยอดขาย สร้างการจดจำ จูงใจ สร้างความรู้ความเข้าใจตัวสินค้าบริการ และรวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สินค้า บริการ และองค์กร ซึ่งโฆษณานั้นได้ถือกำเนิดมาแต่ช้านานนับแต่ยุคก่อนอุตสาหกรรม (Arens, Weigold and Arens, ใน ณัฐวิภา สินสุวรรณ, 2553) ระบุว่า เมื่อสังคมพัฒนาขึ้น สินค้ามีหลากหลายมากขึ้น โฆษณาก็เติบโตตามจากยุคสมัย เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมโฆษณาบนกระดาษ ยุคหลังอุตสาหกรรมโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุเข้ามามีบทบาท และศตวรรษที่ 21 โฆษณาผ่านทางสื่อใหม่ อย่างคอมพิวเตอร์ สมาร์ตโฟน

การเติบโตของอุตสาหกรรมโฆษณาสมัยใหม่ ยังเป็นกลไกเชื่อมความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่ ที่โยงใยชีวิตประจำวันของผู้คนเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ หรือคือหน่วยสังคมที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง สินค้า สื่อ ผู้บริโภค และผู้รับสาร โฆษณาไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ยังมีผลกระทบต่อความคิด จิตสำนึก และวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน โดยเฉพาะการส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคสมัยใหม่ ที่การบริโภคนั้น ไม่ได้บริโภคในประโยชน์ใช้สอย หากแต่เป็นการบริโภคในเครื่องหมายแห่งรสนิยม และความแตกต่างที่เราเลือกสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ผ่านสัญญะ ความหมาย และ

วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่โฆษณาได้เสนอมาพร้อมกันสินค้า พร้อมกับการนำเสนอของงานโฆษณาที่เน้นการใช้รูปแบบและเทคนิคในการใช้ภาษา ตัวอักษร ภาพและเสียง ในการเร้าปฏิกิริยาต่าง ๆ ผู้บริโภค (Liz McFall and Paul du Gay อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน (2549)

ดังนั้นโฆษณาในยุคดิจิทัลนี้ จึงอาจหมายถึง การโฆษณาที่ต้องสร้างสรรค์และผลิตซึ่งรวมถึงการเลือกใช้สัญญะต่าง ๆ หรือส่วนผสมบทโฆษณา ให้เหมาะกับช่องทางที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าบริการที่เปลี่ยนแปลงไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์การผลิตสื่อ (Creative and Media Production)

การสร้างสรรค์ เป็น "ความคิด" ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก "จินตนาการ" อาศัยประสบการณ์ ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การศึกษา การเชื่อมโยง สิ่งต่าง ๆ ซึ่งการคิดนอกกรอบก่อให้เกิดการค้นพบสิ่งที่แปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ในการโฆษณา จึงหมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างจุดขายของ "สินค้าและ/หรือบริการ" เข้ากับสิ่งที่ผู้บริโภคคาดไม่ถึงแต่มีความเกี่ยวข้องกับ เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคสนใจในตัวโฆษณา (ขวัญชีวา ไตรพิริยะ, 2560) โดยกระบวนคิดสร้างสรรค์งานโฆษณา ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสะสมวัตถุดิบ โดยในที่นี้หมายถึง การที่นักโฆษณาต้องรู้จักการเก็บเกี่ยวข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยวัตถุดิบนี้ แบ่งได้เป็น วัตถุดิบที่เกี่ยวข้องกับงานโฆษณาอันได้แก่ แนวคิดทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการโฆษณา และวัตถุดิบทั่วไปอันได้แก่ เรื่องราว ประสบการณ์ อื่น ๆ ที่อยู่รอบตัวเป็นเรื่องกว้าง ๆ ทั่วไป

2. ขั้นบดย่อย เป็นขั้นตอนที่นำวัตถุดิบหรือข้อมูลที่ได้จากขั้นแรกมาเรียบเรียง สร้างรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่

3. ขั้นพักตัว เป็นขั้นที่ให้นักโฆษณาได้พักสมองปล่อยวาง เพื่อกระตุ้นจินตนาการและอารมณ์

4. ขั้นกำเนิดความคิด เชื่อว่า เมื่อสมองได้พักผ่อน ความคิดที่ดีจะเกิดและพรั่งพรู นักโฆษณามักจะกำเนิดความคิดที่ดีในขั้นตอนนี้

5. ขั้นปรับแต่งความคิด เมื่อได้ความคิดที่ดีแล้ว ต้องผ่านการปรับแต่งเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งานจริง

โดยหลังจากทั้ง 5 ขั้นตอนนี้แล้วนั้น นักโฆษณาจะได้คำตอบสำหรับงานโฆษณา 2 ประเด็นคือ จะพูดอะไร (What to say?) คือ ใจความสำคัญที่สุดในงาน (big idea) และ จะพูดอย่างไร (How to say?) คือ จะเรียงร้อย หรือเรียบเรียงส่วนประกอบต่าง ๆ (copy) สำหรับงานโฆษณาเพื่อนำเสนอใจความสำคัญนั้นออกมาอย่างไรให้โดนใจผู้บริโภค (ธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์, 2555)

โดยขั้นตอนการผลิตสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนการเตรียมงาน (Pre-Production) ในขั้นตอนนี้นักโฆษณาต้องทำการศึกษาหาแนวทางในการเล่าเรื่องในงานโฆษณา กำหนดวัตถุประสงค์ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์เนื้อหา ออกแบบหรือเขียนบท กำหนดวัสดุ นักแสดง และจัดทำงบประมาณในการผลิต

2. ขั้นตอนการผลิต (Production) คือการดำเนินการประกอบหรือถ่ายทำโฆษณาให้เป็นไปตามที่วางไว้

3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) คือขั้นนี้คือการนำชิ้นงานมาตัดต่อ ใส่เทคนิคพิเศษและเก็บรายละเอียดของงาน รวมถึงการประเมินผลงาน

3. ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจชุมชน ในยุคดิจิทัล

ธุรกิจชุมชน หมายถึง "กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนอันประกอบด้วย กิจกรรมทางการผลิต กิจกรรมทางการขายผลผลิต กิจกรรมการซื้อ และการบริโภคของชุมชน" (สุพรรณี อัสวศิริเลิศ และกุศลฐินะกุล, 2545) จากความหมายของธุรกิจชุมชนข้างต้นจะเห็นได้ว่าชุมชนซึ่งเป็นรากฐานของชนบทไทยจะเข้มแข็งได้ชุมชนจะต้องยืนหยัดด้วยลำแข้งของชุมชนเอง โดยอาศัยความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในอันที่จะพัฒนากลุ่มธุรกิจของชุมชนที่จัดตั้งขึ้นให้มีความเจริญเติบโต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ในภาคชนบทให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากแต่ในปัจจุบันนี้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ดังกล่าว ได้ก้าวสู่ยุค เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่งหมายถึง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยการนำเอาไอทีหรือเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาร่วมกับความสามารถในการใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Economy) ใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต เพิ่มผลงาน โดยใช้เวลาน้อยลงและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อสามารถเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันได้ (Knowled, 2560) ดังนั้นธุรกิจชุมชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อความอยู่รอดเติบโตของธุรกิจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix-Methodology) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ในขั้นตอนที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 ธุรกิจชุมชนที่มีความต้องการผลิตสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ โดยผู้วิจัยทำการลงชุมชนโดยเลือกแบบเจาะจง เป็นย่านตัวเมืองที่มีแหล่งค้าขาย มีผู้คนสัญจร จึงเลือกได้เขตดินแดง จากนั้นมีการประชาสัมพันธ์ และสอบถามความต้องการเข้าร่วมโครงการ หลังจากได้ธุรกิจชุมชนครบตามจำนวนแล้ว ได้แบ่งการทำงานเป็น 3 ลำดับ ลำดับแรกก่อนการผลิต ทำการเก็บข้อมูลความต้องการจากผู้ประกอบการโดยใช้โจทย์งานสร้างสรรค์งานโฆษณา (Creative brief) ลำดับต่อมาคือการผลิตงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ลำดับสุดท้ายประเมินผลชิ้นงานโดยผู้ประกอบการ และผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการสำรวจความพึงพอใจผลงานที่เกิดจากการนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มธุรกิจชุมชน และลูกค้า โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 4 ทำการสรุปข้อมูลและนำมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) และสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในส่วนนี้ผู้วิจัยแบ่งการรายงานผลและอภิปรายผลเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ขั้นก่อนการผลิต หลังจากที่ผู้วิจัยทำการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณา และทำการสำรวจความต้องการร้านค้าธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีความต้องการสร้างหรือพัฒนางานโฆษณา 10 กลุ่มธุรกิจชุมชนที่เข้าร่วม ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่ใช้ป้ายหน้าร้านเป็นสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ไปในตัวที่ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น เพราะเน้นสื่อสารกับผู้บริโภคที่เดินทางสัญจรไปมา และต้องการให้สามารถใช้ต่อยอดในช่องทางออนไลน์ได้ด้วย โดยส่วนประกอบในงานโฆษณาที่ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้นเบื้องต้นก่อน ได้แก่ ข้อความโฆษณา ภาพประกอบโฆษณา สัญลักษณ์ตัวการ์ตูน (mascot) โดยรวมแล้วอยากให้มีความสวยงาม น่าเชื่อถือ และมีความทันสมัย ภายใต้งบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์งานโฆษณามาใช้ในการวางแผนงาน ซึ่งในแต่ละขั้นตอน พบว่าต้องมีการปรับประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มธุรกิจชุมชนดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลงานการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณาให้แก่ธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ที่	ขั้นตอน	ข้อพิจารณาสำหรับธุรกิจชุมชน
1	ขั้นสะสมวัตถุดิบ	วัตถุดิบนี้ คือ ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ร่วมกับข้อมูลจำเพาะเจาะจงของแต่ละธุรกิจชุมชน เช่น ข้อมูลของตัวสินค้าบริการ การตลาดของชุมชน สภาพแวดล้อมของชุมชน และลูกค้าของชุมชนเป็นแบบไหน หาจุดดีจุดเด่นที่แตกต่างและคิดว่าจะนำมาสื่อสารการตลาดได้ ซึ่งงานจะออกมาในรูปแบบไหน ยังต้องคำนึงถึงความสามารถในการต่อยอดนำไปใช้งานได้ด้วยตนเองของธุรกิจชุมชน และงบประมาณเป็นสำคัญในการออกแบบ
2	ขั้นบดย่อย	คือการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นแรกมาจัดหาความสัมพันธ์ ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคในการโฆษณารูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาประกอบ พิจารณาร่วมกับตัวสินค้าบริการและความต้องการของผู้บริโภคยุคดิจิทัล
3	ขั้นฟักตัว	เป็นขั้นที่ได้ควรปล่อยวางแต่แท้จริงแล้วในการทำงานโฆษณาที่ต้องแข่งขันกับคู่แข่ง กับยุคสมัย กับความต้องการของตัวธุรกิจและลูกค้า จึงไม่สามารถฟักตัวได้นาน จึงต้องเร็ว
4	ขั้นกำเนิดความคิด	เป็นการสรุปความคิดหรือไอเดียที่จะนำมาใช้สร้างสรรค์งานโฆษณาซึ่งแต่ละธุรกิจชุมชน ซึ่งควรเป็นแนวคิดที่ได้ต้องแปลกใหม่แตกต่าง สรุปเพียงความคิดเดียวที่คิดว่านำมาใช้ได้ดีที่สุด ภายใต้เงื่อนไขที่จำเป็นของธุรกิจชุมชน เช่น งบประมาณ การนำไปใช้งาน และภายใต้แต่บริบทที่ธุรกิจชุมชนยอมรับได้ เช่น ความกล้าที่จะใช้งาน บางธุรกิจไม่กล้าใช้งานโฆษณาที่มีความหวือหวาแหวกแนวจนเกินไป
5	ขั้นปรับแต่งความคิด	เมื่อได้ความคิดที่ดีแล้ว ต้องผ่านการปรับแต่งเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งานจริง มีความเหมาะสมกับธุรกิจชุมชน

ขั้นผลิต โดยทำการออกแบบและผลิตสื่อโฆษณาให้กับธุรกิจชุมชนโดยการร่างด้วยมือ จากนั้นนำไปออกแบบในโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก

ขั้นหลังการผลิต มีการประเมินโดยสอบถามผู้ประกอบการ โดยรวมมีความต้องการให้เพิ่มเรื่องของการใส่ข้อมูลการติดต่อ เช่น เบอร์โทรศัพท์ และขนาดของชิ้นงานไม่ใช้ใหญ่เกินไปจนบังหน้าร้าน ปรับคาเรคเตอร์ของสัญลักษณ์ (Mascot) และสอบถามผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมแล้วให้ปรับปรุงเรื่องของการจัดวาง การเลือกรูปแบบตัวอักษรให้อ่านง่ายชัดเจน จากนั้นจึงนำไปแก้ไขและผลิตเพื่อใช้งานจริง

ตารางที่ 2 ผลงานการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณาให้แก่ธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ที่	ร้านค้า	ออกแบบและผลิต	การนำไปใช้งาน
1.	ร้านกล้วยทับ		

ตารางที่ 2 ผลงานการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณาให้แก่ธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร(ต่อ)

ที่	ร้านค้า	ออกแบบและผลิต	การนำไปใช้งาน
2.	ร้านโยกี้บิงซู	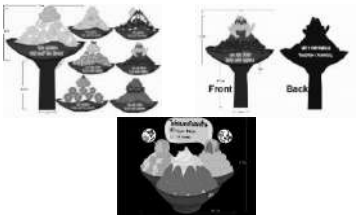	
3.	ร้านโนตม		
4.	ร้านมันฝรั่งทอด		
5.	ร้านกาแฟ		
6.	ร้านอาหารตามสั่ง		
7.	ร้านเครปญี่ปุ่น		

ตารางที่ 2 ผลงานการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณาให้แก่ธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร(ต่อ)

ที่	ร้านค้า	ออกแบบและผลิต	การนำไปใช้งาน
8.	ร้านรับซ่อมรองเท้า		
9.	ร้านโมชิ ขายเครื่องดื่ม		
10.	ร้านสลัดโรล์		

ส่วนที่ 2 จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้ประกอบการด้านการนำไปใช้งานจริง โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ แบบมีคำตอบในลักษณะมาตราวัดลิเคิร์ท (Likert scale) ซึ่งเป็นเครื่องวัดแบบอัตราส่วนการประเมิน (rating scale) 5 ระดับ เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.39 โดยพึงพอใจต่อความสมัยของชิ้นงานมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.43 รองลงมาได้แก่การสร้างการจดจำ ค่าเฉลี่ย 4.42 และความสวยงามค่าเฉลี่ย 4.37 ตามลำดับ

จากการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้า 200 คน เป็นชาย 107 คนคิดเป็นร้อยละ 53.50 เป็นหญิง 93 คนคิดเป็นร้อยละ 46.50 โดยส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 18-25 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ในกลุ่มนี้มี 147 คนหรือร้อยละ 73.33 ไม่เคยซื้อสินค้าจากร้านค้า และ 127 คนหรือร้อยละ 63.33 ไม่เคยสังเกตเห็นโฆษณาของร้านมาก่อน ภายหลังจากที่มีการติดตั้งโฆษณาของร้านลูกค้า จำนวน 100 คนหรือร้อยละ 50.00 ให้ความสนใจกับงานโฆษณาโดยเฉพาะป้ายหน้าร้าน ความพึงพอใจต่อการออกแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.48 โดยพึงพอใจต่อสัญลักษณ์ของร้านค้า (Mascot) มากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.60 รองลงมาได้แก่รูปแบบตัวอักษร ค่าเฉลี่ย 4.52 และการใช้สี ค่าเฉลี่ย 4.51 ตามลำดับ ความพึงพอใจต่อด้านเทคนิคอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.34 โดยพึงพอใจต่อ การจัดวางองค์ประกอบมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมาได้แก่สโลแกนร้านค้าค่าเฉลี่ย 4.35 และเนื้อหาโดยรวมในโฆษณา 4.34 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ภายหลังจากการประเมินความพึงพอใจ ซึ่งผลงานเป็นที่พึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งในกลุ่มเจ้าของธุรกิจและลูกค้า ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนโดยการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์งานโฆษณา และมีการติดตามประเมินผลงานก่อนผลิตและเผยแพร่จริง การเก็บข้อมูลอย่างรอบด้านก่อนนั้นมีประโยชน์ต่อการทำงานอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ความรู้เรื่องความคิดสร้างสรรค์สำหรับชุมชน หากจะให้เกิดผลดีในยุคดิจิทัลนั้น อาจต้องมีการพัฒนากระบวนการให้มีความสมบูรณ์และพร้อมใช้งานมากขึ้นโดย ยังแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน หากแต่ในแต่ละขั้นตอนนั้นอาจมีรายละเอียดที่เจาะจงมากขึ้น ดังนี้ 1) การเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยในด้านทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการโฆษณานั้นยังจำเป็น และข้อมูลอีกส่วนได้แก่ ข้อมูลของธุรกิจชุมชน การตลาด สินค้า บริการ รวมถึงข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิถีชีวิต วัฒนธรรม ฯลฯ ให้รอบด้าน โดยต้องเป็นข้อมูลที่ทันยุคสมัย และมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 2) การหาความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงสินค้า บริการ เข้ากับบางสิ่งบางอย่างที่จูงใจและสร้างสรรค์ โดยจากข้อมูลในขั้นที่ 1 นำมา สังเคราะห์ วิเคราะห์ วิพากษ์ หาสิ่งที่จะนำมาเชื่อมโยงได้ บนพื้นฐานความเป็นจริง ในขั้นตอนนี้อาจใช้เครื่องมืออย่างแผนที่ความคิด (Mind mapping idea) เข้ามาช่วยร่างความคิดนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น 3) ขั้นฟักตัว ยังคงจำเป็น ควรทิ้งเวลาไว้เล็กน้อยเพื่อได้ทบทวน แต่อย่าทิ้งไว้นาน เพราะในยุคดิจิทัล ทุกอย่างแข่งขันกันแบบเรียลไทม์ และ 5) ขั้นสรุปความคิดหรือไอเดีย เลือกความคิดที่ใหม่ เข้าใจได้ง่าย ทำได้ง่ายและเร็ว ถูกต้อง ทำได้ในราคาถูกเนื่องด้วยธุรกิจชุมชนต้นทุนไม่มากพอ แต่ได้งานที่ดีมีคุณภาพ และสามารถยืดหยุ่นได้ 5) ขั้นเรียบเรียง และออกแบบชิ้นงาน โดยต้องเป็นงานที่สามารถใช้ได้ในหลายช่องทางการสื่อสารงานโฆษณา (Transform) และควรมีการประเมินผลงานจากผู้เชี่ยวชาญก่อนผลิตและเผยแพร่จริง

ภาพที่ 1 กระบวนการสร้างสรรค์งานโฆษณาสำหรับธุรกิจชุมชนในยุคดิจิทัล

จึงสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการสร้างสรรค์โฆษณาสำหรับธุรกิจชุมชนในยุคดิจิทัล มีการพัฒนาขึ้นและพบว่ามีความแตกต่างจาก กระบวนการสร้างสรรค์โฆษณาแบบเดิมดังแสดงใน ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเพิ่มบริบทดิจิทัลในกระบวนการสร้างสรรค์โฆษณาสำหรับธุรกิจชุมชน

ที่	ขั้นตอน	ประเด็นสำคัญต่อการสร้างโฆษณาสำหรับธุรกิจชุมชน	การเพิ่มบริบทดิจิทัลในกระบวนการ
1	ขั้นเก็บข้อมูลรอบด้าน อัพเดท ไม่ตกเทรน	ต้องเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยในด้านทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการโฆษณานั้นยังจำเป็น และข้อมูลอีกส่วนได้แก้ ข้อมูลของธุรกิจชุมชน การตลาด สินค้า บริการ	เป็นการศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิถีชีวิต วัฒนธรรม ฯลฯ ในยุคดิจิทัลให้รอบด้าน เพราะวิถีชีวิตต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไป เช่น การเปิดรับและการรับรู้ของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลกับสินค้าบริการของชุมชนตัวนั้นเป็นอย่างไร จำเป็นมากน้อยเพียงใด ครั้งนึงเราอาจอยากทานกล้วยแค่เพื่อเป็นอาหาร แต่ปัจจุบันเราอาจต้องการกล้วยเพื่อสุขภาพ มาจากสวนแบบเกษตรอินทรีย์ และมีภาพลักษณ์ที่ดีเมื่อเราบริโภคสินค้าหรือบริการดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่นักโฆษณาต้องเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน และต้องเป็นข้อมูลที่ทันยุคสมัย และมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
2	ขั้นบดย่อย สังเคราะห์ วิเคราะห์ วิพากษ์ ตามจริง	การหาความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงสินค้า บริการ เข้ากับบางสิ่งบางอย่างที่จูงใจและสร้างสรรค์ โดยจากข้อมูลในขั้นที่ 1 นำมา สังเคราะห์ วิเคราะห์ วิพากษ์ หาสิ่งที่จะนำมาเชื่อมโยงได้ บนพื้นฐานความเป็นจริง ในขั้นตอนนี้อาจใช้เครื่องมืออย่างแผนที่ความคิด (Mind mapping idea) เข้ามาช่วยร่างความคิดนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น	การจะนำสิ่งใดมาเชื่อมโยงกันนั้นอาจพิจารณาถึงยุคสมัย โดยในทางโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การเชื่อมโยงแนวคิด เสมือนการเลือกส่วนผสมบทโฆษณา ดังนั้น จึงอาจหมายถึงการพิจารณา เนื้อหา เทคนิคในการโฆษณาร่วมกับช่องทางการนำเสนอในปัจจุบัน เช่น สื่อออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย (Social media) ต่าง ๆ หากแต่ว่าชุมชนนั้นยังอาจใช้สื่อที่ค่อนข้างเป็นแบบดั้งเดิม (Tradition media) เนื่องจากงบประมาณ และความสะดวกในการใช้งาน นักโฆษณาจึงอาจพิจารณาการออกแบบโดยเชื่อมโยงให้สามารถใช้งานได้ทั้งในช่องทางแบบดั้งเดิมและสื่อใหม่ เช่น หากหน้าร้านมีความสวยงาม ลูกค้าก็มักจะชอบถ่ายรูป โพสต์และแชร์ขึ้นไปในโซเชียลเป็นต้น
3	ขั้นฟักตัว (อย่านาน)	ขั้นฟักตัว ยังคงจำเป็น ควรทิ้งเวลาไว้เล็กน้อยเพื่อได้ทบทวน	ในยุคดิจิทัล ไม่ควรทิ้งเวลาช่วงนี้ไว้นาน เพราะยุคนี้ทุกอย่างแข่งขันกันแบบเรียลไทม์(real time)
4	ขั้นกำเนิดความคิดใหม่ ง่าย ถูก และดี	ขั้นสรุปความคิดหรือไอเดีย เลือกความคิดที่ใหม่ เข้าใจได้ง่าย ทำได้ง่ายและเร็ว ถูกต้อง ทำได้ในราคาถูกเนื่องด้วยธุรกิจชุมชนต้นทุนไม่มากพอ แต่ได้งานที่ดีมีคุณภาพและสามารถยืดหยุ่นได้	ต้องแปลกใหม่ แตกต่างอย่างแท้จริง จึงจะเข้าถึง ขณะเดียวเดียวกันต้องเป็นเรื่องที่ง่าย คือทำได้ง่าย และเข้าใจง่าย ราคาถูกและถูกใจลูกค้ายุคดิจิทัล ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การนำเสนอผ่านภาพ หรือข้อความ แต่เป็นเรื่องราว (Story) ที่ใช้นำเสนอด้วย และต้องแปลกแตกต่างที่จะไม่ซ้ำหรือเลียนแบบใคร เพราะยุคดิจิทัลสามารถตรวจสอบได้ง่าย

ตารางที่ 3 การเพิ่มบริบทดิจิทัลในกระบวนการสร้างสรรค์โฆษณาสำหรับธุรกิจชุมชน(ต่อ)

ที่	ขั้นตอน	ประเด็นสำคัญต่อการสร้างโฆษณาสำหรับธุรกิจชุมชน	การเพิ่มบริบทดิจิทัลในกระบวนการ
5	ขั้นเรียบเรียงผลิตชิ้นงานที่สามารถ (Transform)	ขั้นเรียบเรียง และออกแบบชิ้นงานให้เหมาะสมกับการใช้งานของชุมชนมากที่สุด และควรมีการประเมินผลงานจากผู้เชี่ยวชาญก่อนผลิตและเผยแพร่จริง	ต้องเป็นงานที่สามารถใช้ได้ในหลายช่องทางการสื่อสารงานโฆษณา (Transform) ทั้งช่องทางแบบดั้งเดิมและช่องทางใหม่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย "การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจชุมชนในยุคดิจิทัล" พบว่า องค์ความรู้นั้นต้องมีการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับชุมชนและสถานการณ์ โดยเจาะจงมากขึ้นถึงแต่ละธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ เก็บข้อมูลรอบด้านมากขึ้นพร้อมกับมีการตรวจสอบ ประเมินผลงานเสมอในแต่ละขั้นตอน และต้องทำได้ถูกต้องในระยะเวลาอันรวดเร็ว และราคาถูก ทั้งนี้ในการนำมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล พบว่า สำหรับผู้ประกอบการในปัจจุบัน มีความต้องการงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่มีความสวยงาม น่าเชื่อถือ และมีความทันสมัย ให้ความสนใจมากต่อการออกแบบสัญลักษณ์ของร้านค้า (Mascot) ทั้งนี้จะสามารถนำไปต่อยอดสู่ช่องทางออนไลน์ได้ สำหรับลูกค้า ด้านการออกแบบ ก็ให้ความสนใจต่อสัญลักษณ์ของร้านค้า (Mascot) ข้อความและสีสันที่นำมาใช้ ส่วนด้านเทคนิค ให้ความสำคัญกับการจัดวางองค์ประกอบโดยรวม การใช้สโลแกนของร้านค้าและเนื้อหาในงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์ จึงน่าสนใจว่าสัญลักษณ์ของร้านค้า (Mascot) ค่อนข้างมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์เป็นที่พึงพอใจแก่ทั้งผู้ประกอบการและลูกค้า ดังเช่นแบรนด์ต่าง ๆ ในตลาดที่ต่างให้ความสนใจกับการสร้างสัญลักษณ์ของร้านค้านี้ และยังสามารถต่อยอดไปเป็นงานโฆษณาในรูปแบบอื่น ๆ ได้โดยเฉพาะออนไลน์ เช่น แบรนด์เนอร์โฆษณาในเฟซบุ๊ก (Facebook) การสร้างเป็นสติกเกอร์ไลน์ รวมถึงเป็นสัญลักษณ์ที่ให้ลูกค้าไว้ถ่ายรูปเพื่อแชร์ไปยังสังคมออนไลน์

อย่างไรก็ดีจากงานวิจัยชิ้นนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อชุมชน ที่มีความเหมาะสมกับธุรกิจชุมชนของคนไทยในยุคดิจิทัล และสามารถใช้องค์ความรู้ ใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยี ช่วยขับเคลื่อนสังคม พัฒนาศักยภาพของชุมชน ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีเป็นจุดเริ่มต้นให้สังคมพัฒนาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากงบประมาณรายได้ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ปี 2561 ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำความรู้ทางด้านบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไปเผยแพร่ในแหล่งชุมชนต่าง ๆ เพื่อสามารถพัฒนาสู่ชุมชนให้เข้มแข็งและเป็นฐานในการเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

บรรณานุกรม

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). *เศรษฐกิจดิจิทัล.* สืบค้น 23 มกราคม 2561, จาก http://164.115.25.196/view/1/Digital%20Economy

ขวัญชีวา ไตรพิริยะ. (2560). *เอกสารประกอบการเรียนวิชากลยุทธ์สื่อโฆษณา.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตจักรพงษภูวนารถ.

ณัฐวิภา สินสุวรรณ. (2553). *การวิเคราะห์และการถอดรหัสความหมายเชิงสัญญะของโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์. (2555). *การสร้างสรรค์งานโฆษณา: Creative advertising* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

สมสุข หินวิมาน. (2546). *วัฒนธรรมชนชั้นกลางไทยในละครโทรทัศน์. รัฐศาสตร์สาร, 22*(2), 93-128.

สุพรรณี อัสวศิริเลิศ, และกุศลฐินะกุล. (2545). *การดำเนินธุรกิจชุมชน.* สืบค้น 23 มกราคม 2561, จาก https://sites.google.com/site/businessandentrepreneurship/hnwy-thi6-kar-danein-thurkic-chumchn?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1

Knowled. (2560). *สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล สนับสนุน SMEs ใช้เทคโนโลยีเสริมศักยภาพธุรกิจ.* สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2562, จาก https://www.techhub.in.th/depa-support-smes

การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร

THE STUDY ON MUISIC CULTURE OF THE DAI (TAI) IN BANGKOK

Received: May 24, 2020
Revised: August 22, 2020
Accepted: August 24, 2020

วิทยา แก้วบริสุทธิ์*
Witaya Kaewborisut*
รุจี ศรีสมบัติ**
Rujee Srisombut**

* นิสิต ปริญญาโท สาขามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
* Master's student in Ethnomusicology, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University
* Email: paulgilbird@gmail.com
** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทยและเอเชีย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
** Assistant Professor and Ph.D., Divison of Thai and Asian Music, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University
** Email: rujee@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษานี้ได้ใช้วิธีทางมานุษยดุริยางควิทยาเป็นแนวทางในการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือ ศึกษาวัตนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครยังคงดำรงรักษาไว้ได้ดีเฉกเช่น เดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในสถานที่อื่น ๆ ศิลปะวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไตยังมีความคล้ายคลึงกันกับประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวไทย เช่น งานประเพณีวันขึ้นปีใหม่ งานประเพณีวันสงกรานต์ งานประเพณีวันวันเข้าพรรษาออกพรรษา

คำสำคัญ : กลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่), วัฒนธรรม

Abstract

The purpose of this research is to study the culture of Dai (Tai) ethnic group in Bangkok. This study used anthropological method as a guideline of study with the aim of studying the culture of Dai (Tai) ethnic groups in Bangkok. The results showed that culture, traditions, and way of life of the Dai (Tai) ethnic group in Bangkok were still well maintained similar to the Dai (Tai) ethnic group in other places. The cultures of Dai are also similar to the traditions and cultures of Thai people such as New Year's Day traditions Songkran Festival Traditional Lent Day, and Lent Day.

Keywords: Dai (Tai), Culture

บทนำ

ปิลันธน์ ไทยสรวง (2544) ได้กล่าวว่า ชาวไตคือกลุ่มคนไทยบางกลุ่มที่เรียกว่า เงี้ยว แต่เป็นคำที่คนไตไม่ค่อยชอบ เพราะล่อไปในทำนอง ค่านิยมที่เหลี่ยมล้ำทางสังคม หรือบางครั้งในบางแห่งก็เหมาเรียกคน กุลา หรือ กุหล่า โดยเข้าใจผิด เพราะเป็นคำที่เรียกคนต่องซู ซึ่งเป็นชาติพันธุ์หนึ่งในพม่าที่อาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชาวไตในรัฐฉาน ประเทศพม่าจนบางครั้งไทใหญ่ก็พลอยถูกเข้าใจไปว่าเป็นพวกเดียวกันซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในเขตภาคเหนือของประเทศพม่า ซึ่งติดทางตอนใต้ของประเทศจีนและภาคเหนือของประเทศไทย

โดยนักวิชาการบางท่านลงความเห็นว่า คำว่าชาน หรือ ฉานนั้น มีที่มาจากคำว่า สยาม นั่นเองและเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นของชาวไตคือ นั่นหมายถึงความศรัทธาอย่างลึกซึ้งต่อพุทธศาสนา โดยเฉพาะในการทำบุญทำทาน จนถึงกับมีคำกล่าวว่า ″อย่ากินอย่างม่าน (พม่า) อย่าตาน (ทำทาน) อย่างไต″ เพราะคนไตมีความเชื่อในเรื่องการทำบุญ การถือศีลและบำเพ็ญทานบารมี ผู้ใดที่ทำบุญให้ทาน ให้กับวัดกับพุทธศาสนามาก ก็จะได้รับเกียรติได้รับการยกย่องจากสังคมของคนไต

ปัจจุบันชาวไตที่อาศัยอยู่ในเขตพม่าประสบปัญหาความไม่สงบในบ้านเมืองตนเอง ทำให้ชาวไตบางกลุ่มต้องการอิสระจากการปกครองของรัฐบาลพม่า จึงพยายามที่จะต่อสู้เพื่อความสงบสุขและความเป็นธรรมให้กับกลุ่มชนชาติของตน แต่ยังคงมีบางส่วนที่อพยพหลบหนีเข้ามาสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะเข้ามาทางอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แต่เนื่องด้วยรัฐบาลไทยไม่มีนโยบายที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ ที่ชัดเจนกับกลุ่มชนนี้ ทำให้กลุ่มชาวไตรู้สึกถึงความต้องการการอยู่รอดทั้งในเรื่องความปลอดภัยและที่พักพิง ส่งผลให้ชาวไตจำนวนมากย้ายถิ่นทะลักเข้าสู่เมืองใหญ่ของประเทศไทย อย่างที่เห็น ในปัจจุบัน รวมถึงกรุงเทพมหานครที่เปรียบเสมือนแหล่งรวมชาติพันธุ์หลากหลายที่หลั่งไหลเข้ามาเพื่อทำมาหากิน

ดังนั้นคนไตจึงอพยพเข้ามากรุงเทพฯ ตั้งแต่ช่วงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ โดยมี วัดดอนหรือวัดดอนกุหล่า เป็นศูนย์กลางที่สำคัญของ การตั้งบ้านเรือนของชาวไตและมักจะไม่ไกลจากวัด เนื่องจากชาวไตมีความผูกพันกับวัด เพราะถือว่าเป็นแหล่งรวมจิตใจที่สำคัญ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2517 เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ที่วัดดอนกุหล่า ทำให้กลุ่มคนไตในกรุงเทพฯ ขาดศูนย์รวมจิตใจไประยะหนึ่ง และในปี พ.ศ. 2520 ชาวไตได้พยายามสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมของกลุ่มตนขึ้นมาใหม่ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตยานนาวา ถนนสาธุประดิษฐ์มูลนิธิพระธรรมแสง (วัดใหม่) ซอย สาธุประดิษฐ์ 44/1 เพื่อเป็นศูนย์กลางของชาวไตในกรุงเทพฯ อีกครั้ง

ต่อมาได้เริ่มมีการกอตั้งและเผยแพร่แบบแผนการสอนของโรงเรียนขึ้นมาอีก1 ที่ตั้งแต่วันที่ 11 เดือน 11 ปี 2011 โดย ครูหนุ่มฮักไตย เจ็ดจอมจาย โดยใช้ชื่อโรงเรียนว่าตุมต้นไตย และคำว่า ตุมต้นไตหมายถึงศูนย์รวมแบบแผนเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ความเป็นไต วันที่เปิดเป็นทางการวันแรกคือวันที่ 13 กันยายน 2013 ที่ ซอย นวมินทร์ 145 แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม โดยมุ่งเน้นทางด้านภาษาดนตรีและวัฒนธรรมทั้งหมด ทุก ๆ แขนงของชาวไต (ไทใหญ่) โดยโรงเรียนตุมต้นไตยนั้นจะสอนทุกอย่างที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สืบต่อกันมาเพื่อไม่ให้ลูกหลานชาวไต (ไทใหญ่) นั้นไม่หลงลืมวัฒนธรรมของตนไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและความเชื่อ ในประเด็นด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านวิถีชีวิต และด้านความเชื่อ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จุไรรัตน์ วรรณศิริ และเลหล้า ตรีเอกานุกูล (2552) ได้ทำงานวิจัยเรื่องการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์ไตหย่าในประเทศไทยจังหวัดเชียงราย พบว่า ชาวไตหย่า หรือไตเอวลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อพยพมาจากบ้านหย่า ตำบลโมซาเจียง อำเภอชินผิง มณฑลยูนนานประเทศจีน สู่ประเทศไทยด้วยเหตุผลทางด้านการเมือง และความเชื่อเป็นหลัก ชาวไตหย่ามีภาษาพูดเป็นของกลุ่มตนเอง อยู่ในตระกูลภาษาไทแต่ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ชัดเจนซึ่งสะท้อนออกมาผ่านวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย การรักษาโรค การจักรสาน และการแต่งกาย นอกจากนี้จากข้อมูลเชิงปริมาณพบกว่าชาวไตหย่าส่วนใหญ่ต้องการให้เกิดกระบวนการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมไตหย่าไว้เพื่อลูกหลานมีความภาคภูมิใจในเชื้อ สายไตหย่า กระทั่ง เกิดชมรมไตหย่าขึ้น เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ไตหย่า

วสันต์ ปัญญาแก้ว (2550) ได้ทำงานวิจัยเรื่องขบวนการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมผ่าน "โครงการพัฒนา" วัฒนธรรมเพลงไตในสมัยใหม่ ในสิบสองปันนาโดยด้านที่เน้นการพิจารณาขบวนการก่อตัวขึ้นมาของกลุ่ม เสียงไต เป็นกรณีศึกษา ขบวนการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมของเพลงไตลื้อสมัยใหม่ ที่แสดงให้เห็นว่า ปฏิบัติการของการเดินทางเคลื่อนที่ข้ามรัฐชาน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางของผู้คน เช่น ที่ผ่านการค้า การท่องเที่ยว การเยี่ยมญาติมิตรและการศึกษาหาความรู้ของพระและเณร หรือการเคลื่อนย้ายของสิ่งของและสินค้าทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นคลื่นวิทยุ เทปคาสเซ็ต ซีดี และ วิดีโอ ซีดี เพลงและภาพยนตร์ คือกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งต่อขบวนการรื้อฟื้นและสืบทอดทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของชาวลื้อในสิบสองปันนาเรื่องราวของ เสียงไต อีกด้านหนึ่ง ชี้ให้เห็นว่าการเดินทางและเคลื่อนที่ข้ามรัฐชานดังที่กล่าวมานี้คือกระบวนการที่ก่อตัวขึ้นเพื่อโต้ตอบต่อการปรับเปลี่ยนเชิงนโยบายของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับการกำกับและควบคุมรวมถึงการสอดส่องตรวจตราอาณาบริเวณของชายแดน ในอีกด้านของเรื่องต่าง ๆ จากเสียงไตเองก็ยังชี้ให้เห็นว่าปฏิบัติการของการเดินทางเคลื่อนที่ดังกล่าวนั้นขณะเดียวกันก็ท้าทายต่อกระบวนการทางอำนาจที่รัฐชานของจีนในยุคใหม่ใช้การผนวกรวมและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและตัวตนทางวัฒนธรรมของคนเมืองลื้อมากว่าครึ่งศตวรรษการก่อตัวขึ้นมาของเสียงไตซึ่งจะแสดงให้เห็นว่า ภายใต้บริบทใหม่ของการพัฒนาทั้งในระดับชาติของจีนและระดับภูมิภากลุ่มน้ำโขงตอนบนยังมีที่ว่างที่สามารถเปิดโอกาสให้พลเมืองชนชาติส่วนน้อยได้เข้ามาช่วงชิง เพื่อขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและด้านทางวัฒนธรรม หรือการพัฒนาความเป็นท้องถิ่นของชาวไต

ศิริพร สุรินทร์ศิริรัฐ (2560) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง ฟ้อนนกกิ่งกะหล่า : ครูส่างคา จางยอด ว่า ไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานอยู่ในแถบภาคเหนือของไทย เช่น แม่ฮ่องสอน เชียงรายและเชียงใหม่ ชาวไทใหญ่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในอาณาเขตประเทศต่าง ๆ เช่น อินเดีย พม่า จีนและประเทศไทย ในปัจจุบันชาวไทใหญ่เรียกตนเองว่า ไต และมีชื่อต่อท้ายตามด้วยแหล่งที่อยู่อาศัย เช่น ไตที่อยู่แถบลุ่มน้ำลือในแคว้นสิบสองพันนา เรียกตนเองว่า "ไตลื้อ " คนไตที่อพยพมาจากลุ่มน้ำขืนในแคว้นเชียงตุง เรียกตนเองว่า"ไตขืน" หรือไทเขิน เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ (ไต) อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในรัฐฉาน ซึ่งมีจำนวนประชากรเป็นที่สองรองจากชาวพม่า

กรอบแนวคิด

จากกรอบแนวคิดนี้ จะทำการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลสำคัญ (Key in formant) ในการให้ข้อมูลในการศึกษาวัฒนธรรมอย่างไม่เป็นทางการ แล้วนำข้อมูลนั้นมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการศึกษาหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์บทบาททางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์และความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

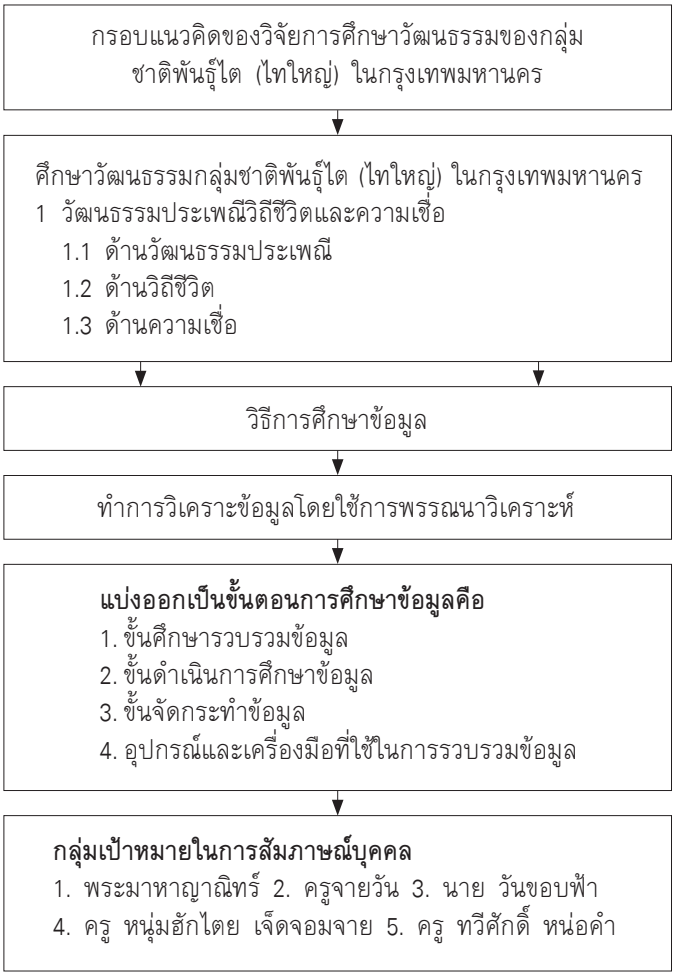

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมของชาวไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร วัดใหม่ สาธุประดิษฐ์ ซ.44/1 มูลนิธิพระธรรมแสงและโรงเรียนตุมต้นไตย ซอยนวมินทร์ 145 แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม ในครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการแสดงและดนตรีที่ใช้บรรเลงในงานต่าง ๆ โดยรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำราวิชาการต่าง ๆ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการออกปฏิบัติภาคสนามโดยการศึกษาสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของชุมชนชาวไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกเสียงรวมทั้งศึกษาจากการแสดงดนตรีพื้นบ้านจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้นำมาวิเคราะห์ โดยจัดเรียบเรียงเป็นการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบ

การศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทาง วิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ ขั้นศึกษารวบรวมข้อมูล ขั้นดำเนินการศึกษาข้อมูล ขั้นจัดกระทำข้อมูล และอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จาก 1) สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) หอสมุดแห่งชาติ 3) ห้องสมุดชุมชนอำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่ 4) หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 5) ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 1.2 ศึกษารวบรวมข้อมูลจากบุคคล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ภาคสนามและสอบถามพูดคุยแบบไม่เป็นทางการจากชาวบ้านฝ่ายจิตอาสาตามงานประเพณีต่าง ๆ

2. ขั้นดำเนินการศึกษาข้อมูล

2.1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม จากการสังเกตการสังเกตผู้วิจัยจะทำการสังเกตโดยการเก็บบันทึกข้อมูลทางภาพถ่ายภาพนิ่งและ VDO ในกิจกรรม และพิธีกรรมทางประเพณีความเชื่อต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไตในกรุงเทพมหานคร และ 2.2 จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 ท่าน ดังต่อไปนี้ 1) สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดใหม่ สาธุประดิษฐ์ ช.44/1 มูลนิธิพระธรรมแสง พระมาญาณิทร์ 2) MR.SAI WIN KYAW ครูจายวันเลขานุการโครงการส่งเสริมการเรียนการสอนเยาวชนไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่อาสาฝ่ายศึกษาทางมูลนิธิพระธรรมแสง 3) นายวันขอบฟ้า (เจ้าหน้าที่อาสาฝ่ายเก็บข้อมูล) 4) ครูหนุ่มฮักไตยเจ็ดจอมจาย ผู้อำนวยการโรงเรียนตุมต้นไตย 5) ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ครูดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นบุคคลข้อมูลสำคัญ (Key in formant) ในการให้ข้อมูลในการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร

3. ขั้นจัดกระทำข้อมูล

ข้อมูลทางเอกสารโดยผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการโดยบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายที่เลือกไว้แล้วนำมาถอดข้อมูลโดยการใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์

4. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

อุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมในการศึกษานี้ประกอบด้วย เครื่องบันทึกเสียง กล้องดิจิทัล กระดาษจดบันทึกดินสอยางลบ และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และ แบบสังเกตุการณ์

5. ขั้นนำเสนอข้อมูล

ศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครจะแบ่งข้อมูลการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ โดยเรียงลำดับต่อไปดังนี้ วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและความเชื่อ ประกอบด้วย 1) ด้านวัฒนธรรมประเพณี 2) ด้านวิถีชีวิต และ 3) ด้านความเชื่อ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร นั้นได้มาจากการรวมรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำราวิชาการต่าง ๆ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการออกปฏิบัติพื้นที่ภาคสนามโดยการศึกษาสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของชุมชนชาวไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร ณ วัดใหม่สาธุประดิษฐ์ ช.44/1 มูลนิธิพระธรรมแสงและโรงเรียนตุมต้นไตย ซอยนวมินทร์ 145 แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่มเป็นหลักเพราะกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือศูนย์กลางของชาวไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครและในปัจจุบันด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกเสียงรวมทั้งศึกษาจากการแสดงดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้านจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มารวบรวมไว้นำมาวิเคราะห์โดยจัดเรียบเรียงเป็นการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและความเชื่อ

ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครนั้นยังคงดำรงรักษาไว้ได้ดีเฉกเช่น เดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในสถานที่อื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีและ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวไทยของเรานี้เอง ได้แก่ งานประเพณีวันขึ้นปีใหม่ งานประเพณีตักบาตรพระร้อย งานประเพณีวันสงกรานต์ และงานประเพณีวันเข้าพรรษาออกพรรษา โดยผู้วิจัยจะทำการแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อดังต่อไปนี้

1.1 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

ประเพณีวันขึ้นปีใหม่

วันขึ้นปีใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) คือวันที่ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนอ้ายของทุกปี ซึ่งในปีนี้จะตรงกับวันที่ 19 พฤศจิกายน 2560 ในงานวันขึ้นปีใหม่นี้จะมีชาวไต มารวมตัวกันเป็นจำนวนมากในวัดไทใหญ่และในชุมชน ในงานนี้จะพบเห็นการแสดงดนตรีที่หาดูได้ยากแม้แต่ในรัฐฉานเองก็ตามเพราะจะมีให้เห็นในเฉพาะงานมงคลใหญ่ ๆ ของชาวไตเท่านั้นได้แก่การแสดงที่เรียกว่าจ๊าดไต นอกจากการแสดงจ๊าดไตก็ยังมีการบรรเลงดนตรีที่เรียกว่าวงกลอง มอง เชิง ประกอบเข้ากับการรำนกกิ่งกะหล่าและรำโตอีกด้วย โดยการแสดงการรำนกหรือการรำกิ่งกะหล่านั้นจะมีขึ้นในงานมงคลต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) และในทุก ๆ ที่นั้นมักจะต้องมีวงกลองมองเชิงและการแสดงการรำนกรำโตอยู่ด้วยในทุก ๆ งานมงคลไม่ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) จะไปอยู่ที่ใดหากมีงานมงคลเกิดขึ้นที่ใดก็มักจะพบเห็นวงดนตรีแบบนี้และการแสดงรำนกรำโตแบบนี้อยู่ด้วยในทุก ๆ ที่เพราะว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) มีความเชื่อกันว่าเสียงของวงกลอง มองเชิง คือเสียงที่ศักดิ์สิทธิ์และผู้ใดที่ได้พบเห็นการแสดงการรำนกหรือนกกิ่งกะหล่าและการรำโตผู้นั้นจะประสบพบแต่ความโชคดีมีชัย

งานประเพณีตักบาตรพระร้อย

งานตักบาตรพระร้อยของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ซึ่งในการลงพื้นที่ครั้งนี้นั้นตรงกับวันที่ 11 กุมภาพัน 2561 ณ บริเวณทางเข้าชุมชนและวัดไทใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ในวันนี้ได้มีกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ที่อาศัยอยู่ในทุก ๆ ที่ของกรุงเทพมหานครมารวมตัวกันทำบุญตักบาตในงานประเพณีตักบาตพระร้อยเต็มสองข้างถนนสาธุประดิษฐ์ ซ.44/1 หน้าชุมชนของชาวไตจนไม่สามารถนับจำนวนคนได้ โดยจะมีขบวนพานเงินพานทองนำหน้าคานแบกหามพระพุทธรูปหลังจากนั้นจึงตามมาด้วยพระสงฆ์ และชาวไตที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครในที่ต่าง ๆ ได้เตรียมข้าวสารอาหารแห้งและเงินทองมาทำบุญในงานประเพณีตักบาตรพระร้อยกันในวันนี้

งานประเพณีวันสงกรานต์

ในวันสงกรานต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นถึงจะเหมือนกันกับชาวไทยของเราก็ตามแต่ก็มีอย่าหนึ่งที่ไม่เหมือนกันคือชาวไตจะมีการทำขนมข้าวมูลห่อเดือน 5 โดยจะร่วมมือกันทำขึ้นในเฉพาะวันสงกรานต์เท่านั้น เพื่อเสมือนแด่การถวายให้พระพุทธเจ้าและเพื่อถวายในแด่พระสงฆ์จากนั้นก็นำไปมอบให้กับญาติผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อขอพรและขอขมาในขณะที่เข้าไปรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่อีกด้วย

งานประเพณีวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา

วันเข้าพรรษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร นั้นไม่มีความแตกต่างจากของชาวไทยเราเลยในเวลาช่วงเช้าจะเต็มไปด้วยผู้คนกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) จำนวนมากที่มาร่วมกันทำบุญในวันเข้าพรรษานี้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นจะให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางศาสนาเป็นอย่างมากถึงกับว่าถ้างานที่ทำอยู่ในกรุงเทพมหานครนั้นไม่หยุดกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ก็จะต้องลางานออกมาเพื่อมาทำบุญในวันเข้าและวันออกพรรษากันเลยทีเดียวเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นต่างถือกันว่างานยังต้องทำอีกหลายวันแต่วันสำคัญทางศาสนาเช่นเข้าพรรษาและออกพรรษานั้นในหนึ่งปีนั้นก็มีแค่ครั้งเดียวจึงจำเป็นที่จะต้องมาทำบุญให้ได้ โดยในงานจะมีการบรรเลงดนตรีของที่เราพบเจอในวันเข้าพรรษานี้คือวงกลองมองเชิงมาบรรเลงดนตรีหรือทำการละเล่นดนตรีพื้นบ้านซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นี้ถือกันว่าวงกลองมองเชิงนี้เป็นเครื่องดนตรีที่มีความศักดิ์สิทธิ์มีความเป็นสิริมงคลซึ่งในพิธีมงคลหรือว่าในวันที่เป็นมงคลต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นี้จะพบเห็นวงดนตรีแบบนี้อยู่ใน

ทุก ๆ งานมงคลกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ต่างร่วมกันบรรเลงกับบรรยากาศในงานตลอดทั้งวันเข้าพรรษา เพื่อให้เสียงเครื่องดนตรีที่เป็นสิริมงคลนี้อยู่กับงานวันเข้าพรรษาไปตลอดทั้งวันอีกด้วย

1.2 ด้านวิถีชีวิต

วิถีชีวิติความเป็นอยู่ของชาวไตในกรุงเทพมหานครนั้น มีความเป็นอยู่เฉกเช่นเดียวกับแรงงานจากประเทศพม่าบ้างก็รับจ้างทำงานบ้านก็ทำงานโรงงานแต่เรามักจะสังเกตได้จากการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ที่จะมีความโดดเด่นไม่เหมือนกับกลุ่มชาติอื่น ๆ โดยเฉาะเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นมักจะมีสีที่โดดเด่นทั้งของผู้ชายและของผู้หญิงบางคนก็โพกผ้าไว้บนศีรษะมีทั้งชายและหญิงบางคนก็สะพายย่ามไว้ใช้แทนกระเป๋า แต่ในบางส่วนก็จะแต่งกายเป็นแบบชุดสากลทั่วไปแต่เราจะมีจุดสังเกตได้จากกระเป๋าย่ามลายเสื้อที่มักจะมีภาษาไทใหญ่และธงชาติหรือเสืออยู่ด้วยเสมอเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นี้ถือว่าเสือเป็นสัตว์ที่กล้าหาญและสง่างามส่วนสีของธงชาติจะมีอยู่ด้วยกันทั้งหมดสามสีคือ แดง เหลือง เขียว สีแดงหมายถึงชาติเลือดเนื้อสีเหลืองหมายถึงศาสนาสีเขียวหมายถึงความร่มรื่นและความอุดมสมบูรณ์ ส่วนอาหารการกินของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครนั้นจะมีชาวไตบางส่วนที่ติดต่อสั่งซื้ออาหารจากอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงรายเพื่อนำมาขายให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ของตนให้ได้รับประทานอาหารที่เป็นของประเทศชาติของตนเองเพื่อที่จะได้รู้สึกเหมือนอยู่ในประเทศรัฐฉานตลอดเวลา บ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครนั้นส่วนใหญ่กลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพนั้นมักจะเช่าบ้านเรือนในกรุงเทพมหานครอยู่กันมากกว่าบางส่วนก็อยู่กับวัดหรือบริเวณใกล้ ๆ วัด

1.3 ด้านความเชื่อ

กลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นมีความเคารพผีบ้านผีเมืองซึ่งมีความเชื่อกันว่าเป็นผู้สร้างเมือง หากจะต้องเดินทางไปไหนมาไหนหรือจะมีพิธีกรรมต่าง ๆ จะต้องมีการกราบไหว้ผีเจ้าเมืองเพื่อเป็นการบอกกล่าวและให้ผีเจ้าเมืองคุ้มครองและในวันขึ้นปีใหม่นั้นจะมีการจุดเทียนด้วยกัน 12 เล่ม เพื่อเป็นตัวแทน 12 เดือนในรอบ 1 ปี โดยมักจะจุดไว้ที่ศาลเจ้าเมืองประจำเมืองตามที่ตนอยู่ กลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นนับถือศาสนาพุทธโดยสังเกตได้จากวัดและเจดีย์ที่มีในแต่ละเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นและในแต่ละบ้านนั้นจะมีหิ้งพระไว้กราบไหว้บูชาโดยจะมีการเปลี่ยนอาหารคาวหวานที่บูชาพระทุก ๆ วันเป็นประจำ กลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นมีความเคร่งครัดในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากหากบ้านไหนมีลูกชายก็จะต้องให้บวชเป็นพระภิกษุอย่างน้อย 1 รูปโดยเชื่อกันว่าจะเป็นการทำบุญให้กับครอบครัวและเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาด้วย และความเชื่ออีกอย่างหนึ่งนั้นมีความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับรอยสักหรือการสักยันต์โดยมีความเชื่อกันว่าจะสามารถทำให้ร่างกายแข็งแรงหรือในเวลายามออกศึกสงครามอาวุธต่าง ๆ จะไม่สามารถทำอันตรายใด ๆ ให้กับผู้ที่สักยันต์ได้เพราะในน้ำหมึกที่ใช้ในการสักยันต์นั้นจะมีตัวยาสมุนไพรผสมไว้ด้วย แต่เดิมนั้นจะสักยันต์กันทั้งตัวแต่ในปัจจุบันนี้คนรุ่นใหม่แทบจะไม่มีใครนิยมสักยันต์แบบโบราณกันอีกแล้วยังคงเหลือแต่เพียงคนเฒ่าคนแก่ที่มีอายุโดยประมาณ 50 ปีขึ้นไปที่ยังหลงเหลือลอยสักยันต์อยู่ในร่างกาย และวิถีชีวิตในทุก ๆ วัดจะมีการเดินทางไปทำบุญตักบาตรและฟังธรรมเทศนารวมทั้งยังช่วยกันร่วมบริจาคเงินและบูรณะศาสนสถานต่าง ๆ ของตนอีกด้วย

วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานคร นั้นยังคงแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข่งทางด้านวัฒนธรรมทางในแต่ละด้านรวมไปถึงทางด้านดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) แบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดีเหมือนกับอยู่ในรัฐฉานประเทศพม่า และยังคงมีการเรียนการสอนทางด้านดนตรีศิลปะการแสดงต่าง ๆ และวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครนั้นยังเป็นศูนย์กลางของการศึกษาวัฒนธรรมทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในทุก ๆ ที่รวมไปถึงรัฐฉานประเทศพม่าอีกด้วย

การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) นั้นด้านวัฒนธรรมประเพณี / ทางดนตรีนั้นมีผลกระทบต่อการศึกษาคือชาวไตหรือไทใหญ่ในอดีตนั้นมีการถ่ายท่อดการศึกษาวัฒนธรรมทางด้านดนตรีแต่เพียง 1 คนเท่านั้นจึงส่งผลกระทบให้กลุ่มเยาวชนคนอื่นนั้นเกิดการเรียนรู้แบบครูพักลักจำขึ้นมาในกลุ่มชาติพันธุ์นี้และทางโรงเรียนตุมต้นไตย ซอย นวมินทร์ 145 แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่มได้จักการร้างหลักสูตรทางการศึกษาทางวิชาการต่าง ๆ และทางด้านวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้านขึ้นมาเพื่อเป็นการอนุรักษ์การศึกษาทางวิชาการและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) รวมไปถึงเป็นการฝึกสมาธิสติปัญญาและการยอมรับทางสังคมของของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในทุก ๆ ที่อีกด้วย ด้านวิถีชีวิตวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชุมชนชาวไตหรือไทใหญ่มักจะชอบอยู่ใกล้วัดเพราะว่าวัดคือศูนย์รวมจิตใจของชาวไตหรือไทใหญ่ซึ่งวัดใหม่ สาธุประดิษฐ์ ช.44/1 มูลนิธิพระธรรมแสงหรือเรียกได้อีกชื่อว่า วัดไทใหญ่ ซึ่งวัดนี้นั้นคือศูนย์รวมทางจิตใจและทางสังคมในทุก ๆ ด้านของชาวไตหรือไทใหญ่ในกรุงเทพมหานครและยังเป็นที่แห่งเดียวอยู่ในการรวมตัวประชุมนัดหมายกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการศึกษาทางวิชาการต่าง ๆ ในต้นเป็นฉบับของการศึกษาทางวิชาการที่ดีและทำให้มีผลในเชิงรูปประธรรมอย่างชัดเจนเช่นและทำให้คนมีคุณธรรมในการดำรงชีวิตในประจำวันอีกด้วย ด้านความเชื่อของชาวไตหรือไทใหญ่นั้นมีความเชื่อและนับถือศาสนาพุทธและมีการบวชเรียนในทุก ๆ บ้านเพื่อศึกษาทางโลกและทางธรรมซึ่งวัดใหม่ สาธุประดิษฐ์ ช.44/1 มูลนิธิพระธรรมแสงหรือเรียกได้อีกชื่อว่า วัดไทใหญ่นั้นก็เป็นศูนย์การศึกษาในวัดหรือโรงเรียนทั่วไปทางสังคมและการศึกษาในวัดนี้นั้นได้รับการยอมรับและการรับรองตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับรองเราจึงเห็นกลุ่มชาติพันธุ์ไตหรือไทใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอกมากมายในประเทศไทยโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของพระภิกษุสงฆ์เพราะว่าชาวไตหรือไทใหญ่นั้นมีความเชื่อทางการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมไปด้วยกันจะทำให้คนเป็นคนดีและมีศีลธรรมในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ส่งเสริมให้มีการเก็บรวบรวมและศึกษาข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมและจากการลงพื้นที่ศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาเรื่องความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการแพร่กระทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในกรุงเทพมหานครและในที่อื่น ๆ 2) ศึกษารูปแบบทางประเพณีงานปอยส่างลองปะจำปีที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนในรูปแบบทางวัฒนธรรมทั้งหมดในงาน 3) ศึกษาขั้นตอนพิธีกรรมและประวัติความเป็นมาร่วมไปถึงการแสดงศิลปะพื้นบ้านต่าง ๆ ในงานวันชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) มีด้วยกันทั้งหมดที่สถานที่ได้แก่ดอยไตแลง ดอยก่อวัน ดอยกิ่วลม 4) ศึกษางานประเพณีขึ้นปีใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทใหญ่) ในรัฐฉานและ 5) ศึกษางานประเพณีการจัดวันสงกรานต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต (ไทยใหญ่) ใน 12 ปันนา

บรรณานุกรม

จุไรรัตน์ วรรณศิริ, และเลหล้า ตรีเอกานุกูล. (2552). การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไตหย่าในประเทศไทย: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย. *มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,* 6-25.

ปิลันธน์ ไทยสรวง. (2544). ชาวไทใหญ่ในกรุงเทพฯ. *จดหมายข่าวมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์,* 88, 3-7.

วสันต์ ปัญญาแก้ว. (2550). เสียงไตลื้อการเดินทาง/เคลื่อนที่ของพลเมืองลื้อ สิบสองปันนา. *วารสารสังคมศาสตร์,19*(2), 30-32.

ศิริพร สุรินทร์ศิริรัฐ. (2560). ฟ้อนนกกิ่งกะหล่า: ครูส่างคำ จางยอด. สักทอง : *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 23*(1), 3.

ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

VALUE RELEVANCE OF BOOK VALUE PER SHARE AND EARNINGS PER SHARE AT FAIR VALUE ON INVESTMENT PROPERTY FOR THAI LISTED FIRMS IN REAL ESTATE AND CONSTRUCTION SECTOR

Received: February 14, 2020
Revised: May 12, 2020
Accepted: May 16, 2020

รัชดาภรณ์ เสมาขันธ์*
Ratchadapon Samakhant*
พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**
Pattanant Petchchedchoo**
ศิริเดช คำสุพรหม***
Siridech Kumsuprom***
ปรีเปรม นนทลีรักษ์****
Preeprem Nonthaleerak****

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accounting, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
* Email: ruchadapon.san@dpu.ac.th
** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสายงานวิชาการและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
** Ph.D., Vice President for Academic Affairs and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
** Email: pattanant.peo@dpu.ac.th
*** ปริญญาเอก คณบดี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
*** Ph.D., Dean, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
*** Email: siridech.kum@dpu.ac.th
**** ปริญญาเอก รองอธิการบดีอาวุโสสายงานการเงินและการบริหาร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
**** Ph.D., Senior Vice President for Finance and Administration, Dhurakij Pundit University
**** Email: preeprem@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดระหว่างวิธีมูลค่ายุติธรรมและวิธีราคาทุนของกิจการในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างโดยใช้ตัวแบบของ Feltham & Ohlson (1995) การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research)โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี 2556-2560 จำนวนทั้งสิ้น 477 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า (1) มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น กำไรสุทธิต่อหุ้นและสินทรัพย์รวมต่อหุ้นด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรม สามารถพยากรณ์มูลค่ากิจการตามราคาตลาดได้ถึง 70.80% โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวข้างต้นสามารถพยากรณ์ราคาตลาดหลักทรัพย์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทำให้ข้อมูลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Value Relevance) ของผู้ลงทุน (2) มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น กำไรสุทธิต่อหุ้นและสินทรัพย์รวมต่อหุ้นวิธีราคาทุน สามารถพยากรณ์มูลค่ากิจการตามราคาตลาดได้ 66.80% โดยมีกำไรสุทธิต่อหุ้นเท่านั้นที่สามารถพยากรณ์ราคาตลาดหลักทรัพย์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (3) มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดมากกว่าวิธีราคาทุน และ (4) กำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดน้อยกว่าวิธีราคาทุน

คำสำคัญ: ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ วิธีมูลค่ายุติธรรม อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน

Abstract

The objective of this study is to compare the relationship between earnings per share and book value per share as well as the market value in comparison between historical cost and fair value accounting of the listed firms in real estate and construction sector. The model in this research is based on the model of Feltham & Ohlson (1995). This study is an empirical research and uses correlation and multiple regression analyses. A total of 477 samples are collected from the financial statement of year 2013 to year 2017.

The research findings indicate that, First, book value per share, earnings per share and total assets per share at fair value accounting can predict the market value of the firm up to 70.80% with statistical significance at 0.01. This means that all three variables are major concern as value relevance to investor's decision. Second, book value per share, earnings per share and total assets per share at historical cost accounting can also predict the market value of the firm by 66.80% but only earnings per share can predict the stock price with statistical significance at 0.01. Third, book value per share at fair value accounting is relative to the market value of the firm more than book value per share at historical cost accounting. Fourth, earnings per share at fair value accounting is relative to the market value of the firm less than earnings per share at historical cost accounting.

Keywords: Value Relevance, Fair Value, Investment Property

บทนำ

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้เผยแพร่กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานการเงิน (ปรับปรุง 2557) ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555 (Conceptual Framework for Financial Reporting, Bound volume 2013) ที่มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานการเงินจากเดิมที่กำหนดไว้ในแม่บทการบัญชี (ปรับปรุง 2552) ให้ลักษณะเชิงคุณภาพหลักของการนำเสนองบการเงิน ประกอบด้วยความเข้าใจได้ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเชื่อถือได้ และความสามารถเปรียบเทียบกันได้ โดยกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานการเงิน (ปรับปรุง 2557) ได้กำหนดให้ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐานของรายงานการเงินมีเพียง 2 ข้อคือ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) และความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful Representation) ส่งผลให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกมาตรฐานการบัญชีได้มีการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ ๆ ที่มีการใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมมากขึ้นรวมทั้งมีการประกาศใช้มาตรฐานการรายงานการเงินฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2555 (IFRS: 13 Fair Value Measurement, Bound volume 2013) โดยให้เริ่มใช้ครั้งแรกกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นต้นไป (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

มาตรฐานการรายงานการเงิน (Thai Financial Reporting Standard) ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม ได้อธิบายถึงวิธีการวัดมูลค่ายุติธรรมเพื่อวัตถุประสงค์ในการรายงานการเงิน การประยุกต์ใช้การวัดมูลค่ายุติธรรมกับสินทรัพย์ที่มิใช่สินทรัพย์ทางการเงิน เช่น อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ให้พิจารณาถึงความสามารถของผู้ร่วมตลาดในการสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจโดยการใช้อสังหาริมทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและดีที่สุด (Highest and best use) หรือโดยการขายอสังหาริมทรัพย์ให้ผู้ร่วมตลาดรายอื่นที่จะใช้อสังหาริมทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและดีที่สุด จะกำหนดจากมุมมองของผู้ร่วมตลาดแม้ว่ากิจการมีความตั้งใจที่จะนำอสังหาริมทรัพย์ไปใช้ในลักษณะอื่นที่แตกต่างออกไป โดยเทคนิคการประเมินมูลค่าที่นำมาใช้แพร่หลาย ได้แก่ วิธีราคาตลาด วิธีราคาทุนและวิธีรายได้ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562)

ปัจจุบันมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและประเทศไทยได้กำหนดให้มีการใช้วิธีปฏิบัติทางบัญชีด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมในการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินเพิ่มขึ้นสังเกตุได้จากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับต่าง ๆ เช่น มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 เรื่องอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ทั้งนี้เนื่องจากการวัดมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์และหนี้สินใหม่ให้เป็นปัจจุบัน ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงานโดยการใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมจะทำให้รายงานการเงินให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ (The measurement perspective on Decision Usefulness) ประกอบกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 เรื่อง อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ได้กำหนดทางเลือกสำหรับการวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ณ วันสิ้นงวด ไว้ 2 วิธี คือ (1) วิธีมูลค่ายุติธรรม หรือ (2) วิธีราคาทุน การใช้วิธีการวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มกิจการในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างย่อมส่งผลทำให้ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นระหว่างกลุ่มกิจการมีความแตกต่างกัน และน่าจะส่งผลต่อมูลค่าของกิจการตามราคาตลาด (ราคาตลาดหลักทรัพย์) แตกต่างกัน เนื่องจากตามแนวคิดของ Feltham & Ohlson (1995) ที่อธิบายว่ามูลค่ากิจการตามราคาตลาด สามารถวัดได้จากมูลค่าตามบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นและกำไรสุทธิของกิจการภายใต้ความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐาน (Clean Surplus Relationship) ที่ว่าส่วนของผู้ถือหุ้นปลายงวด = ส่วนของผู้ถือหุ้นต้นงวด + กำไรสุทธิ – เงินปันผลจ่าย จึงทำให้มูลค่ากิจการตามราคาตลาดสามารถวัดได้จากมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นภายใต้ความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานดังกล่าว และกรณีที่กิจการวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ ณ วันสิ้นงวด ด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ควรมีความสัมพันธ์กันมากกว่าวิธีราคาทุน เพราะวิธีมูลค่ายุติธรรมทำให้มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นสะท้อนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่แท้จริง ซึ่ง

จำเป็นต้องอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมของตลาดทุนที่มีประสิทธิภาพ (Efficient Market Theory) ทำให้เป็นไปตามแนวคิดการวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ ประกอบกับข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น เป็นข้อมูลที่ถูกใช้ประโยชน์ในการประเมินมูลค่าของกิจการ (Equity valuation) สำหรับนักวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยกำไรสุทธิต่อหุ้นถูกใช้คำนวณแบบสัมพัทธ์กับราคาตลาดของหลักทรัพย์มากที่สุด (Pinto, Robinson, & Stowe, 2019)

ข้อมูลจากรายงานการเงินที่จะเป็นประโยชน์ทำให้เกิดคุณค่าทางการพยากรณ์ (Predictive Value) และคุณค่าทางการยืนยัน (Confirmatory Value) ซึ่งเป็นลักษณะของข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) จำเป็นที่ต้องวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นการวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงานที่มีทางเลือกให้ใช้ได้ 2 วิธี ทำให้กิจการสามารถเลือกวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันส่งผลให้กำไรสุทธิต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกลุ่มกิจการแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนบริษัทในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการตามราคาตลาดกับมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้น วิธีมูลค่ายุติธรรมและวิธีราคาทุน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการตามราคาตลาดกับมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมและวิธีราคาทุน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อตัดสินใจ หรือการจัดทำรายงานการเงินที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในงบแสดงฐานะการเงิน (Balance Sheet Approach) เป็นแนวคิดในการนำเสนอรายงานการเงินด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมเพื่อช่วยให้ผู้ลงทุนสามารถพยากรณ์มูลค่ากิจการในอนาคต และช่วยให้ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งทำให้กลไกการทำงานในตลาดหลักทรัพย์มีประสิทธิภาพ (Scott & O'Brien, 2003)

การศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมในต่างประเทศ พบว่ามีประเด็นปัญหาที่มีการวิพากษ์กันอย่างมาก โดยเฉพาะวิธีมูลค่ายุติธรรมที่ไม่สามารถหาราคาตลาดอ้างอิงได้ ตัวอย่างประเด็นปัญหาวิธีมูลค่ายุติธรรมเช่น การใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมในการวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์จะทำให้รายงานการเงินมีคุณลักษณะความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพิ่มขึ้น แต่จะทำให้ลักษณะความเชื่อถือได้ลดลง เนื่องจากการใช้ดุลยพินิจและสมมติฐานในการบริหารจัดการของผู้บริหาร (Fargher & Zhang, 2014) นอกจากนี้วิธีมูลค่ายุติธรรมยังมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้เนื่องจากความยากของวิธีมูลค่ายุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเป็นธรรมในการวัดมูลค่ายุติธรรม (Laux & Leuz, 2009) และข้อจำกัดของสมมติฐานเรื่องตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อการวัดมูลค่ายุติธรรม (Milburn, 2008) รวมทั้งลักษณะที่คลุมเครือของการบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรม ทำให้การบัญชีวิธีราคาทุนเดิมยังคงมีความสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้วิธีมูลค่ายุติธรรม (Kaya, 2013) แต่ผลการศึกษาอีกด้านหนึ่งกลับพบว่าวิธีมูลค่ายุติธรรมเป็นกระบวนทัศน์การวัดผลที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน รวมทั้งเป็นการวัดมูลค่าที่เป็นไปตามมุมมองด้านการประเมินค่า (Measurement Perspective) และเป็นไปตามมุมมองด้านสารสนเทศ (Information Perspective) ทำให้การใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสมเหตุสมผลจากทั้งสองมุมมอง (Hitz, 2007) รวมถึง วิธีมูลค่ายุติธรรมช่วยให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าทางการพยากรณ์ (predictive value) และมีคุณค่าทางการยืนยัน (feedback value) (Deans, 2007; Herrmann, Saudagaran, & Thomas, 2006; Hodder, Hopkins, & Schipper, 2014)

วิธีมูลค่ายุติธรรมให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในมุมมองความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) กล่าวคือ เป็นสารสนเทศที่ให้คุณค่าทางการพยากรณ์ (Predictive Value) และคุณค่าทางการยืนยัน (Confirmatory Value) McDonough & Shakespeare (2015) และ Hodder et al. (2014) วิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสำคัญต่อความสามารถในการพยากรณ์ทำให้สารสนเทศมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจรวมทั้งมูลค่ายุติธรรมและการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินช่วยพยากรณ์กระแสเงินสดในอนาคต ประกอบกับคุณค่าทางการพยากรณ์และคุณค่าทางการยืนยันเป็นองค์ประกอบสำคัญของลักษณะความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของสารสนเทศ เช่นเดียวกับ Hitz (2007) และ Barth, Beaver, & Landsman (2001) ยอมรับว่าการบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมให้สารสนเทศที่มีคุณค่าความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน รวมทั้ง Wang & Li (2008) สรุปว่าวิธีมูลค่ายุติธรรมให้สารสนเทศที่มีคุณค่าความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจดีกว่าวิธีราคาทุนเดิม

อย่างไรก็ตามวิธีมูลค่ายุติธรรมส่งผลให้คุณภาพของรายงานการเงินลดลงได้ เช่นทำให้ข้อมูลบัญชีขาดลักษณะความน่าเชื่อถือ ลดความสามารถเปรียบเทียบกันได้ และมีข้อจำกัดเรื่องของต้นทุนในการจัดทำข้อมูลและความยากในการประยุกต์ใช้ (Sapkauskiene & Orlovskij, 2017) ประกอบกับผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการและบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีโดยใช้ดุลยพินิจส่วนตัวในการวัดมูลค่ายุติธรรมเพื่อเพิ่มผลประโยชน์สูงสุดให้แก่ตนเองส่งผลให้วิธีมูลค่ายุติธรรมต้องใช้กลไกการป้องกันที่สมเหตุสมผลและมีประสิทธิภาพเพื่อรับประกันความน่าเชื่อถือของสารสนเทศจากวิธีมูลค่ายุติธรรม (Wang & Li, 2008) และข้อจำกัดของตลาดที่มีประสิทธิภาพตามสมมติฐานของตลาดทุนเพื่อการวัดมูลค่ายุติธรรม (Milburn, 2008) รวมทั้งลักษณะที่คลุมเครือและความยากที่จะประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีตามวิธีมูลค่ายุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเที่ยงธรรม (Kaya, 2013; Laux & Leuz, 2009)

การเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ กฎหมายและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางบัญชี จากเดิมที่รายงานการเงินจะมุ่งเน้นการแสดงรายการในงบกำไรขาดทุน (Income Statement Approach) เปลี่ยนมาเป็นการมุ่งเน้นการแสดงรายการในงบแสดงฐานะการเงิน (Balance Sheet Approach) รวมทั้งการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการบัญชี จากเดิมที่อิงตามกฎปฏิบัติ (rules-based) เปลี่ยนมาเป็นอิงตามหลักการบัญชี (principles-based) ทำให้คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ได้ตัดสินใจปรับปรุงกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานการเงินโดยกำหนดลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานการเงิน โดยให้ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) เป็นลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน ส่วนความเชื่อถือได้ (Reliability) เป็นลักษณะเชิงคุณภาพเสริม ทำให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องออกมาตรฐานการบัญชีที่ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมเพิ่มมากขึ้นเพื่อทำให้รายงานการเงินให้สารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อตัดสินใจ

อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน หรือเงินลงทุนในอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ถือเป็นรายการสินทรัพย์ที่มีสาระสำคัญสำหรับกิจการที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งจำเป็นต้องประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 เรื่องอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน และมาตรฐานการรายงานการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ณ วันสิ้นงวดซึ่งมี 2 วิธี ประกอบด้วย วิธีมูลค่ายุติธรรม หรือวิธีราคาทุน ในกรณีที่กิจการเลือกใช้วิธีมูลค่ายุติธรรม ผลต่างจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมที่เกิดขึ้นระหว่างงวดจะถูกรับรู้ในการคำนวณกำไรขาดทุนทันที ส่วนกรณีที่ใช้วิธีราคาทุนจะไม่มีการรับรู้รายการผลต่างจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าแต่จะมีการรับรู้ค่าเสื่อมราคาตามวิธีปฏิบัติของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 16 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ซึ่งการที่มาตรฐานการบัญชี กำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่มีทางเลือกให้ใช้ ทำให้กิจการสามารถเลือกวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันและส่งผลให้กำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นของกลุ่มกิจการแตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ของมูลค่ากิจการตามราคาตลาดกับมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิ

ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการตามราคาตลาดกับมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิ พบว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (กิตติมา อัครนุพงศ์, 2560; ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์, 2545; พัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์, 2560; วัลลภ บัวชุม และ สุรศักดิ์ ดอนปัด, 2561; Ball & Brown,1968; Beaver, 1968; Frank, 2002; King & Langli, 1998; Kothari & Zimmerman, 1995) ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานที่ 1 ได้ว่า

H1: มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (ราคาหลักทรัพย์)

ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการตามราคาตลาดกับมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรม พบว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิตามวิธีมูลค่ายุติธรรมสำหรับสินทรัพย์เงินลงทุนในตราสารการเงินจะให้ข้อมูลบัญชีมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์แตกต่างจากวิธีราคาทุน (Barth, Landsman, & Wahlen, 1995; Bricker & Chandar, 2012; Carroll, Linsmeier, & Petroni, 2003; Drago, Mazzuca, & Trinca, 2013; Hamdi & Mejri, 2017; Hassan & Mohd-Saleh, 2010; Hodder et al., 2014; Khurana & Kim, 2003) อย่างไรก็ตามมีการศึกษาที่พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการตามราคาตลาดกับมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมซึ่งเป็นการใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมกับสินทรัพย์ชีวภาพ เนื่องจากวิธีมูลค่ายุติธรรมสำหรับสินทรัพย์ชีวภาพใช้วิธีประมาณการจากการคิดลดกระแสเงินสดในอนาคต (Income Approach) ทำให้มูลค่ายุติธรรมเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ส่งผลให้มูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ (Argilés, Garcia-Blandon, & Monllau, 2011) จะเห็นว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมและวิธีราคาทุน มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของสินทรัพย์ที่ประยุกต์ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมทำให้สามารถตั้งสมมติฐานที่ 2 และ 3 ได้ว่า

H2: มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

H3: มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีราคาทุนของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบความความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการตามราคาตลาดกับมูลค่าตามบัญชี และกำไรสุทธิระหว่างวิธีมูลค่ายุติธรรมและวิธีราคาทุน สำหรับอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ส่วนใหญ่พบว่า มูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด มากกว่า วิธีราคาทุน (Danbolt & Rees, 2008; Gao, Ma, & Fu, 2014; Tan, Hassan, & Embong, 2015) และกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดมากกว่าวิธีราคาทุน (Danbolt & Rees, 2008; Owusu-Ansah & Yeoh, 2006; So & Smith, 2009) อย่างไรก็ตามมีผลการศึกษาที่พบว่ากำไรสุทธิตามวิธีมูลค่ายุติธรรม มีความความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดน้อยกว่าวิธีราคาทุน (Arouri, Bellalah, Hamida, & Nguyen, 2012; Tan et al., 2015) ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานที่ 4 ได้ว่า

H4: มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดมากกว่าวิธีราคาทุน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างโดยใช้ข้อมูลการเงินจากรายงานการเงินและข้อมูลราคาตลาดของหลักทรัพย์สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2556 - 2560 รวมระยะเวลา 5 ปี ๆ ละ 115 ตัวอย่างรวมตัวอย่างที่มีข้อมูลสมบูรณ์ทั้งหมด 477 ปีบริษัท แยกเป็นตัวอย่างที่ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรม 296 ตัวอย่าง และตัวอย่างที่ใช้วิธีราคาทุน 181 ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างจำแนกตามวิธีวัดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนระหว่างปี 2556- 2560

วิธีวัดมูลค่า	ปี 2560	ปี 2559	ปี 2558	ปี 2557	ปี 2556	รวม
1.วิธีมูลค่ายุติธรรม	65	69	61	56	45	296
2.วิธีราคาทุน	39	36	34	37	35	181
รวม	**104**	**105**	**95**	**93**	**80**	**477**

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติในสองลักษณะคือ การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม รวมทั้งใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อการวัดความมีอิทธิพลของกำไรสุทธิต่อหุ้น และมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น ที่มีต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดการทดสอบทั้งหมดใช้ระดับนัยสำคัญ 0.001 และ 0.05 ตามลำดับ

ตัวแบบที่ใช้ในงานวิจัย

Model $Pit = \beta 0 + \beta 1 BVit + \beta 2 EPSit + £it$

Pit คือ ราคาตลาดของหุ้นบริษัท i ในงวดที่ t

BVit คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (Book Value Per Share)

EPSit คือ กำไรสุทธิต่อหุ้น (Earning Per Share)

$\beta 0$ คือ ค่าที่บอกอัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าตัวแปรตามเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลง

$\beta 1$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น ที่แสดงความสัมพันธ์ของมูลค่าตามบัญชีกับราคาหลักทรัพย์

$\beta 2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของกำไรสุทธิต่อหุ้น ที่แสดงความสัมพันธ์ของกำไรทางบัญชีกับราคาหลักทรัพย์

£it คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากตัวแปรอื่น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients (B)	Standardized Coefficients (Beta)	P-value	Collinearity Statistics	
				Tolerance	VIF
ค่าคงที่	3.975		.000*		
มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (X1)	.437	.380	.000*	.148	6.774
กำไรสุทธิต่อหุ้น (X2)	5.138	.740	.000*	.558	1.791
สินทรัพย์รวมต่อหุ้น (X3)	-.148	-.280	.000*	.142	7.024
R Square	.663				
Adjusted R Square	.661				
Standard Error	5.566				
F	333.523				
Sig. F	.000*				
Durbin-Watson	2.122				

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น กำไรสุทธิต่อหุ้นและสินทรัพย์รวมต่อหุ้นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัวข้างต้น สามารถพยากรณ์ราคาตลาดต่อหุ้นได้ถึง 66.30% โดยมีตัวแปรอิสระคือมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น กำไรสุทธิต่อหุ้นและตัวแปรควบคุมคือสินทรัพย์รวมต่อหุ้นสามารถพยากรณ์ราคาตลาดต่อหุ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน ที่ 1 ที่ว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดวิธีมูลค่ายุติธรรมและวิธีราคาทุนโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	ราคาตลาดต่อหุ้น กลุ่มตัวอย่างวิธีมูลค่ายุติธรรม			ราคาตลาดต่อหุ้น กลุ่มตัวอย่างวิธีราคาทุน		
	Coefficients	T-value	sig.	Coefficients	T-value	sig.
ค่าคงที่	0.280	0.561	0.575	4.852	7.068	0.000
มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น	0.225	2.727	0.007*	0.271	0.930	0.354
กำไรสุทธิต่อหุ้น	7.416	14.511	0.000*	5.019	13.430	0.000*
สินทรัพย์รวมต่อหุ้น	0.256	3.564	0.000*	-0.087	-0.689	0.492
ค่า R Square	0.708			0.668		
Adjusted R Square	0.705			0.663		
จำนวนตัวอย่าง	296			181		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดวิธีมูลค่ายุติธรรมแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัวข้างต้น สามารถพยากรณ์ราคาตลาดต่อหุ้นได้ถึง 70.80 % โดยมีตัวแปรอิสระคือมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น กำไรสุทธิต่อหุ้นและตัวแปรควบคุมคือสินทรัพย์รวมต่อหุ้นสามารถพยากรณ์ราคาตลาดต่อหุ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ที่ว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด และผลการทดสอบความสัมพันธ์ของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นกับราคาตลาดต่อหุ้น วิธีราคาทุนแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัวข้างต้นสามารถพยากรณ์ราคาตลาดหลักทรัพย์ ได้ถึง 66.80% โดยมีตัวแปรอิสระคือกำไรสุทธิต่อหุ้นเท่านั้นที่สามารถพยากรณ์ราคาตลาดหลักทรัพย์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำให้ไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 3 ที่ว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีราคาทุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดระหว่างวิธีมูลค่ายุติธรรมและวิธีราคาทุนด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสหสัมพันธ์ (Correlations Analysis)

ปัจจัย	ราคาตลาดต่อหุ้น	ราคาตลาดต่อหุ้น
	วิธีมูลค่ายุติธรรม	วิธีราคาทุน
มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น		
Pearson Correlation	.699**	.574**
Sig. (2-tailed)	.000	.000
กำไรสุทธิต่อหุ้น		
Pearson Correlation	.803**	.816**
Sig. (2-tailed)	.000	.000
สินทรัพย์รวมต่อหุ้น		
Pearson Correlation	.603**	.572**
Sig. (2-tailed)	.000	.000
ราคาตลาดหลักทรัพย์ต่อหุ้น		
Pearson Correlation	1.000	1.000
Sig. (2-tailed)	.000	.000

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 – tailed)

จากตารางที่ 4 พบว่า มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรม มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.699 ในขณะที่มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น วิธีราคาทุนมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.574 โดยค่าที่ได้เป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น วิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดมากกว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นวิธีราคาทุน เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของมูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมมีค่ามากกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์วิธีราคาทุน (Pearson Correlation 0.699 และ 0.574 ตามลำดับ) สรุปว่า มูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดมากกว่าวิธีราคาทุน และกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรม มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.803 ในขณะที่กำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีราคาทุน มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.816 โดยค่าที่ได้เป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่ากำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรม มีความสัมพันธ์กับราคาตลาด

น้อยกว่ากำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีราคาทุน เนื่องจาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำไรสุทธิต่อหุ้นของวิธีมูลค่ายุติธรรมมีค่าน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์วิธีราคาทุน (Pearson Correlation 0.803 และ 0.816 ตามลำดับ) สรุปว่า กำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดน้อยกว่าวิธีราคาทุน จากข้อสรุปข้างต้นทำให้ไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 4 ที่ว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรสุทธิต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดมากกว่าวิธีราคาทุน

อภิปรายผล

(1) ผลการศึกษาพบว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Ball & Brown (1968); Ohlson (1995); Beaver (1968); King & Langli (1998); Frank (2002); Kothari & Zimmerman (1995); Naimah (2012); ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ (2545); Graham & King (2000); พัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์ (2560); กิตติมา อัครนุพงศ์ (2560); วัลลภ บัวชุม และสุรศักดิ์ ดอนปัด (2561) และยังพบว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดหลักทรัพย์มากกว่ามูลค่าตามบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับ Graham & King (2000) และ ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ (2545) แสดงให้เห็นว่าผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลกำไรสุทธิมากกว่ามูลค่าตามบัญชีซึ่งอาจเกิดจาก (1) ผู้ลงทุนเข้าถึงข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นได้ง่ายกว่าเนื่องจากกิจการมีการเปิดเผยข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นต่อท้ายงบกำไรขาดทุนหรืองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จทำให้ผู้ลงทุนนำข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นมาใช้ประโยชน์ได้ทันที และ (2) ข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับเงินปันผลของผู้ถือหุ้นและราคาหลักทรัพย์ในอนาคต (Beaver, 1998) จึงทำให้ข้อมูลกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดซึ่งเป็นไปตามแนวคิดข้อมูลกำไรจากมุมมองของสารสนเทศ (Informational Perspective) และการให้ความสำคัญกับรายการในงบกำไรขาดทุน (Income Statement Approach) ของผู้ลงทุน

(2) ผลการศึกษาพบว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิตามวิธีมูลค่ายุติธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่พบว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับราคาตลาดของหลักทรัพย์ (Badenhorst, Brmmer, & de Wet, 2016; Beisland & Knivsfia, 2015; Qu & Zhang, 2015) เช่นเดียวกับ การวัดมูลค่ายุติธรรมสำหรับตราสารการเงิน ที่ช่วยเพิ่มความความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิกับราคาตลาดหลักทรัพย์ (Bricker & Chandar, 2012; Drago, Mazzuca, & Trinca, 2013; Hassan & Mohd-Saleh, 2010; Hodder et al., 2014) และ สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมกับรายการสินทรัพย์ชีวภาพ ที่พบว่าการรับรู้รายการสินทรัพย์ชีวภาพ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน ด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดหลักทรัพย์ แต่จะมีความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นสำหรับบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลมูลค่ายุติธรรมในระดับสูง (Gonalves, Lopes, & Craig, 2017) แสดงว่าผู้ลงทุนให้ความสนใจกับสารสนเทศทางบัญชีทั้งมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรม ทำให้เป็นไปตามแนวคิด การวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะรายงานข้อมูลการเงินด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมเพื่อให้สารสนเทศบัญชีถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์ของผู้ลงทุนทำให้มูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหลักทรัพย์ และเป็นไปตามสมมติฐานประสิทธิภาพของตลาดทุนระดับปานกลาง (Semi-strong Form) ซึ่งผู้ลงทุนในตลาดฯ จะให้ความสำคัญกับสารสนเทศบัญชีในรายงานการเงิน จึงใช้ข้อมูลมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิเพื่อการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์ส่งผลให้มูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับราคาตลาดของหลักทรัพย์

(3) ผลการศึกษาพบว่ากำไรสุทธิวิธีราคาทุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดแต่มูลค่าตามบัญชีวิธีราคาทุนพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ โพธิ์ย้อย และสุปรียา คงแสงชู (2559) และนพพร แพทย์รัตน์ และพัทธนันท์ เพชรเชิดชู (2561) แต่ขัดแย้งกับ Acaranupong (2017) ที่พบว่า มูลค่าตามบัญชีวิธีราคาทุนมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดหลักทรัพย์ ส่วนผลการศึกษาที่พบว่ากำไรสุทธิวิธีราคาทุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับราคาตลาดหลักทรัพย์ สอดคล้องกับ Acaranupong (2017) Tan et al. (2015) และ Danbolt & Rees (2008) สำหรับผลการศึกษาที่พบว่ามูลค่าตามบัญชีวิธีราคาทุนไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดแสดงให้เห็นว่าผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลกำไรสุทธิวิธีราคาทุนมากกว่ามูลค่าตามบัญชีอาจเกิดจาก (1) มีการเปิดเผยข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นในงบกำไรขาดทุนทำให้ผู้ลงทุนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นจึงนำข้อมูลนี้มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์มากกว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น และ (2) ข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับเงินปันผลของผู้ถือหุ้นและราคาหลักทรัพย์ในอนาคต (Beaver, 1998) ประกอบกับ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นไม่ได้ถูกวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมทำให้ข้อมูลนี้ไม่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์ ทำให้ผู้ลงทุนใช้ข้อมูลกำไรสุทธิเพื่อการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์โดยไม่ใช้ข้อมูลมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น และการให้ความสำคัญกับรายการในงบกำไรขาดทุนของผู้ลงทุน

(4) มูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดมากกว่ามูลค่าตามบัญชีวิธีราคาทุน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ Kouki (2015); Hamdi & Mejri (2017); Khurana & Kim (2003) Barth et al. (1995); Bricker & Chandar (2012) และ Tan et al. (2015) อย่างไรก็ตามยังมีผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับข้อสรุปข้างต้น คือการศึกษาของ Acaranupong (2017) ที่พบว่ามูลค่าตามบัญชีวิธีราคาทุนของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดหลักทรัพย์มากกว่ามูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรม และ Nellessen & Zuelch (2011) ก็พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างราคาตลาดหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน จากผลการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่า มูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมเป็นข้อมูลที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์ของผู้ลงทุนเนื่องจากมูลค่าตามบัญชีวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสามารถในการพยากรณ์มูลค่ากิจการตามราคาตลาดจึงถูกใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจและตามแนวคิดการให้ความสำคัญกับรายการในงบแสดงฐานะการเงิน (Balance Sheet Approach) ของผู้ลงทุน

(5) กำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดน้อยกว่ากำไรสุทธิวิธีราคาทุน สอดคล้องกับ Chen (2011); Arouri et al. (2012); Tan et al. (2015); Acaranupong (2017) และ Danbolt & Rees (2008) จากผลการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่า ข้อมูลกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมเป็นข้อมูลที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจลงทุนน้อยกว่ากำไรสุทธิวิธีราคาทุน เนื่องจากการใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมในการวัดมูลค่าสินทรัพย์ส่งผลทำให้มูลค่าตามบัญชีมีความสามารถในการพยากรณ์ราคาตลาดหลักทรัพย์ได้ดีแล้ว ทำให้การใช้ประโยชน์จากข้อมูลกำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสำคัญลดน้อยลงส่งผลให้กำไรสุทธิวิธีมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดน้อยกว่ากำไรสุทธิวิธีราคาทุน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อตัดสินใจ ซึ่งแนวคิดนี้จะให้ความสำคัญกับรายการในงบแสดงฐานะการเงิน (Balance Sheet Approach) มากกว่ารายการในงบกำไรขาดทุน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในอดีตพบว่าข้อมูลพื้นฐานทางบัญชีที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด คือมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์มูลค่าของกิจการตามราคาตลาด จึงเป็นสารสนเทศพื้นฐานที่ผู้ลงทุน ให้ความสนใจและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจซื้อขายหลักทรัพย์ กรณีที่กิจการประยุกต์ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมในการวัดมูลค่าและแสดงรายการสินทรัพย์ในงบการเงิน ส่งผลทำให้มูลค่าตามบัญชีของกิจการถูกใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมูลค่าตามบัญชีมีความสามารถในการพยากรณ์มูลค่ากิจการตามราคาตลาดได้มากขึ้น ประกอบกับการใช้วิธีมูลค่ายุติธรรม ทำให้มูลค่าตามบัญชี แสดงมูลค่าของกิจการที่แท้จริงและกำไรสุทธิจะแสดงผลประกอบการทางเศษฐกิจที่แท้จริง ส่งผลให้สารสนเทศพื้นฐานทางบัญชี ทั้ง 2 รายการใกล้เคียงกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดทำให้ผู้ลงทุนใช้สารสนเทศจากรายงานการเงินในการประเมินมูลค่ากิจการเพื่อการตัดสินใจลงทุน การใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมเพื่อวัดมูลค่าและแสดงรายการสินทรัพย์และหนี้สิน ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน จะทำให้สารสนเทศบัญชีมีคุณลักษณะความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) มากขึ้นและช่วยทำให้กลไกลการทำงานของตลาดหลักทรัพย์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (Efficient Market) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด การวัดมูลค่าตามมุมมองการใช้ประโยชน์เพื่อตัดสินใจซึ่งให้ความสำคัญกับรายการในงบแสดงฐานะการเงิน (Balance Sheet Approach) จึงสนับสนุนให้วัดมูลค่ารายการสินทรัพย์และหนี้สิน ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงานด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรม (Fair Value)

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

(1) ศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่มาจากสภาพแวดล้อมภายนอกของกิจการที่อาจมีผลต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย หรือดัชนีราคาหลักทรัพย์

(2) ศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมสำหรับสินทรัพย์ประเภทอื่น กลุ่มตัวอย่างบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น กลุ่มสถาบันการเงิน เป็นต้น จะช่วยทำให้ผลการวิจัยครอบคลุมตามลักษณะของธุรกิจในแต่ละประเภทว่า การประยุกต์ใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมในกลุ่มตัวอย่างที่ต่างออกไป ข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นวิธีมูลค่ายุติธรรมจะส่งผลต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์หรือไม่อย่างไร

(3) ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างและระยะเวลาการศึกษาจากข้อมูลบัญชีในรายงานการเงินให้มีจำนวนตัวอย่างเพิ่มขึ้นเพื่อความเที่ยงตรงภายนอก ของผลการศึกษา เนื่องจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จำเป็นต้องใช้จำนวนตัวอย่างให้มากที่สุดเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่สามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างแม่นยำมากขึ้น

(4) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการประยุกต์ใช้มาตรฐานการรายงานการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง มูลค่ายุติธรรม ว่าส่งผลกระทบต่อผู้ใช้รายงานการเงิน ผู้สอบบัญชีและผู้ทำบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ หรือไม่ อย่างไร เนื่องจากเป็นมาตรฐานการรายงานการเงินที่เพิ่งประกาศใช้สำหรับรอบบัญชีปี 2558 เป็นต้นไป ประกอบกับเป็นมาตรฐานการรายงานการเงินที่ค่อนข้างยากในการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ

บรรณานุกรม

กิตติมา อัครนุพงศ์. (2560). การเปรียบเทียบความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ ของกำไรมูลค่าตามบัญชี และกระแสเงินสด หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 ในประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี, 13*(38), 95-114.

นพพร แพทย์รัตน์, และพัทธนันท์ เพชรเชิดชู. (2561). *มูลค่าองค์กรกับการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการ* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์. (2545). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะรัตน์ โพธิ์ย้อย, และสุปรียา คงแสงชู. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตลาดกับมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้นและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100. ใน *การประชุมทางวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1.*

พัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์. (2560). ความสัมพันธ์มูลค่าราคาตามบัญชีกำไรต่อหุ้น และเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มดัชนี SET 100. *Journal of Thonburi University, 11*(25), 99-106.

วัลลภ บัวชุม, และสุรศักดิ์ ดอนปัด. (2561). ความสัมพันธ์ของมูลค่าของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี, 14*(44), 55-67.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานการเงิน (ปรับปรุง2558).* สืบค้น ตุลาคม 2561, จาก http:www.fap.or.th.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *แม่บทการบัญชี (ปรับปรุง 2552).* สืบค้น ตุลาคม 2561, จาก http:www.fap.or.th.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 (ปรับปรุง 2560).* สืบค้น ตุลาคม 2561, จาก http:www.fap.or.th.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). *มาตรฐานการรายงานการเงินฉบับที่ 13 (ปรับปรุง 2560).* สืบค้น ตุลาคม 2561, จาก http:www.fap.or.th.

Acaranupong, K. (2017). Accounting practices & value relevance of investment property: Evidence from firms listed on the Stock Exchange of Thailand. *Asian Journal of Business & Accounting, 10*(2), 1-41.

Argilés, J. M., Garcia-Blandon, J., & Monllau, T. (2011). Fair value versus historical cost-based valuation for biological assets: Predictability of financial information. *Revista de Contabilidad, 14*(2), 87-113.

Arouri, M. E. H., Bellalah, M., Hamida, N. B., & Nguyen, D. K. (2012). Relevance of fair value accounting for financial instruments: Some French evidence. *International Journal of Business, 17*(2), 209.

Badenhorst, W. M., Brümmer, L. M., & de Wet, J. H. V. (2016). The value-relevance of equity accounted carrying amounts & disclosed fair values of listed associates. *Australian Accounting Review, 26*(2), 177-189.

Ball, R., & Brown, P. (1968). An empirical evaluation of accounting income numbers. *Journal of Accounting Research,* 159-178.

Barth, M. E., Beaver, W. H., & Landsman, W. R. (2001). The relevance of the value relevance literature for financial accounting standard setting: Another view. *Journal of Accounting and Economics, 31*(1-3), 77-104.

Barth, M. E., Landsman, W. R., & Wahlen, J. M. (1995). Fair value accounting: Effects on banks' earnings volatility, regulatory capital, & value of contractual cash flows. *Journal of Banking & Finance, 19*(3-4), 577-605.

Beaver, W. H. (1968). The information content of annual earnings announcements. *Journal of Accounting Research,* 67-92.

Beaver, W. H. (1981). *Financial reporting: an accounting revolution.* Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.

Beisland, L. A., & Knivsflη, K. H. (2015). Have IFRS changed how stock prices are associated with earnings & book values? Evidence from Norway. *Review of Accounting and Finance, 14*(1), 41-63.

Bricker, R., & Chandar, N. (2012). Relevance, reliability and restricted security fair values: a look at investment trusts. *Managerial Finance, 38*(12), 1203-1225.

Carroll, T. J., Linsmeier, T. J., & Petroni, K. R. (2003). The reliability of fair value versus historical cost information: Evidence from closed-end mutual funds. *Journal of Accounting, Auditing & Finance, 18*(1), 1-24.

Chen, C. (2011, September). Accounting quality: Choosing fair value versus historical cost. In *2011 International Conference on Management Science & Engineering 18th Annual Conference Proceedings,* 890-895.

Danbolt, J., & Rees, W. (2008). An experiment in fair value accounting: UK investment vehicles. *European Accounting Review, 17*(2), 271-303.

Deans, S. (2007). Discussion of 'Is fair value accounting information relevant & reliable? Evidence from capital market research'. *Accounting and Business Research, 37*(sup1), 31-32.

Drago, D., Mazzuca, M., & Trinca Colonel, R. (2013). Do loans fair value affect market value? Evidence from European banks. *Journal of Financial Regulation and Compliance, 21*(2), 108-120.

Fargher, N., & Zhang, J. Z. (2014, September). Changes in the measurement of fair value: Implications for accounting earnings. *Accounting Forum, 38*(3), 184-199.

Feltham, G. A., & Ohlson, J. A. (1995). Valuation & clean surplus accounting for operating & financial activities. *Contemporary Accounting Research, 11*(2), 689-731.

Frank, K. (2002). The effect of growth on the value relevance of accounting data. *Journal of Business Research, 55*(1), 69-78.

Gao, Y., Ma, L., & Fu, H. (2014). Study on the value relevance of investment real estate measured through the fair value pattern: Empirical research from the data of listed companies in China. In *ICCREM 2014: Smart Construction & Management in the Context of New Technology,* (pp. 1364-1371).

Gonçalves, R., Lopes, P., & Craig, R. (2017). Value relevance of biological assets under IFRS. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation,* 29, 118-126.

Graham, R. C., & King, R. D. (2000). Accounting practices and the market valuation of accounting numbers: Evidence from Indonesia, Korea, Malaysia, the Philippines, Taiwan, and Thailand. *The International Journal of Accounting, 35*(4), 445-470.

Hamdi, B., & Mejri, T. (2017). The value-relevance of banks' fair value disclosures during the financial crisis: The case of European Banks. *Comptabilité-Contrôle-Audit, 23*(3), 29-62.

Hassan, M. S., & Mohd-Saleh, Norman. (2010). The value relevance of financial instruments disclosure in Malaysian firms listed in the main board of Bursa Malaysia. *International Journal of Economics and Management, 4*(2), 243-270.

Herrmann, D., Saudagaran, S. M., & Thomas, W. B. (2006, March). The quality of fair value measures for property, plant, and equipment. *Accounting Forum, 30*(1), 43-59.

Hitz, J. M. (2007). The decision usefulness of fair value accounting–a theoretical perspective. *European Accounting Review, 16*(2), 323-362.

Hodder, L., Hopkins, P., & Schipper, K. (2014). Fair value measurement in financial reporting. *Foundations and Trends®. Accounting, 8*(3-4), 143-270.

Kaya, C. T. (2013). Fair value versus historical cost: Which is actually more fair?. *Journal of Accounting & Finance,* 60.

Khurana, I. K., & Kim, M. S. (2003). Relative value relevance of historical cost vs. fair value: Evidence from bank holding companies. *Journal of Accounting and Public Policy, 22*(1), 19-42.

King, R. D., & Langli, J. C. (1998). Accounting diversity & firm valuation. *The International Journal of Accounting, 33*(5), 529-567.

Kothari, S. P., & Zimmerman, J. L. (1995). Price & return models. *Journal of Accounting & Economics, 20*(2), 155-192.

Kouki, A. (2015). Accounting valuation models under international financial reporting standards: evidence from some European listed companies. *International Journal of Managerial & Financial Accounting, 7*(1), 82-101.

Laux, C., & Leuz, C. (2009). The crisis of fair-value accounting: Making sense of the recent debate. *Accounting, Organizations and Society, 34*(6-7), 826-834.

McDonough, R. P., & Shakespeare, C. M. (2015). Fair value measurement capabilities, disclosure, & the perceived reliability of fair value estimates: A discussion of Bhat and Ryan. *Accounting, Organizations and Society,* 46, 96-99.

Milburn, J. A. (2008). The relationship between fair value, market value, and efficient markets. *Accounting Perspectives, 7*(4), 293-316.

Naimah, Z. (2012). Bias in accounting & the value relevance of accounting information. *Procedia Economics and Finance,* 2, 145-156.

Nellessen, T., & Zuelch, H. (2011). The reliability of investment property fair values under IFRS. *Journal of Property Investment & Finance, 29*(1), 59-73.

Ohlson, J. A. (1995). Earnings, book values, and dividends in equity valuation. *Contemporary Accounting Research, 11*(2), 661-687.

Owusu Ansah, S., & Yeoh, J. (2006). Relative value relevance of alternative accounting treatments for unrealized gains: Implications for the IASB. *Journal of International Financial Management & Accounting, 17*(3), 228-255.

Pinto, J. E., Robinson, T. R., & Stowe, J. D. (2019). Equity valuation: A survey of professional practice. *Review of Financial Economics, 37*(2), 219-233.

Qu, X., & Zhang, G. (2015). Value-relevance of earnings and book value over the institutional transition in China: The suitability of fair value accounting in this emerging market. *The International Journal of Accounting, 50*(2), 195-223.

Scott, W. R., & O'Brien, P. C. (2003). *Financial accounting theory* (Vol. 3). Toronto: Prentice Hall.

So, S., & Smith, M. (2009). Value relevance of presenting changes in fair value of investment properties in the income statement: Evidence from Hong Kong. *Accounting and Business Research, 39*(2), 103-118.

Tan, M. Z., Hassan, M. S., & Embong, Z. (2015). Value relevance of investment properties' fair value and board characteristics in Malaysian real estate investment trusts. *Asian Journal of Accounting and Governance,* 5, 1-13.

Wang, Z., & Li, X. (2008, December). The system guarantee mechanism for the reliability of Fair Value: based on Game Theory. *2008 International Seminar on Business and Information Management,* 1, 101-104. doi: 10.1109/ISBIM.2008.141

ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันและสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับผลการดำเนินงานของบริษัท

THE RELATIONSHIP BETWEEN INSTITUTIONAL OWNERSHIP AND GOVERNMENT OWNERSHIP ON FIRM PERFORMANCE

Received: April 11, 2020
Revised: September 10, 2020
Accepted: September 14, 2020

ปิยานันทน์ ณัฐรุจิโรจน์*
Piyanan Nutrujiroj*
ศิลปพร ศรีจั่นเพชร**
Sillapaporn Srijunpetch**

* ผู้ช่วยผู้สอบบัญชี บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด
* Audit Assistance, KPMG Phoomchai Holdings Co., Ltd.
* Email: longchinpeam@gmail.com
** รองศาสตราจารย์ และหัวหน้าภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
** Associate Professor, Head, Department of Accounting, Thammasat University
** E-mail: Sillpaporn@tbs.tu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันและสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับผลการดำเนินงานของบริษัท โดยใช้ข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับประกาศชื่อในการคำนวณดัชนีราคาหุ้นขนาดใหญ่ที่สุด 100 อันดับแรก (SET100) ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2560 รวม 239 กลุ่มตัวอย่าง โดยในด้านผลการดำเนินงานวัดผลใน 3 ด้าน คือ ด้านการเงิน ซึ่งวัดผ่านอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) ด้านการตลาด วัดผ่านอัตราส่วน Tobin's Q และด้านการบัญชี วัดผ่านมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA)

จากการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนกับอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วน Tobin's Q อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่ายิ่งสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนเข้ามาครอบครองหุ้นเพิ่มมากขึ้น ผลการดำเนินงานของบริษัทจะยิ่งดีขึ้นตามในด้านการเงินและการตลาด นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐกับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่ายิ่งหน่วยงานรัฐหรือรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ เข้ามาครอบครองหุ้นมากขึ้น จะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทในด้านการบัญชีแย่ลง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ยังไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐกับผลการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ผู้ถือหุ้นสถาบัน ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล สัดส่วนการถือหุ้น ผลการดำเนินงาน

Abstract

This independent study aims to study the relationship between institutional ownership and government ownership on firm performance, using the stock exchange of Thailand in SET100, 239 samples from three years 2015-2017. Firm performance is measured in three dimensions; (1) Financial by Return on Equity (ROE) (2) Marketing by Tobin's Q ratio and (3) Accounting by Economic Value Added (EVA)

The results showed that private institutional ownership has significantly positive correlation with firm performance by Return on Equity (ROE) and Tobin's Q ratio. So we can conclude that that greater of private institutional ownership proportion, the company's performance will be better in terms of finance and marketing. On the contrary, government ownership has significantly negative correlation with firm performance by Economic value added (EVA). So we can conclude that the greater of government ownership proportion will result in the performance of the company in the field of accounting deteriorate. However, this study has not found significantly associated between government institutional ownership and firm performance.

Keywords: Institutional Ownership, Government Ownership, Firm Performance

บทนำ

"การกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Governance) และภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) เปรียบเสมือนหยินและหยางที่จะต้องสร้างความสมดุล หากบริษัทใดมีผู้นำที่มีความสามารถ แต่ปราศจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการถูกปกครองแบบกดขี่และง่ายต่อการทุจริต ในขณะเดียวกันหากบริษัทใดมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีแต่ไร้ซึ่งภาวะผู้นำก็จะส่งผลให้บริษัทนั้นเสี่ยงต่อการเสื่อมถอยลง เนื่องจากการทำงานแบบเฉื่อยชาและไม่สนใจกัน" คำกล่าวของ Mark Goyder (2015) นี้ชี้ให้เห็นว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสำคัญไม่แพ้กับการมีผู้นำที่มีความสามารถ บทเรียนในอดีตอย่างบริษัท Enron Worldcom หรือ Satyam เป็นหนึ่งในตัวอย่างของบริษัทที่ละเลยด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีจนต้องพบกับจุดจบที่ไม่สวยงาม ปัจจุบันจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสำคัญยิ่งและขาดไม่ได้หากต้องการให้บริษัทเติบโตและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

โครงสร้างการถือหุ้นถือเป็นหนึ่งในกลไก (Mechanism) การกำกับดูแลกิจการที่ดี เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่าเมื่อใดก็ตามที่บริษัทมีผู้ถือหุ้น (ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าของบริษัท) และผู้บริหาร (ที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนในการบริหารงาน) มักเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ที่เป็นไปตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) เนื่องจากเจ้าของบริษัทเกิดความไม่ไว้ใจว่าผู้บริหารจะทำงานเพื่อสร้างมูลค่าสูงสุดแก่บริษัทหรือไม่ โครงสร้างผู้ถือหุ้นจึงเข้ามาเป็นหนึ่งปัจจัยที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งดังกล่าว (Jensen and Meckling, 1976)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างผู้ถือหุ้นกับผลการดำเนินงานของบริษัทมีในหลากหลายด้าน ทั้งในด้านของสัดส่วนการถือหุ้นในรูปแบบกระจุกตัวและกระจายตัว รวมถึงลักษณะและประเภทของผู้ถือหุ้นแต่ละชนิดว่าจะส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาค่อนข้างหลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของกลุ่มตัวอย่างและประเทศที่ศึกษา ในด้านสัดส่วนโครงสร้างการถือหุ้น การถือหุ้นแบบกระจุกตัวถูกมองว่าจะเป็นกลไกที่ดีในการกำกับดูแลกิจการเนื่องจากผู้ถือหุ้นกลุ่มใหญ่จะมีอำนาจในการติดตามการทำงานของผู้บริหารมาก เนื่องจากมีแรงจูงใจมากพอที่จะปกป้องผลประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับ อย่างไรก็ตาม มีบางงานวิจัยเช่นกันที่แย้งว่าผู้ถือหุ้นกลุ่มใหญ่จะเป็นประโยชน์ต่อด้านการกำกับดูแลผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นเท่านั้น แต่ไม่มีบทบาทเข้าไปควบคุมกระแสเงินสดของกิจการหรือสร้างมูลค่าให้แก่กิจการ (Denis and McConnell, 2003)

ในด้านประเภทของผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นสถาบัน (Institutional Ownership) ถือเป็นนักลงทุนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการลงทุน และมักจะถือครองหุ้นในขนาดที่ใหญ่ ซึ่งส่งผลดีต่อกิจการในการกำกับดูแลการทำงาน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันกับผลการดำเนินงานของบริษัทยังพบว่าเป็นข้อถกเถียงกันในหลายงานวิจัยว่าจะส่งผลดีต่อบริษัทหรือไม่

ส่วนประเภทของผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล (Government Ownership) ในด้านหนึ่งมีความเห็นว่าผู้ถือหุ้นจากภาครัฐส่งผลดีต่อผลการดำเนินงาน เนื่องจากภาครัฐมีอำนาจต่อตลาดและมีเครือข่ายที่กว้างขวาง (Tan, 2002) รวมถึงสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มากกว่า (Labra, 1980) ส่วนอีกด้านมองว่าบริษัทที่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นเป็นหน่วยงานรัฐบาลอยู่สูง มักจะถูกควบคุมโดยตรงจากอิทธิพลของรัฐบาล โดยอาจใช้การควบคุมเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองที่จะส่งผลลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากความเป็นภาครัฐมักมองที่ผลประโยชน์ทางสังคมมากกว่ากำไรของบริษัทในบางครั้ง (Zeitun and Tian, 2007) ซึ่งในประเทศไทยเองก็มีหน่วยงานรัฐบาลที่ถือหุ้นในกลุ่มบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ในสัดส่วนที่มากพอสมควร อ้างอิงได้จากข้อมูลของกระทรวงการคลังที่มีมูลค่าการลงทุนทั้งสิ้น 1.43 ล้านล้านบาท (ณ 23 ก.ค. 61) สำนักงานประกันสังคมมูลค่าการลงทุนทั้งสิ้น 2.02 แสนล้านบาท (ณ วันที่ 26 มิ.ย. 61) เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐ[1] และภาคเอกชน[2] กับผลการดำเนินงานของบริษัทโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วน Tobin's Q และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (EVA)

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล[3] กับผลการดำเนินงานของบริษัทโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วน Tobin's Q และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (EVA)

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ของ Jensen and Meckling (1976) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวการ (Principal) และตัวแทน (Agent) ไว้ว่าเมื่อเจ้าของกิจการไม่สามารถบริหารงานเพียงผู้เดียว ตัวการจึงได้แต่งตั้งตัวแทนขึ้นมาบริหารงานแทน โดยตราบใดที่ผู้บริหารยังคงตัดสินใจและบริหารงานต่าง ๆ เพื่อผลตอบแทนและผลประโยชน์สูงสุดแก่เจ้าของกิจการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและเจ้าของกิจการจะยังคงมีประสิทธิผล แต่เมื่อใดก็ตามที่ผลประโยชน์ของผู้บริหารและเจ้าของกิจการไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากทั้งสองฝ่ายต่างคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ (Conflict of interest) จะทำให้เกิดปัญหาตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างข้อมูล (Asymmetric Information) ของผู้บริหารที่สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้มากกว่าเจ้าของที่เป็นเพียงผู้ถือหุ้นจึงเกิดความไม่ไว้ใจกันว่าผู้บริหารจะตัดสินใจในการทำงานต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเจ้าของกิจการหรือหรือไม่

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีแนวความคิดเกี่ยวกับประเภทของผู้ถือหุ้นที่เป็นเจ้าของกิจการว่ามีส่วนในการช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งอันจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้น โดย Solomon (2004); Fitri, Irianto, and Mardiati (2017) กล่าวว่าผู้ถือหุ้นสถาบันมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งโดยปกติแล้ว ผู้ถือหุ้นสถาบันมักถือหุ้นในจำนวนที่มีสาระสำคัญในการเป็นเจ้าของ ทำให้พวกเขามีแนวโน้มสูงในการเข้ามาดูแลรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของตน อีกทั้งพวกเขายังมีอิทธิพลต่อผู้บริหารและต่อการบริหารจัดการบริษัทอีกด้วย เนื่องจากพวกเขาเป็นนักลงทุนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีต้นทุนในการกำกับดูแลติดตามต่ำกว่านักลงทุนรายย่อย จึงทำให้สามารถกำกับดูแลได้ดีและใกล้ชิดกว่าผู้ถือหุ้นรายย่อยทั่วไป (Pound, 1988) เห็นได้จากงานวิจัยของ Al-Khouri (2006) ที่พบว่าการที่บริษัทมีผู้ถือหุ้นสถาบันและผู้ถือหุ้นภายในถือหุ้นเกิน 25% จะส่งผลให้บริษัทมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลจะออกมาตรงกันข้าม หากมีผู้ถือหุ้นสถาบันและผู้ถือหุ้นภายในน้อยกว่า 5% อีกทั้งยังมีผลวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นภายใน ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท เมื่อวัดผลจาก ROA และ ROE โดยสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันยังมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ เนื่องจากผู้ถือหุ้นสถาบันติดตามการทำงานของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้บริหารตัดสินใจบริหารงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของบริษัท และลดโอกาสที่จะตัดสินใจเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง (นริสา เยาวลักษณ์ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2558)

---

[1] ผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐ หมายถึง ผู้ลงทุนประเภทสถาบันที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 17/2551 เรื่อง การกำหนดบทนิยามในประกาศเกี่ยวกับการออกและเสนอขายหลักทรัพย์อันมีรัฐเข้าถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50

[2] ถือหุ้นสถาบันของเอกชน หมายถึง ผู้ลงทุนประเภทสถาบันที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 17/2551 เรื่อง การกำหนดบทนิยามในประกาศเกี่ยวกับการออกและเสนอขายหลักทรัพย์อันมีภาคเอกชนเข้าถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50

[3] ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล หมายถึง ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานทางราชการของภาครัฐ นอกจากนี้ยังหมายความถึงผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ที่มีรัฐถือครองหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 อันมีรัฐเป็นผู้ทำหน้าที่เจ้าของกิจการ มีประชาชนเป็นลูกค้า และมีพนักงาน ลูกจ้าง หรือสังคมเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ

McConnell and Servaes (1990) ชี้ให้เห็นว่ายิ่งสัดส่วนของผู้ถือหุ้นสถาบันเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้อัตราส่วน Tobin's Q สูงขึ้นตาม นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาแยกกันระหว่างผู้ถือหุ้นสถาบันภายในประเทศกับผู้ถือหุ้นสถาบันจากนอกประเทศพบว่าทั้งคู่มีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลการดำเนินงาน (Nashier and Gupta, 2016) ในขณะเดียวกันก็ยังมีความขัดแย้งกับผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างบริษัทในประเทศอินโดนีเซียที่พบว่าผู้ถือหุ้นสถาบันส่งผลลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทเมื่อวัดจาก Tobin's Q (Fauzi, Musallam, and Nagu, 2018) งานวิจัยของ Lee and Chuang (2009) ที่ศึกษาเจาะลึกลงไปในประเภทของผู้ถือหุ้นสถาบันชี้ให้เห็นว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐจะมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานของบริษัท ในทางตรงข้าม ผู้ถือหุ้นสถาบันที่เป็นกองทุนหรือทรัสต์ต่าง ๆ ในภาคเอกชนจะมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท

ในด้านผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล (Government Ownership) หมายถึง ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานทางราชการของภาครัฐ เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงพลังงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังหมายความถึงผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ อันมีรัฐเป็นผู้ทำหน้าที่เจ้าของกิจการ มีประชาชนเป็นลูกค้า และมีพนักงาน ลูกจ้าง หรือสังคมเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ โดยรัฐวิสาหกิจนั้นมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและการพัฒนาประเทศอย่างมาก เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ดูแลจัดหาบริการพื้นฐานของประเทศในด้านพลังงาน การคมนาคม การประปา และระบบโทรคมนาคมและการสื่อสาร เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในกลไกที่กระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจ เนื่องจากเม็ดเงินของขนาดของการลงทุนและค่าใช้จ่ายที่สูงในแต่ละปี (Anya Khanthavit, 2009)

ในประเทศไทยพบว่าหน่วยงานรัฐบาลหลายแห่งมีบทบาทในการเข้าไปลงทุนในตลาดทุนสำหรับบริษัทต่างๆ เช่น กระทรวงการคลัง สำนักงานประกันสังคม เป็นต้น ซึ่งหากรัฐถือหุ้นเกินกว่า 50% จะถือว่าเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ การเข้าไปลงทุนดังกล่าวก่อให้เกิดรายได้แก่รัฐบาล เรียกว่า "รายได้รัฐพาณิชย์" อันเกิดจากผลกำไรของหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ รวมถึงเงินปันผลจากบริษัทต่างๆที่รัฐได้เข้าไปลงทุนไว้

ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันว่าการมีผู้ถือหุ้นเป็นหน่วยงานภาครัฐจะส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทหรือไม่ ในด้านหนึ่งมีความเห็นว่าผู้ถือหุ้นจากภาครัฐส่งผลดีต่อผลการดำเนินงาน เนื่องจากข้อได้เปรียบด้านอำนาจต่อรองและความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร แหล่งเงินทุน รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ข้อได้เปรียบเหล่านี้ทำให้บริษัทสามารถลดต้นทุนในการทำธุรกรรมต่างๆและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่ขาดแคลนได้มากขึ้น เช่น แรงงาน วัตถุดิบ เงินทุน ช่องทางการขาย และเทคโนโลยี เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวจึงช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้แก่บริษัท (Borisova and Megginson, 2011) เป็นไปตามผลงานวิจัยของ Aljifri and Moustafa (2007); Omran, Bolbol, and Fatheldin (2008) ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างของบริษัทในประเทศคูเวต รวมถึง Fauzi and Musallam (2015) ในประเทศมาเลเซียพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัทกับการถือหุ้นโดยภาครัฐ เมื่อวัดผลจาก Tobin's Q และ ROA รวมถึงงานวิจัยในเวียดนามของ Tran, Nonneman, and Jorissen (2014) เมื่อวัดผลด้วย ROE และ ROA

ในอีกด้านหนึ่งยังเห็นแย้งว่าการถือหุ้นโดยภาครัฐจะทำให้บริษัทมีประสิทธิภาพน้อยกว่าผู้ถือหุ้นประเภทอื่นๆ เนื่องจากรัฐบาลมักจะมีเป้าหมายสร้างมูลค่าทางสังคมและการเมืองมากกว่าการที่จะทำประโยชน์สูงสุดให้กับบริษัท (Ongore, 2011; Pervan, Pervan, and Todorić, 2012; Yupana Wiwattanakantang, 2001) บริษัทที่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นเป็นหน่วยงานรัฐบาลอยู่สูงมักจะถูกควบคุมโดยตรงจากอิทธิพลของรัฐบาล ซึ่งอาจใช้การควบคุมเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองที่จะส่งผลลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท จะเห็นได้ว่าความเป็นภาครัฐจึงมักมองที่ผลประโยชน์ทางสังคมมากกว่ากำไรของบริษัทในบางครั้ง (Zeitun and Tian, 2007) รวมถึงผู้ถือหุ้นประเภทนี้มีความสนใจและแรงจูงใจในการกำกับดูแลบริษัทต่างจากผู้ถือหุ้นทั่วไป เนื่องจากประโยชน์จะเกิดแก่รัฐแต่ไม่ใช่ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง โดยมีงานวิจัยที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน เช่น Wang and Shailer (2018) ที่พบว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเป็นภาครัฐจะมีผลการดำเนินงานที่แย่กว่าผลการดำเนินงานของบริษัทที่ถือหุ้นโดยภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่บ่งชี้ว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเป็นหน่วยงานรัฐบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจ หรือมีแนวโน้มในการจัดการกำไรมากกว่า เพื่อให้ตัวเลขผลการดำเนินงานเป็นไปตามต้องการ (Sillapaporn Srijunpetch, 2019)

ในการวัดผลการดำเนินงานของบริษัท ขนาดของบริษัทมักเป็นตัวแปรพื้นฐานที่นำมาใช้ เนื่องจากมีหลายเหตุผลที่นำมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบริษัทกับผลการดำเนินงาน เช่น การที่บริษัทมีขนาดใหญ่ก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด (Economies of scale) ทำให้มีข้อได้เปรียบทั้งในด้านในการผลิต การฝึกสอนพนักงาน และสามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า (Barron, Black and Lowenstein, 1989) อีกทั้งยังได้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขอบเขต (Economies of Scope) โดยการกระจายตลาดและผลิตสินค้าประเภทอื่น ๆ โดยใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือเดิมที่มีอยู่แล้ว (Fiegenbaum and Karnani, 1991; Winter, 1994; Goddard, Tavakoli, and Wilson, 2005) ในโลกทุกวันนี้บริษัทสมัยใหม่ต่าง ๆ จึงพยายามหาทางที่จะขยายขนาดบริษัทตนเองเพื่อที่จะสามารถสร้างประโยชน์ทางการแข่งขันและเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดให้ได้มากขึ้น ซึ่งงานวิจัยส่วนมากก็สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันที่เห็นว่าขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลการดำเนินงาน เป็นไปตามโมเดล Economies of scope and scale เช่น งานวิจัยของ Babalola (2013); Kartikasari and Merianti (2016); Kumar and Kaur (2016) เป็นต้น

ในด้านขนาดของคณะกรรมการก็มีงานศึกษาวิจัยหลายชิ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของคณะกรรมการกับผลการดำเนินงาน โดยจากผลการศึกษาพบว่ามีทั้งความสัมพันธ์เป็นบวกและเป็นลบ งานวิจัยของ Weisbach (1988); Pearce and Zahra (1992); Daily and Dalton (1993); Rosenstein and Wyatt (1994); MacAvoy and Millstein (1999); Krivogorsky (2006) พบว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกระหว่างขนาดของคณะกรรมการกับผลการดำเนินงาน โดยมองว่าคณะกรรมการที่มีขนาดใหญ่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลผู้บริหาร (Kiel and Nicholson, 2003) และช่วยลดปัญหาตัวแทน (Agency Problem) ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานของผู้บริหารตัดสินใจเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัทและช่วยให้ผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้น ส่วนในด้านความสัมพันธ์เป็นลบอธิบายว่าจำนวนของคณะกรรมการที่มากเกินไปจะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทแย่ลง เนื่องจากการสื่อสาร การทำงานร่วมกันและการตัดสินใจต่าง ๆ ในกลุ่มใหญ่เป็นเรื่องที่ยากกว่าการพูดคุยกันในกลุ่มเล็ก Jensen (1993) ระบุว่าการรักษาขนาดของคณะกรรมการให้มีขนาดเล็กจะช่วยพัฒนาผลการดำเนินงานของบริษัทได้ การมีจำนวนคณะกรรมการเกินกว่า 7-8 คนจะมีแนวโน้มที่การทำงานจะมีประสิทธิภาพลดลงและง่ายต่อการถูกควบคุมโดยประธานกรรมการบริหาร (CEO) Lipton and Lorsch (1992) เห็นด้วยว่าขนาดของคณะกรรมการควรมีขนาดเล็กและจำนวนคณะกรรมการที่เหมาะสมควรอยู่ที่ 7-8 คน

ด้านความถี่ในการประชุมคณะกรรมการ เนื่องจากคณะกรรมการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกลไกในการกำกับดูแลกิจการ การประชุมที่บ่อยจะช่วยส่งผลให้การดำเนินงานของบริษัทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นผลจากการที่คณะกรรมการมีโอกาสในการพูดคุยด้านการกำกับดูแล ติดตามผลและประเมินผลการทำงานของผู้บริหารเพิ่มมากขึ้น งานวิจัยของ Vafeas (1999) ชี้ให้เห็นว่าการประชุมของคณะกรรมการเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ เพราะความถี่ในการประชุมจะช่วยให้บริษัทสามารถพัฒนาและแก้ไขเมื่อบริษัทเกิดผลในการดำเนินงานที่ไม่ดี งานวิจัยของ Evans, Evans, and Loh (2002) พบว่าเมื่อผลการดำเนินงานของบริษัทแย่ลง คณะกรรมการจะเพิ่มความถี่ในการประชุมเพื่อพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้องขึ้นกับคุณภาพในการประชุมเป็นส่วนในการพิจารณาด้วย

ความอิสระของประธานกรรมการและประธานบริหาร คือการที่บริษัทมีประธานกรรมการ (Chairman) และประธานบริหาร (CEO) เป็นคนละคนกัน จากการศึกษาส่วนใหญ่พบว่าบริษัทที่มีการควบตำแหน่งทั้งประธานกรรมการและกรรมการบริหาร (CEO Duality) จะมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยของ Gill and Mathur (2011); Aygün and çi (2010); Ujunwa (2012); Chen, Cheung, and Stouraitis (2005) เนื่องจากปกติแล้วประธานบริหารจะมีหน้าที่บริหารงาน กำหนดกลยุทธ์ วางแผนงานและนโยบายเพื่อให้บริษัทสามารถมุ่งไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนประธานกรรมการจะมีหน้าที่คอยกำกับดูแล ตรวจสอบและติดตามผลงานของฝ่ายบริหารอีกทีหนึ่ง ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันจึงควรแยกบุคคลกันระหว่างผู้ที่รับตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหาร (Aygün and çl, 2010)

กรอบแนวคิดงานวิจัย

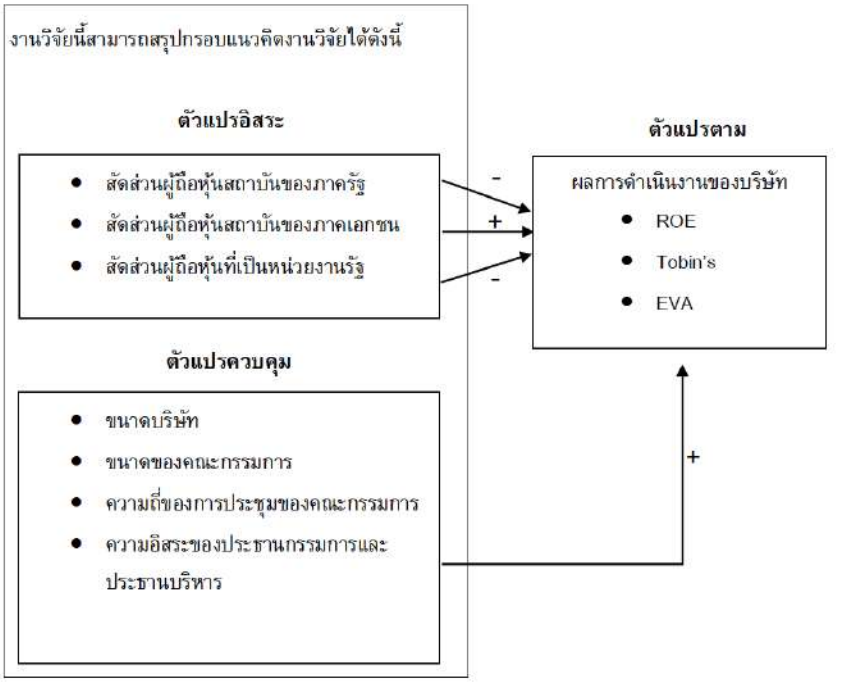

วิธีการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันและสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับผลการดำเนินงานของบริษัท ตามแนวคิดอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วน Tobin's Q และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) ใช้ข้อมูลหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ได้รับประกาศชื่อในการคำนวณดัชนีราคาของหุ้นขนาดใหญ่ที่สุด 100 อันดับแรก (SET100) ในแต่ละปี เป็นระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่พ.ศ. 2558-2560 ไม่รวมบริษัทในกลุ่มสถาบันการเงิน หลักทรัพย์ ประกันภัย บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ และบริษัทที่มีระยะเวลาสิ้นรอบบัญชีไม่ตรงกับวันที่ 31 ธันวาคม รวมถึงตัดรายการที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนออกไป ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 239 ชุดข้อมูล ซึ่งใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐ ภาคเอกชน และสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล รวมถึงข้อมูลทางบัญชีในงบการเงินเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	70	29.29%
บริการ	64	26.78%
ทรัพยากร	50	20.92%
เทคโนโลยี	28	11.72%
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	21	8.79%
สินค้าอุตสาหกรรม	6	2.50%
รวม	**239**	**100%**

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายข้อมูลทางสถิติเบื้องต้น ส่วนที่สองจะใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ Pearson Correlation และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทั้งนี้ แบบจำลองงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 แบบจำลอง ได้แก่

แบบจำลองที่ 1 ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันและสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย ROE สัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย ROE และสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย ROE ตามสมการที่ 1

$$ROE = \beta_0 + \beta_1 GovInstiOwn + \beta_2 PvInstiOwn + \beta_3 GovOwn + \beta_4 Fmsize + \beta_5 Bdsize + \beta_6 Freqmeet + \beta_7 Dual + e \quad (1)$$

แบบจำลองที่ 2 ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันและสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับอัตราส่วน Tobin's Q โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐที่เป็นหน่วยงานรัฐมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย Tobin's Q สัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วยTobin's Q และสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย Tobin's Q ตามสมการที่ 2

$$Tobinq = \beta_0 + \beta_1 GovInstiOwn + \beta_2 PvInstiOwn + \beta_3 GovOwn + \beta_4 Fmsize + \beta_5 Bdsize + \beta_6 Freqmeet + \beta_7 Dual + e \quad (2)$$

แบบจำลองที่ 3 ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันและสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐที่เป็นหน่วยงานรัฐมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย EVA สัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนมีความสัมพันธ์เป็นบวกผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย EVA และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานบริษัทเมื่อวัดด้วย EVA ดังสมการที่ 3

$$EVA = \beta_0 + \beta_1 GovInstiOwn + \beta_2 PvInstiOwn + \beta_3 GovOwn + \beta_4 Fmsize + \beta_5 Bdsize + \beta_6 Freqmeet + \beta_7 Dual + e \quad (3)$$

โดยกำหนดตัวแปรและการวัดค่าในสมการได้ดังนี้

GovInstiOwn = สัดส่วนการถือหุ้นสามัญที่ออกและชำระแล้วโดยผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐ

PvInstiOwn = สัดส่วนการถือหุ้นสามัญที่ออกและชำระแล้วโดยผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชน

GovOwn = สัดส่วนการถือหุ้นสามัญที่ออกและชำระแล้วโดยหน่วยงานรัฐบาล

โดยข้อมูลเกี่ยวกับสัดส่วนความเป็นเจ้าของของผู้ถือหุ้นสถาบัน และสัดส่วนความเป็นเจ้าของของผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล บริษัทจะเปิดเผยในรายงานประจำปี 56-1 ซึ่งบังคับให้เปิดเผยรายชื่อของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 10 อันดับแรก โดยใช้แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์ของสำนักคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (https://www.sec.or.th) สำหรับคำจำกัดความของผู้ถือหุ้นสถาบันจะอ้างอิงตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 4/2560 มีคำอธิบายตัวแปรต่างๆดังนี้

- ROE = อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น คำนวณจากกำไรสุทธิของกิจการ หักด้วยเงินปันผลหุ้นบุริมสิทธิ และหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญทั้งหมด
- Tobinq = อัตราส่วน Tobin's Q คำนวณจากผลรวมของมูลค่าตลาดของหุ้นสามัญและหนี้สินทั้งหมด หารด้วยสินทรัพย์ทั้งหมด
- EVA= มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ คำนวณจากกำไรสุทธิจากการดำเนินงานหลังจากหักภาษี หักด้วยต้นทุนในส่วนของหนี้สินและผู้ถือหุ้น โดยในการการคำนวณหาต้นทุนของเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WACC) ในส่วนของส่วนชดเชยความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ (Default Risk Spread) ซึ่งนำมาใช้คำนวณหาต้นทุนการก่อหนี้ () คำนวณโดยพิจารณาจากการใช้อันดับความน่าเชื่อถือจำลองจากอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio) ซึ่งอาจไม่ใช่ต้นทุนที่ถูกต้องที่สุดของต้นทุนการก่อหนี้ที่แท้จริงในแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอาจมีผลให้ WACC คลาดเคลื่อนไปได้ นอกจากนี้ การคำนวณจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรายการเพื่อเปลี่ยนจากมูลค่าทางบัญชีเป็นมูลค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ โดยงานวิจัยนี้ได้ปรับปรุงตามโมเดลของงานวิจัยในอดีต (อ้างอิงจาก Chanyawan Chitvorapan, 2003) ซึ่งหลายรายการที่ใช้ปรับปรุงมีความซับซ้อน งบการเงินไม่สามารถเปิดเผยได้อย่างเพียงพอ จึงอาจส่งผลให้ค่ามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) เกิดการคลาดเคลื่อนได้
- Fmsize = ขนาดของบริษัท วัดจากลอการิทึมฐานธรรมชาติของสินทรัพย์ทั้งหมด
- Bdsize = จำนวนคณะกรรมการ โดยใช้แหล่งข้อมูลรายงานประจำปี 56-1
- Freqmeet = จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการใน 1 ปี โดยใช้แหล่งข้อมูลรายงานประจำปี 56-1
- Dual = ความอิสระของประธานกรรมการและประธานบริหาร โดยใช้แหล่งข้อมูลรายงานประจำปี 56-1
- e = ค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term)

ผลการศึกษา

ในส่วนของการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่าผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐมีสัดส่วนการถือครองสูงสุดที่ 30% ต่ำสุดที่ 0% มีค่าเฉลี่ยที่ 1.62 % และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.59 ผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนมีสัดส่วนการถือครองสูงสุดที่ 47% ต่ำสุดที่ 0% มีค่าเฉลี่ยที่ 12.61 % และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.46

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ในส่วนของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียรสัน (Pearson Correlation Analysis) พบว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วน Tobin's Q และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.153 -0.227 และ -0.367 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ด้านสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.186 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

นอกจากนี้ด้านตัวแปรควบคุม พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการกับอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ -0.138 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของคณะกรรมการ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการ และขนาดของบริษัทกับอัตราส่วน Tobin's Q ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ -0.193 -0.184 และ -0.447 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความอิสระของประธานกรรมการและประธานบริหารกับอัตราส่วน Tobin's Q ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ 0.153 ระดับนัยสำคัญ 0.05 รวมถึงความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของคณะกรรมการ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการและขนาดของบริษัทกับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ -0.207 -0.211 และ -0.243 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ในส่วนของการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชน (PvInstiOwn) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.180 แสดงว่ายิ่งสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น ผลการดำเนินงานของบริษัทจะยิ่งดีขึ้นเมื่อวัดผลจาก ROE

สัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชน (PvInstiOwn) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับอัตราส่วน Tobin's Q ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.132 แสดงว่ายิ่งสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น ผลการดำเนินงานของบริษัทจะยิ่งดีขึ้นเมื่อวัดผลจากอัตราส่วน Tobin's Q

นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างขนาดของบริษัท (Fmsize) กับผลการดำเนินงานของบริษัทเมื่อวัดผลจากอัตราส่วน Tobin's Q และสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล (GovInstiOwn) มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ -0.372 แสดงว่ายิ่งสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลเพิ่มขึ้น ผลการดำเนินงานของบริษัทจะแย่ลงเมื่อวัดผลจาก EVA ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการศึกษาจากแบบจำลองต่างๆ

Model	ROE		Tobin's Q		EVA	
	Beta	Sig	Beta	Sig	Beta	Sig
GovinstiOwn	0.041	0.594	-0.030	0.665	0.137	0.061
PvInstiOwn	0.180	0.007	0.132	0.030	0.064	0.313
GovOwn	-0.151	0.089	0.008	0.922	-0.372	0.000
Bdsize	-0.079	0.333	0.125	0.093	-0.073	0.346
Freqmeet	-0.099	0.200	0.003	0.971	-0.026	0.726
Dual	0.057	0.393	0.081	0.187	-0.028	0.661
Fmsize	0.108	0.215	-0.529	0.000	-0.059	0.479

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนกับผลการดำเนินงานของบริษัท เมื่อวัดผลด้วยอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วน Tobin's Q รวมถึงพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับผลการดำเนินงาน เมื่อวัดผลด้วยมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยผลการวิจัยพบว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัทเมื่อวัดผลด้วยอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วน Tobin's Q แสดงว่ายิ่งผู้ถือหุ้นสถาบันที่เป็นภาคเอกชนเข้ามาถือครองหุ้นเพิ่มมากขึ้น ผลการดำเนินงานของบริษัทก็จะยิ่งดีขึ้นตาม สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่ว่าด้วยทฤษฎีตัวแทน ซึ่งอธิบายว่าโครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัวจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้นที่เป็นอุปสรรคต่อผลการดำเนินงานที่ดี เนื่องจากผู้ถือหุ้นสถาบันมักมีการลงทุนในสัดส่วนที่มากและเป็นผู้ถือหุ้นที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญส่งผลให้การกำกับดูแลกิจการของบริษัทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการลดต้นทุนและระยะเวลาในการบริหารงาน อีกทั้งผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee and Chuang (2009) ที่พบว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชน เช่น กองทุนหรือทรัสต์ต่าง ๆ มักส่งผลบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากมีการบริหารกองทุนแบบเชิงรุก Active Fund นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลมีความสัมพันธ์เป็นลบกับผลการดำเนินงานของบริษัทเมื่อวัดผลด้วยมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) แสดงว่ายิ่งหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาครอบครองหุ้นในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทแย่ลง ซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวว่าการถือหุ้นโดยภาครัฐจะทำให้บริษัทมีประสิทธิภาพน้อยกว่าผู้ถือหุ้นประเภทอื่น ๆ เนื่องจากรัฐบาลมักจะมีเป้าหมายสร้างมูลค่าทางสังคมและการเมือง มากกว่าการที่จะทำประโยชน์สูงสุดให้กับบริษัท บริษัทที่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นเป็นหน่วยงานรัฐบาลอยู่สูงมักจะถูกควบคุมโดยตรงจากอิทธิพลของรัฐบาล โดยอาจใช้การควบคุมเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งส่งผลลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท รวมถึงการกำกับดูแลกิจการของภาครัฐมักมีประสิทธิภาพน้อยกว่าบริษัทเอกชนเนื่องมาจากความซับซ้อนของโครงสร้างและขาดความชัดเจนในการแบ่งหน้าที่การกำกับดูแล ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kun Tracy Wang และ Greg (2018) ที่พบว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเป็นภาครัฐจะมีผลการดำเนินงานที่แย่กว่าผลการดำเนินงานของบริษัทที่ถือหุ้นโดยภาคเอกชน

อย่างไรก็ตาม ผลงานวิจัยนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐกับผลการดำเนินงานของบริษัทเมื่อวัดผลด้วยอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วน Tobin's Q และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee and Chuang (2009) ที่พบว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐจะส่งผลลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากเป็นการลงทุนแบบเชิงรับ (Passive Fund) อาจมีเหตุผลจากในปัจจุบันสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐยังมีสัดส่วนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ จึงทำให้ยังไม่พบความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทกับกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสัดส่วนของนักลงทุนสถาบันของภาครัฐที่มีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาหากมีการศึกษาซ้ำในอนาคตอาจพบความสัมพันธ์ดังกล่าวได้

ข้อจำกัด

ปัจจุบันในประเทศไทยยังคงมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่น้อยและมีเพียงไม่กี่รายเมื่อเทียบกับต่างประเทศ จึงทำให้งานวิจัยนี้ยังไม่สามารถพบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับผลการดำเนินงานของบริษัทเมื่อวัดผลจากอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วน Tobin's Q และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) ได้

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยในอนาคตอาจมีการศึกษาซ้ำในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาครัฐกับผลการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นประเภทนี้ไม่มากนัก จึงทำให้งานวิจัยนี้ยังไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว แต่ในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตเพิ่มมากขึ้น จึงควรมีการศึกษาซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

2. การศึกษาในอนาคตอาจมีการแบ่งประเภทของผู้ถือหุ้นสถาบันได้หลากหลายมากขึ้น เช่น การแบ่งประเภทของผู้ถือหุ้นสถาบันตามลักษณะหรือนโยบายการลงทุน ว่าเป็นลักษณะเชิงรุก (Active Fund) หรือ เชิงรับ (Passive Fund) แล้วศึกษาว่าสัดส่วนของนักลงทุนเหล่านั้นส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทอย่างไร

3. การศึกษาในอนาคตอาจเพิ่มตัววัดผลการดำเนินงานของบริษัทที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากในงานวิจัยชิ้นนี้แม้จะวัดผลการดำเนินงานใน 3 ด้าน คือด้านการเงิน การบัญชี และการตลาด แต่ก็มิได้ใช้ตัววัดผลที่ครอบคลุมทั้งหมดในทุก ๆ ด้าน

4. งานวิจัยชิ้นนี้พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันของภาคเอกชนกับผลการดำเนินงานของบริษัท เมื่อวัดผลด้วยอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วน Tobin's Q รวมถึงพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลกับผลการดำเนินงาน เมื่อวัดผลด้วยมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) แต่ยังไม่ได้ศึกษาต่อถึงสัดส่วนความเป็นเจ้าของที่เหมาะสม ในอนาคตอาจศึกษาต่อไปได้ถึงสัดส่วนการลงทุนของนักลงทุนประเภทต่างๆที่จะส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทได้มากที่สุด

5. การขยายระยะเวลาในการศึกษาให้ยาวนานมากขึ้น จะส่งผลให้ผลการศึกษาน่าเชื่อถือและเพิ่มความชัดเจนได้มากขึ้น เพื่อให้พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นสถาบันประเภทต่าง ๆ และผลการดำเนินงานของบริษัทได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

นริสา เยาวลักษณ์, และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2558). การถือหุ้นของบุคคลภายในและนักลงทุนสถาบันต่อผลการดำเนินงาน และผลตอบแทนจากหลักทรัพย์. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 4*(2), 18–31. สืบค้นจาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/apheitvu/article/view/95213

Aljifri, K., & Moustafa, M. (2007). The impact of corporate governance mechanisms on the performance of UAE firms: An empirical analysis. *Journal of Economic and Administrative Sciences, 23*(2), 71–93. Retrieved from https://doi.org/10.1108/10264116200700008

Al-Khouri, R. (2006). Corporate governance and firms value in emerging markets. *Journal of Transnational Management, 12*(1), 25–49. https://doi.org/10.1300/J482v12n01_03

Anya Khanthavit. (2009). Governance for firm value. Bangkok: The stock Exchange of Thailand .

Aygün, M., & Iç, S. (2010). Genel müdürün aynı zamanda yönetim kurulu yesi olması firma performansını etkiler mi? *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 47, 192-201. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/mufad/395985

Babalola, Y. A. (2013). The effect of firm size on firms profitability in Nigeria. *Journal of Economics and Sustainable Development, 4*(5), 90–94. Retrieved from https://www.iiste.org/Journals/index.php/JEDS/article/view/4857

Barron, J., Black, D., & Loewenstein, M. A. (1989). Job matching and on-the-job training. *Journal of Labor Economics,* 7(1), 1–19. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/ucpjlabec/v_3a7_3ay_3a1989_3ai_3a1_3ap_3a1-19.htm

Borisova, G., & Megginson, W. L. (2011). Does government ownership affect the cost of debt? evidence from privatization. *Review of Financial Studies, 24*(8), 2693–2737. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/ouprfinst/v_3a24_3ay_3a2011_3ai_3a8_3ap_3a2693-2737.htm

Chanyawan Chitvorapan (2003). *Economic value added, market value added, accounting ratios and stock returns: evidence from Thailand.* Bangkok: Chulalongkorn University.

Chen, Z., Cheung, Y.-L., Stouraitis, A., & Wong, A. W. S. (2005). Ownership concentration, firm performance, and dividend policy in Hong Kong. *Pacific-Basin Finance Journal, 13*(4), 431–449. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/eeepacfin/v_3a13_3ay_3a2005_3ai_3a4_3ap_3a431-449.htm

Daily, C. M., & Dalton, D. R. (1993). Board of directors leadership and structure and corporate performance in entrepreneurial firms. *Journal of Business Ventures, 7*(5), 375-386.

Denis, D. K., & McConnell, J. J. (2003). International corporate governance. *Journal of Financial and Quantitative Analysis, 38*(1), 1-36. doi:10.2307/4126762

Evans, J., Evans, R., & Loh, S. (2002). Corporate governance and declining firms performance. *International Journal of Business Studies, 10*(1). Retrieved from https://espace.curtin.edu.au/handle/20.500.11937/34848

Fauzi, H., Musallam, S. R. M., & Nagu, N. (2018). Institutional investors ownerships and corporate performance: The case of Indonesia. *Social Responsibility Journal, 14*(4), 41-55.

Fauzi, H., & Musallam, S. R. M. (2015). Corporate ownership and company performance: A study of Malaysian listed companies. *Social Responsibility Journal, 11*(3), 439-448. doi: 10.1108/SRJ-05-2014-0064

Fiegenbaum, A., & Karnani, A. (1991). Output flexibility—A competitive advantage for small firms. *Strategic Management Journal, 12*(2), 101–114. https://doi.org/10.1002/smj.4250120203

Fitri, N., Irianto, G., & Mardiati, E. (2017). The effect of ownership structure on the expropriation risk. *International Business Management, 11*(2), 392-396. doi: 10.36478/ibm.2017.392.396

Gill, A., & Mathur, N. (2011). Board size, CEO duality and the value of Canadian manufacturing firms. *Journal of Applied Finance & Banking, 1*(3), 1-13.

Goddard, J., Tavakoli, M., & Wilson, J. O. S. (2005). Determinants of profitability in European manufacturing and services: Evidence from a dynamic panel model. *Applied Financial Economics, 15*(18), 1269–1282. https://doi.org/10.1080/09603100500387139

Jensen, M. C. (1993). The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal control systems. *The Journal of Finance, 48*(3), 831–880. Retrieved from https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1993.tb04022.x

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs, and ownership structure. *Journal of Financial Economics, 3*(4), 305–360. Retrieved from https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X

Kartikasari, D., & Merianti, M. (2016). The effect of leverage and firm size to profitability of public manufacturing companies in Indonesia. *International Journal of Economics and Financial Issues, 6*(2), 409–413. Retrieved from https://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/view/1763

Kiel, G. C., & Nicholson, G. J. (2003). Board composition and corporate performance: How the Australian experience informs contrasting theories of corporate governance. *Corporate Governance: An International Review, 11*(3), 189–205. https://doi.org/10.1111/1467-8683.00318

Krivogorsky, V. (2006). Ownership, board structure, and performance in continental Europe. *The International Journal of Accounting, 41*(2), 176–197. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/eeeaccoun/v_3a41_3ay_3a2006_3ai_3a2_3ap_3a176-197.htm

Kumar, N., & Kaur, K. (2016). Firm size and profitability in Indian automobile industry: An analysis. *Pacific Business Review International, 8*(7), 67-78.

Labra, A. (1980). Public enterprise in an underdeveloped and dependent economy. In W. J. Baumol (Ed.), *Public and Private Enterprise in a Mixed Economy: Proceedings of a Conference held by the International Economic Association in Mexico City* (pp. 36–40). London: Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1007/978-1-349-16394-6_5

Lee, Shin-ping, & Chuang, Tsung-Hsien. (2009). The determinants of corporate performance: A viewpoint from insider ownership and institutional ownership. *Managerial Auditing Journal, 24*(3), 233-247. doi: 10.1108/02686900910941122

Lipton, M., & Lorsch, J. W. (1992). A modest proposal for improved corporate governance. *The Business Lawyer, 48*(1), 59–77. JSTOR. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/40687360

MacAvoy, P. W., & Millstein, I. M. (1999). The active board of directors and its effect on the performance of the large publicly traded corporation. *Journal of Applied Corporate Finance, 11*(4), 8–20. https://doi.org/10.1111/j.1745-6622.1999.tb00510.x

Mark, Goyder. (2015). *What matters in corporate governance?.* Retrieved from https://quotepark.com/quotes/1813875-mark-goyder-governance-and-leadership-are-the-yin-and-the-yang/.

McConnell, J. J., & Servaes, H. (1990). Additional evidence on equity ownership and corporate value. *Journal of Financial Economics, 27*(2), 595–612. https://doi.org/10.1016/0304-405X(90)90069-C

Nashier, Tripti, & Gupta, Amitabh. (2016). The effect of institutional ownership on firm performance. *The IUP Journal Corporate Governance, 15*(3), 36-56. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2962286

Omran, M. M., Bolbol, A., & Fatheldin, A. (2008). Corporate governance and firm performance in Arab equity markets: Does ownership concentration matter?. *International Review of Law and Economics, 28*(1), 32–45. Retrieved from https://ideas.repec.org/a/eee/irlaec/v28y2008i1p32-45.html

Ongore V. (2011). The relationship between ownership structure and firm performance: an empirical analysis of listed companies in Kenya. *African Journal of Business Management, 5*(3), 2120-2128. doi: 10.5897/AJBM10.074

Pearce, J., & Zahra, S. (1992). Board composition from a strategic contingency perspective. *Journal of Management Studies,* 29, 411-438. doi: 10.1111/j.1467-6486.1992.tb00672.x

Pervan, M., Pervan, I., & Todorić, M. (2012). Firm ownership and performance: evidence for croatian listed firms. *International Journal of Social and Human Sciences,* 6, 89–95. Retrieved from https://www.bib.irb.hr/571017

Pound, J. (1988). Proxy contests and the efficiency of shareholder oversight. *Journal of Financial Economics, 20*(1–2), 237–265. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/eeejfinec/v_3a20_3ay_3a1988_3ai_3a_3ap_3a237-265.htm

Rosenstein, S., & Wyatt, J. G. (1994). Shareholder wealth effects when an officer of one corporation joins the board of directors of another. *Managerial and Decision Economics, 15*(4), 317–327. https://doi.org/10.1002/mde.4090150406

Sillapaporn Srijunpetch. (2019). Government ownership and earnings management in Thai listed company. *Journal of Business Administration, 8*(2), 154-168.

Solomon, J., & Solomon, A. (2004). *Corporate governance and accountability.* West Sussex: John Wiley & Sons.

Tan, J. (2002). Impact of ownership type on environment–strategy linkage and performance: Evidence from a transitional economy. *Journal of Management Studies, 39*(3), 333–354. Retrieved from https://doi.org/10.2139/ssrn.1552271

Tran, N. M., Nonneman, W., & Jorissen, A. (2014). Government ownership and firm performance: The case of Vietnam. *International Journal of Economics and Financial Issues, 4*(3), 628–650. Retrieved from https://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/view/827

Ujunwa, A. (2012). Board characteristics and the financial performance of Nigerian quoted firms. *Corporate Governance, 12*(5), 1-30.

Vafeas, N. (1999). Board meeting frequency and firm performance. *Journal of Financial Economics, 53*(1), 13–142. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/eeejfinec/v_3a53_3ay_3a1999_3ai_3a1_3ap_3a113-142.htm

Wang, K. T., & Shailer, G. (2018). Does ownership identity matter? A meta-analysis of research on firm financial performance in relation to government versus private ownership. *Abacus, 54*(1), 1–35. Retrieved from https://ideas.repec.org/a/bla/abacus/v54y2018i1p1-35.html

Weisbach, M. S. (1988). Outside directors and CEO turnover. *Journal of Financial Economics,* 20, 431–460. https://doi.org/10.1016/0304-405X(88)90053-0

Winter, R. (1994). The dynamics of competitive insurance markets. *Journal of Financial Intermediation, 3*(4), 379–415. Retrieved from https://econpapers.repec.org/article/eeejfinin/v_3a3_3ay_3a1994_3ai_3a4_3ap_3a379-415.htm

Yupana Wiwattanakantang. (2001). Controlling shareholders and corporate value: evidence from Thailand. *Pacific-Based Finance Journal, 9*(4), 323-362. doi: 10.1016/S0927-538X(01)00022-1

Zeitun, R., & Tian, G. G. (2007). Does ownership affect a firm′s performance and default risk in Jordan?. *The International Journal of Business in Society, 7*(1), 66-82. Retrieved from https://papers.ssrn.com/abstract=987601

คุณภาพน้ำดื่มในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตลาดกระบัง คลองสามวา และเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

QUALITY OF DRINKING WATER IN ELEMENTARY SCHOOLS IN LADKRABANG, KHLONG SAM WA AND NONG CHOK DISTRICTS IN BANGKOK

Received: October 1, 2019
Revised: March 23, 2020
Accepted: March 25, 2020

รชยา กุลดารมย์*
Rachaya Kulladarom*
มาศ ไม้ประเสริฐ**
Mart Maiprasert**

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ วิทยาลัยการแพทย์บูรณาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
* Master's student, M.Sc. Anti-aging and Regenerative Medicine of College of Integrative Medicine, Dhurakij Pundit University
* Email: rachaya2504@gmail.com
** รองคณบดีฝ่ายการแพทย์ และผู้อำนวยการหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ วิทยาลัยการแพทย์บูรณาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
** Deputy Dean for Medical and Director, M.Sc. Anti-aging and Regenerative Medicine of College of Integrative Medicine, Dhurakij Pundit University.
** Email: martdr2007@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาคุณภาพน้ำดื่มภายในสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 30 โรงเรียน ในเขตลาดกระบัง เขตคลองสามวาและเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อวัดคุณภาพน้ำในด้านข้อมูลทางกายภาพได้แก่ สี ความขุ่น ความเป็นกรด-ด่าง ข้อมูลปริมาณคลอรีน ในน้ำดื่ม ข้อมูลทางจุลชีววิทยาได้แก่ แบคทีเรียประเภทฟีคัลโคลิฟอร์ม แบคทีเรียประเภทโคลิฟอร์ม และวิเคราะห์จำนวนเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำ ตามเกณฑ์คุณภาพน้ำดื่มกรมอนามัย พ.ศ. 2553 พบว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพน้ำผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัยมีจำนวน 17 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.67 โดยคุณสมบัติที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของกรมอนามัย คือ ความขุ่น และจำนวนเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำ

ผลสรุปจากห้องทดลอง พบปัญหา 2 ข้อ คือ ความขุ่น และเชื้อแบคทีเรียปนเปื้อน ข้อเสนอแนะคือ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความขุ่นของน้ำ ควรใช้เครื่องกรองน้ำที่มีความละเอียดสูงขึ้น และการแก้ไขปัญหาเรื่องเชื้อแบคทีเรียที่ปรากฏในการวิเคราะห์จำนวนเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำ ควรใช้เครื่องกรองน้ำที่มีระบบการฆ่าเชื้อโรคร่วมด้วย

คำสำคัญ: คุณภาพน้ำดื่ม โรงเรียนประถมศึกษา คุณภาพทางกายภาพ คุณภาพทางจุลชีววิทยา

Abstract

The research was a study in quality of drinking water provided in 30 primary schools in Bangkok which are located in 3 different districts: Ladkrabang, Khlong Sam Wa and Nong Chok. The study was to test the water quality and to identify physical properties including color, turbidity, pH value and chlorine density in drinking water while data concerning microbiology such as Fecal Coliform bacteria, Coliform bacteria, MPN (Most Probable Number) which all these need to meet drinking water quality by The Department of Health 2010.The overall quality analysis showed that drinking water in 17 schools met quality requirements which were considered to be 56.67 % and the factors studied were considered that the turbidity problem shown with MPN value.

The laboratory results revealed two problems: turbidity and microbial contamination. In order to solve turbidity problem, water purifier with high potential filtration system is a good solution and microbial contamination problem as found on MPN could be solved with bacteria elimination system coherently installed in the water purifier.

Keywords: Quality of Drinking Water, Primary School, Physical Properties, Microbiology

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problem)

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยเฉพาะน้ำเพื่อการบริโภค การดื่มน้ำอย่างถูกต้องและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายจะช่วยให้การไหลเวียนของโลหิตดีหัวใจทำงานปกติ และมีประสิทธิภาพแข็งแรงขึ้น น้ำดื่มจะต้องมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานของหน่วยงานองค์กรกลางที่รับผิดชอบ สะอาด ปลอดภัย ปราศจากสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ โดยเฉพาะเด็กในวัยเรียนซึ่งต้องอยู่ในบริเวณสถานศึกษานานถึง 8-10 ชั่วโมง น้ำที่สถานศึกษาจัดให้นักเรียนบริโภคจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญและต้องใส่ใจในคุณภาพเป็นอย่างยิ่ง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขมีรายงานผลการวิจัยเมื่อเดือนเมษายน 2556 พบว่าในแต่ละปีมีประชาชนป่วยด้วยโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ เช่น โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน ประมาณ 1 ล้านคน นอกจากนี้ยังมีโรคอื่น ๆ ได้แก่ ไทฟอยด์ ไวรัส ตับอักเสบเอ และพยาธิต่าง ๆ รวมทั้งการเจ็บป่วยจากน้ำที่ปนเปื้อนสารเคมีอีก กรมอนามัยตระหนักดีว่าน้ำดื่มที่ไม่ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐานจะส่งผลให้นักเรียนมีภาวะเจ็บป่วยด้วยโรคดังกล่าวได้ จึงพยายามให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษาตระหนักเรื่องการจัดบริการน้ำดื่มที่ถูกสุขลักษณะให้แก่นักเรียน (กรมอนามัย, 2551, น. 32)

จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสำรวจคุณภาพน้ำดื่มในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 3 เขต ที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงกับที่พักอาศัย เนื่องจากพบว่ามีเด็กในวัยเรียนป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันอยู่เป็นระยะ จึงทำการสำรวจแบบสุ่ม โดยไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและขอเยี่ยมชมระบบการจัดการน้ำดื่มจำนวน 12 โรงเรียน ในเขตลาดกระบัง เขตคลองสามวา และเขตหนองจอก เมื่อเดือนกันยายน 2561 และเยี่ยมชมการบริหารจัดการน้ำดื่มของโรงเรียน เพื่อหาคำตอบในทางปฏิบัติที่โรงเรียนต่าง ๆ ใช้โดยทั่วไป พบว่าทุกโรงเรียนที่ไปเยี่ยมชมยังไม่เคยมีการส่งน้ำดื่มไปตรวจสอบคุณภาพ ทางโรงเรียนมีเครื่องกรองน้ำติดตั้งไว้บริการนักเรียน โดยติดตั้งไว้หลายจุดซึ่งอยู่ในความดูแลของนักการภารโรงบ้าง บุคลากรอื่น ๆ บ้าง และผู้บริหารเองต้องการทราบว่า น้ำดื่มในโรงเรียนที่บริการนักเรียนนั้นมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานหรือไม่

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพน้ำดื่มภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 30 โรงเรียนในเขตลาดกระบัง เขตคลองสามวาและเขตหนองจอก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

เนื่องจากยังไม่พบงานวิจัยคุณภาพน้ำดื่มในโรงเรียนในประเทศไทย พบเพียงในระดับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานอื่น ๆ เท่านั้น งานวิจัยน้ำดื่มในโรงเรียนมีของประเทศกัมพูชาที่ทำงานวิจัยโดย Paul Hunter

การที่นักเรียนมีน้ำดื่มสะอาดน่าจะช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียน เนื่องจากลดการเจ็บป่วยจากโรคที่เกิดจากการดื่มน้ำไม่สะอาด และจากการสังเกตการขาดเรียนของเด็กนักเรียนในโรงเรียนหนึ่งพบว่า ในสัปดาห์ที่คนส่งน้ำไม่มาส่งน้ำดื่มสะอาดให้โรงเรียนตามกำหนด มีเด็กนักเรียนขาดเรียนมากขึ้น (Hunter, et al., 2015)

ผลการศึกษาน้ำดื่มจากเครื่องทำน้ำเย็นภายในมหาวิทยาลัยทักษิณส่วนใหญ่ใช้น้ำประปา โดยกระบวนการผ่านระบบเครื่องกรองน้ำ และนำเข้าสู่ระบบเครื่องทำน้ำเย็นเพื่อให้บริการ (95%) จากการตรวจสอบคุณภาพพบว่า ความขุ่น ความเป็นกรด-ด่าง การนำไฟฟ้า ปริมาณของแข็งทั้งหมด ของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด ของแข็งแขวนลอยความกระด้าง คลอไรด์ ซัลเฟต ไนเตรท-ไนโตรเจน ฟลูออไรด์ ตะกั่ว เหล็ก ทองแดง แมงกานีส สังกะสี โคลิฟอร์มแบคทีเรียและอีโคไล ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 256) พ.ศ. 2545 เรื่องน้ำดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท (ฉบับที่ 4) ทุกอาคาร ยกเว้นโรงฝึกพลศึกษาที่พบโคลิฟอร์มแบคทีเรียเกินมาตรฐานเพียงอาคารเดียว (ธนาวัฒน์ รักกมล, 2555)

จากการเก็บข้อมูลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 55 แห่ง พบเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย E.coli และ S.aureus เกินมาตรฐานร้อยละ 98.2, 92.7 และ 74.5 ในเครื่องดื่ม พบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย E.coli, S.aureus ยีสต์และราเกินมาตรฐานร้อยละ 85.7, 85.7, 71.4 และ 42.9 ภาชนะบรรจุน้ำดื่มและภาชนะใส่น้ำดื่ม พบโคลิฟอร์มเกินมาตรฐานร้อยละ 65.5 และ 70.9

จุลินทรีย์ที่ตรวจพบในน้ำดื่ม เครื่องดื่ม ภาชนะบรรจุและแก้วอาจบ่งชี้ถึงแหล่งที่มาของการปนเปื้อน ได้แก่ มือ (S.aureus และ E.coli) และสิ่งแวดล้อม หมายถึงความสะอาดของภาชนะ บริเวณที่ตั้งและพฤติกรรมของผู้ให้บริการ การปนเปื้อนจุลินทรีย์ดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุของโรคทางเดินอาหารจากน้ำเป็นสื่อที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ได้น้ำดื่มและเครื่องดื่มที่สะอาดปลอดภัยต่อการบริโภค มีการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มและเครื่องดื่มอย่างสม่ำเสมอ (ดาริวรรณ เศรษฐีธรรม และเนตรนภา เจียระแม, 2555)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเก็บตัวอย่างจากโรงเรียนประถมศึกษาในเขตลาดกระบัง เขตคลองสามวา และเขตหนองจอก รวม 3 เขต เขตละ 10 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน รวมทั้งหมด 30 โรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัดส่วนการเลือกจำนวนโรงเรียน ในแต่ละเขต

ลำดับ	เขต	โรงเรียนขนาดเล็ก	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดใหญ่	รวม
1	ลาดกระบัง	2	6	1	9
2	คลองสามวา	2	4	1	7
3	หนองจอก	8	5	1	14
	รวม	**12**	**15**	**3**	**30**

การเก็บตัวอย่างน้ำ ใช้ Tube ขนาด 50 ml จำนวน 30 หลอด เก็บน้ำดื่มโรงเรียนละ 1 หลอด ในจุดบริการน้ำ 1 จุดของแต่ละโรงเรียน โดยทำเครื่องหมายกำกับไว้ว่าเก็บจากจุดไหน แล้วนำไปตรวจยังห้องทดสอบ โดยมีการทดสอบซ้ำ 3 ครั้ง การเก็บน้ำแบ่งเป็น 3 วัน วันละ 10 โรงเรียน โดยเก็บวันจันทร์ และนำส่งตรวจวันอังคาร

การเตรียมภาชนะก่อนใช้ ล้างทำความสะอาดด้วยน้ำยาล้างแก้ว ล้างน้ำสะอาดและใช้ใส่ในเครื่องนึ่งฆ่าเชื้อ (Sterilize) การเก็บรักษาสภาพตัวอย่างน้ำ เก็บในความเย็น 4-10 องศาเซลเซียส เพื่อรักษาคุณภาพของน้ำให้เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด และส่งตัวอย่างน้ำให้ถึงห้องปฏิบัติการภายในระยะเวลา 8-24 ชั่วโมง ระยะเวลาการเก็บตัวอย่างน้ำ 1 เดือน (กรกฎาคม 2561) โดยการเก็บ 1 ครั้ง และจะทดสอบน้ำ 3 รอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลทางกายภาพ ได้แก่ สี ใช้เครื่องวัดสีแบบตั้งโต๊ะ (Tabletop Spectrophotometer) Wavelength range 400 nm - 700 nm Measurement Principle: Dual-beam spectrophotometer เครื่องวัดความขุ่น HANNA รุ่น HI-98703 วัดความเป็นกรด-ด่าง สามารถวัดค่าความเป็นกรด-ด่างได้ในช่วง 00 ถึง 14.00 มีค่าความถูกต้องแม่นยำในการวัด (accuracy) ฑ0.01 และมีความละเอียดในการวัด (Resolution) 0.1/0.01

- ข้อมูลทางเคมี ได้แก่ ปริมาณคลอรีน ใช้เครื่องวัดรุ่น HI 96771C Free Chlorine and Ultra High Range Chlorine Meter with Cal Check, Adaptation of the USEPA method 330.5 and Standard Method 4500-Cl G

- ข้อมูลทางจุลชีววิทยา ได้แก่ แบคทีเรียประเภทฟีคัลโคลิฟอร์ม (Faecal coliform bacteria) แบคทีเรียประเภทโคลิฟอร์ม (Coliform bacteria) และค่า MPN (Most Probable Number) นำตัวอย่างน้ำมาวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศูนย์รังสิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อนำตัวอย่างน้ำไปทดสอบในห้องปฏิบัติการแล้ว จะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำในภาพรวมเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพน้ำดื่มกรมอนามัย พ.ศ. 2553

No.	Sample	ขนาด	Color	Turbidity	pH	Chlorine	Coliform	Fecal	MPN	MPN	ผ่าน/ไม่ผ่าน
1	A3.1	เล็ก	13.5	17.34*	8.16±0.01	0.01	0	0	Negative	0	ไม่ผ่าน
2	A3.2	เล็ก	0.33	0.5	8.22±0.01	0.06	21	0	Negative	<3	ผ่าน
3	B3.1	เล็ก	0	0	8.03±0.01	0.02	0	0	Negative	<3	ผ่าน
4	B3.2	เล็ก	1	0.85	8.03±0.03	0.01	50	0	Negative	<3	ผ่าน
5	C3.1	เล็ก	0.5	0.94	8.23±0.01	0.01	100	0	7*	7	ไม่ผ่าน
6	C3.2	เล็ก	0.02	0.03	8.27±0.01	0.06	200	30	11*	11	ไม่ผ่าน
7	C3.3	เล็ก	1.07	0.91	8.22±0.01	0.1	300	0	4*	4	ไม่ผ่าน
8	C3.4	เล็ก	1.32	1.4	8.25±0.00	0.04	200	1.5	7*	7	ไม่ผ่าน
9	C3.5	เล็ก	1	0.4	7.47±0.05	0.1	0	0	Negative	0	ผ่าน
10	C3.6	เล็ก	1	3.48	8.25±0.01	0.01	50	0	3*	3	ไม่ผ่าน
11	C3.7	เล็ก	0.17	0.28	8.28±0.01	0.1	0	0	Negative	0	ผ่าน
12	C3.8	เล็ก	0	0	8.19±0.00	0.02	0	0	Negative	0	ผ่าน
13	A2.1	กลาง	0.33	0.7	8.06±0.01	0.02	76	0	Negative	<3	ผ่าน
14	A2.2	กลาง	0	0	8.08±0.03	0.09	0	0	Negative	0	ผ่าน
15	A2.3	กลาง	1.17	0.2	7.88±0.02	0.02	0	0	Negative	0	ผ่าน
16	A2.4	กลาง	1.1	1	8.19±0.01	0.03	22.5	0	3*	3	ไม่ผ่าน
17	A2.5	กลาง	0.33	0.5	8.20±0.02	0.02	0	0	Negative	0	ผ่าน
18	A2.6	กลาง	0.17	0.32	7.89±0.03	0.07	41	0	Negative	<3	ผ่าน
19	B2.1	กลาง	1.5	2.55	8.18±0.01	0.05	100	10	9*	9	ไม่ผ่าน
20	B2.2	กลาง	0	0	7.89±0.03	0.05	0	0	Negative	0	ผ่าน
21	B2.3	กลาง	12	8.79*	8.11±0.02	0.02	31	0	Negative	<3	ไม่ผ่าน
22	B2.4	กลาง	1.17	0.64	7.98±0.02	0.01	0	0	Negative	<3	ผ่าน
23	C2.1	กลาง	1.5	3.01	7.91±0.04	0.02	100	0	7*	7	ไม่ผ่าน
24	C2.2	กลาง	7.5	4.3	7.92±0.01	0.12	2	0	Negative	<3	ผ่าน
25	C2.3	กลาง	1	3.4	7.84±0.02	0.09	100	0	7*	7	ไม่ผ่าน
26	C2.4	กลาง	0.08	0.1	7.43±0.05	0.01	10	0	Negative	<3	ผ่าน
27	C2.5	กลาง	1.5	1.95	8.24±0.01	0.08	100	0	7*	7	ไม่ผ่าน
28	A1.1	ใหญ่	1.17	1.69	7.87±0.19	0.03	0	0	Negative	0	ผ่าน
29	B1.1	ใหญ่	1.33	1.92	8.15±0.02	0.01	49	0	4*	4	ไม่ผ่าน
30	C1.1	ใหญ่	0	0	7.78±0.01	0.07	49	0	Negative	<3	ผ่าน
เกณฑ์กรมอนามัย			< 15	< 5.0	6.5-8.5	0.2-2.0	500 CFU/ml			Nagative	

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำในภาพรวม

ขนาดโรงเรียน	ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ				
	จำนวนทั้งหมด	ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ
เล็ก	12	6	50.00	6	50.00
กลาง	15	9	60.00	6	40.00
ใหญ่	3	2	66.67	1	33.33
รวม	**30**	**17**	**56.67**	**13**	**43.33**

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำในภาพรวม พบว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพน้ำผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัยมีจำนวน 17 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.67 โดยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60.00 ของโรงเรียนขนาดกลาง และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 ของโรงเรียนขนาดเล็ก

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำด้านสี (Color) พบว่า โรงเรียนมีคุณภาพน้ำด้านสีผ่านเกณฑ์ของกรมอนามัยทุกโรงเรียน คิดเป็นร้อยเปอร์เซ็นต์

ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำด้านความขุ่น (Turbidity) พบว่า มีโรงเรียนที่มีค่าความขุ่น (Turbidity) ไม่ผ่านเกณฑ์ของกรมอนามัยจำนวน 2 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 1 แห่ง และโรงเรียนขนาดกลาง 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.33 และ 6.67 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าความขุ่น (Turbidity) ผ่านเกณฑ์ของกรมอนามัยร้อยเปอร์เซ็นต์ซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดใช้เครื่องกรองน้ำลักษณะเดียวกัน แต่เนื่องจากสัดส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีปริมาณน้อยในแต่ละเขต จึงมีเพียง 1 โรงเรียนที่นำน้ำดื่มไปตรวจ หากมีการทำงานวิจัยเพิ่มเติม เสนอว่าควรมีการนำน้ำจากโรงเรียนขนาดใหญ่ไปตรวจเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลการตรวจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และพิจารณาถึงการบำรุงรักษาของแต่ละโรงเรียนเพิ่มเติม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำดื่มด้วย

จากผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำด้านค่า MPN (Most Probable Number) ที่ใช้ในการตรวจวิเคราะห์จำนวนแบคทีเรีย เช่น โคลิฟอร์ม (coliform) ได้แก่ *Escherichia coli, Staphylococcus aureus* เกณฑ์ของกรมอนามัยซึ่งต้องมีค่า MPN/100 ml เป็น Negative พบว่า โรงเรียนที่มีค่า MPN เป็น Negative มีจำนวน 19 แห่ง และมีโรงเรียนที่ไม่ผ่านมาตรฐานนี้ถึง 11 แห่ง ซึ่งน่าสนใจศึกษาต่อไปว่า โรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้เคยประสบปัญหาในด้านสุขภาพต่อนักเรียนหรือไม่ เพราะ Escherichia coli หรือ E. coli เป็นแบคทีเรียที่จัดอยู่ในกลุ่มโคลิฟอร์ม (coliform) ประเภท fecal coliform เป็นโคลิฟอร์มที่พบในอุจจาระของมนุษย์และสัตว์เลือดอุ่น ซึ่งอาจทำให้เกิดโรคอาหารเป็นพิษได้

การที่ค่าคลอรีน ปลายท่อมีปริมาณต่ำกว่ามาตรฐานมาก ส่งผลให้มีปริมาณแบคทีเรียสะสมในน้ำดื่มได้ เพราะค่าที่กำหนดไว้คือ 0.2-2.0 แต่พบว่า ทุกโรงเรียนมีค่าคลอรีนต่ำกว่ามาตรฐานมากบ้างน้อยบ้าง ส่งผลให้พบแบคทีเรีย (Positive) จำนวน 11 โรงเรียน จากจำนวน 30 โรงเรียน ซึ่งมากถึงร้อยละ 36.67 ด้วยเหตุนี้ จึงควรพิจารณาว่าการใช้ระบบการกรองน้ำประปาแต่เพียงอย่างเดียว แม้จะมีการกรองหลาย ๆ แบบผสมผสานกันก็อาจจะไม่เพียงพอสำหรับการบำบัดน้ำดื่ม อาจจะต้องมีระบบอื่นเข้ามาช่วยด้วย เช่น การใช้หลอดอุลตร้าไวโอเล็ต (UV) ในการฆ่าเชื้อโรค เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้

- ผู้วิจัยจะมีการแจ้งข้อมูลด้านผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำให้แต่ละโรงเรียนรับทราบ เพื่อร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพน้ำดื่มของโรงเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และอาจจะมีผู้วิจัยท่านอื่น ๆ ที่จะทำงานวิจัยต่อไปอีก เพื่อพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน
- จากผลการทดสอบในห้องปฏิบัติการพบปัญหา 2 ข้อคือ ความขุ่น (Turbidity) และเชื้อแบคทีเรียปนเปื้อน ข้อเสนอแนะคือ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความขุ่นของน้ำ ควรใช้เครื่องกรองน้ำที่มีความละเอียดสูงขึ้น และการแก้ไขปัญหาเรื่องเชื้อแบคทีเรียที่ปรากฏในค่า MPN (Most Probable Number) ควรใช้เครื่องกรองน้ำที่มีระบบการฆ่าเชื้อโรคร่วมด้วย เพราะการกรองอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ การใช้รังสียูวีในการฆ่าเชื้อโรคไม่ควรน้อยกว่า 20,000 Ultras แต่โดยทั่ว ๆ ไป หลอดยูวีมีปริมาณรังสี 30,000 Ultras เพราะว่าต้องมีการเผื่อความสูญเสียของรังสีด้วย (Koutchma, 2009)
- ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องการจัดการน้ำสะอาดเพื่อการบริโภคสำหรับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ควรจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลอย่างจริงจัง เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจทำงานวิจัยต่อไป

- ควรมีการเก็บข้อมูลน้ำดื่มในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำของโรงเรียนแต่ละแห่งให้ชัดเจนในแต่ละช่วงเวลา ว่ามีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพน้ำดื่มหรือไม่ เช่น อุณหภูมิ (ร้อน-เย็น) ฯลฯ

บรรณานุกรม

กรมอนามัย. (2551). *การจัดการน้ำดื่มในโรงเรียน.* นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

ดาริวรรณ เศรษฐีธรรม, และเนตรนภา เจียระแม. (2555). สถานการณ์การปนเปื้อนจุลินทรีย์ในน้ำดื่มเครื่องดื่มและภาชนะที่ให้บริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5*(2), 5-7.

ธนาวัฒน์ รักกมล และคณะ. (2555). คุณภาพน้ำดื่มจากเครื่องทำน้ำเย็นในมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง. *วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, 15*(2), 18-26.

Hunter, P. R., Risebro, H., Yen, M., Lefebvre, H., Lo, C., Hartemann, P., ... & Jaquenoud, F. (2015). Impact of the provision of safe drinking water on school absence rates in Cambodia: A quasi-experimental study. *Annals of Nutrition and Metabolism, 66*(Sup. 3), 31-37.

Koutchma, T. (2009). Advances in ultraviolet light technology for non-thermal processing of liquid foods. *Food and Bioprocess Technology, 2*(2), 138-155.

ธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง-โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนรูปแบบใหม่

URBANIZED BUSINESS: THE NEW MODEL FOR BORDER ECONOMIC DEVELOPMENT

Received: May 22, 2020
Revised: August 14, 2020
Accepted: August 17, 2020

สุพรรณิการ์ ขวัญเมือง*
Supannika Khuanmuang *
วราวุฒิ เรือนคำ**
Warawut Ruankham**

* อาจารย์ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
* Lecturer, School of Management, Mae Fah Luang University
* Email: supannika.khu@mfu.ac.th
** อาจารย์ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
** Lecturer, School of Management, Mae Fah Luang University
** Email: warawut.rua@mfu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนด้วยอุตสาหกรรมเมกะเทรนด์: กรณีธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง โดยทำการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคชายแดนประเด็นต่าง ๆ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาการดำเนินธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยการรวบรวมข้อมูลและการสำรวจ 2) วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนและอุปสรรคของพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา 3) สังเคราะห์แนวทางพัฒนาเมืองชายแดนด้วยการพัฒนาธุรกิจสมัยใหม่ ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างตลาดธุรกิจในพื้นที่ชายแดนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต มีการปรับตัวเข้าสู่การทำธุรกิจสมัยใหม่และความเป็นสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น การศึกษานี้พบว่ากลุ่มธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายที่มีศักยภาพประกอบด้วย ธุรกิจคาเฟ่สมัยใหม่ (Modern Caf้) และร้านนั่งทำงาน (Co-working Space) และพบว่าชายแดนเชียงรายมีศักยภาพเชิงพื้นที่และมีโอกาสเติบโตในอนาคต ดังนั้นรัฐบาลควรมีการออกแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยผลการศึกษานี้แนะนำรูปแบบการพัฒนาเมืองชายแดน ดิจิทัล (Digital Border City) ที่มุ่งเน้นสร้างเมืองชายแดนให้เป็นเมืองดิจิทัล เตรียมพร้อมของเมืองชายแดนให้รองรับการเข้าสู่สังคมเมืองในยุคดิจิทัล โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน และจังหวัด และยกระดับการเป็นสังคมเมือง ขยายโอกาสทางธุรกิจดิจิทัลสู่ชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง เมืองชายแดนดิจิทัล พฤติกรรมผู้บริโภคชายแดน

Abstract

The main objective of this study is to synthesize a border economic development model based on the mega trend industry as a key driven to economic growth. Specifically, 1) finding stylize fact regarding to urbanized business implementation in border areas of Chiang Rai, 2) analyzing SWOT analysis of border towns Chiang Rai, and 3) synthesizing TOWS matrix to formulate the suggestion and development model. The empirical results found that there were five categories of urbanized business running which consist of modern caf้ and co-working space, restaurants, fitness centers, entertainment, and others. Also, SWOT and TOWS suggested that Border Towns of Chiang Rai maintained strong potential to be developed as "Digital Border City"

Keywords: Border Economic Development, Urbanized Business, Digital Border City

Acknowledgement: บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของ งานวิจัยแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเมกะเทรนด์ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลในพื้นที่ชายแดน จังหวัดเชียงราย (The Guidance Principle for Mega-Trend Industry Enhancement in the Era of Digital Economy: Case of Border Area in Chiang Rai Province) โดย ผศ.ดร. ณัฐพรพรรณ อุตมา และคณะ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มิถุนายน พ.ศ. 2561 สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทนำ

ปัจจุบันพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายได้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในหลายมิติและกำลังปรับตัวเข้าสู่การเป็นสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลพวงมาจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนนโยบายประเทศไทย 4.0 (ณัฐพรพรรณ อุตมา และคณะ, 2561) การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล และการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเป็นสังคมเมืองเข้าสู่พื้นที่ชนบทต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังเกตได้จาก 1) อำเภอแม่สาย เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าชายแดนในลุ่มแม่น้ำโขงและสามเหลี่ยมทองคำ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของคนไทยและต่างชาติ 2) อำเภอเชียงแสน เป็นศูนย์กลางการการขนส่งทางน้ำเชื่อมโยงการค้าจากจีนมาสู่ไทย และเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนชายแดนระหว่าง 3 ประเทศ ได้แก่ สปป.ลาว เมียนมา และไทย และ 3) อำเภอเชียงของ เป็นประตูการขนส่งทางบกเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงสู่ประเทศจีน และเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ในการลำเลียงสินค้านานาประการจากจีนสู่ฝั่งทะเลด้านล่างตามเส้นทางสายไหมเส้นใหม่ฯ ด้วยศักยภาพทางเศรษฐกิจชายแดนและการขยายตัวการค้าการลงทุนประสานกับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ทำให้ธุรกิจชายแดนเกิดการปรับตัวเข้าสู่ดุลภาพใหม่ โดยจากการสำรวจพื้นที่และสังเกตุพฤติกรรมทางธุรกิจ ในปี 2560 ทำให้พบการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจชายแดนที่สำคัญ 6 ประการดังนี้

"การเกิดขึ้นของธุรกิจชายแดนสมัยใหม่" จากการลงพื้นที่สำรวจด้วยการแจงนับ ณ เดือนมิถุนายน 2561 ธุรกิจสมัยใหม่ หรือธุรกิจเมกะเทรนด์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ และมีแนวโน้มว่าจะมีอิทธิพลในปี 2025 (Zeev, 2017) ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง (สมัยใหม่) ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบริการผู้สูงอายุ พบว่า ณ พื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สายมีแนวโน้มที่จะพัฒนาธุรกิจให้มีสินค้าและบริการแบบสมัยใหม่ (ภาพที่ 1) โดยมีจำนวนสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการแบบสังคมเมืองประมาณ 52 ราย อำเภอเชียงแสนจำนวน 48 ราย และอำเภอเชียงของจำนวน 35 ราย รวมทั้งสิ้น 135 ราย ขณะที่ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพของอำเภอแม่สายมีจำนวน 4 ราย อำเภอเชียงแสน 2 ราย และอำเภอเชียงของ 4 ราย รวมทั้งสิ้น 10 ราย รวมธุรกิจเมกะเทรนด์ของพื้นที่ชายแดน 3 อำเภอมีจำนวนทั้งสิ้น 145 ราย

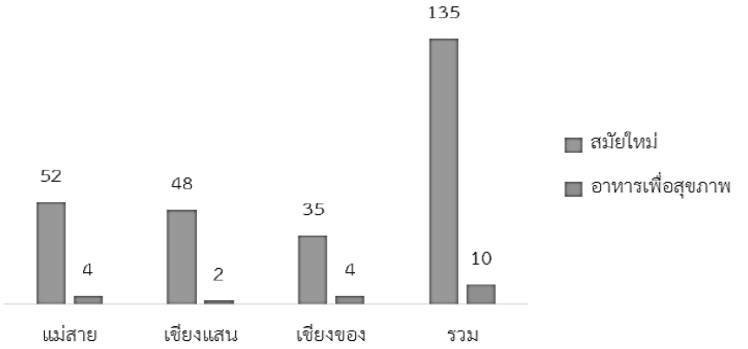

ภาพที่ 1 จำนวนสถานประกอบในพื้นที่ชายแดน 3 อำเภอที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจเมกะเทรนด์
ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจชายแดนและโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

"การเข้าสู่สังคมเมือง" ในด้านการดำเนินธุรกิจ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากดั้งเดิมมาเป็นธุรกิจสมัยใหม่มากขึ้น (Zeev, 2017) สังเกตได้จากเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 4 ด้าน 1) ระบบการบริหารร้านที่เริ่มมีการใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น จากการจดบัญชี สินค้าคงคลัง ก็เปลี่ยนมาใช้จุดชำระเงินที่มีระบบปฏิบัติการ Point of Sale (POS) 2) การตกแต่งบรรยากาศร้าน ก็เริ่มมีการออกแบบที่เน้นความทันสมัยมากขึ้น

ทั้งการออกแบบภายในและภายนอกอาคาร การตกแต่งบรรยากาศร้านจึงกลายเป็นปัจจัยที่ลูกค้าให้ความสำคัญ 3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย จากร้านคาเฟ่แบบดั้งเดิมที่ขายเฉพาะเครื่องดื่มและของหวาน ปัจจุบันมีการให้บริการรูปแบบต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์คนสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น เช่น การปริ้นท์งาน Fast print การให้เช่าพื้นที่ประชุม ไฮสปีดอินเทอร์เน็ต โปรเจคเตอร์ โทรทัศน์ LCD เป็นต้น 4) วิวัฒนาการด้านบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ที่มุ่งเน้นการเป็นสังคมเมืองมากขึ้น โลโก้ แก้วกาแฟ ฝาปิด หลอด รวมถึงถุงกาแฟกระดาษ เป็นต้น

ขณะเดียวกัน วิถีชีวิตของคนชายขอบก็ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ "วิถีชีวิตที่ทันสมัย" ไม่ต่างจากคนในเมืองหลวง จากการสำรวจพื้นที่ชายแดนพบว่าวิถีชีวิตคนในยุคปัจจัยเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลง 3 ด้านที่เห็นได้ชัดเจน คือ 1) เวลา คนทำงานในปัจจุบันมีเวลาเร่งรีบในการใช้ชีวิต ดังนั้นการจะมานั่งชงกาแฟทานที่บ้านหรือในที่ทำงานเป็นเรื่องที่ไม่สะดวกสบาย ดังนั้นเมื่อเวลาเร่งรีบขึ้น ลูกค้าก็จะนิยมสินค้าที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ลูกค้ายังนิยมหาพื้นที่ทำงานที่เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง (24/7) มากขึ้น ดังนั้นก็จะแสวงหาร้านคาเฟ่ที่เปิดให้บริการทั้งวันทั้งคืนด้วยเช่นกัน 2) จำนวนการใช้อินเทอร์เน็ต ผู้ประกอบการเห็นว่าการมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนทำให้โลกทั้งใบย้ายไปอยู่ในหน้าจอโทรศัพท์ ผู้คนเสพติดข้อมูลข่าวสารทางออนไลน์ โดยเฉพาะภาพที่ วิดีโอ หรือรีวิว ร้านค้าต่าง ๆ ดังนั้นธุรกิจร้านคาเฟ่จึงกลายเป็น space provider ให้บริการพื้นที่ให้กับกลุ่มลูกค้าเหล่านี้มานั่งเล่น แถมยังอำนวยความสะดวกด้านอาหาร ของหวาน เครื่องดื่ม เฟอร์นิเจอร์ที่ทันสมัย ห้องปรับอากาศ และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และ 3) การพบปะพูดคุย เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ชอบพบปะสังสรรค์ ดังนั้นเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารดีขึ้น ผู้คนสามารถจะนัดเพื่อนฝูงออกมาพบปะเมื่อไหร่ก็ได้ และเมื่อพูดถึงสถานที่พบปะสังสรรค์ สิ่งหนึ่งที่ผู้คนคิดก็คือร้านคาเฟ่ ดังนั้นการมีคาเฟ่ให้บริการพื้นที่พบปะสังสรรค์อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงเป็นจุดเด่นของธุรกิจนี้ที่ธุรกิจอื่นทำไม่ได้

วิถีการทำงานของคนรุ่นใหม่ ที่สังเกตุได้ว่า "คนรุ่นใหม่นิยมทำงานอิสระ" มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนทำงานอิสระ (Gig Economy) และกลุ่มดิจิทัลนอแมดส์ (Digital Nomad) เป็นกลุ่มที่มักประกอบอาชีพอิสระและจะเป็นกลุ่มอาชีพที่จะมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในอนาคต (Beth, 2015) สามารถทำงานที่ไหนก็ได้ที่มีอินเทอร์เน็ตและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลต่าง ๆ (พิมพ์ธัญญา ม้องเสนาะ, 2561) อาชีพกลุ่มนี้จะเน้นการนั่งทำงานร้านคาเฟ่ระยะเวลาตั้ง 2 ชั่วโมงขึ้นไป มักต้องการพื้นที่ทำงานที่เงียบสงบและมีความเป็นส่วนตัว นอกจากนั้นยังมีกลุ่มคนทำงานที่ต้องติดต่อลูกค้า การที่คนรุ่นใหม่นิยมทำงานอิสระมากขึ้นจึงเป็นข้อดีของธุรกิจคาเฟ่ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อยู่ตลอดเวลา และต้องพัฒนาร้านคาเฟ่ให้ตอบโจทย์ลูกค้าอยู่ตลอดเวลา

การรับรู้ข่าวสารของคนรุ่นใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับ "อิทธิพลของการบอกต่อ" มากยิ่งขึ้น (ภพ พรหมินทร วโรตม์วัฒนานนท, 2558) อิทธิพลของการบอกต่อเป็นผลมาจากการได้รับข้อมูลทางโลกอินเทอร์เน็ต ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การรีวิว (Review) รูปภาพ เรื่องราว เมนูจากความคิดเห็น คำติชมจากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้ธุรกิจสมัยใหม่ในพื้นที่ชายแดนปรับตัว ด้วยการหันมาสร้างเนื้อหา (Content) ธีม (Theme) และเรื่องราว (Story) ประชาสัมพันธ์ออกไปทางโลกออนไลน์ 2) อิทธิพลของการ Check-in การเช็คอินเปรียบเสมือนการปักหมุดในแผนที่ผจญภัย ที่คนหนึ่งได้นำทางไว้ก่อน จากนั้นก็จะมีคนอื่น ๆ ที่มีความสนใจแบบเดียวกันตามมา

การเปลี่ยนกลยุทธ์สร้างจุดสังเกตุในพื้นที่ให้โดดเด่นผ่าน "การสร้างทราฟฟิค" (Traffic Generation) ทั้งออนไลน์และออฟไลน์มากยิ่งขึ้น (Wang, 2006) โดยการสร้างทราฟฟิคคือ กลยุทธ์หนึ่งของการทำธุรกิจที่มุ่งเน้นสร้างกระแสให้เกิดการเข้ามาใช้บริการซ้ำ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างทราฟฟิคออนไลน์ ได้แก่ การเข้าชมเว็บไซต์ เมื่อเว็บไซต์มีทราฟฟิคมากก็จะทำให้มีโอกาสขายสินค้าได้มากขึ้นตาม สร้างทราฟฟิคออฟไลน์ ได้แก่การสร้าง Land Mark ดึงดูดการสัญจรของคน รถ และการติดต่อธุรกิจ จำนวนทราฟฟิคที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางธุรกิจหลายด้าน เช่น การหาพาร์ทเนอร์ด้านการโฆษณาสินค้า การเก็บข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค การรวมกลุ่มทางธุรกิจ การจับคู่ธุรกิจ และการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการสัญจรคึกคัก เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงข้อค้นพบบางส่วนเท่านั้น ที่ทำให้เห็นว่าบริบทของเศรษฐกิจและการดำเนินธุรกิจชายแดนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากยุคก่อน ที่คนทั่วไปมักจะมองชายแดนว่าเป็นพื้นที่ห่างไกลความเจริญ เป็นรัฐกันชน เป็นศูนย์กลางการลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมายข้ามแดนฯ เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจพิเศษชายแดน การเป็นสังคมเมืองแบบชายแดน การค้าชายแดน การท่องเที่ยวข้ามพรมแดนฯ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลท้องถิ่นต้องเข้ามาทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ รองรับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมเมือง (ณัฐพรพรรณ อุตมา และคณะ, 2561) งานศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นหาแนวทางการพัฒนาเมืองชายแดน เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นและผู้สนใจทั่วไปในการนำไปปรับใช้พัฒนาพื้นที่และการปรับตัวทางธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคชายแดนและหารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนด้วยอุตสาหกรรมเมกะเทรนด์: กรณีธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง (Urbanized Business) โดยทำการกำหนดวัตถุประสงค์ย่อย 3 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาการดำเนินธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย 2) วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคของพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย 3) สังเคราะห์แนวทางพัฒนาเมืองชายแดนด้วยการพัฒนาธุรกิจสมัยใหม่

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

PwC (2016) ได้ทำรายงานเกี่ยวกับ 5 เมกะเทรนด์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเมกะเทรนด์แรก คือ การเปลี่ยนแปลงของขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ (Shift in global economic power) ซึ่งการขยายตัวของการค้าและการลงทุนในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้ส่งผลให้กลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (Emerging market) มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ BRIC (Brazil, Russia, India และ China) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิต และห่วงโซ่คุณค่าของโลกไปอย่างสิ้นเชิง เมกะเทรนด์ที่ 2 คือ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (Demographic shift) สถานการณ์ปัจจุบันที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอย่างหนักหน่วง นั่นคือ การขาดแคลนแรงงานในการผลิตสินค้าและบริการ จึงเป็นผลวัยสูงอายุมีอัตราการขยายตัวที่สูงขึ้น เมกะเทรนด์ที่ 3 คือ การเร่งเข้าสู่การเป็นเมือง (Accelerating urbanization) ประชากรมีการย้ายถิ่นฐาน หรือเคลื่อนย้ายเข้าสู่หัวเมืองทางเศรษฐกิจมากขึ้น เมกะเทรนด์ที่ 4 คือ การผงาดของเทคโนโลยี (Rise in Technology) โดยปัจจุบันเทคโนโลยีก็กลายมาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างปฏิเสธไม่ได้ แต่ในอนาคตเทคโนโลยีจะเข้ามาเป็นทุกอย่าง ซึ่งเทคโนโลยีที่มีความสำคัญอย่างมาก ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) นาโนเทค (nanotechnology)

ขณะเดียวกัน EY (2017) ได้มีการทำนายถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นทั้งหมด 8 ประเด็น ประกอบด้วย อุตสาหกรรมนิยามใหม่ (Industry redefined) อนาคตของความอัจฉริยะ (The future of smart) อนาคตของการทำงาน (The future of work) การปฏิวัติพฤติกรรม (Behavioral revolution) การให้อำนาจแก่ลูกค้า (Empowered customer) โลกแห่งความเป็นเมือง (Urban world) จินตนาการใหม่ของสุขภาพ (Health reimagined) และดาวที่เต็มไปทรัพยากร (Resourceful planet) ซึ่งสาเหตุมากจากแรงผลักดันทั้ง 3 เป็นหลัก คือ เทคโนโลยี โลกาภิวัตน์และประชากรศาสตร์ โดยเมกะเทรนด์ที่ 1 อุตสาหกรรมนิยามใหม่ กล่าวถึง การเกิดขึ้นของแบบจำลองทางธุรกิจใหม่ที่ก้าวข้ามพรมแดนอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิม ซึ่งจะเข้ามาสร้างความปั่นป่วนให้กับธุรกิจเดิมในตลาด เมกะเทรนด์ที่ 2 อนาคตแห่งความอัจฉริยะ (The future of smart) เทคโนโลยีจะเข้ามาแทรกซึมในทุกวิถีชีวิตของผู้คน เข้ามาช่วยให้เกิดการตัดสินใจต่าง ๆ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่สำคัญคือการเกิดขึ้นของหุ่นยนต์ (Robotics) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เมกะเทรนด์ที่ 3 อนาคตของการทำงาน โดยจะเกิดปรากฏการณ์แทนแรงงานมนุษย์ด้วย หุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ ความเป็นจริงเสมือน (Virtual Augmented) IoTs และแพลตฟอร์มของเศรษฐกิจแบ่งปัน (sharing economy) ในระดับที่

สูงขึ้น นอกจากจะส่งผลกระทบต่อแรงงานไร้ฝีมือ ยังส่งผลกระทบกับแรงงานมีฝีมือด้วยเช่นกัน เป็นการเปลี่ยนจากยุคของ Gig Economy ที่ใช้แพลตฟอร์มในการทำงาน ไปสู่ Machine Economy ที่ใช้ AI และหุ่นยนต์ เมกะเทรนด์ที่ 4 การปฏิวัติพฤติกรรม การวิเคราะห์พฤติกรรมทางภายใต้แง่มุมทางเศรษฐศาสตร์จะกลายมาเป็นทรัพยากรที่ส่งเสริมธุรกิจให้มีการเติบโต สมาร์ตโฟน และเซนเซอร์จะเข้ามาช่วยในการติดตามพฤติกรรม และแรงจูงใจของผู้บริโภคตลอดเวลา เมกะเทรนด์ที่ 5 การให้อำนาจแก่ลูกค้า คือ การที่ลูกค้าแต่ละคนเข้าใจถึงคุณค่าของสินค้าและบริการที่ต้องจ่าย และองค์กรธุรกิจต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องเข้าใจความต้องการ และพฤติกรรมของลูกค้าเป็นรายบุคคล เมกะเทรนด์ที่ 6 โลกแห่งความเป็นเมือง ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียและแอฟริกามีการขยายตัวของประชากรในจำนวนมาก ซึ่งกดดันให้เมืองขนาดมหึมา (megacities) เกิดการขยาย เมกะเทรนด์ 7 สุขภาพจินตนาการใหม่ ระบบการดูแลสุขภาพจะถูกปฏิวัติโดยเทคโนโลยี ลูกค้าจะมีข้อมูลจำนวนมาก และเข้ามาควบคุมการตัดสินใจในด้านสุขภาพต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ให้บริการภายในโรงพยาบาล คลินิก หรือศูนย์รักษาสุขภาพ เมกะเทรนด์ที่ 8 ดาวที่เต็มไปทรัพยากร นวัตกรรมจะเข้ามาแก้ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

นอกจากนี้ KPMG (2014) ก็ได้กล่าวถึงเมกะเทรนด์ที่ไม่แตกต่างกัน โดยได้ทำนายถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นทั้งหมด 9 ประเด็น เมกะเทรนด์ที่ 1 การปรับเปลี่ยนของโครงสร้างประชากร (Demographics) คือ การที่มนุษย์มีอายุยืนยาวมากขึ้น แต่อัตราการเกิดลดลง ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในเกือบทุกประเทศทั่วโลก ทำให้ต้องเผชิญกับการจัดการระบบสวัสดิการ และการดูแลสุขภาพ เมกะเทรนด์ที่ 2 การก่อกำเนิดของปัจเจกบุคคล (Rise of the individual) คือ ความล้ำหน้าของการศึกษา สุขภาพ และเทคโนโลยี ทำให้ปัจเจกบุคคลมีอำนาจสูงขึ้น เมกะเทรนด์ที่ 3 การใช้งานเทคโนโลยี (Enabling Technology) คือ การที่ระบบ ICT เข้ามาปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของสังคมโลก เมกะเทรนด์ที่ 4 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ (Economic interconnectedness) คือ การเพิ่มขึ้นของการค้าและการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ เมกะเทรนด์ที่ 5 หนี้สาธารณะ (Public debt) คือ ความจำกัดของงบประมาณจะส่งผลให้รัฐบาลต้องเข้ามาควบคุม และหาแนวทางใหม่ในการให้บริการสาธารณะ เมกะเทรนด์ที่ 6 การเปลี่ยนขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic power shift) คือ การที่ประเทศตลาดเกิดใหม่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้เกิดถ่วงดุลอำนาจทางเศรษฐกิจ เมกะเทรนด์ที่ 7 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate change) คือ การเพิ่มสูงขึ้นของก๊าซเรือนกระจก (greenhouse gas) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมแบบที่คาดเดาไม่ได้ เมกะเทรนด์ที่ 8 ความตึงเครียดของทรัพยากร (Resource stress) คือ การขาดแคลนทรัพยากรนั้นมีสาเหตุมาจากการเติบโตของประชากร และเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเมกะเทรนด์ที่ 9 การเป็นเมือง (Urbanization) คือ การพยากรณ์ว่าผู้คนกว่า 2 ใน 3 จะอยู่อาศัยในเมืองภายในปีค.ศ. 2030 เปรียบเสมือนโอกาสในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในส่วนแรกจะเป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและการลงพื้นที่สำรวจตลาด (Survey) ขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คำนวณจากสูตรการไม่ทราบจำนวนประชากร n=P(1-P)Z2 / e2 ; n = ขนาดตัวอย่าง, P = สัดส่วนของประชากรที่ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยทั่วไปมักใช้ 0.5, Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 (มีค่าเท่ากับ 1.96), e = ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น มีค่าเท่ากับ 0.05 ที่จำนวนประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อนำมาแทนค่าในสูตร ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับหรือไม่น้อยกว่า 400 ตัวอย่างต่อกลุ่มธุรกิจเมกะเทรนด์ วิธีการสุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำในแต่ละธุรกิจเมกะเทรนด์ไว้เป็นจำนวน 400 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดให้เลือกเก็บตัวอย่างจาก 3 อำเภอชายแดน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาโครงสร้างตลาดธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง ซึ่งเป็น

ธุรกิจบริการที่มีองค์ประกอบทางกายภาพและ/หรือสภาพแวดล้อมการให้บริการที่สะท้อนวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตของคนเมืองควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย ธุรกิจคาเฟ่สมัยใหม่และธุรกิจร้านนั่งทำงาน ที่มีการตกแต่ง บรรยากาศ และการให้บริการคล้ายวิถีสังคมเมืองและสามารถเข้าถึงผู้บริโภคด้วยการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี โดยกลุ่มผู้บริโภค ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ จังหวัดเชียงราย กลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจเมกะเทรนด์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ จังหวัดเชียงราย ส่วนที่สองทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการออกแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 30 กิจการในพื้นที่ชายแดนเชียงราย เพื่อศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ Strength, Weakness, Opportunity and Threat (SWOT) ตามการศึกษาของ Valentin (2001) และ TOWS และส่วนสุดท้ายทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อในการพัฒนาอุตสาหกรรมเมกะเทรนด์ ได้แก่ ผู้ประกอบการที่เป็นต้นแบบในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ที่ประสบความสำเร็จ หน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและนักวิชาการ จากนั้นทำการสังเคราะห์ข้อมูลตามลำดับความสำคัญเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะที่สอดคล้องต่อแนวทางการพัฒนาเมืองชายแดนจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเมกะเทรนด์ในยุคดิจิทัล (กลุ่มธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถแบ่งนำเสนอตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ มีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

1. การดำเนินธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

จากการสำรวจภาคสนามในเดือน มิถุนายน 2560 พบจำนวนธุรกิจที่สอดคล้องกับธุรกิจเพื่อความเป็นสังคม เมืองทั้งหมด 6 กลุ่ม ประกอบด้วย ธุรกิจคาเฟ่ ธุรกิจร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้าขนาดเล็ก ฟิตเนส บันเทิง และอื่น ๆ โดยได้ทำการศึกษาจำแนกตามขนาดธุรกิจตามจำนวนพนักงานและจำนวนผู้ใช้บริการ มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย (อ.แม่สาย เชียงแสน เชียงของ)

	จำนวนธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง						รวม
	คาเฟ่	ร้านอาหาร	ห้าง	ฟิตเนส	บันเทิง	อื่นๆ	
แยกตามจำนวนพนักงาน							
11 - 50 คน	14	16	8	4	2	7	51
6 - 10 คน	58	9	2	2	2	3	76
น้อยกว่า 5 คน	8	0	0	0	0	0	8
รวม	**80**	**25**	**10**	**6**	**4**	**10**	**135**
แยกตามจำนวนผู้มาใช้บริการ							
มาก	14	5	3	3	0	5	30
ปานกลาง	27	16	4	1	2	3	53
น้อย	39	4	3	2	2	2	52
รวม	**80**	**25**	**10**	**6**	**4**	**10**	**135**

ที่มา: จากการลงสำรวจพื้นที่โดยผู้วิจัย ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560

นอกจากนี้พบว่าภาพรวมของการดำเนินธุรกิจเมกะเทรนด์ในพื้นที่ชายแดน จังหวัดเชียงรายทั้งด้านผู้ประกอบการและด้านผู้บริโภค มีการดำเนินการทางธุรกิจจริงและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค แยกรายอำเภอ แสดงดังตารางที่ 2 ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการดำเนินธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

ประเด็นสำคัญ	แม่สาย	เชียงแสน	เชียงของ
การดำเนินธุรกิจ	พบกิจการที่เกี่ยวข้องกับความทันสมัย หรือความเป็นสังคมเมืองทั้งหมด 52 ราย จำแนกเป็นขนาดการจ้างงาน 6 – 10 คน ทั้งหมด 30 ราย และขนาดการจ้างงาน 11 – 50 คน ทั้งหมด 22 ราย	พบกิจการที่เกี่ยวข้องกับความทันสมัย หรือความเป็นสังคมเมืองทั้งหมด 48 ราย จำแนกเป็นขนาดการจ้างงานน้อยกว่า 5 คน ทั้งหมด 4 ราย ขนาดการจ้างงาน 6 – 10 คน ทั้งหมด 27 ราย และขนาดการจ้างงาน 11 – 50 คน ทั้งหมด 17 ราย	พบกิจการที่เกี่ยวข้องกับความทันสมัย หรือความเป็นสังคมเมืองทั้งหมด 35 ราย จำแนกเป็นขนาดการจ้างงานน้อยกว่า 5 คน ทั้งหมด 4 ราย ขนาดการจ้างงาน 6 – 10 คน ทั้งหมด 19 ราย และขนาดการจ้างงาน 11 – 50 คน ทั้งหมด 12 ราย
พฤติกรรมการบริโภค	ผู้คนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวนิยมเข้าร้านกาแฟ ห้างสรรพสินค้า และร้านอาหารสมัยใหม่ นอกจากนี้ มีการขับรถข้ามฝั่งของชนชั้นกลางชาวเมียนมาที่เข้ามาในพื้นที่เพื่อใช้บริการ	มีร้านกาแฟจำนวนมากที่ตั้งอยู่ตามซอยบริเวณตัวเมืองของอำเภอเชียงแสน ซึ่งได้รับความนิยมจากทั้งนักท่องเที่ยว คนในพื้นที่ที่ทำงานสถานที่ราชการ	ชาวสปป.ลาวมีการข้ามฝั่งจากเมืองห้วยทรายด้วยรถยนต์ส่วนตัวมาใช้บริการที่เป็นร้านอาหารสมัยใหม่ ร้านกาแฟ ตลอดจนซื้อสินค้าจากห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส นอกจากนี้ คนในพื้นที่ โดยเฉพาะพนักงานราชการมีกำลังซื้อค่อนข้างสูง และมีความต้องการในการจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าและบริการ

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจ

อำเภอแม่สาย เป็นอำเภอชายแดนที่เชื่อมต่อกับจังหวัดท่าขี้เหล็ก สหภาพเมียนมา จากลักษณะการค้าและสภาพเศรษฐกิจในบริเวณแม่สาย ทำให้อำเภอแม่สายถูกยกให้เป็น Trading city เมืองหลักแห่งการค้าชายแดนและศูนย์กลางทางธุรกรรมการเงิน ด้านการประกอบธุรกิจ แม่สายเป็นอำเภอที่มีความเป็นสังคมเมืองสูงกว่าอำเภอชายแดนอื่น ๆ ของจังหวัดเชียงราย เนื่องจากมีตลาดการค้าชายแดนที่เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ค่อนข้างได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศอย่างมากในทุกฤดูกาล จึงทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของแม่สายอยู่ในอัตราที่สูง ประกอบกับมีพื้นที่ชายแดนเชื่อมต่อกับประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และประชาชนมีกำลังซื้อที่สูง โดยเฉพาะที่อยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนอย่างจังหวัดท่าขี้เหล็ก จากการลงสำรวจจำนวนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมเมือง (ตารางที่ 1) พบว่า ธุรกิจทั้งหมดมีการจ้างงานไม่เกิน 50 คน ส่วนใหญ่มีขนาดการจ้างงาน 6-10 คน และ 11-50 คน ผู้ใช้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค จากการสังเกตการณ์ พบว่า พฤติกรรมการใช้สอยของคนในท้องถิ่นกับคนต่างถิ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่อำเภอแม่สายมีลักษณะคล้ายกัน ส่วนใหญ่จับจ่ายใช้สอยด้านสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าทั่วไป สินค้าเพื่อสุขภาพ และการดูแลรักษาสุขภาพ ขณะที่พฤติกรรมการจับจ่ายใช้สอยของชาวเมียนมาจะเข้ามาจับจ่ายใช้สอยด้านการบริการดูแลรักษาพยาบาล สินค้าเพื่อสุขภาพ สินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง ซึ่งชาวเมียนมานิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ของไทย เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า รวมถึงการรับอิทธิพลจากสื่อประชาสัมพันธ์ของการเข้ามาศึกษาที่โรงเรียนในอำเภอแม่สายและการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงาน ตามแนวโน้มกระแสโลก เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันจะทำให้เศรษฐกิจอำเภอแม่สายดีขึ้น

อำเภอเชียงแสน เป็นอำเภอชายแดนที่เชื่อมต่อกับเมืองต้นผึ้ง สปป.ลาว ภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่ออำเภอเชียงแสน คือ ภาคบริการ ซึ่งเป็นการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากเชียงแสนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมกว่า 22 แห่ง อาทิ ทะเลสาบเชียงแสน ที่เป็นแหล่งดูนกพันธุ์หายาก วัดพระธาตุผาเงาเป็นวัดที่มีพระพุทธรูปเก่าแก่มากกว่า 1,000 ปี และสามเหลี่ยมทองคำที่เป็นจุดบรรจบของพื้นที่ชายแดนสามประเทศ คือ เมียนมา สปป.ลาว และประเทศไทย นอกจากนี้ ยังเป็นประตูหน้าด่านที่อยู่ตรงข้ามกับเขตเศรษฐกิจพิเศษสามเหลี่ยมคำของสปป.ลาว ที่ได้รับการสัมปทานโดยทุนขนาดใหญ่จากจีน ทำให้พื้นที่อำเภอเชียงแสนถูกวางบทบาทในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจให้เป็นเมืองท่องเที่ยว และเมืองท่าเรือ (port city) ขณะที่การค้าชายแดนทางน้ำก็มีการขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้านการประกอบธุรกิจ หากเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อำเภอชายแดนระหว่างอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จะพบว่า เมืองเชียงแสนถือว่าเป็นเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด เนื่องจากเชียงแสนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จึงยากที่จะขยายตัวเมืองโดยไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน ทั้งนี้ พื้นที่กว่าร้อยละ 57.18 เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการปลูกข้าวส่วนใหญ่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นล้วนมาจากการเข้ามากลุ่มทุนเอกชนมาก่อสร้างท่าเรือพาณิชย์ในการให้บริการขนส่งสินค้ากว่า 10 ท่าเรือ เพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าชายแดนกับจีนและประเทศที่สาม และมีการเข้ามาขยายกิจการของทุนค้าปลีกข้ามชาติในรูปแบบของร้านค้าสะดวกซื้ออย่าง Big C Mini 7-11 และ Tesco Lotus Express รวมถึงการเข้ามาลงทุนเปิดร้านอาหาร ร้านกาแฟ และโรงแรมตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่ามีธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองทั้งหมด 46 ราย (ตารางที่ 1) ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค การจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากชาวบ้าน ชาวเมียนมาและชาวลาวที่อยู่ฝั่งตรงข้ามชายแดน และนักท่องเที่ยว ชาวลาวจากเมืองบ้านต้นผึ้ง (สปป.ลาว) มีพฤติกรรมการข้ามฝั่งมาซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภคในอำเภอเชียงแสน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าประเภทนมผง แชมพู สบู่ และอื่น ๆ วัสดุก่อสร้าง โดยเฉพาะช่วงที่มีตลาดนัดวันอาทิตย์ นอกจากนี้ยังนิยมมาใช้บริการคลินิกรักษาโรคในฝั่งเชียงแสนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสปป.ลาวยังไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการได้เพียงพอต่อความต้องการ จึงต้องมีการพึ่งพาสินค้าจากฝั่งไทยสูง ส่วนชาวไทยที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นจะมีการซื้อสินค้าที่มีความแปลกใหม่กว่าวัยทำงานตามการเปลี่ยนผ่านของกระแสนิยม และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามามีพฤติกรรมชอบท่องเที่ยวแบบเป็นธรรมชาติ ชมโบราณสถาน และดูวิถีชีวิตความเรียบง่าย ฉะนั้น จึงมีความสนใจต่อสินค้าที่มีคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรมสูง

อำเภอเชียงของ เป็นอำเภอชายแดนที่เชื่อมต่อกับเมืองห้วยทราย สปป.ลาว ด้วยสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 ด้วยลักษณะภูมิเศรษฐศาสตร์ดังกล่าว เชียงของจึงได้ถูกยกเป็นเมือง logistics city ที่เน้นการบริการขนส่งและกระจายสินค้าทางบกที่เชื่อมโยงระหว่างสปป.ลาว และจีนตอนใต้ และเป็นเมืองผ่านสำหรับนักท่องเที่ยว จากข้อมูลสถานการณ์การค้าปัจจุบัน พบว่า การค้าชายแดนโดยรวมค่อนข้างลดลงจากปัญหาด้านการขนส่งข้ามแดนบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 และสภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน อย่างไรก็ตาม การนำเข้ายังมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ด้านการประกอบธุรกิจ ปัจจุบันมีการเข้ามาของธุรกิจสมัยใหม่ ธุรกิจฟิตเนส และธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ จากผู้ประกอบต่างถิ่นและผู้ประกอบการในพื้นที่ ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนอำเภอเชียงของเป็นอย่างดี เนื่องจากก่อนการเข้ามาของธุรกิจดังกล่าวประชาชนชาวเชียงของได้ให้ความสำคัญต่อสุขภาพและการออกกำลังกายอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังได้รับความนิยมจากผู้บริโภครุ่นใหม่จากสปป.ลาว ที่เดินทางเข้ามาใช้บริการจำนวนมาก จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่ามีธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง 35 ราย (ตารางที่ 1) ได้แก่ ร้านคาเฟ่ ร้านอาหาร ห้างร้าน/สรรพสินค้า สถานออกกำลังกาย สถานบันเทิง และร้านอาหารเพื่อสุขภาพ จากการสังเกตการณ์ยังพบว่า การดำเนินธุรกิจบริการสมัยใหม่ประเภท ร้านคาเฟ่มีจำนวนทั้งสิ้น 24 ราย และธุรกิจอื่น ๆ อาทิ นวดแผนไทย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินธุรกิจบริการสมัยใหม่ประเภทร้านอาหารเพื่อสุขภาพ ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค การจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่อำเภอเชียงของส่วนใหญ่มาจากชาวบ้านในพื้นที่ ชาวลาวที่อาศัยอยู่ฝั่งตรงข้าม (เมืองห้วยทราย) และนักท่องเที่ยว โดยการเดินทางเข้ามาจับจ่ายใช้สอยของประชากรสปป.ลาว จะเป็นการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทาง และเรือโดยสาร ซึ่งการเข้ามาจับ

จ่ายใช้สอยไม่แตกต่างจากทั้งสองอำเภอที่ส่วนใหญ่จะเป็นการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง และการใช้บริการการดูแลรักษาพยาบาล จากการพบปะหารือกับรองประธานหอการค้าอำเภอเชียงของ พบว่า ผู้มีกำลังซื้อชาว สปป.ลาว และชาวจีนในยุคของ Gen X และ Gen Y มีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตสูง ทำให้มีความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการที่หรูหรา ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีศักยภาพอย่างมาก โดยผู้บริโภครุ่นใหม่ให้ความสำคัญต่อการติดตามรีวิวของเว็บไซต์ tripadvisor.com Facebook เป็นต้น ฉะนั้นร้านค้ารูปแบบดังกล่าวจึงสามารถที่จะตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ได้อย่างดี ขณะเดียวกัน ในพื้นที่เชียงของได้มีธุรกิจฟิตเนส ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ และธุรกิจสมัยใหม่ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมอย่างมากจากทั้งกลุ่มประชากรในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่มีพฤติกรรม และความต้องการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงสู่กระแสรักสุขภาพ ความเป็นสังคมเมือง และให้ความสำคัญต่อการดำเนินวิถีชีวิตก่อนและหลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

นโยบายสนับสนุนธุรกิจเมกะเทรนด์พื้นที่ชายแดน จังหวัดเชียงราย

ผลจากการสำรวจ พบว่า การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคและการปรับตัวของผู้ประกอบการทั้งสามอำเภอชายแดนจังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคลัสเตอร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต 10 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต สู่ 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมบริการด้านสุขภาพ อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมบริการแบบดิจิทัล และแนวทางการขับเคลื่อนและส่งเสริมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยุคใหม่แบบ "ดิจิทัลเอสเอ็มอี (Digital SMEs)"

ปัจจุบันพื้นที่ชายแดน จังหวัดเชียงรายจำเป็นต้องให้บริการรักษาสุขภาพแก่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยในแต่ละอำเภอมีกลุ่มเป้าหมายของการบริการรักษาพยาบาลในปัจจุบันและอนาคตที่แตกต่างกัน ซึ่งอำเภอแม่สายเป็นการให้บริการแก่ประชากรชาวเมียนมา อำเภอเชียงแสนให้บริการแก่ประชากรชาวสปป.ลาว และอำเภอเชียงของให้บริการแก่ประชากรชาวสปป.ลาว และจีนตอนใต้ รวมถึงผู้เกษียณอายุจากประเทศในภูมิภาค จึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับแนวทางการพัฒนาเพื่อผลักดันให้พื้นที่ชายแดนเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์ (Medical Hub) ของประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค ซึ่งเป็นการต่อยอด 5 อุตสาหกรรมเดิม (The First S-Curves) ทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) และกลุ่มสุขภาพ (Health & Wellness-Biomedical) ในคลัสเตอร์ของการเป็น Transborder Healthcare, Wellness Service และ Treatment Innovation รวมถึงผู้ประกอบการได้มีการพัฒนาไปตามแนวทางกลุ่มเกษตรและอาหาร (Food & Agriculture-Biotech) ด้วยการเริ่มผลิตวัตถุดิบการเกษตรและจัดตั้งธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพขนาดเล็กและขนาดกลางสำหรับกลุ่มลูกค้าเฉพาะ Niche Market ทางด้านคลัสเตอร์ Functional Food นอกจากนี้ อำเภอเชียงของได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การเป็นเมืองศูนย์กลางการเกษตรสีเขียว Smart Farmer เกษตรอัจฉริยะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคลัสเตอร์การผลิตเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิต

2. ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ในการศึกษานี้ประกอบด้วย 3 อำเภอชายแดน ได้แก่ อำเภอแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ ข้อมูลที่ใช้ศึกษานำมาจากการวิเคราะห์ฝั่งอุปทาน (Supply) อุปสงค์ (Demand) นโยบายภาครัฐบาล (Government) รวมถึงความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมือง ประกอบด้วยจุดแข็งทั้งหมด 11 ด้าน จุดอ่อน 8 ด้าน โอกาส 6 ด้าน และ อุปสรรค 3 ด้าน ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสอุปสรรค SWOT Analysis

		จุดแข็ง (Strengths)		จุดอ่อน (Weaknesses)
ปัจจัยภายใน	1	ค่าครองชีพต่ำ รถไม่ติด	1	ยังไม่มีชุมชน Digital Nomad
	2	เมืองชายแดนมีบรรยากาศดี เหมาะกับการคิดไอเดีย	2	ยังไม่มีการร้าน Co-working space อย่างเต็มรูปแบบ
	3	โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลทั่วถึง	3	ยังขาดธุรกิจ Service Office หรือ Virtual office
	4	มีร้านคาเฟ่สมัยใหม่จำนวนมาก	4	ยังขาดการส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad ในพื้นที่ชายแดน
	5	มีสถานที่ปลูกชา กาแฟ ที่ขึ้นชื่อของไทย	5	ร้านคาเฟ่ยังเป็นรูปแบบดั้งเดิมและขาดการพัฒนาให้โดดเด่น
	6	มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์	6	ระบบขนส่งมวลชนยังไม่ทั่วถึงพื้นที่ชายแดน
	7	หาอาหารรับประทานได้ง่าย	7	เมืองชายแดนยังไม่เป็นที่รู้จักในกลุ่มคนรุ่นใหม่
	8	ผู้คนเป็นมิตรและต้อนรับชาวต่างชาติ	8	ขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในพื้นที่ชายแดน
	9	มีประเพณีและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมกการท่องเที่ยว		
	10	มีความปลอดภัยในการใช้ชีวิต การทำงาน		
	11	มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว		
ปัจจัยภายนอก		โอกาส (Opportunities)		อุปสรรค์ (Threats)
	1	นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลไทย	1	ระยะทางจากชายแดนถึงสนามบินหรือตัวเมืองค่อนข้างไกล
	2	มีสถาบันการศึกษาพัฒนาบุคลากรด้านไอที	2	บรรยากาศเมืองชายแดนค่อนข้างเงียบ
	3	ค่านิยมการทำงานนอกสถานที่	3	บรรยากาศช่วง Low season
	4	ค่านิยมการทำงานอิสระมากขึ้น		
	5	คนรุ่นใหม่เริ่มหันมาทำงานบ้านเกิดมากยิ่งขึ้น		
	6	ประชาชนมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น		

3. การวิเคราะห์กลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

เมื่อทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการดำเนินธุรกิจบริการเพื่อผู้สูงอายุแล้ว สามารถนำมาเขียนความสัมพันธ์ในรูปแบบ TOWS Strategic Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ 4 ด้าน ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดเชียงราย ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) กลยุทธ์พลิกฟื้น (WO) หรือเชิงแก้ไข กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT) เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองและพัฒนาเป็นเมืองชายแดนดิจิทัล (Digital Border City) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix

ปัจจัยแวดล้อมภายนอก \\ปัจจัยแวดล้อมภายใน	**O – โอกาส** (+) O1 นโยบาย (+) O2 บุคลากรไอที (+) O3 ค่านิยมทำงานนอกสถานที่ (+) O4 คนรุ่นใหม่กลับมาทำงาน (+) O5 เข้าถึงอินเทอร์เน็ต	**T – อุปสรรค** (-) T1 ระยะทางจากตัวเมืองถึงชายแดน (-) T2 บรรยากาศเมืองเงียบ (-) T3 Low Season
S – จุดแข็ง (+) S1 ค่าครองชีพต่ำ (+) S2 โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (+) S3 บรรยากาศดี (+) S4 ชา กาแฟ เชียงราย (+) S5 ผู้คนเป็นมิตร (+) S6 ประเพณีวัฒนธรรม (+) S6 ร้านอาหาร โรงแรม (+) S7 ปลอดภัย (+) S8 ร้านคาเฟ่	**SO – กลยุทธ์เชิงรุก** Public Sector SO1: DLC (S1+S2,O1,O2) SO2: CTC (S1+S2,O1,O2) SO3: BDSF (S1,S2,S6+,O1,O2) Partnership SO4: S2E (S1,S2,S6+,O1,O2) SO5: CMC (S4,S6,S8+O1,O3,O4,O5) SO6: BCS (S4,S6,S8+O1,O3,O4,O5) SO7: CWS (S4,S6,S8+O1,O3,O4,O5) SO8: MGT(S4,S6,S8+O1,O3,O4,O5) SO9: DNV (S4,S6,S8+O1,O3,O4,O5) SO10: C&T (S3,S4,S8+ O1,O4) SO11:HDC (S3,S4,S6,S8+O1,O4)	**ST – กลยุทธ์เชิงป้องกัน** Public Sector ST1: QDC (S1,S2+T2,T3) Partnership ST2: DPE (S1,S2+T2,T3) ST3: LDN (S1,S2+T2,T3) ST4: LDT (S1,S2,S3+T2,T3) ST5: TSN (S1,S2,S3+T2,T3) ST6: BQC (S2,S3,S8+T2,T3)
W – จุดอ่อน (-) W1 ยังไม่มีชุมชน Digital nomad (-) W2 ขาดธุรกิจให้บริการพื้นที่ (-) W3 ร้านคาเฟ่ยังไม่ทันสมัย (-) W4 ระบบขนส่งมวลชน (-) W5 ขาดการท่องเที่ยวชายแดน	**WO – กลยุทธ์เชิงพลิกฟื้น** Public Sector WO1: DNVH (W1,W2+O1,O2,O3,O4,O5) WO2: DNP (W1,W2+O1,O2,O3,O4,O5) WO3: DNM (W1,W2+O1,O2,O3,O4,O5) WO4: DNA (W1,W2+O1,O2,O3,O4,O5)	**WT – กลยุทธ์เชิงรับ** Partnership WT1: DNF (W1,W5+T1,T2,T3) WT2: DNT (W1,W5+T1,T2,T3) WT3: DNH (W1,W5+T1,T2,T3)

จากตารางข้างต้น พบว่าสามารถกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาได้ทั้งหมด 4 รูปแบบดังต่อไปนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (SO) เป็นกลยุทธที่มุ่งเน้นนำเอาจุดแข็งภายในของพื้นมาเพื่อมาแสวงหาโอกาส ณ ที่นี้ ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ ได้แก่ SO1: ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจดิจิทัล (Digital Literacy Curriculum: DLC) SO2: กระจายความรู้ดิจิทัลสู่ผู้ฝึกสอน (Coach the Coaches: CTC) SO3: ให้เงินทุนสนับสนุนดิจิทัลสตาร์ทอัพชายแดน (Border Digital Startup Fund: BDSF) SO4: พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ประกอบการดิจิทัล Student to (Digital Entrepreneur: S2E) SO5: ส่งเสริมการพัฒนาคาเฟ่ให้ทันสมัย (Café Modernization Campaign: CMC) SO6: ส่งเสริมการพัฒนาอัตลักษณ์คาเฟ่ชายแดน (Border Café Signature: BCS) SO7: ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการทำร้านนั่งทำงานร่วม (Co-working Space Academy: CWS) SO8: ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านเมกะเทรนด์แก่ผู้ประกอบการ (Megatrend Training: MGT) SO9: ส่งเสริมการสร้างดิจิทัลนอแมดวัลเลย์ (Digital Nomad Valley: DNV) SO10: ส่งเสริมการเป็นเมืองแห่งชากาแฟ (Coffee & Tea City: C&T) และ SO11: ส่งเสริมการเป็นเมืองของหวานเพื่อสุขภาพ (Healthy Desserts City: HDC)

กลยุทธ์พลิกฟื้นหรือเชิงแก้ไข (WO) เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นแก้ไขจุดอ่อนภายใน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ WO1: จัดตั้งศูนย์ท่องเที่ยวเวเคชั่นฮับสำหรับกลุ่มดิจิทัลนอแมด (Digital Nomad Vacation Hub: DNV) WO2: จัดตั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นสวรรค์ของกลุ่มดิจิทัลนอแมด (Digital Nomad Paradise: DNP) WO3: จัดกิจกรรมสัมนารวมกลุ่มดิจิทัลนอแมด (Digital Nomad Meeting: DNM) WO4: ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพดิจิทัลนอแมด (Digital Nomad Academy: DNA) และ WO5: ส่งเสริมกลุ่มดิจิทัลนอแมด (Digital Nomad Promotion: DNP)

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) เป็นการนำเอาจุดแข็งที่มีของพื้นที่มาป้องกันอุปสรรคภายนอกที่ไม่สามารถปรับแก้ไขใด ๆ ได้ นอกจากป้องกันตนเอง ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ดังนี้ ST1: ส่งเสริมพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ Quality Digital Citizen (QDC) ST2: พัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล (Digital Professional and Experts: DPE) ST3: พัฒนากลุ่มดิจิทัลนอแมดของชุมชน (Local Digital Nomad Star: LDN) ST4: ส่งเสริมการทำดิจิทัลทรานส์ฟอร์มสำหรับนักธุรกิจในพื้นที่ (Local Digital Transformation: LDT) ST5: ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเทคสตาร์ทอัพในพื้นที่ (Tech Startup Networking: TSN) และST6: ส่งเสริมการแข่งขันประกวดคาเฟ่คุณภาพเยี่ยม (Best Quality Caf̀ Award: BQC)

กลยุทธ์เชิงรับ (WT) เป็นการเลี่ยงอุปสรรคและจุดอ่อนโดยการตั้งรับ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้ WT1: ส่งเสริมกิจกรรมท่องเทียวเทศกาลดิจิทัลนอแมด (Digital Nomad Festival: DNF) WT2: ส่งเสริมการเข้ามาท่องเที่ยวโดยให้แรงจูงใจทางภาษี (Digital Nomad Tax Holiday: DNT) และ WT3: ส่งเสริมการสร้างดิจิทัลนอแมดฮอตสปอต (Digital Nomad hotspot: DNH)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การดำเนินธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย จากการสำรวจภาคสนามในเดือน มิถุนายน 2560 พบจำนวนธุรกิจที่สอดคล้องกับธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย (แม่สาย เชียงแสน เชียงของ) จำนวนทั้งสิ้น 135 ธุรกิจ สามารถแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย ธุรกิจคาเฟ่ ธุรกิจร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้าขนาดเล็ก ฟิตเนส บันเทิง และอื่น ๆ ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์การดำเนินธุรกิจและพฤติกรรมผู้บริโภครายอำเภอพบว่า แม่สายเป็นอำเภอที่มีความเป็นสังคมเมืองสูงกว่าอำเภอชายแดนอื่น ๆ ของจังหวัดเชียงราย เนื่องจากมีตลาดการค้าชายแดนที่เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ค่อนข้างได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศอย่างมากในทุกฤดูกาล จึงทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของแม่สายอยู่ในอัตราที่สูง ประกอบกับมีพื้นที่ชายแดนเชื่อมต่อกับประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และประชาชนมีกำลังซื้อที่สูง ขณะที่อำเภอเมืองเชียงแสนถือว่าเป็นเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด เนื่องจากเชียงแสนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จึงยากที่จะขยายตัวเมืองโดยไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน ทั้งนี้ พื้นที่กว่าร้อยละ 57.18 เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการปลูกข้าวส่วนใหญ่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นล้วนมาจากการเข้ามากลุ่มทุนเอกชนมาก่อสร้างท่าเรือพาณิชย์ในการให้บริการขนส่งสินค้ากว่า 10 ท่าเรือ เพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าชายแดนกับจีนและประเทศที่สาม ถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาศักยภาพของพื้นที่โดยดูจากการวิเคราะห์ SWOT ตามวัถตุประสงค์ที่ 2 พบว่า พื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายมีจุดแข็งมากถึง 11 ด้าน และยังมีโอกาสให้เติบโตอีก 6 ด้าน แต่ควรเร่งแก้ไขจุดอ่อนทั้งหมด 8 ด้านและอุปสรรคอีก 3 ด้าน และผลการวิเคราะห์ TOWS ชี้ให้เห็นว่าเมืองชายแดนสามารถพัฒนาเพื่อรองรับธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองได้เป็นอย่างดี โดยมุ่งเน้นการกำหนดกลยุทธ์ 5 ด้าน อาทิเช่น การพัฒนาบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลผ่านการอบรมหลักสูตรระยะสั้น เป็นต้น และธุรกิจสตาร์ทอัพ การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการให้บริการร้านคาเฟ่และร่วมทำงานร่วมและการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีดิจิทัลนอแมด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษานำมาซึ่งการกำหนดแนวทางในการพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับธุรกิจเพื่อความเป็นสังคมเมืองโดย สามารถนำมาเขียนความสัมพันธ์ของแนวทางการพัฒนาเพื่อตอบจุดมุ่งหมายของจังหวัดเชียงราย และการพัฒนาเมืองชายแดน โดยกำหนดให้เป็นโมเดลการพัฒนา Digital Border City มีรายละเอียดวิสัยทัศน์ พันธะกิจ ค่านิยมหลัก ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้ วิสัยทัศน์ (Vision) "สร้างเมืองชายแดนให้เป็นเมืองดิจิทัล" พันธกิจ (Mission) เตรียมพร้อมของเมืองชายแดนให้รองรับการเข้าสู่สังคมเมืองในยุคดิจิทัล โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน และจังหวัดเป้าประสงค์ (Goals) ยกระดับการเป็นสังคมเมือง ขยายโอกาสทางธุรกิจดิจิทัลสู่ชุม ค่านิยมหลัก (Core Values) ชายแดนทันสมัย ตรงใจคนรุ่นใหม่..." โดยสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ (Strategies) เพื่อดำเนินการพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ทั้งสิ้น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1. ส่งเสริมพัฒนาบุคคลากรและผู้เชี่ยวชาญดิจิทัล (Digital Manpower) 2. ส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพดิจิทัล (Digital Startup) 3. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจคาเฟ่และร้านนั่งทำงานร่วม (Café-working space) 4. ส่งเสริมการพัฒนาเป็นเมืองศูนย์รวมดิจิทัลนอแมด (Digital Nomad Hub) และ 5. ส่งเสริมการท่องเที่ยงวิถี digital nomad (digital nomad tourism)

บรรณานุกรม

ณัฐพรพรรณ อุตมา และคณะ. (2561). *การค้าชายแดนในบริบทของระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

ภพพรหมินทร์ วโรตม์วัฒนานนท. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากในยุคดิจิทัล. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า, 1*(1).

พิมพ์ธัญญา ม้องเสนาะ. (2561). *Gig economy: ระบบเศรษฐกิจใหม่กับวิถีการทำงานของคนรุ่นใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเศรษฐกิจชายแดนและโลจิสติกส์. (2561). *จำนวนสถานประกอบในพื้นที่ชายแดน 3 อำเภอที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจเมกะเทรนด์*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

Beth, A. (2015). Globetrotting digital nomads: The future of work or too good to be true?. *Forbes Leadership Forum.* Retrieved from: https://www.forbes.com/sites/forbesleadershipforum/2015/12/22

EY. (2017). *The upside of disruption megatrends shaping 2016 and beyond.* Retrieved from http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-the-upside-of-disruption/$FILE/EY-the-upside-of-disruption.pdf

KPMG. (2014). *Future state 2030: The global megatrends shaping governments.* Retrieved from https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2014/02/future-state-2030-v3.pdf

PwC. (2016). *Five megatrends and their implications for global defense & security*. Retrieved from https://www.pwc.com/gx/en/government-public-services/assets/five-megatrends-implications.pdf

Valentin, E. (2001). SWOT analysis from a resource-based view. *Journal of Marketing Theory and Practice, 9*(2), 54-69. Retrieved May 22, 2020, from www.jstor.org/stable/40470032

Wang. (2006). Identifying the success factors of web-based marketing strategy: An investigation of convention and visitors bureaus in the United States. *Journal of Travel Research, 44*(3), 239-249.

Zeev, E. (2017). *World's top global mega trends to 2020 and implications to business, society and cultures.* Frost and Sullivan.

บทบาทของส่วนประสมการตลาด7Psและการรับรู้คุณภาพที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในการให้บริการดูแลเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศพม่า

THE ROLE OF 7P's MARKETING MIX AND PERCEIVED QUALITY AFFECTING CUSTOMER SATISFACTION AND CUSTOMER LOYALTY OF NURTURING CARE SERVICES FOR EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT IN MYANMAR

Received: June 6, 2020
Revised: September 8, 2020
Accepted: September 14, 2020

วีวีจี*
Htwe Htwe Kyi*
สุนิดา พิริยะภาดา**
Sunida Piriyapada**

* นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่าง ประเทศ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ) วิทยาลัยนานาชาติ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
* Master Degree student, Business Administration Program in International Business (International program), International College, Panyapiwat Institute of Management
* Email: hsuthada78@gmail.com
** อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ) วิทยาลัยนานาชาติ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
** Lecturer of Business Administration Program in International Business (International Program), International College, Panyapiwat Institute of Management
** Email: sunidapir@pim.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาในครั้งนี้คือ เพื่อวิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาดของ 7Ps และการรับรู้คุณภาพการบริการ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ที่มีต่อความภักดีของลูกค้า ในบริการดูแลส่วนตัวสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในเมียนมาร์ ผลการวิจัยพบว่า สถานที่ หลักฐานทางกายภาพ ความน่าเชื่อถือ และความสามารถ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึง ผลิตภัณฑ์ ผู้คน หลักฐานทางกายภาพ และการเอาใจใส่ ได้รับการยืนยันว่ามีอิทธิพลทางสถิติต่อความภักดีของลูกค้า การศึกษานี้ทำให้เข้าใจได้ดีขึ้นว่า ความสำคัญของส่วนผสมทางการตลาดของ 7Ps และการรับรู้ผลกระทบด้านคุณภาพต่อความพึงพอใจของลูกค้า ต่อความภักดีของลูกค้ามากเพียงใด ในท้ายที่สุดกลยุทธ์การตลาด ที่หลากหลายสามารถกำหนดได้ตามนั้น ในส่วนของส่วนผสมทางการตลาดของ 7Ps ช่วยให้ผู้จัดการกลายเป็นผู้นำ และความเชี่ยวชาญในสาขาการศึกษาระดับต้น การศึกษานี้แนะนำให้ใช้กับส่วนผสมทางการตลาดของ 7Ps (รวมถึงผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ บุคคล หลักฐานทางกายภาพ กระบวนการ และการส่งเสริมการขาย) และคุณภาพที่สามารถรับรู้ (รวมถึงสิ่งที่จับต้องได้ ความน่าเชื่อถือ ความสามารถต่อการตอบสนอง และการเอาใจใส่) สำหรับผู้จัดการที่มีต่อลูกค้า ความพึงพอใจต่อความภักดีของลูกค้าในบริการ การดูแลเด็กปฐมวัยในพื้นที่สภาของเนปิดอ ประเทศเมียนมาร์ การมีส่วนร่วมของทฤษฎี และผลกระทบสำหรับผู้จัดการจะกล่าวถึงในการศึกษาครั้งนี้

คำสำคัญ: ส่วนประสมการตลาด 7Ps การรับรู้คุณภาพ ความพึงพอใจของลูกค้า ความภักดีของลูกค้า

Abstract

The main objective of the study is to analyze the roll of 7P's of marketing mix and the perceived service quality that affect customer satisfactions toward customer loyalty in the private nurturing care service for early childhood development in Myanmar. The research results have revealed that place, physical evidence, reliability and competence have significant relationships with customer satisfaction. Moreover, the results also showed product, people, physical evidence and empathy are confirmed to have a statistical influence on customer loyalty. This study provided a better understanding how much important of 7P's of marketing mix and perceived quality effect on customer satisfaction to customer loyalty. In the end, a variety of marketing strategies could be formulated accordingly. The 7P's of marketing mix help the managers to become the leader and expertise in the early education field. The study is recommended to implement with 7P's of marketing mix(including: product, price, place, people, physical evidence, process and promotion) and perceived quality (including: tangibles, reliability, competence, responsiveness and empathy) for managers towards the customer satisfaction to customer loyalty the private nurturing care service for early childhood development Nay Pyi Taw council area in Myanmar. The contributions for theory and implication for managers are discussed in this study.

Keywords: 7P's of Marketing Mix, Perceived Quality, Customer Satisfaction, Customer Loyalty

Introduction

In today's competition condition, the company needs to prepare a well marketing plan to start a business in the current market. When the company draws the marketing plan, the company needs to know thoroughly about the marketing strategy. The comprehensive plan of the company includes the objective and goals. It is called the marketing strategy. The successful marketing strategy is improved from the market research to get the most profit. The strategy is planned to make the profit by selling the service or good that is called the marketing strategy. This study was based on the marketing mix and perceived quality theoretical framework. The factors influence the marketing mix and perceived quality towards customer satisfaction to customer loyalty in the private nurturing care for early childhood development in Nay Pyi Taw Council area, Myanmar.

Research Objectives

This research aims to:

1. Analyse the roles of marketing mix and the perceived quality to customer satisfaction towards customer loyalty in the servicing business.

2. Effectively identify the right strategies to market private nurturing care services in Nay Pyi Taw, Myanmar

Literature Review

The successful marketing strategy is improved from the market research to get the most profit. The strategy is planned to make the profit by selling the service or good that is called the marketing strategy. The marketing mix uses to reveal another dimension, to allocate available resources among various demands and to allocate these available resources among the various competitive devices of the marketing manager's job (Goi, 2009). There are two types of marketing mix, 4P's and 7P's. The Product, Price, Place and Promotion were known as 4P's of marketing mix by traditionally. People, process and physical evidence were added in marketing mix because the customers were becoming more sophisticated (Hashim and Hamzah, 2014). The foundation of marketing mix is 4P's. The four components of 4P's are product (or service), place, price and promotion. These components are related one another.

Table 1: 7P's of Marketing Mix

Product	The service is the product of private pre-school business. The children's performance is the key point to choose the private pre-school because of the criteria such as reading, writing, counting numbers and cognitive thinking skill.
Price	School's fees have a lot of influence of the services customer satisfaction level. The private pre-school's fees are higher than public pre-school's fees. The customer still considering to pay if the price equal with the service value provided.
Place	Place is very important for the business. Because the parents will choose the nurturing care for early childhood development where is near with their office or home.
People	People are the quality teacher who may contribute the children's performance. The teacher's smile provides the children with caring environment. The required training skills development helps resulting quality students.
Physical Evidence	The pre-school facilities affect to get the effectiveness and attraction for customer's satisfaction. Most of the customer feel attractive he physical evidence such as playground equipment, decoration, interior and exterior design of the preschool building.
Process	Service being intangible, process becomes to ensure values are met with. Process representing that service controlling, organizing and leading to get parent's highly confidences because of effective and efficient management.
Promotion	Promotion plays a role in the awareness the thinkable target audience to know about preschool's services. Promotion tips to service recognition to evaluate the quality of services based by potential customers.

The customer's perception of the overall quality of service with the respect to its intentional purpose, relative to alternative is defined as the perceived quality (Aaker, 1991).

Table 2: Perceived qualities

Tangibles	The physical facilities, equipment and appearance of personnel imply quality.
Reliability	The caring service be performed dependably and accurately.
Competence	The staffs and teachers have the knowledge and skill to get job done right. They convey trust and confidence.
Responsiveness	The staff and teacher willing to help customers and provide prompt service.
Empathy	The teachers provide caring, individualized attention to its students.

Conceptual Framework

This research paper studied 7P's of marketing mix and perceived quality to customer satisfaction towards customer loyalty which is a tool used by business to help determine strategies. There are seven elements that serve as independent under marketing mix which consists of product, price, place, people, physical evidence, process and promotion. There are five elements that serve as independent variables under perceived quality which consists of tangibles, reliability, competence, responsiveness and empathy. As explained in the above, the marketing mix and perceived quality are the key points of the marketing and servicing to be successful for the customer loyalty. For the moment, the dependent variables reflect the outcomes of the study, they are customer loyalty and customer satisfaction. These elements are used as the study setting in the relationship among marketing mix, perceived quality, customer satisfaction and customer loyalty as illustrated in Figure 1.

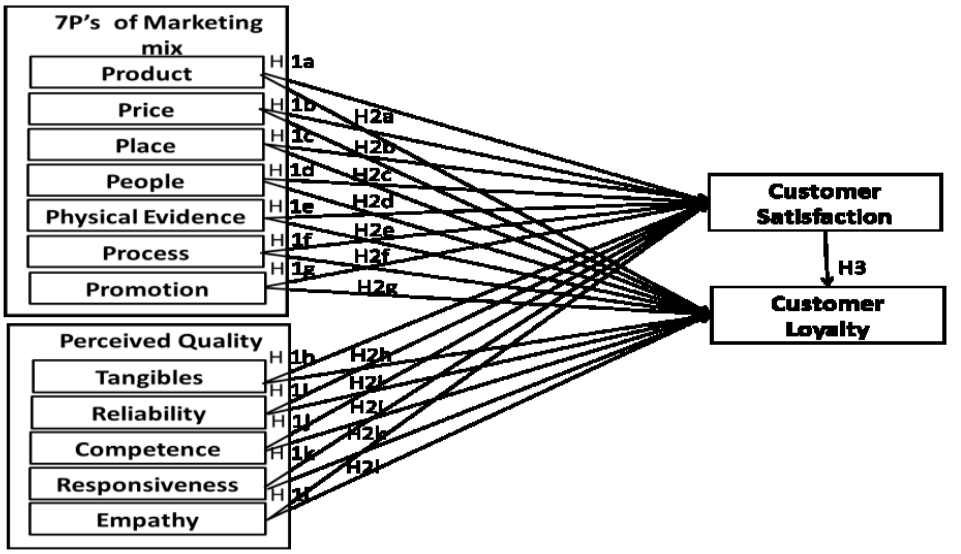

Figure 1: Conceptual Framework adopted from Auka, Bosire, and Matern (2013); Almsalam (2014)

Research Hypotheses

Because the relationship between 7P's of marketing mix and perceived quality is under-researched in the port sector, this study examines how marketing mix as 7-dimensional construct affects the satisfaction and loyalty of customers. The stud also examines how perceived quality as 5 dimensional create affects the satisfaction and loyalty of customers. Then the study shows the relationship between customer satisfaction and loyalty. Hence, the following 25 hypotheses were developed.

Hypotheses

H_{1a} Product has a significant effect with customer satisfaction

H_{1b} Price has a significant effect with customer satisfaction

H_{1c} Place has a significant effect with customer satisfaction

H_{1d} People has a significant effect with customer satisfaction
H_{1e} Physical Evidence has a significant effect with customer satisfaction
H_{1f} Process has a significant effect with customer satisfaction
H_{1g} Promotion has a significant effect with customer satisfaction
H_{1h} Tangible has a significant effect with customer satisfaction
H_{1i} Reliability has a significant effect with customer satisfaction
H_{1j} Competence has a significant effect with customer satisfaction
H_{1k} Responsive has a significant effect with customer satisfaction
H_{1l} Empathy has a significant effect with customer satisfaction
H_{2a} Product has a significant effect with customer loyalty
H_{2b} Price has a significant effect with customer loyalty
H_{2c} Place has a significant effect with customer loyalty
H_{2d} People has a significant effect with customer loyalty
H_{2e} Physical Evidence has a significant effect with customer loyalty
H_{2f} Process has a significant effect with customer loyalty
H_{2g} Promotion has a significant effect with customer loyalty
H_{2h} Tangible has a significant effect with customer loyalty
H_{2i} Reliability has a significant effect with customer loyalty
H_{2j} Competence has a significant effect with customer loyalty
H_{2k} Responsive has a significant effect with customer loyalty
H_{2l} Empathy has a significant effect with customer loyalty
H_{3} Customer satisfaction has an effect with customer loyalty

Research Methodology

The study was conducted with the quantitative research and it was grounded at nurturing care for early childhood development centers in Nay Pyi Taw. The respondents are parents and guardian of 3-5 years old children attending in nurturing care for early childhood development centers in Nay Pyi Taw. The draft questionnaire was derived from the previous studies and it was modified by the result of Item Objective Congruence (IOC) test. This modified questionnaire was translated form English to Myanmar and then the pilot study was performed by 30 participants. Reliability analysis was calculated for this pilot study. The feedback and comments of pilot study was considered for the main study by adding the complements in questionnaire. The polished paper-based questionnaires were distributed to participants. 146 qualified responses were applied for data analysis in this study. And the reliability test was also taken into the main study for consistency of scale-items questions of each variable. Then, Descriptive Analysis and Multiple Regression Analysis were used for average responses on variables and for confirming the proposed hypotheses in this study.

The questionnaire was built up with two parts. The first part is the demographic data of participants and the second part is scale-item questions for these variables: 7P′s of marketing mix, perceive quality, customer satisfactions and customer loyalty. For all of scale item questions in this study, 5-point Likert scale was used. The researcher used the sample size according to Green (1991). To determine the sample size required for multiple regression analysis, the researcher followed suggested by Green (1991), $N \geq 50+8m$. Where "m" is the number of predictors.

Results and Discussion

The 146 responses were collected from the parents who have 3-5 years old children, Nay Pyi Taw Council area. This study was constructed on the 146 respondents including 47 % male and 53 % female. The most of the respondents were coming from age group between 31-40 that is amount 105 (71.9%) had the bachelor degree (39%) and got the monthly income between MMK 300,001 - MMK 450,000 (39%). And the results show that the most of respondents choose the private nurturing care services (83%) for early childhood development. The following tables gave the results of multiple regression analysis for various dependent variables. The analysis results are shown below.

As the reliability analysis result in the main study, the values of Cronbach Alpha for all variables are above 0.7. Thus, all variables were at the significant reliability level for the minimum acceptable level was described as 0.7.

Table 3: Regression analyses 7P's of marketing mix and perceived quality and customer satisfaction.

No	Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
		B	SEB	Beta		
	Constant	-0.101	0.116		-0.868	0.388
1	PD	0.003	0.045	0.003	0.074	0.941
2	PR	-0.024	0.024	-0.021	-1.025	0.308
3	PLC	0.035	0.019	0.033	**1.844***	0.068
4	PEO	-0.016	0.037	-0.015	-0.421	0.675
5	PHY	1.009	0.035	0.997	**28.782*****	0.000
6	PSS	0.010	0.013	0.014	0.808	0.421
7	PRO	-0.008	0.034	-0.010	-0.228	0.820
8	TAN	0.004	0.046	0.001	0.081	0.932
9	REL	-0.057	0.028	-0.073	**-2.014****	0.047
10	COM	0.060	0.028	0.076	**2.144****	0.035
11	RES	0.012	0.033	0.017	0.369	0.713
12	EMP	0.014	0.042	0.002	0.706	0.441

Note. F = 386.047, R=0.989, R^2 = 0.977, Adjusted R^2 = 0.975, ***p<0.001, **p<0.05, *p<0.10
Author`s Calculation

Table 3 shows the regression analysis results of the 7P's of marketing mix and perceived quality on customer satisfaction. The result (F=386.047, p<0.001, R=0.989, Adjusted R^2 = 0.977, Adjusted R^2 = 0.975) expresses a statistically significant relationship and the strong influence of marketing mix variables and perceived quality variables on dependent variable, consumer satisfaction. As the coefficient result of each variable, place, physical evidence and competence have the positively significant effect on customer satisfaction whereas reliability variable has the significantly negative influence on customer satisfaction. Among the significant predicators, the highest predictor on customer satisfaction is that of the physical evidence (β=0.997). Thus, the hypotheses H_{1c}, H_{1e}, H_{1i} and H_{1j} are accepted.

Table 4: Regression analyses 7P's of marketing mix and perceived quality and customer loyalty

No	Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
		B	SEB	Beta		
	Constant	0.451	0.263		1.714	0.089
1	PD	0.148	0.077	0.144	**1.922***	0.057
2	PR	-0.053	0.054	-0.049	-0.997	0.321
3	PLC	-0.028	0.038	-0.032	-0.738	0.462
4	PEO	0.243*	0.055	0.269*	**4.381*****	0.000
5	PHY	0.509*	0.067	0.552*	**7.564*****	0.000
6	PSS	0.018	0.025	0.029	0.696	0.487
7	PRO	-0.009	0.031	-0.014	-0.277	0.782
8	TAN	-0.116	0.178	-0.164	-0.652	0.515
9	REL	-0.038	0.063	-0.054	-0.605	0.546
10	COM	0.183	0.174	0.264	1.053	0.294
11	RES	0.007	0.029	0.016	0.269	0.779
12	EMP	0.051	0.025	0.092	**2.063****	0.041

Note. F = 45.713, R=0.889 R^2 = 0.790, R^2 Adjusted= 0.772, ***p<0.001, **p<0.05, *p<0.01
Author`s Calculation

Table 4 shows the regression analysis result of the 7P's of marketing mix and perceived quality on customer loyalty. The result (F= 45.713, p< 001, R= 0.889, R^2 = 0.790, Adjusted R^2 = 0.772) expresses a statistically significant relationship and the strong influence of marketing mix variables and perceived quality variables on customer loyalty. As the coefficient result of each variable, product, people, physical evidence and empathy have the positively significant impact on customer loyalty. Among these significant variables, physical evidence is the highest predictor variable on customer loyalty. Thus, these hypotheses, H_{2a}, H_{2d}, H_{2e}, H_{2l} are accepted.

Table 5: Regression analysis customer satisfaction and customer loyalty

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
	B	SEB	Beta		
Constant	1.870	0.151		12.379	0.000
CS	0.584	0.041	0.766	**14.314*****	0.000

Note. F = 204.892, R= 0.766, R^2 = 0.587, R^2 Adjusted= 0.584, *** p< 0.001
Author's Calculation

Table 5 presents the regression analysis results of the customer satisfaction on customer loyalty. The result (F = 204.892, R= 0.766, R^2 = 0.587, β = 14.314, p<0.001, t=14.314) demonstrates a statistically significant relationship and the moderate influence of customer satisfaction on customer loyalty. Thus, hypothesis H_3 is accepted.

Table 6: Summary of hypothesis testing.

No	No	Hypothesized Path	Beta	t	p value	Hypothesis results
1	H_{1a}	PD → CS	0.003	0.074	0.941	Rejected
2	H_{1b}	PR → CS	-0.021	-1.025	0.308	Rejected
3	H_{1c}	PLC → CS	**0.033****	1.844	0.068	**Accepted**
4	H_{1d}	PEO → CS	-0.015	-0.421	0.675	Rejected
5	H_{1e}	PHY → CS	**0.997*****	28.782	0.000	**Accepted**
6	H_{1f}	PSS → CS	0.014	0.808	0.421	Rejected
7	H_{1g}	PRO → CS	-0.010	-0.228	0.820	Rejected
8	H_{1g}	TAN → CS	0.001	0.081	0.932	Rejected
9	H_{1i}	REL → CS	**-0.073****	-2.014	0.047	**Accepted**
10	H_{1j}	COM → CS	**0.076****	2.144	0.035	**Accepted**
11	H_{1k}	RES → CS	0.017	0.369	0.713	Rejected
12	H_{1l}	EMP → CS	0.002	0.706	0.441	Rejected
13	H_{2a}	PD → CLT	**0.144***	1.922	0.057	**Accepted**
14	H_{2b}	PR → CLT	-0.049	-0.997	0.321	Rejected
15	H_{2c}	PLC → CLT	-0.032	-0.738	0.462	Rejected
16	H_{2d}	PEO → CLT	**0.269*****	4.381	0.000	**Accepted**
17	H_{2e}	PHY → CLT	**0.552*****	7.564	0.000	**Accepted**
18	H_{2f}	PSS → CLT	0.029	0.696	0.487	Rejected
19	H_{2g}	PRO → CLT	-0.014	-0.277	0.782	Rejected
20	H_{2h}	TAN → CLT	-0.164	-0.652	0.515	Rejected
21	H_{2i}	REL → CLT	-0.054	-0.605	0.546	Rejected
22	H_{2j}	COM → CLT	0.264	1.053	0.294	Rejected
23	H_{2k}	RES → CLT	0.016	0.269	0.779	Rejected
24	H_{2l}	EMP → CLT	**0.092****	2.063	0.041	**Accepted**
25	H_3	CS → CLT	**0.766*****	14.314	0.000	**Accepted**

Note. Author's Calculation

Table 6 are the summary of all hypotheses results. According to value of physical evidence, competence, reliability and place has positive significant effect on customer satisfaction. The relationship between physical evidence, people, empathy and product also has positive significant effect on customer loyalty. Moreover the relationship between customer satisfaction and customer loyalty prove positive significant effect. To sum up, the results from the multiple regression analysis reflect the significant and positive relationship between the predictor variables and dependent variables.

Conclusion and Discussion

The research was intended to investigate how the 7P's of marketing mix and perceived qualities are related to enhance the customer satisfaction level and customer loyalty. This research also tried to link with the theoretical aspect of marketing mix 7P's on customer satisfaction towards customer loyalty. Moreover, the research showed the relationship of theoretical feature of perceives quality on customer satisfaction and loyalty.

Theoretical Contributions

To conclude the results of this study, it contributes theoretically the various impacts of product, place, physical evidence, reliability, competence and empathy on customer satisfaction and loyalty.

First, the result of this study shows among the 7P's of marketing mix that place and physical evidence have the positively significant impact on customer satisfaction. Similarly, the previous research of (Libent, 2015), they found physical evidence and place had positive relationships with customer satisfaction in pre-primary education of Tanzania.

Second, the result of this study shows that competence has a positively significant impact on customer satisfaction. Similarly, some of previous studies found the positive relationship between perceived service qualities on customer satisfaction in the study of 5 Banks in Damascus (Almsalam, 2014). However, this study supports the negatively significant effect of reliability on customer satisfaction. As the similar results, previous studies mentioned the negative relationship between perceived quality and customer satisfaction (Song, and Noone, 2017). As the different results of previous studies, it was found that the positive impact of reliability on customer satisfaction (Le, Nguyen, and Truong, 2019)

Third, the result of this research indicates the variables of 7P's of marketing mix that product, people and physical evidence have the positively significant impact on customer loyalty. Similarly, the previous research found product had positive relationships with customer loyalty while people and physical evidence did not have a significant effect on customer loyalty (Souar, Mahi, and Ameur, 2015)

Fourth, the result of this study shows that empathy has a positively significant impact on customer loyalty. Similarly, the previous study found positive relationship between empathy and customer loyalty (Auka, Bosire, and Matern, 2013). As the different results of previous study it did not showed significant relationship between perceive quality and loyalty (Oswald, Abdul, Abdullah, and Amran, 2013)

Finally, this paper offers more proofs supporting the linkage customer satisfaction and customer loyalty. The researchers like also referred to the positive relationship between customer satisfaction El-Adly (2019) and customer loyalty and continuance commitment while the most of the study mentioned the negative influences satisfaction of customers to loyalty (Jessie and Ashok, 2018)

Therefore, this research supports the modern parent's choice of nurturing care for early childhood development in private preschool and why they choose them would enable preschool and why they choose them would enable preschool operators to understand and cater to their consumers' needs and preferences. Moreover, this study can highlight the important of preschools with marketing strategies that seek to provide more values than their competitors need to study parents' choice, their needs and desires in order to retain their customer. The study can give the information about how should we penetrate to the current market. Finally, the research introduces a new model for studying and highlights to better understand consumer behaviors.

Managerial Implication

Today, the nurturing care service for early childhood development in Myanmar become more and more competitive among them the private pre-school business. The gap can lead to a huge loss in the market. According to the finding of this research, the educated parents are more searching the private pre-school business. The working group parents have the high level of taking private nurturing care for early childhood development. Moreover, the results indicate that people of 31-40 old more likely to attract by marketing plan and campaigns. The dominant implications of the findings were indicated for satisfying the parents, and they will turn to be more loyal to the nurturing care service providers as the following.

1. The business owners should emphasize on product which is a key variable leading to loyalty, in which parents consider to choose a nurturing care where it could improve their children skills in reading, writing, counting numbers and cognitive thinking.

2. A nurturing care center should be located close to the area where the parents can easily pick up their kids after work, or can spend more time with them at the school, and not worry about picking them, where is near their offices or homes.

3. Nurturing care service providers should provide well-trained staffs who can contribute preschool-age children's performance. Moreover, the staffs and teachers are required to have professional qualifications which can lead convey trust and confidence to the business service. Once competency the staffs and teachers have the knowledge and skill to get job done right. They will convey trust and confidence.

4. Also, sufficient and good facilities should be provided for the children, e.g. indoor and outdoor space, report cards, those are all required to attract the parents' satisfaction which is necessary to attain the parents' loyalty.

5. Since, parents feel satisfied in teachers' behavior e.g. warm, kindness, patient, appropriate activities to provide children development and positive things about service that all required to attract parents' satisfaction. Caring, individualized attention to students can catch the loyal customers in education servicing business.

6. In contrast, reliability was found to be significantly negative influence on customer satisfaction, when reliability is low, it is proven that consumers have a less level of satisfaction. Thus, nurturing care providers should give concerning the confidence in its reliability and the quality of being trustworthy of services, the preschool child may acquire certain skills referred to as developmental milestones. These skills involve physical, emotional, social and cognitive abilities. Thus, nurturing care providers should intent to give a confidence in provide the best professional services to the pre-school children development.

Limitations of the study

The limitation in this paper is that the results obtained represent only the parents who have 3-5 years old children of Nay Pyi Taw Council Area, Myanmar. Therefore, further researchers may need to focus in the representative samples which can cover the whole Myanmar to acknowledge the other private pre-school market in Myanmar. Finally, future research should consider examining the effect of customer satisfaction on the relationship with new variables to the existing model to gain a better understanding.

Bibliography

Aaker, D. (1991). *Managing brand equity.* New York: The Free press.

Almsalam, S. (2014). The effects of customer expectation and perceived service quality on customer satisfaction. *International Journal of Business and Management Invention, 3*(8), 79-84.

Auka, Daniel Onwonga, Bosire, Joseph N., & Matern, Victor. (2013). Perceived service quality and customer loyalty in retail banking In Kenya. *British Journal of Marketing Studies, 1*(3), 32-61.

Duc Nha Le, Hong Thi Nguyen, & Phuc Hoang Truong. (2019). Port logistics service quality and customer satisfaction: Empirical evidence from Vietnam. *The Asian Journal of Shipping and Logistics, 36*(2).

El-Adly, M. I. (2019). Modelling the relationship between hotel perceived value, customer satisfaction, and customer loyalty. *Journal of Retailing and Consumer Services,* 50, 322–332. https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2018.07.007

Goi, C. L. (2009). A review of marketing mix: 4Ps or more?. *International Journal of Marketing Studies, 1*(1), 1-15.

Hashim, N., & Hamzah, M. I. (2014). 7P's: A literature review of islamic marketing and contemporary marketing mix. *Procedia - Social and Behavioral Sciences,* 130, 155–159. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.019

Jessie, J. Wang, & Ashok K. Lalwani. (2018). The distinct influence of power distance perception and power distance values on customer satisfaction in response to loyalty programs. *International Journal of Research in Marketing,* 36. doi: 10.1016/j.ijresmar.2018.11.006

Libent, D. (2015). *Deterninants of parents' satisfaction with the quality of pre-primary education in Ilala District, Dar Es Salaam Region, Tanzania.* Tanzania.

Song, M., & Noone, B. M. (2017). The moderating effect of perceived spatial crowding on the relationship between perceived service encounter pace and customer satisfaction. *International Journal of Hospitality Management,* 65, 37–46. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2017.06.005

Oswald A. Igaua, Abdul Wahid Bin Mohd Kassim, Abdullah Kaid Al-Swidib, & Amran Bin Haruna. (2013). *The effect of perceived value on brand loyalty and mediated by customer satisfaction: A case of hand phone users.* Malaysia: College of Business, Universiti Utara Malaysia.

Souar, Y., Mahi, K., & Ameur, I. (2015). The impact of marketing mix elements on customer loyalty for an Algerian Telecommunication Company. *Expert Journal of Marketing, 3*(1), 1–10.

ปัจจัยที่ส่งผลให้การกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่าของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

FACTORS AFFECTING THE UNDERPRICING OF INITIAL PUBLIC OFFERINGS IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Received: June 2, 2020
Revised: August 13, 2020
Accepted: August 20, 2020

รักชนก สำเนียงล้ำ*
Rakchanok Sumnianglum*
พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**
Pattanant Petchchedchoo**
ศิริเดช คำสุพรหม***
Siridech Kumsuprom***

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accountancy, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
* Email: 597191060006@dpu.ac.th
** รองอธิการบดีสายงานภาคีสัมพันธ์และประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
** Vice President in Strategic Alliance and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
** Email: pattanant.peo@dpu.ac.th
*** คณบดี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
*** Dean, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
*** Email: siridech.kum@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

ในสภาวะทางเศรษฐกิจทางการเมืองในยุคของการปกครองในระหว่างปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2561 เนื่องจากในปี พ.ศ.2557 เป็นปีที่ประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการยึดอำนาจจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยในวงกว้าง ทำให้เกิดนโยบายทางเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างมากมาย จนถึงช่วงปี 2561 ที่ประเทศเริ่มมีการกำหนดแผนการเลือกตั้ง รวมทั้งเกิดเหตุการณ์และสภาวะทางเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศมีความผันผวนในทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก และการตัดสินใจในการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งปรากฏการณ์การตั้งราคาหุ้นสามัญเสนอขายแก่ประชาชนครั้งแรกหรือหุ้นไอพีโอในราคาที่ค่อนข้างต่ำเพื่อเปิดโอกาสให้นักลงทุนสามารถนำหุ้นดังกล่าวมาขาย และเมื่อมีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์วันแรกทำให้ได้รับอัตราผลตอบแทนสูงมากถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือการเกิด IPO Underpricing นั่นเอง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ส่งผลให้การกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่าของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2561 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบริษัททั้งหมด 74 บริษัท โดยศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นกลไกภายใน 6 ปัจจัย และกลไกภายนอก 6 ปัจจัย ที่อาจจะส่งผลให้เกิดราคาเสนอขายสูงกว่าราคาจองซื้อในวันแรก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบให้การกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ ที่ปรึกษาทางการเงิน วิธีการกำหนดราคาหุ้นสามัญและจำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นกลไกภายนอกของบริษัทที่ถือว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลแก่มุมมองของนักลงทุนที่จะตัดสินใจในลงทุนซื้อหลักทรัพย์ดังกล่าว

คำสำคัญ : ปัจจัย, การกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย,

Abstract

Thailand has faced significant political changes in political economic conditions in of governance from 2014-2018 due to the seizure of power by the National Council for Peace and Order (NCPO). This movement has seriously affected the national economy with many reactive economic policies launched. The situation remained until 2018 when a constituency election was held and were significant fluctuations in national and international economic situations. The study company in this paper determined to register in the Stock Exchange of Thailand by initially proposing common shares or IPOs at relatively low price for the public. The first day of trading within the stock market showed a high rate of investment return. This phenomenon seemed to be explicit example of IPO Underpricing in the Stock Exchange of Thailand. This research has identified a series of factors that affected IPO Underpricing of listed companies on the Stock Exchange of Thailand from 2014-2018, including 74 companies. The multiple linear regression analysis is applied to determine the effect of the external and internal factors that may affect the IPO underpricing phenomena. The result revealed that the role of financial advisory, the determination method applied to common share price and the quantity of underwriters are the significant factors. These factors may influence the decision of the investors.

Keywords : Factor, IPO Underpricing, The Stock Exchange of Thailand

บทนำ

หุ้น ไอพีโอ มาจากคำพ้องภาษาอังกฤษ ซึ่ง IPO มีคำเต็มว่า Initial Public Offering เป็นการเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกที่ไม่เคยมีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์มาก่อน โดยการระดมทุนให้บริษัทออกหุ้นเพื่อใช้สำหรับในการดำเนินงานของธุรกิจรวมทั้งขยายกิจการ และเปิดโอกาสให้บุคคลต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจร่วมเป็นเจ้าของบริษัทด้วย โดยจะต้องทำผ่านบริษัทหลักทรัพย์ที่รับเป็นผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (Underwriters) ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และต้องจัดทำหนังสือชี้ชวนตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ ทั้งนี้ นักลงทุนจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากในการลงทุนในหุ้นดังกล่าวจะให้อัตราผลตอบแทนที่สูงกว่าปกติกว่าการลงทุนในหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ แม้ว่าอาจจะมีโอกาสขาดทุนแต่ก็ยังคงเป็นในสัดส่วนที่เล็กน้อย ซึ่งในวงการนักลงทุนนั้น อัตราผลตอบแทนที่สูงผิดปกติกว่าการลงทุนอื่น ๆ เป็นการนำหุ้นไอพีโอมาขายให้แก่นักลงทุนโดยผ่านผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ในราคาถูกมากกว่ามูลค่าที่ควรเป็นหรือ Underpricing จึงส่งผลให้ราคาหุ้นไอพีโอเพิ่มขึ้นมากเมื่อนำเข้าตลาดหลักทรัพย์ในวันแรกทำให้นักลงทุนได้กำไรสูงจากการลงทุนนั่นเอง แต่นักลงทุนจะพบกับอุปสรรคในการวัดมูลค่าของบริษัท ผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO เนื่องจากหลักทรัพย์ IPO จะไม่มีข้อมูลสถิติการซื้อขายในอดีต ดังนั้นจึงเกิดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO กับนักลงทุน และบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO จะพยายามส่งสัญญาณให้แก่นักลงทุนเพื่อจะแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเนื่องจากในปี พ.ศ.2557 เป็นปีที่ประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการยึดอำนาจจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยในวงกว้าง ทำให้เกิดนโยบายทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าจะมีปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากไม่เคยมีการศึกษามาก่อน และการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในหลายทาง เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์อาจจะนำข้อมูลมาใช้ในการควบคุมบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเรื่องของการกำหนดราคาหลักทรัพย์ IPO ของแต่ละบริษัทมีถูกต้อง เหมาะสม และมีความน่าเชื่อถือ ก่อนที่จะเสนอขายหุ้นครั้งแรกให้แก่ประชาชน บริษัทต่างๆ สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาองค์การของตนเองในด้านต่าง ๆ อาทิ แหล่งเงินทุนในการพัฒนาหรือขยายธุรกิจรวมทั้งเป็นการวางแผนบริหารภายในและภายนอกของบริษัทเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในด้านของนักลงทุนก็สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ไปกำหนดทิศทางการลงทุนให้ทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจในการลงทุนในหลักทรัพย์ IPO สำหรับประชาชนทั่วไป นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจในการศึกษาสามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางพัฒนาองค์ความรู้ต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นลักษณะกลไกภายนอกและลักษณะกลไกภายในบริษัทที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กลไกภายนอกซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (Underwriter : UDW)

ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (Underwriter) ทำหน้าที่ในการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ IPO โดยที่ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์อาจเป็นผู้รับประกันการจำหน่ายหลักทรัพย์ทั้งหมด หรืออาจให้ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์พยายามจำหน่ายให้มากที่สุดก็ได้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) และ Beatty and Ritter (1985) กล่าวว่าว่า underwriter มีหน้าที่ตั้งราคาที่จุดดุลยภาพระหว่างทั้งนักลงทนและบริษัทผู้ออกหุ้น IPO หาก underwriter ตั้งราคาผิดพลาดก็จะทำให้เกิดสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาด จึงอาจสรุปได้ว่า underwriter ที่มีส่วนแบ่งตลาดที่สูงก็อาจจะเป็นผู้ที่สามารถตั้งราคาได้อย่างเหมาะสมมากที่สุด เพราะหากตั้งราคาต่ำเกินไปก็จะไม่มีบริษัทผู้ต้องการออกหุ้น มาจัดจ้างเพราะได้รับเงินทุนต่ำเกินไป แต่หากตั้งราคาสูงเกินไปก็จะเกิดความเสี่ยงที่จัดจำหน่ายได้ไม่หมด ทำให้ต้องแบกรับหนี้ดังกล่าวไว้เอง โดยผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์เป็นสิ่งสำคัญในการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของบริษัทที่จะออกหลักทรัพย์ IPO ซึ่งชื่อเสียงของผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์สามารถใช้ส่งสัญญาณที่ดีให้กับนักลงทุนได้ (Carter & Manaster,1990; Rock, 1986)

2. ด้านจำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (Underwriter of Quantity : UDQ)

บริษัทหลักทรัพย์ที่ทำหน้าที่ในการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ให้แก่บริษัทที่ต้องการกระจายหลักทรัพย์ให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยบริษัทหลักทรัพย์รายหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง ทำข้อตกลงในการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์กับบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ และรับเอาหลักทรัพย์ที่บริษัทใดบริษัทหนึ่งออกมาเสนอขายต่อประชาชน ทั้งนี้ บริษัทผู้จัดจำหน่ายอาจเป็นผู้รับประกันการจำหน่ายหลักทรัพย์ทั้งหมด หรืออาจให้ผู้จัดจำหน่ายพยายามจำหน่ายให้มากที่สุดก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทจะออกหุ้นใหม่โดยให้สิทธิจองซื้อแก่ผู้ถือหุ้นเดิม บริษัทผู้ออกหลักทรัพย์อาจทำข้อตกลงให้ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์รับซื้อหลักทรัพย์ที่เหลือเพราะไม่มีผู้ใช้สิทธิเพื่อนำไปขายต่อก็ได้ ซึ่งจำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์มีความสำคัญกับการจำหน่ายหลักทรัพย์เป็นอย่างมาก ซึ่ง Johnson and Miller (1988) ได้ให้เหตุผลว่าจำนวน underwriter ที่มีชื่อเสียงจะช่วย ลดความไม่แน่นอนของมูลค่าของบริษัทก่อนที่จะออกหุ้น IPO

3. ด้านที่ปรึกษาทางการเงิน (Financial Advisors : FA)

จากงานวิจัยของ Bowers & Miller (1990) และ Golubov, Petmezas, Travlos (2012) กล่าวว่าบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินที่มีชื่อเสียงระดับสูงสามารถสร้างผลตอบแทนหลักทรัพย์จากการลงทุนเพิ่มขึ้นและจะนำไปสู่การบริการที่ดีมีคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าที่ปรึกษาทางการเงินมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)

4. ด้านผู้ตรวจสอบบัญชี (Auditor : AD)

รายงานทางการเงินถือเป็นข้อมูลสำคัญที่แสดงถึงฐานะทาง ซึ่งตรวจสอบบัญชีมีชื่อเสียงที่ดีสามารถแสดงถึงคุณภาพของบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO นักลงทุนจะตีความว่าบริษัทที่ใช้บริการผู้ตรวจสอบบัญชีที่ดีมีคุณภาพสื่อถึงบริษัทไม่มีข้อมูลเท็จเกี่ยวกับแนวโน้มในการบริหารงานในอนาคต ซึ่งหมายถึง การใช้บริการผู้ตรวจสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงจะช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตได้ (Beatty, 1989; Carter & Manaster, 1990; Yan, Jian, & Nan, 2007)

5. ด้านช่วงเวลาการนำหุ้นเสนอขายครั้งแรกแก่ประชาชนทั่วไป (IPO Period : IP)

ช่วงเวลาในการนำหุ้นเสนอขายครั้งแรกแก่ประชาชนทั่วไปถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำเนินงาน เพราะในแต่ละช่วงเวลาแต่ละไตรมาสนั้นจะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในประเทศภายนอกประเทศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อทิศทางราคา ซึ่งอาจจะมีผลมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ อาทิ เหตุการณ์ทางการเมือง เหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุการณ์สวรรคตของรัชกาลที่ 9 เป็นต้น

6. ด้านวิธีการกำหนดราคาขายหุ้นสามัญ (Pricing Initial Public Offering Stocks: PR)

การกำหนดราคาสินทรัพย์ทางการเงินอธิบายว่ามูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินก็คือมูลค่าปัจจุบันที่มาจากการคิดลดกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์นั้น (Keown, Martin, Petty and Scott, 2005) หากหุ้นสามัญถูกตั้งราคาที่มูลค่าตามสูตรซึ่งสะท้อนถึงมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจากหุ้นแล้ว ราคาซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์ในวันแรกก็ไม่ควรเพิ่มขึ้นสูงกว่าราคาที่ผู้จำหน่ายหลักทรัพย์เสนอขายให้ลูกค้าของตนมากอย่างมากและมีนัยสำคัญทางสถิติทำให้ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าวิธีการกำหนดราคาขายหุ้นสามัญมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยดูจากวิธีการกำหนดราคาขายหุ้นสามัญ (PR) นอกจากนี้ วิธีการกำหนดราคาหุ้นสามัญมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) โดยงานวิจัยของ Ritter (1991); Jovanovic and Szentes (2007) ที่วาณิชธนกิจมักเชิญนักลงทุนรายใหญ่ที่เป็นลูกค้าประจำมาให้ข้อมูลความต้องการซื้อหุ้นดังกล่าวเพื่อดูความต้องการของตลาด หรือที่เรียกว่า Book-building ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเปิดเผยมากกว่าทั้งในแง่ของราคาที่นักลงทุนเห็นว่าเหมาะสมและปริมาณหุ้นออกใหม่ที่นักลงทุนต้องการ การเริ่มต้นพิจารณาจากการเสนอราคาต่ำไว้ก่อน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากนักลงทุนลูกค้าประจำมาเข้าร่วมให้ข้อมูลมากขึ้น

กลไกภายในซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านอัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) (Return on Equity:ROE$_{return3y}$)

ROE คือ อัตราผลตอบแทนของผู้เป็นเจ้าของ หรืออัตราผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นได้รับจากการลงทุน ถือเป็นความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) ของกิจการจากสินทรัพย์ การพิจารณาค่าของ ROE นั้นตัวเลขยิ่งสูงยิ่งดี อย่างน้อยต้องมีค่า 12% ขึ้นไป หลักบัญชีพื้นฐานเรื่องงบแสดงฐานะการเงิน คือ แหล่งที่มาของสินทรัพย์จากกิจการไม่ได้มาจากส่วนของผู้ถือหุ้นเพียงอย่างเดียว แต่ยังมาจากหนี้สินและส่วนของทุน ดังนั้นค่า ROE ที่สูงมาก ต้องพิจารณาด้วยว่ากำไรสูง หรือว่าส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำมาก แต่มีหนี้สินจำนวนมาก ถือว่าเป็นกำไรที่ไม่มีคุณภาพ ถ้าหากผู้ลงทุนต้องเลือกหุ้นตัวใดตัวหนึ่ง ต้องเลือกหุ้นที่มีหนี้สินน้อยจะปลอดภัย ROE จึงเป็น กำไรที่ปราศจากภาระของกิจการที่สร้างขึ้นจากเงินหรือทรัพย์สินส่วนของเจ้าของทั้งหมดโดยไม่ได้กู้ยืม ถ้าหาก ROE มีค่าสูง แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรสูงเมื่อเทียบกับส่วนของเจ้าของ ทำให้ผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ผู้ลงทุนที่ถือหุ้นของกิจการนั้นๆมีโอกาสได้ผลตอบแทนสูง หาก ROE มีค่าต่ำ แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรต่ำเมื่อเทียบกับส่วนของเจ้าของ กิจการจึงสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้ต่ำงานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) สามารถอธิบายความสามารถในการทำกำไรของบริษัทออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO (Hasan, Hadad, and Gorener, 2013)

2. ด้านอัตราการเติบโตของกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดจ่าย (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) (Growth Operating Profit : G_EBITDA$_{return\ 3y}$)

EBITDA (Earnings before Interest, Tax, Depreciation and Amortization) จะทำให้เห็นภาพรวมของบริษัทที่แท้จริงของการประกอบธุรกิจของบริษัท จากการศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า อัตราการเติบโตของกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดจ่าย (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) สามารถอธิบายความสามารถในการทำกำไรจากการดำเนินงานของบริษัทออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO (Hasan et al., 2013)

3. ด้านอัตราการเติบโตของยอดขาย (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) (Sales Growth Rate : SGR$_{return3y}$)

อัตราการเติบโตของยอดขาย (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) สามารถอธิบายความสามารถในการทำกำไรของบริษัทออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO (Hasan et al., 2013; Beneish, 1999) โดยงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คาดการณ์ว่า อัตราการเติบโตของยอดขาย (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาต่ำกว่ามาตรฐานในการเข้าตลาดครั้งแรก (IPO Underpricing) โดยการวัดเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงยอดขายโดยเฉลี่ยต่อปี (เฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง) ของบริษัทและอัตราการเติบโตของยอดขาย

(ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) คำนวณจากสูตร Compound Annual Growth Rate (CAGR) โดยเป็นข้อกำหนดทางการเงินที่ใช้ในการวัดการเติบโตของทุนโดยเฉลี่ยในช่วงเวลา

4. ด้านสัดส่วนผู้ถือหุ้นแบบกระจายตัวหรือแบบกระจุกตัว (Ownership Structure : OS)

สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารของบริษัทหลังจากการออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO จะเป็นการส่งสัญญาณสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนในเรื่องของคุณภาพของบริษัท ซึ่งจะเห็นได้ว่ามี งานวิจัยหลายงานให้ความสำคัญกับสัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารและพนักงานของบริษัทหลังจากการออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO ชี้ให้เห็นว่าบุคคลภายในมีสัดส่วนการถือครองหลักทรัพย์ที่สูงเมื่อเทียบกับหลักทรัพย์ที่ออกขายแก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรก (IPO) เป็นการส่งสัญญาณว่าบริษัทเป็นบริษัทที่ดี มีความน่าเชื่อถือบุคคลภายในจึงถือครองหลักทรัพย์ไว้เพื่อรับผลตอบแทนในอนาคต (Leland and Pyle, 1977; Ritter, 1991; Brennan & Hughes, 1991)

5. ด้านความสัมพันธ์ทางการเมืองของประธานบริษัท (Political relations: POL)

งานวิจัยของ Goldman, Rocholl, & So (2009) แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางการเมืองของคณะกรรมการอาจสร้างประโยชน์ให้แก่กิจการได้ เช่น การได้รับรู้ สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรที่ต่ำกว่าคู่แข่งขัน และอาจได้รับการสนับสนุนจากรัฐในการลดข้อ กำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ออกโดยรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mobarak and Purbasare (2006) พบว่าบริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองของประธานบริษัทในประเทศอินโดนีเซีย ในช่วงการปกครองของประธานาธิบดีซูนาโต ได้รับประโยชน์จากการลด ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอากรขาเข้า ส่งผลให้บริษัทเหล่านั้นมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลดลง (Faccio, Masulis, & J. J., 2006)

6. ด้านผู้ตรวจสอบภายใน (Internal Auditor : IA)

งานวิจัยของ Brown (1983) ที่ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน พบว่า ปัจจัยด้านความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงานและปัจจัยด้านคุณภาพของงานตรวจสอบภายในในปีที่ผ่านมานั้นมีผลต่อการเชื่อถือในผลงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน Margheim (1986) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถและผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในนั้นส่งผลต่อความเชื่อมั่นในผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน ทำให้ผู้วิจัยคาดการณ์ผู้ตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาต่ำกว่ามาตรฐานในการเข้าตลาดครั้งแรก

สมมติฐานของการวิจัย

H1a : ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H1b : จำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H1c : ที่ปรึกษาทางการเงินมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H1d : ผู้ตรวจสอบบัญชีของบริษัทมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H1e : ช่วงเวลาการนำหุ้นเสนอขายครั้งแรกแก่ประชาชนทั่วไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H1f : วิธีการกำหนดราคาขายหุ้นสามัญมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H2a : อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H2b : อัตราการเติบโตของกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดจ่าย (EBITDA) (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H2c : อัตราการเติบโตของยอดขาย(ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H2d : สัดส่วนผู้ถือหุ้นแบบกระจายตัวและสัดส่วนผู้ถือหุ้นแบบกระจุกตัวมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H2e : ความสัมพันธ์ทางการเมืองของประธานบริษัทช่วงเวลามีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H2f : ผู้ตรวจสอบภายในมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

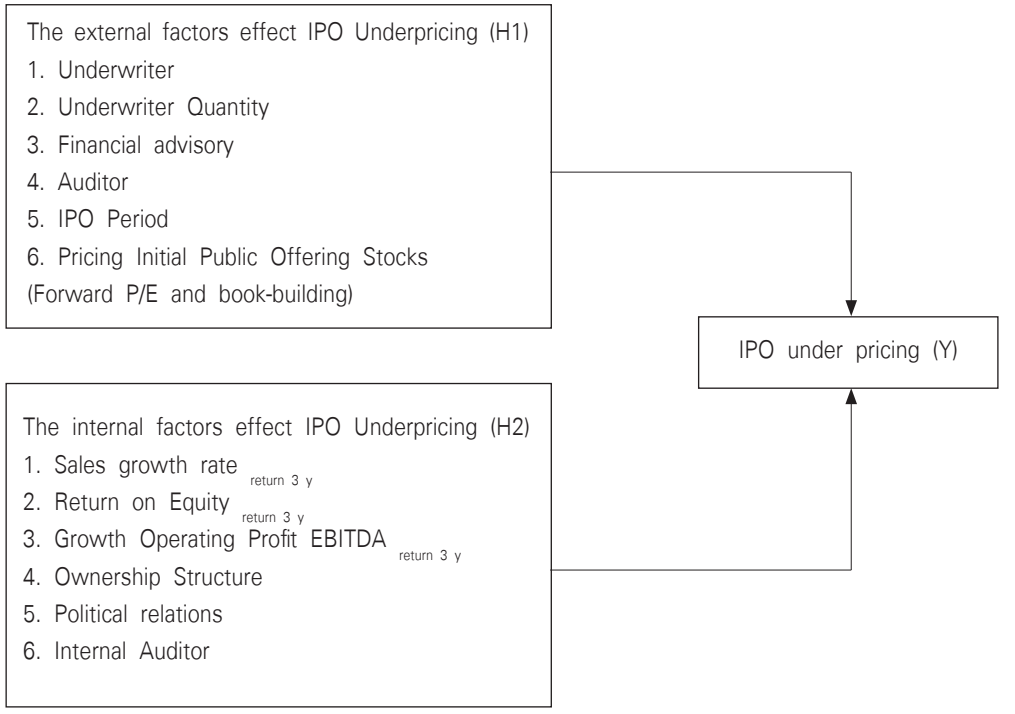

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับอนุญาตให้เสนอขายหลักทรัพย์ใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึง ปี พ.ศ.2561 จำนวน 81 บริษัท โดยหักบริษัทที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้คงเหลือจำนวนทั้งหมด 74 บริษัท ซึ่งจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนบริษัทที่ทำการศึกษา

Industrial Group Category	No. of Companies	Percentage
Agro & Food Industry (AGRO)	11	14.86
Consumer Products (CONSUMP)	4	5.41
Financials (FIN)	5	6.75
Industrials (INDUS)	12	16.22
Property & Construction (PROCON)	9	12.16
Resources (RESOURC)	12	16.22
Services (SERVICE)	19	25.68
Technology (TECH)	2	2.70
Total	74	100.00

2. ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลในรายงานประจำปี หนังสือชี้ชวนของบริษัทในฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือ SETSMART โดยเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เว็บไซต์ของบริษัท เว็บไซต์ของหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่ได้มาจากหนังสือชี้ชวนเสนอขายหลักทรัพย์และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของปัจจัยต่างๆ ดังที่ได้อธิบายในเบื้องต้น

3. ตัวแบบที่ใช้ในการวิจัย

การวัดมูลค่าการ Underpriced ของราคาหุ้น IPO นั้น สามารถวัดได้จากราคาปิดหุ้นในวันแรกที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ (First day Initial Return) และจากการศึกษางานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีตได้ระบุถึงการวัดมูลค่าการ Underpriced ว่าควรกำจัดผลกระทบของสภาวะตลาดที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของหุ้นได้ซึ่ง Chi and Padget (2005) และ Aggarwal and Chadha (1993) ได้คำนึงถึงผลกระทบของสภาพตลาดในช่วงเวลาของการล่าช้าระหว่างวันที่ประกาศราคา IPO และวันแรกที่ทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์เพื่อสะท้อนการ Underpriced ได้เหมาะสมมากกว่า ดังนั้น การคำนวณผลตอบแทนที่ได้จากการขายหุ้น IPO ในตลาดหลักทรัพย์วันแรกคำนวณโดย

$$Ret_{i1} = \frac{Pi1}{Sio} - 1$$

ซึ่ง Ret_{i1} คือ ผลตอบแทนเริ่มแรกจากหุ้น I (First day initial return)

P_{i1} คือ ราคาปิดหุ้น i ณ วันแรกที่มีการซื้อขายหุ้น IPO ในตลาดหลักทรัพย์

S_{io} คือ ราคา IPO

การคำนวณผลตอบแทนของหุ้น IPO โดยปรับผลกระทบจากสภาพของตลาดในช่วงที่มีการล่าช้าระหว่างวันที่ออกหุ้น IPO และวันแรกที่ทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ โดยในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ดัชนี SET ในการคำนวณผลตอบแทนจากตลาด สามารถคำนวณผลตอบแทนของตลาด ได้ดังนี้

$$Retm1 = \frac{Rm1}{Rmo} - 1$$

ซึ่ง Ret_{m1} คือ ผลตอบแทนของตลาดในวันที่หุ้น IPO เข้าซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์วันแรก
R_{m1} คือ ดัชนีราคาปิดตลาด ณ วันแรกที่มีการซื้อขายหุ้น IPO ในตลาดหลักทรัพย์
R_{mo} คือ ดัชนีราคาปิดตลาด ณ วันสุดท้ายของระยะเวลาที่เปิดจองซื้อหุ้น IPO

ดังนั้นการ Underpriced ของหุ้น IPO สามารถวัดได้จากผลตอบแทนเริ่มแรกปรับด้วยสภาพตลาด (Market-adjusted initial return)

$$MAR_{i1} = Ret_{i1} - Ret_{m1}$$

โดยหากค่าผลตอบแทนเริ่มแรกที่ปรับด้วยสภาพตลาดมีค่าสูงแสดงถึงการ Underpriced หรือราคา IPO ของหุ้นดังกล่าวมีมูลค่าต่ำกว่าที่ควรเป็น

สำหรับการทดสอบปัจจัยทั้งกลไกภายนอกและกลไกภายในที่เป็นลักษณะของบริษัทที่ส่งผลต่อการ Underpriced ของหุ้น IPO นั้น สามารถทดสอบโดยการวิเคราะห์สมการถดถอย (OLS regression) พิจารณาทิศทางความสัมพันธ์และผลกระทบโดยภาพรวมของแต่ละปัจจัยต่อการ Underpriced ของหุ้น IPO โดยรวมตัวแปรช่วงเวลาที่ออกหุ้น IPO เป็น Dummy variable โดยรูปแบบสมการถดถอยเพื่อศึกษาสมมติฐานที่ได้กล่าวมามีลักษณะดังสมการถัดไปและมีทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ซึ่งการวิเคราะห์การถดถอยเป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กับตัวแปรตาม (Dependent Variable) จะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และเพื่อศึกษาปัจจัย (ตัวแปรอิสระ) ที่ร่วมกันทำนายหรือพยากรณ์ตัวแปรตาม นอกจากนี้ยังอาศัยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง

การกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า (IPO Underpricing) คือ Underpriced ของหุ้น IPO สามารถวัดได้จากผลตอบแทนเริ่มแรกปรับด้วยสภาพตลาด ดังนี้

$$MAR_{i1} = \alpha+\beta_1(UDW)+ \beta_2(UDQ)+ \beta_3(FA))+ \beta_4(AD)+ \beta_5(IP)+ \beta_6(PR) +\beta_7(ROE_{return3y})+ \beta_8(G_EBITDA_{return\ 3y})+ \beta_9(SGR_{return\ 3y})+ \beta_{10}(OS) + \beta_{11}(POL) +\beta_{12}(IA) +\varepsilon$$

ดังนั้น ตัวแปรตามในการศึกษาวิจัยคือ

MAR_{i1} = กำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า

และ ตัวแปรอิสระในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงไว้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	สมมติฐาน
UDW	ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด 5 อันดับแรก ให้มีค่าเป็น 1 และอื่น ๆ เป็น 0	*H1a*
UDQ	จำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของบริษัทมีเพียงรายเดียว มีค่าเป็น 0 และให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อจำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของบริษัทมีมากกว่าหนึ่งราย	*H1b*
FA	ที่ปรึกษาทางการเงินที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด5อันดับแรก ให้มีค่าเป็น 1 และอื่น ๆ เป็น 0	*H1c*
AD	บริษัทมีผู้ตรวจสอบบัญชีที่อยู่ในกลุ่ม Big4 ในระหว่างจำหน่ายหุ้น IPO ให้มีค่าเป็น 1 และอื่น ๆ เป็น 0	*H1d*
IP	ช่วงการนำหุ้นเสนอขายครั้งแรกแก่ประชาชนทั่วไปมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อเหตุการณ์สภาวะของประเทศเป็นปกติ และ ให้มีค่าเท่ากับ 0 เมื่อเหตุการณ์สภาวะไม่เป็นปกติ	*H1e*
PR	การเงินที่กำหนดราคาหุ้นสามัญ มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อใช้การกำหนดราคาแบบ Bookbuiling และหากกำหนดราคาแบบ Forword PE ให้มีค่าเท่ากับ 0	*H1f*
$ROE_{return\ 3\ y}$	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด)	*H2a*
$G_EBITDA_{return\ 3y}$	อัตราการเติบโตของกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดจ่าย (ย้อนหลัง3 ปีก่อนเข้าตลาด)	*H2b*
$SGR_{return\ 3y}$	อัตราการเติบโตของยอดขาย (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด)	*H2c*
OS	สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารในบริษัทหลังจากการออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อสัดส่วนผู้ถือหุ้นแบบกระจุกตัว และสัดส่วนผู้ถือหุ้นแบบกระจายตัว ให้มีค่าเท่ากับ 0	*H2d*
POL	ความสัมพันธ์ทางการเมือง มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อตำแหน่งของประธานบริษัทมีความสัมพันธ์ทางการเมือง และประธานบริษัทอื่นๆ ให้มีค่าเท่ากับ 0	*H2e*
IA	ผู้ตรวจสอบภายในมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อส่วนแบ่งตลาดสูงสุด 5 อันดับแรก และผู้ตรวจสอบภายในอื่นๆ ให้มีค่าเท่ากับ 0	*H2f*

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของตัวแปรอิสระ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติต่างๆ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 74 บริษัท จำแนกตามแต่ละตัวแปรอิสระ

	Minimum	Maximum	Mean	Std.dev.	Skewness	Kurtosis
UDW	0.00	1.00	.1486	.35817	2.016	2.123
UDQ	0.00	1.00	.8514	.35817	-2.016	2.123
FA	0.00	1.00	.8108	.39433	-1.620	.642
AD	0.00	1.00	.6351	.48468	-.573	-1.719
IP	0.00	1.00	.7838	.41447	-1.407	-.020
PR	0.00	1.00	.6081	.49151	-.452	-1.846
$ROE_{return\ 3\ y}$	0.00	1.00	.4730	.50268	.111	-2.044
$G_EBITDA_{return\ 3y}$	0.00	1.00	.7973	.40476	-1.510	.287
$SGR_{return\ 3y}$	0.00	1.00	.7838	.41447	-1.407	-.020
OS	0.00	1.00	.2618	.05326	.106	1.955
POL	0.00	1.00	.4865	.50323	.055	-2.053
IA	0.00	1.00	.6081	.49151	-.452	-1.846

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยลักษณะกลไกภายนอก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยที่ลักษณะกลไกภายนอก แบ่งออกเป็น 6 ตัวแปร ที่ได้ทำการศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำแนกตามลักษณะกลไกภายนอกกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

		MARi1	UDW	UDQ	FA	AD	IP	PR
MARi1	Pearson Correlation	1	.287*	-.287*	.406**	.298**	.392**	.098
	Sig. (2-tailed)		.013	.013	.000	.010	.001	.405
UDW	Pearson Correlation	.287*	1	-1.000**	.008	-.078	.127	.024
	Sig. (2-tailed)	.013		.000	.947	.510	.280	.838
UDQ	Pearson Correlation	-.287*	-1.000**	1	-.008	.078	-.127	-.024
	Sig. (2-tailed)	.013	.000		.947	.510	.280	.838
FA	Pearson Correlation	.406**	.008	-.008	1	.279*	.584**	.390**
	Sig. (2-tailed)	.000	.947	.947		.016	.000	.001

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำแนกตามลักษณะกลไกภายนอกกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ต่อ)

		MARi1	UDW	UDQ	FA	AD	IP	PR
AD	Pearson Correlation	.298**	-.078	.078	.279*	1	.352**	.312**
	Sig. (2-tailed)	.010	.510	.510	.016		.002	.007
IP	Pearson Correlation	.392**	.127	-.127	.584**	.352**	1	.520**
	Sig. (2-tailed)	.001	.280	.280	.000	.002		.000
PR	Pearson Correlation	.098	.024	-.024	.390**	.312**	.520**	1
	Sig. (2-tailed)	.405	.838	.838	.001	.007	.000	

สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามลักษณะกลไกภายนอก

ตารางที่ 4 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามลักษณะกลไกภายนอก

ลำดับที่	ตัวแปรจำแนกตามลักษณะกลไกภายนอก	ทิศทางความสัมพันธ์
1	ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (UDW)	ทิศทางเดียวกัน (+)
2	จำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (UDQ)	ทิศทางตรงข้าม (-)
3	ที่ปรึกษาทางการเงิน (FA)	ทิศทางเดียวกัน (+)
4	ผู้ตรวจสอบบัญชี (AD)	ทิศทางเดียวกัน (+)
5	ช่วงเวลาการนำหุ้นเสนอขายครั้งแรกแก่ประชาชนทั่วไป (IP)	ทิศทางเดียวกัน (+)
6	วิธีการกำหนดราคาขายหุ้นสามัญ (PR)	ทิศทางเดียวกัน (+)

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยลักษณะกลไกภายใน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยที่ลักษณะกลไกภายนอก แบ่งออกเป็น 6 ตัวแปร รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำแนกตามลักษณะกลไกภายในกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

		MARi1	ROE		EBITDA	SGR	OS	POL	IA
MARi1	Pearson Correlation		-.100		.383**	.223	-.142	.132	.068
	Sig. (2-tailed)		.396		.001	.056	.227	.263	.566
ROE	Pearson Correlation	-.100	1		.208	.169	.112	.053	-.127
	Sig. (2-tailed)	.396			.075	.150	.343	.656	.282
EBITDA	Pearson Correlation	.383**	.208		1	.225	-.028	.020	.215
	Sig. (2-tailed)	.001	.075			.054	.815	.866	.066

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำแนกตามลักษณะกลไกภายในกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ต่อ)

		MARi1	ROE		EBITDA	SGR	OS	POL	IA
SGR	Pearson Correlation	.223	.169		.225	1	-.206	.051	.049
	Sig. (2-tailed)	.056	.150		.054		.078	.663	.678
OS	Pearson Correlation	-.142	.112		-.028	-.206	1	.085	.006
	Sig. (2-tailed)	.227	.343		.815	.078		.470	.961
POL	Pearson Correlation	.132	.053		.020	.051	.085	1	.117
	Sig. (2-tailed)	.263	.656		.866	.663	.470		.322
IA	Pearson Correlation	.068	-.127		.215	.049	.006	.117	1
	Sig. (2-tailed)	.566	.282		.066	.678	.961	.322	

สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามลักษณะกลไกภายใน

ตารางที่ 6 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรกับราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามลักษณะกลไกภายในผลการวิเคราะห์สมมติฐาน

ลำดับที่	ตัวแปรจำแนกตามลักษณะกลไกภายนอก	ทิศทางความสัมพันธ์
1	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ROE)	ทิศทางตรงข้าม (-)
2	อัตราการเติบโตของกำไร (G_EBITDA)	ทิศทางตรงข้าม (+)
3	อัตราการเติบโตของยอดขาย (SGR)	ทิศทางเดียวกัน (+)
4	สัดส่วนการถือหุ้น (OS)	ทิศทางเดียวกัน (-)
5	ความสัมพันธ์ทางการเมือง (POL)	ทิศทางเดียวกัน (+)
6	ผู้ตรวจสอบภายใน (IA)	ทิศทางเดียวกัน (+)

3. การวิเคราะห์การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กับตัวแปรตาม (Dependent Variable)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยการตรวจสอบ Multicollinearity ซึ่งจะใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) หรือค่า Tolerance โดยมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบคือค่า VIF ที่เหมาะสมไม่ควรมีค่าเกิน 10 หากเกินกว่านี้แสดงว่าเกิด Multicollinearity สำหรับค่า Tolerance หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีแนวโน้มในการเกิดปัญหา Multicollinearity ก่อน

3.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะกลไกภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า

ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 7 และ 8 ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติผู้เกี่ยวข้องกับผู้จำหน่ายหลักทรัพย์อิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ โดยการแสดงค่าตัวแปรพยากรณ์ที่ไม่ได้อยู่ในสมการถดถอย (Excluded Variables) ที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method

ตัวแปร	Enter Method		Collinearity Statistics
	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients B	Tolerance
UDW	-	-	0.000

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ลักษณะกลไกภายนอกที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Multiple Regression Analysis		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics
		B	Std. Error	Beta			Tolerance
ตัวแปรภายนอก	(Constant)	29.969	28.729		1.043	.301	*
	UDQ	-32.819	12.170	-.267	-2.697	.009	.938
	FA	35.857	14.213	.321	2.523	.014	.567
	AD	19.070	9.959	.210	1.915	.060	.765
	IP	4.741	16.120	.045	.294	.770	.399
	PR	-21.865	10.953	-.244	-1.996	.050	.615

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

R2	.430
Adj. R2	.328
SE of Estimate	36.06538
F	4.244
Durbin-Watson	2.081

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานลักษณะกลไกภายนอกที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานลักษณะกลไกภายนอกที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P value
1	ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	*
2	จำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	มีอิทธิพล	0.009
3	ที่ปรึกษาทางการเงินมีอิทธิพลต่อต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	มีอิทธิพล	0.14
4	ผู้ตรวจสอบบัญชีของบริษัทมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.60
5	ช่วงเวลาการนำหุ้นเสนอขายครั้งแรกแก่ประชาชนทั่วไปมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.770
6	วิธีการกำหนดราคาขายหุ้นสามัญมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	มีอิทธิพล	0.05

3.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะกลไกภายในที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่า

ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 10 และ 11 ดังนี้

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ลักษณะกลไกภายในที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Multiple Regression Analysis		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics
		B	Std. Error	Beta			Tolerance
ตัวแปรภายใน	ROE	-12.429	9.187	-.142	-1.353	.181	.836
	EBIDA	24.014	14.485	.221	1.658	.102	.518
	SGR	16.220	11.118	.153	1.459	.150	.839
	OS	-104.967	83.343	-.127	-1.259	.213	.904
	POL	13.991	9.264	.160	1.510	.136	.820
	IA	-7.799	9.590	-.087	-.813	.419	.802

R2	.430
Adj. R2	.328
SE of Estimate	36.06538
F	4.244
Durbin-Watson	2.081

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานลักษณะกลไกภายในที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานลักษณะกลไกภายในที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P value
1	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.181
2	อัตราการเติบโตของกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดจ่าย (EBITDA) (ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.102
3	อัตราการเติบโตของยอดขาย(ย้อนหลัง 3 ปีก่อนเข้าตลาด) มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.150
4	สัดส่วนผู้ถือหุ้นแบบกระจายตัวและสัดส่วนผู้ถือหุ้นแบบกระจุกตัวมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.213
5	ความสัมพันธ์ทางการเมืองของประธานบริษัทช่วงเวลามีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.136
6	ผู้ตรวจสอบภายในมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)	ไม่มีอิทธิพล	0.419

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ วิธีการกำหนดราคาขายหุ้นสามัญรองลงมาคือ ที่ปรึกษาทางการเงิน อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันและจำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ตามลำดับที่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทิศทางตรงกันข้าม (P value น้อยกว่า 0.05) และตัวแปรอื่นที่เหลือของตัวแปรอิสระทั้งหมด พบว่าไม่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการผันผวนของตัวแปรของการกำหนดราคาต่ำกว่ามาตรฐานได้ร้อยละ 43(R2 มีค่าเท่ากับ 0.430) และสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

สมการถดถอยที่ได้คือ $Return_i = 29.969 + 35.857\ (FA) - 21.865\ (PR) - 32.819\ (UDQ)$

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลของการศึกษาพบว่า ที่ปรึกษาทางการเงินมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)มากที่สุด หากที่ปรึกษาทางการเงินที่มีชื่อเสียงจะเป็นการส่งสัญญาณว่าบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO เป็นบริษัทที่ดีมีคุณภาพจึงเลือกที่ปรึกษาทางการเงินที่ดี มีคุณภาพในการเป็นที่ปรึกษาทางการเงินในการออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO เพราะการมีที่ปรึกษาทางการเงินที่ดีมีคุณภาพจะสร้างความน่าเชื่อถือให้กับบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Bowers and Miller (1990) และงานวิจัยของ Golubov et al. (2012) นอกจากนี้ จำนวนผู้จำหน่ายหลักทรัพย์ถือว่ามีบทบาทและอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรกเป็นอย่างมาก เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการกำหนดราคาหลักทรัพย์ IPO ทั้งนี้ นักลงทุนอาจจะมองที่จำนวนผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์สำหรับการตัดสินใจ

ในการลงทุนซึ่งเป็นกลไกของบริษัทในการบริหารจัดการให้เหมาะสม ท้ายที่สุดนี้ การกำหนดราคาหุ้นสามัญ มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing)ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ritter (1991); Jovanovic and Szentes (2007) ที่ผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์มักเชิญนักลงทุนรายใหญ่ที่เป็นลูกค้าประจำมาให้ข้อมูลความต้องการซื้อหุ้นดังกล่าวเพื่อดูความต้องการของตลาด หรือที่เรียกว่า Book-building ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเปิดเผยมากกว่าทั้งในแง่ของราคาที่นักลงทุนเห็นว่าเหมาะสมและปริมาณหุ้นออกใหม่ที่นักลงทุนต้องการจึงเห็นได้ว่าวิธีการกำหนดราคาแบบ Book-building มีอิทธิพลต่อการการเสนอขายครั้งแรก (IPO Underpricing) ซึ่งโดยภาพรวมนั้น อาจจะกล่าวได้ว่า ลักษณะกลไกภายนอกของบริษัท มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก แก่นักลงทุนที่จะตัดสินใจในการกำหนดทิศทางการลงทุนให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อตัดสินใจในการลงทุนในหลักทรัพย์ IPO ดังนั้นบริษัทต่าง ๆ จึงต้องให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์องค์กรรวมทั้งความน่าเชื่อถือที่แสดงออกต่อสาธารณชนทั่วไปเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2560). https://www.sec.or.th

Beatty, R. P. (1989). Auditor reputation and the pricing of initial public offerings. *Accounting Review,* 693-709.

Beneish, M. D. (1999). The detection of earnings manipulation. *Financial Analysts Journal, 55*(5), 24-36.

Bowers, H. M., & Miller, R. E. (1990). Choice of investment banker and shareholders' wealth of firms involved in acquisitions. *Financial Management,* 34-44.

Brennan, M. J., & Hughes, P. J. (1991). Stock prices and the supply of information. *The Journal of Finance, 46*(5), 1665-1691.

Brown, P. R., Ferguson, A., & Lam, P. (2010). *Choice between alternative routes to go public, Working paper,* SSRN.

Carter, R., & Manaster, S. (1990). Initial public offerings and underwriter reputation. *The Journal of Finance, 45*(4), 1045-1067.

Faccio, M., R. W., Masulis, & J. J., McConnell. (2006). Political connections and corporate bailouts. *Journal of Finance*, 61, 2597-2635.

Goldman, E., Rocholl, J., & So, J. (2009). Do politically connected boards affect firm value?. *Review of Financial Studies,* 22, 2331-2359.

Golubov, A., Petmezas, D., & Travlos, N. G. (2012). When it pays to pay your investment banker: New evidence on the role of financial advisors in M&As. *The Journal of Finance, 67*(1), 271-311.

Hasan, T., Hadad, M., & Gorener, R. (2013). Value relevance of accounting information and IPO performance in Indonesia. *Accounting and Finance Research, 2*(1), 90.

Jovanovic, Boyan, & Szentes, Balàzs. (2007). *IPO underpricing: Auctions vs. book building.* NYU and the University of Chicago, 12-13.

Keown, A. J., Martin, J. D., Pretty, J. William, & Scott, David F. (2005). *Financial management: Principles and applications.* International Edition, New Jersey: Prentice Hall.

Leland, Hayne E., & Pyle, David. (1977). Informational asymmetries, financial structure, and financial intermediation. *Journal of Finance, 32*(2), 371-387.

Margheim, L. (1986). Further evidence on external auditors reliance on internal auditors. *Journal of Accounting Research, 24*(2), 194-205.

Ritter, Jay R. (1991). The long-run performance of initial public offerings. *Journal of Finance, 46*(1), 3-27.

Rock, K. (1986). Why new issues are underpriced. *Journal of financial economics, 15*(1-2), 187-212.

Yuan, G. S., Graves, C, & H. H., Ali. (2013). Effect of board composition and ownership characteristics on fraud: Evidence from Malaysian Listed Companies. *South East Asia Research, 21*(2), 323-342.

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อของความภักดีของผู้โดยสาร ในการให้บริการรถตู้มินิบัสในประเทศพม่า

KEY DETERMINANTS AFFECTING PASSENGER LOYALTY OF MINIBUS LINE SERVICE IN MYANMAR

Received: May 17, 2020
Revised: August 12, 2020
Accepted: August 13, 2020

โรด้า เมย์*
Roda May*

* นักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ (หลักสูตรนานาชาติ) สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ จังหวัดนนทบุรี
* Graduate Student, Master of Business Administration (International Program), Panyapiwat Institute of Management, Nonthaburi, Thailand
* Email: glory.rdm@gmail.com

บทคัดย่อ

ความภักดีของผู้โดยสารเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับธุรกิจบริการเพื่อการอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรง การเพิ่มลูกค้าที่จงรักภักดีจะทำให้บริษัทมีรายได้มากขึ้นและลดต้นทุนในการดึงดูดลูกค้ารายใหม่ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความภักดีของผู้โดยสารในการให้บริการรถมินิบัสในประเทศพม่า ข้อมูลจากแบบสอบถามถูกรวบรวมจากผู้โดยสาร 200 คนที่ใช้บริการรถมินิบัสสาย Bungtla โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก การวิเคราะห์เส้นทางถูกใช้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการ การร้องเรียนของผู้โดยสาร การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจของผู้โดยสาร และความภักดีของผู้โดยสาร

จากผลวิจัยพบว่าคุณภาพการบริการมีผลต่อการรับรู้คุณค่า การร้องเรียนของผู้โดยสารและความพึงพอใจของผู้โดยสาร นอกจากนี้การรับรู้คุณค่ายังมีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร ความภักดีของผู้โดยสารและความพึงพอใจของผู้โดยสารมีผลต่อความภักดีของผู้โดยสาร ผลการศึกษายังพบว่าการรับรู้คุณค่าและคุณภาพการบริการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีของผู้โดยสารผ่านตัวแปรคั่นกลางความพึงพอใจของผู้โดยสาร จากผลการวิจัยได้มีการนำเสนอข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพการบริการผู้จัดการที่ให้บริ การรถมินิบัสควรมุ่งเน้นการปรับปรุงการให้บริการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความภักดีของผู้โดยสารอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความภักดีของผู้โดยสาร คุณภาพการบริการ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจของผู้โดยสาร การร้องเรียนของผู้โดยสาร บริการรถมินิบัสสาย

Abstract

Passenger loyalty is a critical element for a service business to survive among the intense competition. Increasing loyal customers will make a company get more revenues and reduce the costs to attract new customers. The study aims to investigate the key determinants that affect passenger loyalty in minibus line service in Myanmar. Questionnaire data were gathered from 200 passengers who ride the Bungtla minibus line service using convenience sampling. The path analysis method was used to test the relationships between service quality, passenger complaint, perceived value, passenger satisfaction, and passenger loyalty. From the research result, it was found that service quality has significant effects on perceived value, passenger complaint, and passenger satisfaction. Additionally, perceived value also has significant effects on passenger satisfaction and passenger loyalty, and passenger satisfaction has a significant effect on passenger loyalty. The study outcomes also found perceived value and service quality have indirect influences on passenger loyalty via the mediating variable of passenger satisfaction. Based on the research findings, the dominant recommendations were presented in order to enhance service quality, minibus service managers should focus on continuous service improvement to sustainably achieve passenger loyalty

Keywords: Passenger Loyalty, Service Quality, Perceived Value, Passenger Satisfaction, Passenger Complaint, Minibus Line Service

Introduction

Bus transportation is the main traveling way for travelers anywhere. It provides the linkage between various destinations and carriages customers for goods and services (Eden, 2005). In general, the minibuses are more convenient, essential, and its small size easily able to pick up and set down passengers. (Noor, Nasrudin, & Jurry, 2014). Nowadays, the demand for intercity minibus transportation is massively increasing and it connects people and aids to be convenient and easy when traveling from one place to another for different reasons such as social, religious, educational, political, medical, business, and others. In Myanmar, minibuses are mainly used for interurban transport because their speed, acceleration and flexibility in departure time (Asian Development Bank, 2016). That is why this study is taken to assess and analyze passengers with different attitudes related to minibus line services.

The Bungtla minibus line service is the first and oldest passenger and goods transportation industry in the route of Pakokku (Magway Region) to Matupi (Chin State), Myanmar. It was established as the name of "Pin Khain Phyo" goods transportation in 1997, the Bungtla passenger transportation in 1999, and the Bungtla minibus line service has been changed in 2014. The objective of the industry is to support regional economic growth and to help as a convenient and ease the journey for passengers. Minibus line services have been increased rapidly in recent years in Myanmar (Bungtla Minibus Line Service, 2018). Passengers travel more and have a chance to choose the best service. Therefore, the Bungtla minibus line service needs to retain old passengers and attract ones by improving service quality to compete with other minibus line services.

Service quality is the main factor which positively influences the passenger satisfaction. Service quality defined that a service provider has to provide service performance matching customers' perceived service to get customer satisfaction (Cheng & Rashid, 2013). Customer satisfaction is very important for bus transport service which may increase customer value and loyalty (Saura, Frances, Contri, & Blasco, 2008). The higher service quality will produce higher passenger satisfaction and higher passenger loyalty. Consumer loyalty has defined as an emotional reflection to maintain re-purchase behaviors and also build a long-time relationship with a particular organization (Oliver, 1999). If the passengers are satisfied with the service provided, they will be more loyal. The greater satisfied the passengers, the more loyal they are (Hussein & Hapsari, 2014).

Another important element influencing customer loyalty are passenger complaint and perceived value (Hussain, Al Nasser, & Hussain, 2014). The businesses cannot avoid customer complaints; therefore, suitable complaint handling procedures and management have been performed to increase passengers' satisfaction and loyal passengers (Carvajal, Ruzzi, Nogales, & Moreno, 2011). The results of this study will support the Bungtla minibus line service to understand what are the relationships among the factors and what factors influence passenger loyalty in Myanmar.

Research Objectives

The objectives of the study are as follows: 1) To identify the service quality dimensions perceived by passengers who ride the Bungtla minibuses and 2) To identify the key determinants which impact on passenger loyalty of the Bungtla minibus line service

Literature Review

Service Quality: Different scholars define and develop different definitions and components of service quality. Service quality defined that a service provider has to provide service performance matching customers' perceived service to get customer satisfaction (Cheng & Rashid, 2013). A high service of bus transportation could only deliver to meet the passenger's requirement and satisfaction in Cambodia (Ok & Hengsadeekul, 2018). The providers of public transport should offer a higher service quality to increase perceived value of passengers because of positively affecting service quality on perceived value (Jen & Hu, 2003; Lai & Chen, 2011; Chou & Kim, 2009) investigated that service quality effects on customer satisfaction and the impacts of customer satisfaction on loyalty on high-speed rail.

Perceived Value: Customers receive value from the service providers. Perceived value is a comparing service of the overall price provided the quality and overall quality offered the price (Woodruff, 1997). The service providers should offer a higher service quality for increasing passengers' perceived value because of positively affecting service quality on perceived value (Jen & Hu, 2003). Perceived value directly affects customer loyalty, besides, indirectly affects via customer satisfaction (Yang & Peterson, 2004). Service quality directly effects on perceived value, moreover, indirectly effects on loyalty through perceived value in Indonesia bus transportation (Hussein & Hapsari, 2014).

Passenger Satisfaction: Passenger satisfaction is a main element of the business strategy along with product or service repurchase and customer retention. Customer satisfaction represents the level of total preference and enjoyment of consumers as a consequence of the service quality to fill the willingness, demand and expectations related with services (Hellier, Geursen, Carr, & Rickard, 2003). By enhancing service quality traits, the customers would increase satisfaction to lead greater customer retaining and loyal customers and raise more profitability (Anderson & Mittal, 2000). However, when actual performance is under expectations, the arises of customer dissatisfaction can lead to complain customers (Hussain et al., 2014). Hussein & Hapsari (2014) found the significant effect of passenger perceived value and passenger satisfaction, passenger perceived value and loyalty, and passenger satisfaction and loyalty on Indonesia bus transportation.

Passenger Complaint: Every business cannot avoid customer complaints in recent years. Customer complaints can happen when there is a gap between their previous expectation and actual product or service (Dinnen & Hassanien, 2011). The passenger satisfaction significantly influenced on passenger complaint and passenger complaint also significantly affected on passenger loyalty on high speed rail of Taiwan and Korea (Chou & Kim, 2009). By enhancing service quality traits, the customers would increase satisfaction to lead greater customer retaining and loyal customers and raise more profitability (Anderson & Mittal, 2000). Therefore, if customers will satisfy, they could intent to repeat purchase a service or product, which lead to the increasing loyalty (Bloemer & Odekerken, 2002) and decreasing complaint (Johnson, Gustafsson, Andreassen, Lervik, & Cha, 2001).

Passenger Loyalty: Customer loyalty becomes a crucial factor to make the most profit and to success the business because loyal consumers can stimulate others to re-patronize the services or products, to be the frequent and spending more. The elements of service loyalty were identified as the re-purchase of service, resistance to switching, and identifying a preference for a service provider, and positive oral communication (Dehghan & Shahin, 2011). A previous study measured customer loyalty by using six indicators which are saying positive things, continuing purchase, sharing information, testing new services, and purchasing additional services (Rizka & Widji, 2013; Chou & Kim, 2009) measured passenger loyalty such as re-riding willingness, recommend to others and price tolerance.

Conceptual Framework

The proposed research model of the study revised the e-CSI model for using in online environments by means of modifying the initial CSI model. The e-CSI model emphasizes three main antecedents for the level of customer satisfaction which are trust, perceived value, and e-SQ and two results of customer satisfaction which are customer loyalty and customer complaints (Hsu, 2008). In the proposed model, where e-SQ is replaced by service quality, CSI is replaced passenger satisfaction, trust is eliminated, and extra relationships are added from service quality to passenger complaint and from perceived value to passenger loyalty. By basing on the literature reviewed, service quality includes functional quality consisting of comfort and tangible facility, technical quality including access convenience, security and service responsive in this study. The conceptual framework was demonstrated in the below Figure 1.

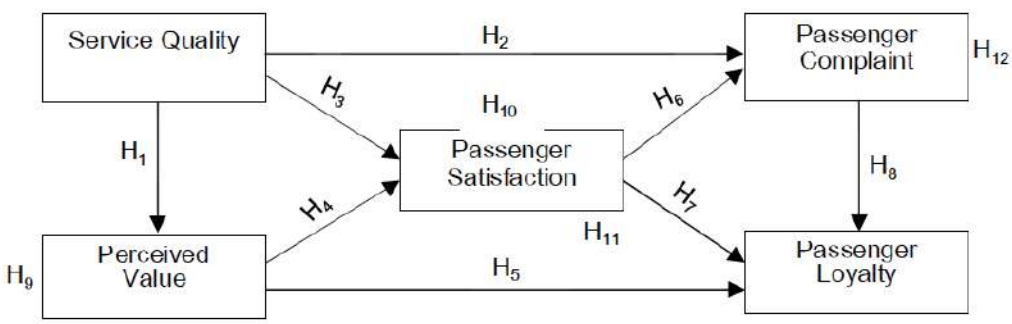

Figure 1 Proposed Conceptual Framework Adapted from S.-H. Hsu, (2008)

Based upon the above discussions and conceptual framework, the hypotheses were developed as follow:

H_1: Service quality has a significant effect on perceived value
H_2: Service quality has a significant effect on passenger complaint
H_3: Service quality has a significant effect on passenger satisfaction
H_4: Perceived value has a significant effect on passenger satisfaction

H_5: Perceived value has a significant effect on passenger loyalty

H_6: Passenger satisfaction has a significant effect on passenger complaint

H_7: Passenger satisfaction has a significant effect on passenger loyalty

H_8: Passenger complaint has a significant effect on passenger loyalty

H_9: Perceived value mediates the relationship between service quality and passenger satisfaction

H_{10}: Passenger satisfaction mediates the relationship between service quality and passenger complaint

H_{11}: Passenger satisfaction mediates the relationship between perceived value and passenger loyalty

H_{12}: Passenger complaint mediates the relationship between passenger satisfaction and passenger Loyalty

Research Methodology

A study's design begins with the option of the topic and model. This study used descriptive research design to attain the research's objectives to investigate the relationships among variables and to generate and test the hypotheses derived from the exploratory research design. This study collected quantitative data from the passengers of minibus line services by using a structured questionnaire. The population in this research was all passengers of the Bungtla minibus line service which commute along the route of Pakokku to Matupi in Myanmar. This study applied the rule of thumb which is simple and easy to apply and provides a comprehensive procedure used to identify regression or correlation sample sizes (Green, 1991). The sample size for this study as the following: $N \geq 50 + 8m$, Where, N is the minimum number of subjects and m is the number of predictors. Therefore, $N \geq 50 + 8(9) = 122$ samples. This paper collected data from 200 passengers at the time from 1.11.2019 to 15.1.2020.

The primary instrument to collect data is the structured survey questionnaire and interview which is provided accurate and appropriate information for the research. A pilot study was taken among 33 passengers aimed to attain preliminary tests of scales. The reliability measurement of the questionnaire's statement tested the internal consistency by using Cronbach's alpha that should be above 0.7 to indicate good construct reliability, although in exploratory research, it maybe 0.60 (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2009). Table 3 below presented the results of reliability test for the pilot study. In this paper, the collected data is analyzed to examine the questionnaire reliability and the relationships among the constructs and path analysis by using the application of statistical software. The path analysis performs a concurrent test of a system of theoretical relationships including multiple variables while it tests an assessment of chi-square statistic and model fit (Singh & Wilkes, 1996).

Research Result and Discussion

Characteristics of Participants

Table 1 describes the percentage and frequency of the demographic information of participants such as gender, age, education, and occupation.

Table 1 The Characteristics of Participants

Characteristics		Number	Percent (%)
Gender	Male	111	55.5
	Female	89	44.5
Age	Under 20 years	30	15%
	21 years to 30 years	100	50%
	31 years to 40 years	37	18.5%
	41 years to 50 years	17	8.5%
	51 years and above	16	8%
Education	Undergraduate	94	47%
	Bachelor Degree	86	43%
	Master Degree	20	10%
Occupation	Student	68	34%
	Government	45	22.5%
	Private Staff	31	15.5%
	Business Owner	11	5.5%
	House Wife	20	10%
	Other	25	12.5%

The percentage and frequency of the majority participants' demographic information included 111 (55.5%) male, 100 participants representing 50% from the age group between 21 and 30 years, an undergraduate level which are 94 participants representing 47%and students with 34 in percentage and 68 participants. The measurement scales have been tested to investigate the internal reliability analyses of various scales in such away. To measure the consistency, Table 1 presented the Cronbach's alpha to assess internal validity.

Pearson Correlation

A Pearson correlation analysis was performed for all variables to study significant and high correlations among the independent and dependent variables that will be studied in hypothesis analysis. Correlation is the simplest way to understand the association among metric variables (Malhotra & Birks, 2005). Table 2 demonstrates the correlation outcomes regarding the association between variables.

Table 2 Correlation Matrix between Observed Variables

		SQ	PER	PCO	PST	PLY
SQ	Pearson Correlation	1	.752**	.688**	.753**	.642**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000
	N	200	200	200	200	200
PER	Pearson Correlation	.752**	1	.475**	.716**	.689**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000	.000
	N	200	200	200	200	200
PCO	Pearson Correlation	.688**	.475**	1	.513**	.456**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000
	N	200	200	200	200	200
PST	Pearson Correlation	.753**	.716**	.513**	1	.693**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.000
	N	200	200	200	200	200
PLY	Pearson Correlation	.642**	.689**	.456**	.693**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	
	N	200	200	200	200	200

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

As stated in the correlation Table 2 above, the correlation outcomes are .642 between SQ and PLY, .689 between PER and PLY, .456 between PCO and PLY, and .693 between PST and PLY. Because the correlation coefficients range between .456 and .753, the results describe moderate significant and positive correlations among variables. The significant level of correlation is .01 (two-tailed).

Table 3 Reliability Output of Pilot and Main Tests

Variables	Code	Number of Items	Pilot Test Cronbach's Alpha	Main Test Cronbach's Alpha
Service Quality	SQ	24	0.953	0.929
Perceived Value	PER	3	0.852	0.763
Passenger Satisfaction	PST	3	0.844	0.794
Passenger Complaint	PCO	3	0.750	0.706
Passenger Loyalty	LYT	3	0.810	0.722
Overall		36	0.965	0.890

In Table 3, the values of the Cronbach's alpha of all variables have reliability over the recommended value of 0.70, it means that all constructs are acceptance level. The overall Cronbach's alpha coefficients also are 0.965 and 0.89 which is greater than 0.70. Therefore, all variables of both pilot and main test are significantly valid and reliable constructs (Hair et al., 2009).

This study used path analysis to test the structural relationships among variables. Path analysis is commonly applied to test the model of the causal relationships among specified variables (Hatcher, O'Rourke, & Edward, 2005). It aims to provide the estimates of the significance and magnitude of hypothesized causal relationships among particular variables. Before the hypotheses are tested, the proposed measurement model is assessed to ensure the goodness of fit.

Table 4 Goodness Fit of the Measurement Model

Model Fit Indices	Value	Criteria	Reference	Results
Chi-square	2.057	-	-	-
Degree of Freedom (df)	2	-	-	-
CMIN/DF	1.029	<5	(Hu & Bentler, 1999)	Good Fit
GFI	0.996	> 0.9	(Hooper et al., 2008)	Good Fit
AGFI	0.969	> 0.9	(Hooper et al., 2008)	Good Fit
NFI	0.997	> 0.9	(Hair et al., 2009)	Good Fit
CFI	1.000	> 0.9	(Hair et al., 2009)	Good Fit
RMSEA	0.012	< 0.08	(Hair et al., 2009)	Good Fit

According to Table 4, the Chi-Square statistic (Chi square= 2.075, df=2, CMIN/DF =1.038) was significant (Hu & Bentler, 1999). The values of GFI (0.996), AGFI (0.969) NFI (0.997), CFI (1.000), and RMSEA (0.012) indicated a goodness model of fit. It can be recognized that the estimated structural model had an acceptable level of fitness among constructs of interest (Hooper, Coughlan, & Mullen, 2008; Hair et al., 2009).

Path analysis is frequently utilized to measure causal models that identify causal relationships among particular variables (Hatcher et al., 2005). The analysis carried out to tests the path analysis to present a statistical structural model. Figure 2 described the standardized path weights and presented the indirect, direct, and total effects for each variable. Table 5 described the estimated results of the hypothesized causal relations among the constructs and a summary of the hypotheses testing.

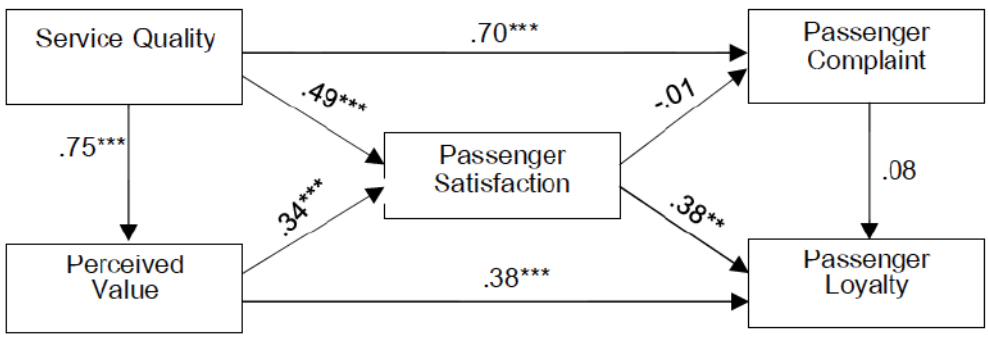

Note: *** Significant Level at p< 0.001

Figure 2 Final Result of Passenger Loyalty Model

Table 5 Path Coefficients of the Measurement Model

Hypothesis	Relationship	Standardized Coefficient Estimate (ß)	S.E.	C.R.	P Value	Results
H_1	SQ --> PER	.752	.057	16.099	.000	Accepted
H_2	SQ --> PCO	.698	.110	8.937	.000	Accepted
H_3	SQ --> PST	.494	.086	7.448	.000	Accepted
H_4	PER --> PST	.344	.071	5.190	.000	Accepted
H_5	PER --> PLY	.377	.071	5.429	.000	Accepted
H_6	PST --> PCO	-.014	.085	-.176	.860	Rejected
H_7	PST --> PLY	.380	.066	5.488	.000	Accepted
H_8	PCO --> PLY	.081	.050	1.442	.149	Rejected

Note: *** Significant Level at p< 0.001.

In Table 5, regression analysis results indicated the hypothesis which shows the relationship between various constructs. The results of the standardized path coefficients found that service quality on perceived value (ß=.752; CR=16.099; p< 0.001) meant the higher service quality, the greater perceived value. Service quality on passenger complaint (ß=.698; CR=8.937; p< 0.001) indicated the higher service quality, the greater passenger complaint. Service quality on passenger satisfaction (ß=.494; CR=7.448; p< 0.001) represented the higher service quality, the greater passenger satisfaction. Perceived value on passenger satisfaction (ß=.344; CR=5.190; p< 0.001) implied the higher perceived value, the greater passenger satisfaction. Perceived value on passenger loyalty (ß=.377; CR=5.603; p<0.001) indicated the higher perceived value, the greater passenger loyalty, and passenger satisfaction on passenger loyalty (ß=.380; CR=5.488; p< 0.001) meant the higher passenger satisfaction, the higher passenger loyalty. Therefore, the hypothesis, namely, H_1, H_2, H_3, H_4, H_5, and H_7 were highly significant relationship and were accepted. However, passenger satisfaction on passenger complaint (ß=-.014; CR=-.176; p=.860) indicated the higher passenger satisfaction, the smaller passenger complaint, and passenger complaint on passenger loyalty (ß=.081; CR=1.442; p=0.149) meant the higher complaint, the greater passenger loyalty. Thus, H_6 and H_8 did not exhibit a significant influence and were rejected.

Table 6 Path Coefficients of Mediating Model

Hypotheses	Path	Mediating Variable	Direct Effect	Indirect Effect	Total Effect	P Value	Result
H_9	SQ --> PST	PER	0.494	0.259	0.753	0.011	Accepted
H_{10}	SQ --> PCO	PST	0.698	-0.010	0.688	0.852	Rejected
$H1_1$	PER --> PLY	PST	0.395	0.293	0.689	0.010	Accepted
H12	PST --> PLY	PCO	0.623	0.070	0.693	0.036	Accepted

In Table 6, a bootstrap approximation discloses that the 95 percent confidence interval is the lower bounds (0.142) and the upper bounds (0.397) for H_9. The standardized mediated effect of perceived value on the relationship between service quality and passenger satisfaction is significant from zero at the 0.05 level (p=0.11). It means that service quality effects on passenger satisfaction through perceived value. For H_{10}, the standardized mediated effect of passenger satisfaction on the relationship between service quality and passenger complaint is not significant from zero at the 0.05 level (p=0.852). Bootstrapping displays that the 95 percent confidence interval is the lower bounds (-0.117) and the upper bounds (0.090), meaning that passenger satisfaction does not mediate on the relationship between service quality and passenger complaint. For H_{11}, the standardized mediated effect of passenger satisfaction on the relationship between perceived value and passenger loyalty is significant from zero at the 0.01 level (p=0.01). Bootstrapping displays that the 95 percent confidence interval is the lower bounds (0.174) and the upper bounds (0.443) which means that passenger satisfaction mediates on the relationship between perceived value and passenger loyalty. For H_{12}, the standardized mediated effect of passenger complaint on the relationship between passenger satisfaction and passenger loyalty is significant from zero at the 0.05 level (p=0.036). Bootstrapping displays that the 95 percent confidence interval is the lower bounds (0.020) and the upper bounds (0.145) which means that passenger complaint mediates on the relationship between passenger satisfaction and passenger loyalty (Bauer, 2006).

Conclusion and Suggestion

This study stated that service quality has a significant effect on perceived value (H_1 is supported). This finding was the consistency with previous studies done by Hsu, 2008; Foroutan, Roknabadi, Nayebzadeh, Meybodi, & Eghbali, (2016); Lai, Griffin, and Babin, (2009). Perceived value is by comparing services in two dimensions the overall quality has given the price and the overall price given for the quality (Woodruff, 1997). This finding means that the higher quality of service perceived, the greater the value felt. When passengers receive good service quality, they are willingness to pay a particular price because high service quality leads to good perceived value.

Furthermore, service quality also had a significant effect on passenger complaint (H_2 is supported). Customer complaints can happen when there is a gulf between their previous expectation and actual product or service (Dinnen & Hassanien, 2011). Therefore, the service operators should try to provide higher service quality over their expectations and the very convenient and clear procedure for handling complaints. Moreover, the research found that service quality significantly effects on passenger satisfaction (H_3 is supported). The finding is aligned with the previous research such as Sandada & Matibiri (2016); Lai, Griffin, and Babin (2009) and Hsu (2008). Companies achieve acceptable satisfaction levels by providing high service quality which not only meets the expectations of customers but also exceeds them (Sandada & Matibiri, 2016). Thus, to enhance passenger satisfaction, minibus line service could make an effort by providing superior services and value better than passengers' expectations.

The result of the study has exhibited that perceived value significantly affects passenger satisfaction (H_4 is supported). The result is aligned with previous studies by Hsu, 2008; Cronin Jr., Brady, & Hult, 2000 and Lai & Chen, 2011. The higher perceived value would be the higher satisfaction of the public transport passengers (Lai & Chen, 2011). In addition to attempting service quality improvement, the minibuses can create perceived value by developing in-vehicle departure time, the fare, and frequency to passengers.

The result of the study discovered that perceived value had a positive and significant effect on passenger loyalty (H_5 is supported). The result is fit with previous studies by Lai et al. (2009) and Wen, Lan, & Cheng, (2005). It means that if passengers perceived the higher value, they should be more loyal to ride the Bungtla minibuses. Therefore, the business should provide more benefits for riding minibuses. The result of the study demonstrated that passenger satisfaction has not a significant effect on passenger complaint (H_6 is not supported). According to the American customer satisfaction index model (ACSI model), a complaint is one outcome of customer dissatisfaction, and customer satisfaction decreases the number of complaints (Fornell, Johnson, Anderson, Cha, and Bryant, 1996). The research explored the passenger satisfaction had a positive and significant effect on passenger loyalty (H7 is supported). The result is aligned with previous studies by Chou & Kim (2009); Hsu (2008); Hussain et al. (2014) and Angelova & Zekiri (2011) argue that satisfied customers are the foundation of successful businesses because they lead to repeat purchases, positive word of mouth, and customer loyalty. This result describes that if the passengers are satisfied with the providing service, they will be more loyal in the Bungtla minibus line.

This investigation has demonstrated that passenger complaint is not statistically significant effect on passenger loyalty (H8 is not supported). The result supported by the findings (Hsu, 2008). The relationship between passenger loyalty and passenger complaint depends on the efficiency of complaint handling (Hsu, 2008). The complaints have been well handled and solved in a timely mode, and there was a successful transformed into loyalty. In order to handle the complaints efficiently, the minibus line service should recognize the benefits of passenger complaints and take action promptly and it leads to loyal passengers. This study found that perceived value mediates on the relationship of service quality and passenger satisfaction, therefore, hypothesis 9 is supported. This finding validates previous studies (Hussein & Hapsari, 2014; Lai & Chen, 2011).

This study also assesses the mediating effect of passenger satisfaction on service quality and passenger complaint as proposed by hypothesis 10. However, passenger satisfaction didn't mediate on the relationship of service quality and passenger complaint. This finding consistent with the prior research ((Hussein & Hapsari, 2014). Passenger satisfaction mediates on the relationship of perceived value and passenger loyalty, therefore, hypothesis 11 is supported. This result validates with the prior research (Yang & Peterson, 2004; Lai et al., 2009). Customer perceived value directly affects customer loyalty and also indirectly affects customer loyalty via customer satisfaction (Yang & Peterson, 2004).

The result of the study found that passenger complaint mediates on the relationship of passenger satisfaction and passenger loyalty, thus, hypothesis 12 is supported. This finding fits with previous study (Chou & Kim, 2009). A suitable complaint recovery or handling can facilitate the firm to improve customer satisfaction and loyal customer (Spreng, Harrell, & Mackoy, 1995). The higher customer satisfaction will produce a decreasing customer complaint and increasing of loyal customers (Fornell, et al., 1996).

In summary, this paper recommends that the minibus line service requires to focus the strategies towards superior service quality and value. When the above marketing strategies are being developed to appeal potential long-term passengers, the service providers need to determine what passengers need, want, and value, and how to continually create them. To retain and attract passengers, management strategies require to improve and concentrate on perceived service quality and complaint handling programs.

The present study didn't observe other variables that would also affect customer loyalty in the minibus line service in order to expand the practical interrelationship such as corporate image, trust, and switching cost that may affect the level of passenger loyalty. The number of respondents and the period of time for the survey were limited in this study. The sample size didn't represent other passengers who ride minibus in Pakokku and Matupi in other periods of the year. In order to attain accurate findings, future studies should collect more data from respondents. Another limitation was the close-ended questions used in the questionnaire for collecting the data required statistical analysis. Because of the simple and limited answers, the respondents might not choose the actual perceptions, opinions, and feelings on the issues of investigation. For this reason, if open-ended questions will use in future studies, this would allow researchers to better access the real feelings of respondents on the issues. Subsequently, researchers might have more accurate inputs to achieve more accurate findings.

Bibliography

Anderson, E., & Mittal, V. (2000). Strengthening the satisfaction-profit chain. *Journal of Service Research, 3*(2), 107-120. doi:10.1177/109467050032001

Angelova, B., & Zekiri, J. (2011). Measuring customer satisfaction with service quality using American Customer Satisfaction Model (ACSI Model). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 1*(3), 232-258.

Asian Development Bank. (2016). *Myanmar transport sector policy note: Rural roads and access* (Research Report). Mandaluyong City, Philippines: Asian Development Bank.

Bauer, D. J. (2006). Conceptualizing and testing random indirect effects and moderated mediation in multilevel models: New procedures and recommendations. *Psychological Methods, 11*(2), 142-163. doi:10.1037/1082-989X.11.2.142

Bloemer, J., & Odekerken, S. G. (2002). Store satisfaction and store loyalty explained by customer and store related factors. *Journal of Consumer Satisfaction, Dissatisfaction and Complaining Behavior,* 15, 68-80. Retrieved from https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/142940/142940.pdf

Bungtla Minibus Line Service. (2018). *The history of Bungtla Minibus Line Service.* Pakokku, Myanmar: Author.

Carvajal, S. A., Ruzzi, A. L., Nogales, Á. F., & Moreno, V. M. (2011). The impact of personalization and complaint handling on customer loyalty. *Journal of Business Management, 5*(34), 13187-13196. doi:10.5897/AJBM11.1162

Cheng, B.-L., & Rashid, M. A. (2013). Service quality and the mediating effect of corporate image on the relationship between customer satisfaction and customer loyalty in the Malaysian Hotel Industry. *Gadjah Mada International Journal of Business, 15*(2), 99-112. Retrieved from https://pdfs.semanticscholar.org/11d3/480c4589e092e0e60aadcae92f6930450f2e

Chou, J.-S., & Kim, C. (2009). A structural equation analysis of the QSL relationship with passenger riding experience on high speed rail: An empirical study of Taiwan and Korea. *Expart Systems with Applications, 36*(3), 6945-6955. doi:10.1016/j.eswa.2008.08.056

Cronin Jr., J., Brady, M., & Hult, G. (2000). Assessing the effects of quality, value, and customer satisfaction on consumer behavioral intentions in service environments. *Journal of Retailing, 76*(2), 193-218.

Dehghan, A., & Shahin, A. (2011). Customer loyalty assessment - A case study in Maddirian, the distributors of LG Electronic in Iran. *Business Management and Strategy, 2*(1), 1-23. doi:10.5296/bms.v2i1.628

Dinnen, R., & Hassanien, A. (2011). Handling customer complaints in the hospitality industry. *International Journal of Customer Relationship Marketing and Management, 2*(1), 69-91. doi:10.4018/jcrmm.2011010105

Eden, S. (2005). Rethinking the role of transportation in tourism. *Proceedings of the Eastern Asia Society for Transportation Studies,* 5, 1767-1777. Retrieved from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.578.2905&rep=rep1&type=pdf

Fornell, C., Johnson, M., Anderson, E., Cha, J., & Bryant, B. E. (1996). The American customer satisfaction index: Nature, purpose, and findings. *Journal of Marketing, 60*(4), 7-18.

Foroutan, S., Roknabadi, A. D., Nayebzadeh, S., Meybodi, L. S., & Eghbali, A. (2016). Investigating the impact of service quality of "Zendegi" train on the passengers' loyalty and satisfaction. *International Journal of Humanities and Cultural Studies,* 1499-1515.

Green, S. (1991). How many subjects does it take to do a regression analysis. *Multivariate Behavioral Research, 26*(3), 499-510. doi:10.1207/s15327906mbr2603_7

Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, R. (2009). *Multivariate data analysis* (7th ed.). United States of America: Pearson Education Limited.

Hatcher, L., O'Rourke, N., & Edward, S. (2005). *A step-by-step approach to using SAS for univariate & multivariate statistics* (2nd ed.). North Carolina, USA: Wiley-Interscience.

Hellier, P., Geursen, G., Carr, R., & Rickard, J. (2003). Customer repurchase intention: a general structural equation. *European Journal of Marketing, 37*(11), 1762-1800. doi:10.1108/03090560310495456

Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods, 6*(1), 53-60.

Hsu, S. -H. (2008). Developing an index for online customer satisfaction: Adaptation of American customer satisfaction index. *Expert Systems with Applications, 34*(4), 3033-3042. doi:10.1016/j.eswa.2007.06.036

Hu, L., & Bentler, P. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal, 6*(1), 1-55. doi:10.1080/10705519909540118

Hussain, R., Al Nasser, A., & Hussain, Y. (2014). Service quality and customer satisfaction of a UAE-based airline: An empirical investigation. *Journal of Air Transport Management*, 42, 167-175. doi:10.1016/j.jairtraman.2014.10.001

Hussein, A. S., & Hapsari, R. (2014). How quality, value and satisfaction create passenger loyalty: An empirical study on Indonesia Bus Rapid Transit Passenger. *The International Journal of Accounting and Business Society, 22*(2), 95-115. Retrieved from http://ijabs.ub.ac.id/index.php/ijabs/article/view/262

Jen, W., & Hu, K.-C. (2003). Application of perceived value model to identify factors affecting passengers' repurchase intentions on city bus: A case of the Taipei metropolitan area. *Transportation,* 30, 307-327. doi:10.1023/a:1023983627092

Johnson, M., Gustafsson, A., Andreassen, T. W., Lervik, L., & Cha, J. (2001). The evolution and future of national customer satisfaction index models. *Journal of Economic Psychology, 22*(2), 217-245. doi:10.1016/s0167-4870(01)00030-7

Lai, F., Griffin, M., & Babin, B. (2009). How quality, value, image, and satisfaction create loyalty at a Chinese telecom. *Journal of Business Research, 62*(10), 980-986. doi:10.1016/j.jbusres.2008.10.015

Lai, W.-T., & Chen, C.-F. (2011). Behavioral intentions of public transit passengers : The roles of service quality, perceived value, satisfaction and involvement. *Transport Policy, 18*(2), 318–325. doi:10.1016/j.tranpol.2010.09.003

Malhotra, N., & Birks, D. (2005). *Marketing research: An applied approach* (2nd ed.). Harlow: Financial Times Management.

Noor, H. M., Nasrudin, N., & Jurry, F. (2014). Determinants of customer satisfaction of service quality: City bus service in Kota Kinabalu, Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 153, 595-605. doi:10.1016/j.sbspro.2014.10.092

Ok, S., & Hengsadeekul, T. (2018). Customer satisfaction on service quality of bus transport: A survey of passengers from Phnom Penh to Poipet in Cambodia. *Journal of Social Science Studies, 5*(2), 114-131. doi:10.5296/jsss.v5i2.13020

Oliver, R. (1999). Whence consumer loyalty. *Journal of Marketing,* 63, 33-44. Retrieved from https://sharingiscaringsouls.files.wordpress.com/2018/04/16-01

Rizka, M., & Widji, A. (2013). Customer loyalty the effects of service quality and the mediating role of customer relationship marketing TelKom Speedy in Jember Area. *Review of Integrative Business and Economics, 2*(1), 491-502. Retrieved from https://www.guruji24.com/acwi_guru/resources/blog_files/

Sandada, M., & Matibiri, B. (2016). An investigation into the impact of service quality, frequent flier programs and safety perception on satisfaction and customer loyalty in the airline industry in Southern Africa. *South East European Journal of Economics and Business, 11*(1), 41-53. doi:10.1515/jeb-2016-0006

Saura, I. G., Frances, D. S., Contri, G. B., & Blasco, M. F. (2008). Logistics service quality: A new way to loyalty. *Industrial Management & Data, 108*(5), 650-668. doi:10.1108/02635570810876778

Singh, J., & Wilkes, R. (1996). When consumers complain: A path analysis of the key antecedents of consumer complaint response estimates. *Journal of the Academy of Marketing Science, 24*(4), 350-365. doi:10.1177/0092070396244006

Spreng, R., Harrell, G., & Mackoy, R. (1995). Service recovery: Impact on satisfaction and intentions. *Journal of Services Marketing, 9*(1), 15-23. doi:10.1108/08876049510079853

Wen, C.-H., Lan, L., & Cheng, H.-L. (2005). Structural equation modeling to determine passenger loyalty toward intercity bus services. *Transportation Research Record Journal of the Transportation Research Board, 1927*(1), 249-255. doi:10.3141/1927-28

Woodruff, R. (1997). Customer value: the next source for competitive advantage. *Journal of the Academy of Marketing Science, 25*(2), 139-159. doi:10.1007/bf02894350

Yang, Z., & Peterson, R. (2004). Customer perceived value, satisfaction, and loyalty: The role of switching costs. *Psychology & Marketing, 21*(10), 799-822. doi:10.1002/mar.20030

ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

DIGITAL MEDIA CHARACTERISTICS ON FACEBOOK AFFECTING ON IMAGE PERCEPTION OF THE ROYAL THAI POLICE

Received: February 7, 2020
Revised: March 20, 2020
Accepted: March 25, 2020

กฤษณกันต์ เกรียงทวีชัย*
Kritsanagan Kriengthaweechai*
วศินี หนุนภักดี**
Wasinee Noonpakdee**

* พันตำรวจตรี และนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการบริหารดิจิทัล วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
* Police Major and Graduate student, Master of Science Program in Digital Policy and Management, College of Innovation, Thammasat University
* Email: kritsanagan@gmail.com
** อาจารย์ และปริญญาเอกด้านสารสนเทศและโทรคมนาคม หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการบริหารดิจิทัล วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
** Lecturer and Ph.D. (Global Information and Telecom Studies), Master of Science Program in Digital Policy and Management, College of Innovation, Thammasat University
** Email: wasinee@citu.tu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) โดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ด้วยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานเฟซบุ๊กในประเทศไทยจำนวน 400 คน โดยศึกษาถึงลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วีดีโอ อินโฟกราฟิก รูปแบบเนื้อหา ที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน ด้านการบริการ ด้านบุคลากร และภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสนใจของสื่อดิจิทัลประเภท รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ส่วนระดับความสนใจของสื่อดิจิทัลประเภทข้อความ อยู่ในระดับปานกลาง ระดับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน ด้านการบริการ ด้านบุคลากร และภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อยู่ในระดับปานกลาง โดยลักษณะของสื่อดิจิทัลประเภทรูปแบบเนื้อหาและข้อความที่นำเสนอมีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน ภาพลักษณ์ด้านการบริการ และภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนสื่อประเภทรูปแบบเนื้อหาและวิดีโอ มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจะพบว่ารูปแบบเนื้อหานั้นมีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ในทุกด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คำสำคัญ: ลักษณะสื่อ สื่อดิจิทัล รูปแบบเนื้อหา การรับรู้ภาพลักษณ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เฟซบุ๊ก

Abstract

The "Digital Media Characteristics on Facebook Affecting on Image Perception of the Royal Thai Police" aimed to study media characteristics on Facebook affect image perception of the Royal Thai Police. This research was a quantitative research. The research tool was survey research. The online questionnaire was used with the sample group comprising 400 Facebook users in Thailand. The study on digital media included texts, photos, video, infographic, and contents to affect image perception in terms of organization, service, personnel and overall image of the Royal Thai Police.

The findings prove that attention level of digital media including photos, video, infographic and contents was at high level, while attention level of text was at moderate level. The level of image perception in term of organization, service, personnel and overall image of the Royal Thai Police was at moderate. The digital media characteristic of contents and text affected to image perception of organization, service and overall image of Royal Thai Police. Meanwhile, content and video affected to image perception in term of personnel of the Royal Thai Police. And, content form affected image perception of the Royal Thai Police in all aspects.

Keywords: Media Characteristics, Digital Media, Content, Image Perception, Royal Thai Police, Facebook

บทนำ

การเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านของการติดต่อสื่อสารที่ทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ โดย We are Social & Hootsuite (2020) ได้เผยแพร่ข้อมูลสถิติการใช้งานดิจิทัลทั่วโลก (Digital 2020 Global Digital Overview) พบว่าจำนวนประชากรทั่วโลกมีประมาณ 7,750 ล้านคน มีผู้ที่เข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต จำนวน 4,540 ล้านคน มีผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 3,800 ล้านคน โดยมีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กจำนวน 2,449 ล้านคน ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 1 ของสื่อสังคมออนไลน์ทั่วโลก และรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2561 พบว่า YouTube, LINE และ Facebook เป็นสื่อสังคมออนไลน์ 3 อันดับแรกที่มีผู้ใช้งานมากที่สุดในประเทศไทย ซึ่ง YouTube มีผู้ใช้งานคิดเป็น 98.8% LINE มีผู้ใช้งานคิดเป็น 98.6% และ Facebook มีผู้ใช้งานคิดเป็น 96% (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562, น.57)

ในปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้มีการปรับตัวมาใช้เฟซบุ๊ก เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผลการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนหรือผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร เนื่องจากองค์กรต้องการที่จะสร้างศรัทธา ความไว้วางใจ และความเชื่อถือจากประชาชน หากแต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมาจากการที่ประชาชนจดจำภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร เมื่อองค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีแล้วก็จะทำให้เกิดความได้เปรียบในการปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามมาอีกด้วย ดังนั้นแต่ละองค์กรจึงมีความพยายามที่จะแข่งขันในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งการรักษาภาพลักษณ์ขององค์กรให้คงอยู่นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากภาพลักษณ์จะถูกนำมาพิจารณาเป็นองค์ประกอบ แรก ๆ เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินไปอย่างก้าวหน้า ซึ่งการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างองค์กรผู้ให้บริการและประชาชนผู้เข้ารับบริการจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความยุติธรรมทางอาญาที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรและสื่อสารภาพลักษณ์ดังกล่าวไปยังประชาชน เพื่อทำให้เกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับจากประชาชนหรือผู้ใช้บริการ และมีความพยายามพัฒนาการบริหารงานขององค์กรให้ดำเนินภายใต้หลักธรรมาภิบาล นโยบายหรือแผนงานของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการด้านต่าง ๆ รวมถึงการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (กองยุทธศาสตร์, สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561, น. 2-4)

ด้วยเหตุที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติถือว่าเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ประชาชน จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร คือ เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา (กองยุทธศาสตร์, สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561, น. 5) การที่จะสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้เกิดกับประชาชนได้นั้น องค์กรต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถสื่อสารภาพลักษณ์ต่าง ๆ ไปยังประชาชนได้อย่างถูกต้องซึ่งเฟซบุ๊กเป็นหนึ่งในช่องทางที่ใช้สื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร อันนำไปสู่การสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และการสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาถึงลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊ก ที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของสื่อดิจิทัล สื่อถูกแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อในรูปแบบที่เป็นภาพ สื่อในรูปแบบที่เป็นเสียง และสื่อดิจิทัล (Hobbs, 2011, p. 9) ซึ่งการสื่อสารในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้สื่อดิจิทัลกันอย่างแพร่หลาย โดย ชุติสันต์ เกิดวิบูลย์เวช (2560, น. 13-22) ได้กล่าวว่า สื่อดิจิทัลมี 5 ประเภท ได้แก่ ข้อความ (Text) เสียง (Audio) ภาพนิ่ง (Still image) ภาพเคลื่อนไหว (Motion picture) และวิดีโอ (Video) ซึ่งสื่อดิจิทัลเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้รับได้ในวงกว้าง มีการตอบกลับที่รวดเร็ว และผู้รับสารสามารถเข้าถึงสื่อได้หลากหลาย

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ เป็นการอธิบายถึงขั้นตอนของการรับรู้ซึ่ง เสริมยศ ธรรมรักษ์, เกียรติศักดิ์ วัฒนศักดิ์, ณัฐา ฉางชูโต และสุมาลี เล็กประยูร (2550, น. 98) ได้กำหนดขั้นตอนของการรับรู้ไว้ 4 ขั้นตอนประกอบไปด้วย การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร การตั้งใจรับข้อมูลข่าวสารที่เปิดรับ การทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสาร และการเก็บข้อมูลข่าวสารที่เปิดรับ โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของมนุษย์ซึ่ง ชูชัย สมิทธิไกล (2553, น. 125-129) ได้อธิบายถึงปัจจัยการรับรู้จะประกอบไปด้วยปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งเร้า เช่น สี ขนาด การออกแบบ และปัจจัยภายใน ได้แก่ สภาวะจิตใจ แรงจูงใจ ประสบการณ์ในอดีต รวมไปถึงความคิดทัศนคติต่าง ๆ ย่อมมีผลต่อการรับรู้ทั้งสิ้น

แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ เนื่องจากภาพลักษณ์จะประกอบด้วยข้อเท็จจริง ความรู้สึกและทัศนคติทั้งด้านบวกและด้านลบของแต่ละบุคคลโดยภาพลักษณ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. ภาพลักษณ์บริษัทหรือองค์กร 2. ภาพลักษณ์ของสถาบัน 3. ภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการ และ 4. ภาพลักษณ์ที่มีต่อตราสินค้า (วิรัช ลภิรัตนกุล, 2549, น. 81-83) ซึ่งองค์ประกอบของภาพลักษณ์องค์กรจะประกอบด้วย ภาพลักษณ์ของผู้บริหาร ภาพลักษณ์ของพนักงาน ภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการ ภาพลักษณ์วิธีการดำเนินการ ภาพลักษณ์บรรยากาศองค์กร ภาพลักษณ์ของเครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงาน ภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมองค์กร และภาพลักษณ์ด้านสังคม (พจน์ ใจชาญสุขกิจ, 2548, น. 33-37) ซึ่งการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีนั้นต้องมีการวางกลยุทธ์ในการสื่อสารภาพลักษณ์ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาเชิงการตลาด นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลให้มีความน่าสนใจ โดย Percy (2018, p. 141) กล่าวว่า เนื้อหาเชิงการตลาดเป็นผลพลอยได้จากการเพิ่มขึ้นของสื่อดิจิทัล ที่บริษัทหรือแบรนด์ต่าง ๆ หันมาสร้าง “เนื้อหา” บางประเภทบนสื่อดิจิทัล เช่น การสร้างวิดีโอหรือบทความสั้น ๆ ที่ให้ความบันเทิง เพื่อต้องการที่จะให้มีการ “แชร์” บนสื่อดิจิทัล โดยมีจุดประสงค์เพื่อดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการรับรู้ให้แก่ผู้บริโภคซึ่งต้องอาศัยกลยุทธ์ในการสร้างความน่าสนใจ ซึ่ง Dodson (2016, p. 161) ได้อธิบายว่า การสร้างความน่าสนใจในเนื้อหาบนเฟซบุ๊กต้องเป็นการสร้างเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนและง่ายต่อความเข้าใจ ซึ่งในการโพสต์ข้อมูลแต่ละครั้งผู้โพสต์จะต้องตั้งคำถามเพื่อให้เกิดวิธีการที่เหมาะสมในการสร้างเนื้อหาหรือบทความ ว่าเนื้อหาใดเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสนุก หรือเนื้อหาใดที่สามารถจะทำให้เกิดการแชร์ข้อมูลต่อไป

Loredana (2015) ได้อธิบายงานวิจัยเรื่องการตลาดเนื้อหา เครื่องมือพื้นฐานของการตลาดดิจิทัลว่า เนื้อหาทางการตลาดกลายเป็นกุญแจสำคัญที่จะส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในยุคการตลาดดิจิทัล ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่บริษัทยักษ์ใหญ่ที่เริ่มมีการปรับตัวกันมาให้ความสำคัญกับรูปแบบเนื้อหาทางการตลาด (Content Marketing) หากแต่บริษัทขนาดเล็กหรือขนาดปานกลางก็มีการปรับตัวในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์เนื้อหาทางการตลาดก็คือ การสร้างเนื้อหาที่ให้ความรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความน่าเชื่อถือหรือความไว้วางใจ และยังเป็นการสร้างการยอมรับจากลูกค้าต่อตราสินค้าหรือแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและความภักดีในตราสินค้าระหว่างลูกค้าและบริษัทต่อไป

เสกสรร รอดกสิกรรม (2558) อธิบายงานวิจัยเรื่องการสร้างความยั่งยืนด้วยการใช้เนื้อหาเชิงการตลาด เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันทางธุรกิจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ว่า ลักษณะของเนื้อหาเชิงการตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนทำให้องค์กรเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน และลักษณะของเนื้อหาเชิงการตลาดที่ใช้เผยแพร่ไปยังกลุ่มลูกค้าต้องมีความหลากหลายถึงจะทำให้เกิดความได้เปรียบ โดยแนวทางในการสร้างรูปแบบเนื้อหาเชิงการตลาดที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลูกค้าเป้าหมายขององค์กร ประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ 1.แนวทางในการสร้างเนื้อหาเชิงการตลาด และ 2.รูปแบบของเนื้อหาเชิงการตลาด

Rowley (2009) ได้อธิบายงานวิจัยเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาดิจิทัลเชิงการตลาดว่า องค์ประกอบสำคัญในการสร้างความมั่นใจและความสำเร็จขององค์กรนั้น ต้องอาศัยการสร้างเนื้อหาดิจิทัลที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งการสร้างเนื้อหาดิจิทัลที่มีคุณภาพจะทำให้เกิดการสร้างประสบการณ์และความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดกับผู้ใช้บริการ โดยองค์กรจะต้องมุ่งเน้นในการสร้างเนื้อหาดิจิทัลที่คำนึงถึงหลักการส่งมอบคุณค่าให้แก่ผู้ใช้บริการ (Customer value) ผ่านมุมมองของผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

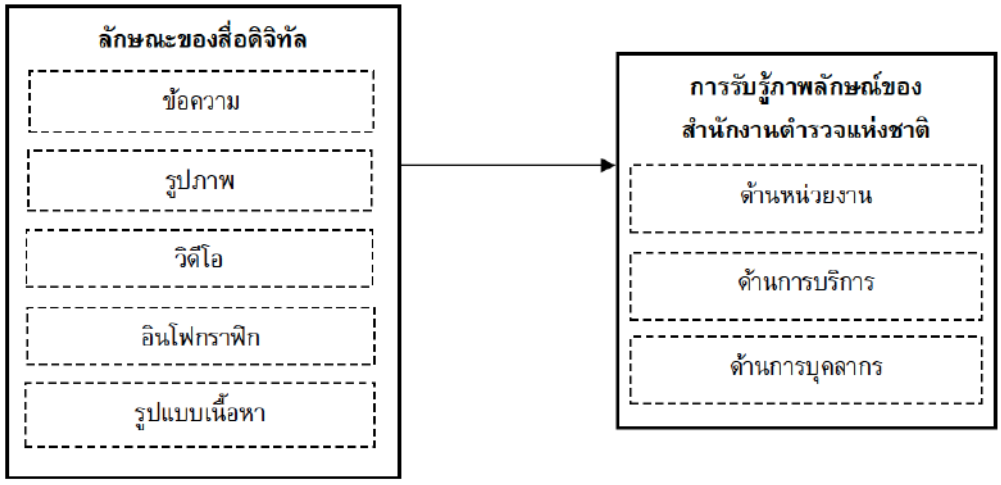

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำจำกัดความในการวิจัย

ลักษณะของสื่อดิจิทัล (Characteristics of digital media) หมายถึง องค์ประกอบของสื่อบนเฟซบุ๊ก ได้แก่ ข้อความหรือตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ภาพวิดีโอ และรูปแบบเนื้อหา ซึ่งอาจนำมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อใช้สำหรับการส่งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระหว่างผู้ส่งข่าวสารถึงผู้รับสาร

การรับรู้ (Perceived) หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับจากประสาทสัมผัสทั้งห้า ทั้งทางตรงและทางอ้อม และนำมาตีความหมายโดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตในมุมมองด้านบวกและด้านลบ โดยในที่นี้หมายถึงการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ภาพลักษณ์ (Image) หมายถึง ภาพจำอันประกอบด้วยข้อเท็จจริง ความรู้สึกและทัศนคติทั้งด้านบวกและด้านลบที่ประชาชนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติในด้านหน่วยงาน ด้านการบริการ ด้านบุคลากร และในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กในประเทศไทย ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มีประสบการณ์การใช้งานเฟซบุ๊กที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติทางใดทางหนึ่ง ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) ประกอบไปด้วยแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-end questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวมรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากร เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับลักษณะของสื่อดิจิทัล และส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นลักษณะคำถามวัดระดับความสำคัญ มาตราส่วนการประเมินค่าโดยการแบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับน้อยที่สุด ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับมากที่สุด

สมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานที่ 1 "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊ก ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ"
2. สมมติฐานที่ 2 "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊ก ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ"
3. สมมติฐานที่ 3 "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊ก ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ"
4. สมมติฐานที่ 4 "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊ก ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ"

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยวิธี One-way ANOVA หรือ F-test และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากร ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-30 ปี ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท ภูมิภาคที่พักอาศัยในปัจจุบันอยู่ภาคกลาง

ส่วนที่ 2 ลักษณะของสื่อดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมมีระดับความสนใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 (SD = 0.633) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สื่อดิจิทัลที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ อินโฟกราฟิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 (SD = 0.864) รองลงมาคือ รูปภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (SD = 0.770) วิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (SD = 0.773) รูปแบบเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 (SD = 0.807) และ ข้อความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 (SD = 0.762) ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับลักษณะของสื่อดิจิทัล (ในภาพรวม)

ลักษณะของสื่อดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสนใจ	อันดับ
อินโฟกราฟิก	3.83	0.864	มาก	1
รูปภาพ	3.67	0.770	มาก	2
วิดีโอ	3.59	0.773	มาก	3
รูปแบบเนื้อหา	3.57	0.807	มาก	4
ข้อความ	3.25	0.762	ปานกลาง	5
ภาพรวม	**3.58**	**0.633**	**มาก**	

ส่วนที่ 3 การรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมมีระดับการรับอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 (SD = 0.848) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาพลักษณ์ที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงสุดคือภาพลักษณ์ด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 (SD = 0.930) รองลงมาคือภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 (SD = 0.914) และภาพลักษณ์ด้านการบริการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 (SD = 0.948) ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ในภาพรวม)

ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้	อันดับ
ภาพลักษณ์ด้านบุคลากร	3.22	0.930	ปานกลาง	1
ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน	3.20	0.914	ปานกลาง	2
ภาพลักษณ์ด้านการบริการ	2.96	0.948	ปานกลาง	3
ภาพรวม	**3.13**	**0.848**	**ปานกลาง**	

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 "ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้สัมประสิทธิ์การทำนาย (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.181 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (รูปแบบเนื้อหา, ข้อความ) ทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม (การรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวม) ได้ 18.10% และตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีความแม่นยำในการพยากรณ์ 18.50% ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ภาพลักษณ์ในภาพรวม	.430[b]	.185	.181	.76773

b. Predictors: (Constant), รูปแบบเนื้อหา, ข้อความ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ รูปแบบเนื้อหาและข้อความ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 1.333 โดยพบว่ารูปแบบเนื้อหามีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อความ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ใช้ทำนายลักษณะของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
2	(Constant)	1.333	.194		6.885	.000
	รูปแบบเนื้อหา	.310	.057	.295	5.442	.000
	ข้อความ	.212	.060	.191	3.524	.000

a. Dependent Variable: การรับรู้ภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สมมติฐานที่ 2 "ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้สัมประสิทธิ์การทำนาย (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.189 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (รูปแบบเนื้อหา, ข้อความ) ทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม (การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน) ได้ 18.90% และตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีความแม่นยำในการพยากรณ์ 19.30% ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน	.439[b]	.193	.189	.82275

b. Predictors: (Constant), รูปแบบเนื้อหา, ข้อความ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ รูปแบบเนื้อหาและข้อความ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 1.226 โดยพบว่ารูปแบบเนื้อหามีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อความ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ใช้ทำนายลักษณะของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
2	(Constant)	1.226	.207		5.911	.000
	รูปแบบเนื้อหา	.333	.061	.295	5.467	.000
	ข้อความ	.243	.065	.202	3.756	.000

a. Dependent Variable: การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สมมติฐานที่ 3 "ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้สัมประสิทธิ์การทำนาย (Adjusted R2) เท่ากับ 0.125 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (รูปแบบเนื้อหา, ข้อความ) ทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม (การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการ) ได้ 12.50% และตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีความแม่นยำในการพยากรณ์ 13.00% ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ภาพลักษณ์ด้านการบริการ	.360[b]	.130	.125	.88671

b. Predictors: (Constant), รูปแบบเนื้อหา, ข้อความ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ รูปแบบเนื้อหาและข้อความ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 1.280 โดยพบว่ารูปแบบเนื้อหามีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อความ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ใช้ทำนายลักษณะของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
2	(Constant)	1.280	.224		5.725	.000
	รูปแบบเนื้อหา	.278	.066	.237	4.234	.000
	ข้อความ	.213	.070	.171	3.053	.002

a. Dependent Variable: การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สมมติฐานที่ 4 "ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และรูปแบบเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้สัมประสิทธิ์การทำนาย (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.144 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (รูปแบบเนื้อหา, วิดีโอ) ทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม (การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากร) ได้ 14.40% และตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีความแม่นยำในการพยากรณ์ 14.90% ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงความสัมพันธ์ของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ภาพลักษณ์ด้านบุคลากร	.386[b]	.149	.144	.86037

b. Predictors: (Constant), รูปแบบเนื้อหา, วิดีโอ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ลักษณะของสื่อดิจิทัล ได้แก่ รูปแบบเนื้อหาและวิดีโอ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 1.412 โดยพบว่ารูปแบบเนื้อหามีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมากที่สุด รองลงมาคือ วิดีโอ ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ใช้ทำนายลักษณะของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
2	(Constant)	1.412	.223		6.344	.000
	รูปแบบเนื้อหา	.284	.067	.247	4.244	.000
	วิดีโอ	.220	.070	.183	3.146	.002

a. Dependent Variable: การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่าลักษณะของสื่อดิจิทัลประเภทรูปแบบเนื้อหาและข้อความที่นำเสนอมีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน ภาพลักษณ์ด้านการบริการและภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนสื่อประเภทรูปแบบเนื้อหาและวิดีโอ มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจะพบว่ารูปแบบเนื้อหานั้นมีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ในทุกด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rowley (2008) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาดิจิทัลเชิงการตลาด ซึ่งได้นำเสนอผลการวิจัยว่าองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความมั่นใจและความสำเร็จขององค์กรนั้น ต้องอาศัยการสร้างเนื้อหาดิจิทัลที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งการสร้างเนื้อหาดิจิทัลที่มีคุณภาพจะทำให้เกิดการสร้างประสบการณ์และความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดกับผู้ใช้บริการ โดยองค์กรจะต้องมุ่งเน้นในการสร้างเนื้อหาดิจิทัลที่คำนึงถึงหลักการส่งมอบคุณค่าให้แก่ผู้ใช้บริการ (Customer value) ผ่านมุมมองของผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ อันจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุด เช่น การให้ข้อมูลสินค้าและบริการ หรือข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Loredana (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการตลาดเนื้อหา-เครื่องมือพื้นฐานของการตลาดดิจิทัล ซึ่งได้นำเสนอผลการวิจัยว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์เนื้อหาทางการตลาดก็คือ การสร้างเนื้อหาที่ให้ความรู้ ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญที่จะส่งผลต่อการสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และสร้างการยอมรับจากลูกค้าต่อตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ ซึ่งการสร้างเนื้อหาที่มีคุณค่าและน่าสนใจนั้นจะเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและความภักดีในตราสินค้าระหว่างลูกค้าและบริษัทต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสรร รอดกสิกรรม (2558) ที่ทำการศึกษา

เรื่อง การสร้างความยั่งยืนด้วยการใช้เนื้อหาเชิงการตลาด (Content marketing) เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งได้นำเสนอผลการวิจัยว่า ลักษณะของเนื้อหาเชิงการตลาด เป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนทำให้องค์กรเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน และลักษณะของเนื้อหาเชิงการตลาดที่ใช้เผยแพร่ไปยังกลุ่มลูกค้าเพื่อให้เกิดความได้เปรียบต้องมีความหลากหลาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Dodson (2016) ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมหรือความน่าสนใจในเนื้อหาบนเฟซบุ๊กต้องเป็นการสร้างเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนและง่ายต่อความเข้าใจ การโพสต์เนื้อหาบนเฟซบุ๊กควรคำนึงถึงคุณภาพของเนื้อหา

ดังนั้นหากสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องการสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์ผ่านทางเฟซบุ๊กให้ประชาชนรับรู้ ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบเนื้อหาของสื่อดิจิทัลที่จะสื่อสารออกไปให้ดีและมีคุณภาพ ซึ่งการสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน ภาพลักษณ์ด้านการบริการ และภาพลักษณ์ในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะใช้สื่อดิจิทัลประเภทข้อความในการสร้างการรับรู้ ซึ่งข้อความในการนำเสนอนั้นต้องมีความหลากหลาย มีเนื้อหาที่ความกระชับ ตรงประเด็นและมีประโยชน์ เช่น การนำเสนอเนื้อหาให้ความรู้ต่าง ๆ ด้านข้อกฎหมาย การให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือการรายงานข่าวหรือประเด็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยหยิบยกข่าวสารในเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจในขณะนั้น และควรนำเสนอในรูปแบบข้อความร่วมกับสื่ออื่น ๆ เช่น รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก หรือการติดแฮชแท็ก (hashtag) เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าสนใจของเนื้อหาที่นำเสนอ โดยให้พยายามหลีกเลี่ยงการนำเสนอรูปภาพ วิดีโอ หรืออินโฟกราฟิก ที่ไม่มีการเขียนข้อความอธิบายไว้ ซึ่งแตกต่างกับการสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากร ที่ต้องใช้สื่อดิจิทัลประเภทวิดีโอในการสร้างการรับรู้ ซึ่งการนำเสนอวิดีโอจากเหตุการณ์จริงที่ได้จากกล้องวงจรปิด CCTV หรือกล้องติดหน้ารถ หรือการนำเสนอวิดีโอที่มีการบรรยายเนื้อหาด้วยเสียงพูดจะเป็นการสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานเพื่อนำไปปฏิบัติ

จากการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ทำให้ทราบถึงลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งในภาพลักษณ์ด้านหน่วยงาน ภาพลักษณ์ด้านการบริการ ภาพลักษณ์ด้านบุคลากร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อเพิ่มการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ 3 กลยุทธ์ดังนี้

1. กลยุทธ์ "การสร้างภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นศรัทธาในการให้บริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ"

<u>การนำไปปฏิบัติ</u>

การสร้างสื่อที่นำเสนอข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การให้ข้อมูลในเรื่องข้อกฎหมาย การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการยื่นขอประกันตัว การให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการแจ้งความดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน หรือขั้นตอนการให้บริการอื่น ๆ โดยสามารถหยิบยกประเด็นเนื้อหาจากข่าวที่ประชาชนจำนวนมากในสังคมให้ความสนใจ มานำเสนอ สรุป อธิบายในข้อเท็จจริงหรือขั้นตอนการดำเนินการว่ามีขั้นตอนหรือรายละเอียดอย่างไร มีความผิดตามกฎหมายหรือมีอัตราโทษที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอย่างไร

<u>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</u>

(1) เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือผู้ที่มาติดต่อราชการการ ให้ทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจรวมถึงความชัดเจนเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนได้รับรู้รับทราบ

(2) เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่ไม่หวังดีมาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการสร้างข่าวเท็จ อันทำให้ประชาชนในสังคมเกิดความตื่นตระหนก หรือเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

2. กลยุทธ์ "การสร้างภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ"

การนำไปปฏิบัติ

การสร้างสื่อวิดีโอที่นำเสนอผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกสายงาน เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจถึงความเสียสละและความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละสายงาน และเข้าใจถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากยิ่งขึ้น โดยนำเสนอจากวิดีโอที่ถูกบันถึงจากเหตุการณ์จริงในขณะปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือนำเสนอด้วยการสร้างวิดีโอที่จำลองจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและเป็นที่สนใจของประชาชนในขณะนั้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(1) เป็นการสร้างความเข้าใจให้ประชาชนได้รับทราบถึงความเสียสละ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา ทัศนะคติที่ดีของประชาชนให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากยิ่งขึ้น

(2) ประชาชนจะได้รับรู้ถึงและเข้าถึงข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยงานต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมากยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน

3. กลยุทธ์ "การสร้างภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีต่อหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ"

การนำไปปฏิบัติ

การสร้างเนื้อหาเพื่อนำเสนอข้อมูลของหน่วยต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบถึงอำนาจหน้าที่และภารกิจต่าง ๆ ว่าแต่ละหน่วยมีหน้าที่ พันธกิจ ด้านใด เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะประกอบไปด้วยหน่วยงานในสังกัดหลายหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ควรทำควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(1) เป็นการสร้างการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปสู่ประชาชนมากยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ ที่แตกต่างกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละหน่วยงาน

(2) ประชาชนจะมีความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน และหากเกิดปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด ก็จะสามารถติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง อันจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของสื่อดิจิทัลบนเฟซบุ๊กที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยนี้มุ่งเน้นในการศึกษาสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กเท่านั้น ดังนั้นหากมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติผ่านสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เช่น Twitter จะสามารถทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการรับรู้ภาพลักษณ์ในสื่อออนไลน์ที่แตกต่างกันได้มากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยนี้ทำการศึกษาถึงการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติผ่านสื่อเฟซบุ๊กซึ่งเป็นสื่อออนไลน์ แต่เนื่องจากในปัจจุบันยังมีการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติผ่านสื่อเดิมที่เป็นสื่อโทรทัศน์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนั้นควรทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติระหว่างสื่อเดิมกับสื่อใหม่ ว่าในปัจจุบันประชาชนรับรู้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติผ่านสื่อลักษณะไหนและเป็นสื่อประเภทใดมากกว่ากัน เพื่อที่จะสามารถนำไปกำหนดแนวทางในการสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์ได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงเศรษฐกิจและสังคม, สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2562). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561.* กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ชุติสันต์ เกิดวิบูลย์เวช. (2560). *สื่อดิจิทัลใหม่..สื่อแห่งอนาคต* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชูชัย สมิทธิไกล. (2553). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2548). *ยุทธวิธีการสร้างภาพลักษณ์ผู้บริหารด้วยการจัดการสื่อสารและประชาสัมพันธ์.* กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.

วิรัช ลภิรัตนกุล. (2549). *การประชาสัมพันธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, กองยุทธศาสตร์. (2561). *ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.

เสกสรร รอดกสิกรรม. (2558). *การสร้างความยั่งยืนด้วยการใช้เนื้อหาเชิงการตลาด (content marketing) เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสริมยศ ธรรมรักษ์, เกียรติศักดิ์ วัฒนศักดิ์, ณัฐา ฉางชูโต, และสุมาลี เล็กประยูร. (2550). *หลักการตลาดสำหรับนักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Dodson, I. (2016). *The art of digital marketing.* Hoboken, New Jersey: Wiley.

Percy, L. (2018). *Strategic integrated marketing communication* (3rd ed.). Abingdon: Routledge.

Hobbs, R. (2011). *Digital and media literacy.* California: Corwin.

Loredana, P. B. (2015). Content marketing - the fundamental tool of digital marketing. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov Series V: Economic Sciences, 8*(57), 111-118.

Rowley, J. (2008). Understanding digital content marketing. *Journal of Marketing Management,* 24, 517-540. doi: 10.1362/026725708X325977

We are Social & Hootsuite. (2020). *Digital 2020: global digital overview.* Retrieved from https://datareportal.com/reports/digital-2020-global-digital-overview

ศึกษาแนวทางการใช้ดนตรีไทยตามนโยบายการสร้างชาติ สมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม กรณีศึกษา : เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

THE IMPACT OF PHIBUN'S NATIONALIST POLICY: A CASE STUDY OF PHLENG RABAM CHUMNUM PHAO THAI

Received: May 7, 2020
Revised: August 25, 2020
Accepted: August 26, 2020

พงษ์เทพ ตามเมืองปัก*
Pongthep Tammuangpak*
สุรศักดิ์ จำนงค์สาร**
Surasak Jamnongsarn**

* นิสิต ปริญญาโท สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
* Master's Student, Ethnomusicology, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University
* Email: pongthep.tmp@gmail.com
** อาจารย์ ปริญญาเอก สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทยและเอเชีย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
** Dr, Department of Thai and Asian Music, Faculty of Fine Arrts, Srinakharinwirot University
** Email: surasak@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

งานเขียนฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ดนตรีไทยตามนโยบายการสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงครามผ่านการวิเคราะห์ที่มาของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เพลงไทยและแนวคิดบูรพาคดีศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ข้อมูลในการศึกษาได้จากเอกสาร เช่น หนังสือราชการจากนายกรัฐมนตรีถึงอธิบดีกรมศิลปากร เรื่องความสำคัญในการบำรุงวัฒนธรรม พ.ศ. 2484 จดหมายเหตุ แผ่นครั่ง การสัมภาษณ์ผู้รู้และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discusstion)

จากการศึกษาพบว่าดนตรีไทยได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อแสดงออกถึงศักยภาพของดนตรีที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความทันสมัยให้ประเทศมีความเท่าเทียมนานาประเทศได้ ดังกรณีของเพลงไทใหญ่ในเพลงชุดระบำชุมนุมเผ่าไทยมีที่มาจากเพลงเงี้ยวของชาติพันธุ์ไทใหญ่ทางภาคเหนือของประเทศที่อาจารย์มนตรี ตราโมท ได้นำมาปรับปรุงให้เข้ากับเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยช่วงสำเนียงไทใหญ่ เพื่อใช้เป็นการแสดงเบิกโรงในการแสดงละครเรื่องอานุภาพแห่งความแห่งสละ เมื่อปี พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นละครที่จัดแสดงเพื่อตอบสนองนโยบายการสร้างชาติที่เป็นนโยบายสำคัญตามเจตนารมณ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในช่วงนั้น งานวิจัยฉบับนี้ต้องนำเสนอให้เห็นถึงพลังทางวัฒนธรรมดนตรีที่เกิดจากจินตนาการทางดนตรีของผู้ประพันธ์เพลงที่ต้องการส่งสารเพื่อการปลุกใจ หรือสร้างความรักชาติ ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ให้กับผู้ฟังผ่านบทเพลงไทยที่ประพันธ์ขึ้นจากบทเพลงของชาติพันธ์ที่ไม่ใช่ประชากรหมู่มากของประเทศเพื่อประโยชน์การเมืองของกลุ่มผู้ปกครอง

คำสำคัญ: นโยบายการสร้างชาติ ระบำชุมนุมเผ่าไทย

Abstract

The paper examines the use of Thai classical music in Phibhun's nationalist policy through the background of *phleng Rabam Chumnum Phao Thai*. Framed under Thai music analysis and modified orientalism, the data are drawn from various sources. These include correspondences during 1941 between the then Prime Minister and the Director of the Fine Arts Department regarding the urgency of cultural preservation, national archives, shellac disks, interviews, and focused group discussion.

The finding revealed that Thai classical music was used as a political tool to construct modernity in Thailand on par with the colonial countries. Phleng *Thai Yai*, one of the "ethnic" songs in phleng *Rabum Chumnum Phao Thai*, is based on a *ngiao* tune of Thai Yai ethnic minority from Northern Thailand. Montri Tramote "revised" the original melody and used it to accompany a prelude performance for *Anuphap Haeng Kan Siasala* (The Might of Altruism) play in 1955. Sanctioned by the government, the play was a response to the then Prime Minister Phibun Songkhram's nationalist policy. In this study I point out the cultural force that emerged from a composer's musical imagination to stimulate nationalist sentiment and belief. The process is accomplished through appropriating the music of ethnic minorities to benefit the dominating few.

Keywords: Nationalist Policy, Rabam Chumnum Phao Thai

บทนำ

ปัจจุบันมนุษย์มีการกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตหลาย ๆ ด้าน อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคล ประเทศชาติ และสังคมโลก ถือเป็นวิวัฒนาการที่ควรจะเป็น หากประเทศใดไม่เกิดการพัฒนา สังคมโลกมีค่านิยมว่า ประเทศนั้นล้าหลัง ตลอดช่วงระยะเวลาการพัฒนาประเทศมาจนถึงปัจจุบัน แต่ละประเทศยอมมีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ๆ อยู่ไม่น้อย เช่นเดียวกับประเทศไทย กว่าจะได้แผ่นดินไทยที่มีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีรัฐธรรมนูญอันมาจากประชาธิปไตย ได้ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเรื่องราวการรักษาไว้ซึ่งแผ่นดินไทยได้ถูกรวบรวมไว้เป็นตำราวิชาการเพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติอยู่มากมายอย่างเห็นได้ชัด และมีอีกหลายเรื่องราวที่ใช้กลวิธีที่ลึกซึ้งในการธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติ การรวบรวมกำลังคนในชาติ และการแผ่ขยายอาณาเขตความเป็นไทยจากในทุกที่ที่สามารถทำได้ในอดีต

เรื่องที่ถูกมองว่าเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา ประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือชนชั้นล่าง ชนชั้นสูง ฯลฯ นั้น เป็นการยึดเอาความเจริญกว่าที่ตนสมมุติขึ้นมาเป็นตัวกำหนดขั้วตรงข้ามให้กับสิ่งที่ด้อยกว่า ซึ่งแท้จริงแล้วประเทศที่กำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้ว แค่ไหนสิ่งใดเป็นตัวกำหนด เพราะทุกประเทศก็กำลังพัฒนาในด้านวิชาการ ด้านสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เช่นกัน จากข้อมูลดังกล่าวความเจริญที่มนุษย์หมายถึงนั้นก็คือสังคมที่มีมั่งคั่งทางทรัพย์สินเงินทอง และทรัพย์สินทางปัญญา มีการพัฒนาเทคโนโลยี คุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้ดีที่สุด สังคมเหล่านี้เองที่มีอำนาจในการจัดลำดับสังคมอื่น ๆ การซึมซับค่านิยมเหล่านี้ของสังคมไทยจึงสามารถทำให้คนในชาติเดียวกันกลายเป็นคนอื่นได้เช่น สังเกตได้จากกลุ่มคนในแถบภาคเหนือของไทยเรา เมื่อมาทำงานในเมืองเขาถูกเรียกว่าเป็นชนกลุ่มน้อย คนต่างด้าว แต่ในทางกลับกันเราเรียกคนญี่ปุ่น อเมริกา อังกฤษ ฯลฯ ที่มาทำงานในไทยว่า ชาวต่างชาติ ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าสิ่งใดที่ถูกมองว่าด้อยกว่ามักถูกกดจากสิ่งที่คิดว่าตนเหนือกว่า ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะขยับเข้าใกล้ความเจริญ (Civilization) ในแบบของตน

เราเรียกคนที่อยู่ในประเทศบางกลุ่มว่าชนกลุ่มน้อย ทางตอนเหนือสุดของประเทศคนที่เคลื่อนไหวอยู่ในไทยติด ๆ กับพรมแดนพม่าว่าเราเรียก คนเหล่านั้นว่า ไทใหญ่ กะเหรี่ยง คนที่เคลื่อนไหวอยู่ระหว่างพรมแดนไทย จีน ลาว เวียดนาม เราเรียกว่า แม้ว เย้า มูเซอร์ ลีซอ และอีกอ ในเมื่อประเทศต้องการมีอำนาจซึ่งมีหลาย ๆ หนทางในการสร้าง สำหรับการควบคุมอำนาจจากชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาอยู่ในไทยก็เป็นหนทางหนึ่ง ทั้งนี้ก็ต้องมีการกำหนดจัดหมวดหมู่กลุ่มคนให้ชัดเจน การแยกความเป็นคนไทยออกจากชนกลุ่มน้อยอย่างชัดเจนเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีการจำแนกบุคคลตามรหัสประจำตัวประชาชน คนที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทยจะไม่ได้รับสัญชาติไทย ความเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ได้ถูกจำกัดสิทธิมากมาย ต่อมาในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีนโยบายสำคัญมากมายที่ส่งผลต่อชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

จากการสืบค้นข้อมูลในช่วงเวลาที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงประเทศสู่อารยะที่สำคัญคือช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2481-2487 สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ช่วงนั้นได้มีการปรับเปลี่ยนหลายสิ่งเพื่อนำประเทศก้าวเข้าสู่อารยะที่ถูกจัดวางว่าคือความเจริญ (Civilization) ซึ่งจะเห็นได้จากการสร้างค่านิยมความเป็นรัฐนิยมจากนโยบายการสร้างชาติ 12 ฉบับ ของจอมพล ป. พิบูลคราม พระราชกฤษฎีกาการกำหนดวัฒนธรรมทางศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการบรรเลงดนตรี การขับร้องและการพากย์ โดยกำหนดให้กรมศิลปากรเป็นผู้ควบคุมการแสดงดนตรี ทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล และมหรสพต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด โดยกำหนดไว้ว่า หากการแสดงมหรสพต่าง ๆ มีผู้ชมจำนวนมากให้ขออนุญาตโดยการส่งบทละคร เพื่อให้กรมศิลปากรตรวจสอบว่าบทถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้หรือไม่ ควรส่งก่อน 3 วันทำการแสดง ผู้ที่จะแสดงต้องมีประกาศนียบัตรศิลปินที่กรมศิลปากรออกให้ไว้จึงจะแสดงได้ เมื่อทำการแสดงห้ามไม่ให้นักดนตรีบรรเลงดนตรีไทยกับพื้นให้นำเก้าอี้มารองเครื่องดนตรีเพื่อนั่งบรรเลงให้สูงกว่าพื้น (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2546) ข้อมูลข้างต้นถือเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญของวงการดนตรีไทย และดูจะไม่ค่อยเป็นที่ถูกใจแก่นักดนตรีไทยที่เป็นพวกนักอนุรักษ์นิยมนัก แต่เพื่อการเดินหน้าทางนโยบายความเป็นรัฐนิยมอย่างไรก็ตามทุกคนพึงต้องปฏิบัติตามให้ได้

อย่างไรก็ตามไม่ว่าดนตรีไทยในช่วงนั้นจะถูกมองว่าเข้าขั้นวิกฤตแต่ก็เกิดปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ทางดนตรีไทยอยู่ไม่น้อย จากแนวคิดชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้จัดให้มีเพลงปลุกใจ ละครปลุกใจ และละครประวัติศาสตร์ ขึ้น โดยมีหลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้ริเริ่ม ในช่วง พ.ศ. 2496-2500 ได้เกิดละครประวัติศาสตร์ที่สำคัญ 3 เรื่องได้แก่ เรื่องอานุภาพพ่อขุนรามคำแหง (พ.ศ. 2497) เรื่องอานุภาพแห่งความเสียสละ (พ.ศ. 2498) และเรื่องอานุภาพแห่งศีลสัตย์ (พ.ศ. 2500) เรื่องที่ได้รับความนิยมมากในช่วงนั้นคือเรื่องอานุภาพพ่อขุนรามคำแหง และเรื่องอานุภาพแห่งความเสียสละ ที่สำคัญคือเกิดเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยขึ้น ระบำชุดถูกใช้เพื่อเป็นระบำเบิกโรงละครเรื่อง อานุภาพแห่งความเสียสละ บทประพันธ์ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ บทร้องโดยพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ บรรยายให้ทราบถึงชนชาวไทยเผ่าต่าง ๆ ที่ได้อพยพ แยกย้ายกันลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของแหลมทอง ทำนองเพลงแต่งและเรียบเรียงโดย อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญดุริยางไทยของกรมศิลปากร ครูมนตรี ตราโมท ผู้ประดิษฐ์ท่ารำครูลมุล ยมะคุปต์ และครูผัน โมรากุล แต่งกายออกแบบสร้างโดยคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ต่อมาอาจารย์ทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ ได้ออกแบบเครื่องแต่งกายใหม่เพื่อถ่ายปฏิทินเซลล์ (อินทนิล บุญประกอบ, 2546)

จากข้อมูลเรื่องชนกลุ่มน้อยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาไทใหญ่เนื่องจากความชัดเจนในด้านแหล่งที่มาว่าอพยพมาจากรัฐฉาน และยังคงมีการสู้รบเพื่อรักษาพื้นที่กันอยู่ตามบริเวณชายแดน ความเป็นชนกลุ่มน้อยอย่างไทใหญ่ได้ที่ถูกจำกัดสิทธิมากมายเรื่อยมาถูกเหยียดสัญชาติด้วยการเรียกว่า "เงี้ยว" ต่อมาในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม กลับมีการกล่าวถึงและให้ความสำคัญกับชาวไทใหญ่จนเป็นนโยบายของชาติโดยมีจากคำสั่งให้หลวงวิจิตรวาทการแต่งละครปลุกใจรักชาติ โดยในเรื่องอานุภาพแห่งความเสียสละใช้ระบำชุมนุมเผ่าไทยเป็นระบำเบิกโรงในบทเพลงมีการกล่าวถึงไทใหญ่ในบทเพลงโดยเนื้อเพลงสื่อถึงความเป็นพี่น้องบ้านเดียวกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ใช้ดนตรีไทยเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างชาติ เพื่อตีความการนำเสนอรูปแบบความคิดเชิงดนตรีที่ส่งผลต่อทิศทางการสร้างนโยบายรัฐนิยม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาที่มาทางดนตรีของเพลงในระบำชุมนุมเผ่าไทย บริบทที่มีความเชื่อมโยงกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ ในบทเพลงและเพื่อศึกษาแนวทางการใช้ดนตรีไทยสนองตอบนโยบายการสร้างชาติในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันในส่วนที่เป็นการศึกษาโครงสร้างของเพลง การเคลื่อนที่ของจังหวะ และทำนองของเพลง ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทยโดย รศ.ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ ในการนำเสนอในส่วนของทฤษฎีดนตรีไทย แต่สำหรับแนวคิดส่วนที่นำมาวิเคราะห์ตัวผลงานที่ได้จากการใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทยนั้น ก็คือแนวคิดบูรพาคดีศึกษา โดย (Edward, 1978) ซึ่งจะแบ่งแนวคิดออกเป็น 2 แนวคิดดังนี้

1. รูปแบบการวิเคราะห์เพลงไทย

การใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำระเบียบวิธีการวิเคราะห์แบบ รศ.ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ มาใช้ในการศึกษาโครงสร้างของทำนองเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยในช่วงเพลงไทใหญ่ โดยจะหาตัวทำนองเพลงที่บ่งบอกถึงความเหมือน (Resemblance) และความแตกต่าง (Difference) ของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงสำเนียงไทใหญ่กับเพลงที่เกี่ยวข้องกับเพลเงี้ยวที่ครูมนตรี ตราโมทใช้สร้างสรรค์เพลงนี้ โดยใช้วิธีการศึกษารูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง และกระสวนจังหวะ เพื่อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ดนตรีและเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการถือกรรมสิทธิ์ครอบครองไทใหญ่ผ่านการทำให้เป็นไทย

2. แนวคิดบูรพาคดีศึกษา

สำหรับการศึกษาแนวทางการใช้ดนตรีไทยตามนโยบายการสร้างชาติสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม กรณีศึกษา : เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดเรื่อง "บูรพาคดีศึกษา" (Orientalism) โดย เอ็ดเวิร์ด ซาอิด มาใช้ในงานวิจัย ซึ่งแนวคิดมีเนื้อหาวิพากย์ทัศนคติของคนยุโรปที่มีต่อคนตะวันออกกลางผ่านวรรณกรรม ชาวตะวันออกกลางถูกสร้างภาพลักษณ์ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมที่ล้าหลัง (Primitive) แปลกประหลาด (Exotic) สร้างภาพจำที่เพ้อฝัน (Romanticization) และไม่เปลี่ยนแปลง (Timeless) เกี่ยวกับพื้นที่และผู้คนตะวันออกกลางหรือ The Orient ว่าเต็มไปด้วยเวทมนตร์ พ่อค้า พรมทะเลทราย และผู้หญิงระบำหน้าท้องทำหน้าที่เป็นนางบำเรอ นิยามความเป็นอื่นให้กับพื้นที่ตะวันออกกลางเพื่อสร้างความเป็นใหญ่ให้กับตนแนวคิดนี้ถูกนำมาเผยแพร่และตีความงานสาขาวิชาต่าง ๆ ในประเทศไทยมากมาย จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดบูรพาคดีศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าองค์ความรู้นี้เหมาะสมที่จะนำมาตีความการใช้ดนตรีไทยตามนโยบายการสร้างชาติสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม แนวคิดบูรพาคดีศึกษาแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางการเมืองในการสร้างชาติโดยการละลายความเป็นคนอื่นและทำให้เป็นคนไทยผ่านศิลปะการแสดง จากกรอบแนวคิดดังกล่าวข้อนำเสนอของผู้เขียนคือเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการสร้างความเป็นไทยก็แผ่งไปทัศนคติที่มีต่อคนอื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับขั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. วิเคราะห์ที่มาทางดนตรีของเพลงในระบำชุมนุมเผ่าไทย บริบทที่มีความเชื่อมโยงกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ จากบทเพลงที่มีความคล้ายคลึงกันตามข้อมูลทางเอกสารวิชา แผ่นครั่ง ซึ่งเป็นประเด็นดังนี้

1.1 ประวัติและโน้ตเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย จากมูลนิธิครูมนตรี ตราโมท

1.2 แผ่นเสียงฟ้อนเชียงใหม่ ตรากระต่าย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต. เง็งชวน

1.3 แผ่นเสียงพาโลโฟน พิณพาทย์วังบางขุนพรหม

1.4 เพลงท้ายฟ้อนม่านในละครพันทาง เรื่องผู้ชนะสิบทิศ

1.5 ข้อสรุปประเด็นที่มาของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

2. วิเคราะห์แนวทางการใช้ดนตรีเพื่อสนองนโยบายการสร้างชาติในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยวิเคราะห์ตัวบทเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยและเพลงที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายวิธีการที่เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยจะใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทยในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เนื้อร้องเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงสำเนียงไทใหญ่

2.2 วิเคราะห์เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงสำเนียงไทใหญ่

2.3 วิเคราะห์เพลงฟ้อนเชียงใหม่ แผ่นเสียงตรากระต่าย รหัส TC216

2.4 แนวคิดเรื่องการใช้เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐนิยม

3. กรอบแนวคิดในการศึกษา Conceptual Framework

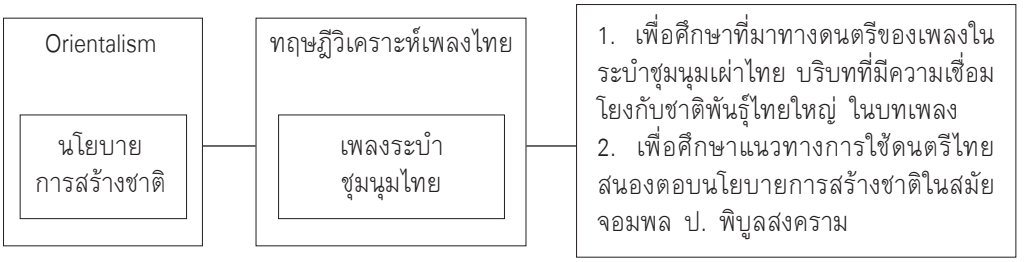

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ที่มาทางดนตรีของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

ประเด็นที่มาของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยการวิเคราะห์ประเด็นการหาที่มาของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยช่วงไทใหญ่ เพื่อหาบทสรุปความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ของบทเพลงในดนตรีไทยกับชาติพันธุ์ไทใหญ่พบว่า บทเพลงเงี้ยวที่เป็นเพลงตั้งต้นในการสร้างสรรค์เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงสำเนียงไทใหญ่ปรากฏชื่อเรียกไม่แน่นอนชัดเจน จากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลที่น่าเชื่อถือทางดนตรีไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับบทเพลงนี้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ สัมภาษณ์คุณครูสมาน น้อยนิตย์ คุณครูสุวัฒน์ อรรถกฤษณ์ คุณครูพิบูลศักดิ์ วิจิตรระกะ อาจารย์จรัญ กาญจประดิษฐ์ เรื่องทำนองเพลงฟ้อนเชียงใหม่ในแผ่นเสียงตรากระต่าย สัมภาษณ์อาจารย์ภาณุภัค โมกขศักดิ์ คุณครูไชยยะ ทางมีศรี เรื่องเพลงท้ายฟ้อนม่านในละครพันทาง เรื่องผู้ชนะสิบทิศ ประเด็นเรื่องเพลงฟ้อนเชียงใหม่ บนแผ่นเสียงตรากระต่าย และเพลงในละครพันทาง เรื่องผู้ชนะสิบทิศ ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏเพลงที่มีทำนองคล้ายกับเพลงเงี้ยวตามหลักฐานข้างต้นในชื่อเพลงฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนเชียงใหม่ ท้ายฟ้อนม่าน ทั้งสี่เพลงนี้ถูกเรียกต่างชื่อกันเพราะได้รับหน้าที่ต่างกัน แต่หลักฐานที่มาของบทเพลงชิ้นที่เก่าที่สุดที่ค้นพบคือแผ่นเสียงเพลงฟ้อนเชียงใหม่ ตรากระต่าย ต. เง็งชวน ที่ปรากฏว่าอัดเพลงฟ้อนต่าง ๆ เสร็จสิ้นเมื่อปี 2482 (ราตรี ธันวารชร, 2551)

2. แนวทางการใช้ดนตรีไทยสนองตอบนโยบายการสร้างชาติในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

การวิเคราะห์แนวทางการใช้ดนตรีไทยตอบสนองนโยบายการสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กรณีศึกษาเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงสำเนียงไทใหญ่ โดยมีที่มาจากเพลงเงี้ยว กับเพลงฟ้อนเชียงใหม่ แผ่นเสียงตรากระต่าย รหัส TC216 พบข้อสรุปประเด็นแนวคิดที่ใช้ดนตรีไทยในการตอบสนองนโยบายรัฐนิยมต่างดังนี้

2.1 การตีความสำเนียงไทใหญ่ในบทเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

สำเนียงตามหมายความในหนังสือศัพท์สังคีต (มนตรี ตราโมท, 2524) กล่าวว่า

> “สำเนียง หมายถึงกระแสของทำนองเพลงที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นกระทำให้
> บังเกิดความรู้สึกและทราบได้ว่าเป็นเพลงจำพวกใด ชนิดใด และภาษาใด”

สิ่งที่สามารถบ่งบอกสำเนียงภาษาต่าง ๆ ในบทเพลง ตามทฤษฎีวิเคราะห์เพลงไทย (มานพ วิสุทธิแพทย์, 2556) ได้แก่ โน้ตรอง จังหวะหน้าทับ ลักษณะของบทเพลง เครื่องดนตรี เป็นต้น ซึ่งนอกจากนี้อาจจะมีวิธีอื่น ๆ สามารถบอกสำเนียงภาษาได้อีกหากท่านค้นพบว่าเกี่ยวข้อง สำหรับประเด็นสำเนียงไทใหญ่ในบทเพลงระบำชุมนุมเผ่าที่จะสรุปสามารถสรุปได้ตามหัวข้อดังนี้

2.1.1 โน้ตรอง

จากการวิเคราะห์เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยแล้วพบว่า มีการใช้โน้ตทั้ง 7 เสียง ในบันไดเสียงโด ซึ่งมีโน้ตหลัก 5 คือ โด เร มี ซอล ลา โน้ตรองคือ ฟา และ ที โดยหน้าที่ของโน้ตรองสำหรับเพลงนี้มีจุดประสงค์เพื่อสร้างสำเนียง ดังตัวอย่างที่เปรียบเทียบกับเพลงภาษาไทใหญ่ทั่วไปเช่น

ตารางที่ 1 เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงไทใหญ่

- - - -	- ม – ล	- ร – ซ	-ด – ด̣	- ล ล ล	- ด̣ - ซ	ล ซ ม ซ	- ล – ด̣
- ล ด̣ ร̣	ม̣ ล – ด̣	- ซ ล ท	- ล – ม̣	- - - ม̣	- - - ล̣	ท̣ ล̣ ซ̣ ม̣	- - - ล̣

ท̣ ล̣ ซ̣ ม̣	- ร̣ ร̣ ร̣	- ม̣ – ร̣	- ด̣ ด̣ ด̣	- ล ล ล	- ด̣ - ซ	ล ซ ม ซ	- ล – ด̣
- ล ด̣ ร̣	ม̣ ล – ด̣	- ซ ล ท	- ล ซ ม	- ฟ ฟ ฟ	- ล - ม	- ฟ ฟ ฟ	- ท – ล

ที่มา : (กษภรณ์ ตราโมท, พรทิพย์ อันทิวโรทัย, เฉลิมรัฐ ติ่งอ่วม, พงษ์พิพัฒน์ พรวัฒนาศิลป์, และวิไลวรรณ โพธิ์ศรีทอง, 2561)

ตารางที่ 2 เพลงฟ้อนเงี้ยว

- - - ล	- ท - ล	ท ท - ล	ซ ม ซ ล	- - - ล	- ท - ล	ท ท - ล	ซ ม ซ ล

ที่มา: ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

จากตารางที่ 1 และ 2 โน้ตในตำแหน่งโน้ตรองเสียงฟา และ เสียงที ถ้าหากนำโน้ตที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ เสียงฟาแทนด้วยเสียงซอล และเสียงทีแทนด้วยเสียงโด เพื่อที่จะใช้เพียง 5 เสียงหลักของบันไดเสียงโดยไม่มีการใช้โน้ตรองเข้ามามีส่วนร่วมในบทเพลงจะปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงไทใหญ่

- - - -	- ม – ล	- ร – ซ	-ด – ด̣	- ล ล ล	- ด̣ - ซ	ล ซ ม ซ	- ล – ด̣
- ล ด̣ ร̣	ม̣ ล – ด̣	- ซ ล ด̣	- ล – ม̣	- - - ม̣	- - - ล̣	ด̣ ล̣ ซ̣ ม̣	- - - ล̣

ด̣ ล̣ ซ̣ ม̣	- ร̣ ร̣ ร̣	- ม̣ – ร̣	- ด̣ ด̣ ด̣	- ล ล ล	- ด̣ - ซ	ล ซ ม ซ	- ล – ด̣
- ล ด̣ ร̣	ม̣ ล – ด̣	- ซ ล ท	- ล ซ ม	- ซ ซ ซ	- ล - ม	- ซ ซ ซ	- ด̣ – ล

ตารางที่ 4 ตารางเพลงฟ้อนเงี้ยว

- - - ล	- ด̣ - ล	ด̣ ด̣ - ล	ซ ม ซ ล	- - - ล	- ด̣ - ล	ด̣ ด̣ - ล	ซ ม ซ ล

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตัวอย่างพบว่าเมื่อนำโน้ตหลักมาแทนที่โน้ตรอง ทำนองดังกล่าวจะมีความเหน่อ แตกต่างไปจากความรู้สึกเดิมที่เขาเคยได้ยิน ทั้งนี้เพราะขาดคุณสมบัติของโน้ตรองเสียงฟา และเสียงที ที่ทำหน้าที่เป็นเอกลักษณ์ในการบอกสำเนียงภาษาไทใหญ่สำหรับบทเพลงนี้ในความคิดของนักดนตรีไทย

2.1.2 จังหวะหน้าทับ

เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างของเพลงด้วยทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทย ของอาจารย์มานพ วิสุทธิแพทย์ เรื่องรูปแบบการดำเนินทำนองของเครื่องกำกับจังหวะฉิ่งและกลอง พบว่าเพลงนี้มีการใช้ตะโพนมอญเป็นเครื่องกำกับจังหวะใช้หน้าทับมอญเก่า ชั้นเดียว ฉิ่งตี ฉิ่งฉิ่งฉับคล้ายสำเนียงจีน ทั้งนี้การเลือกใช้เครื่องกำกับจังหวะสามารถใช้กลองแขก ตีฉิ่งแบบทำนองสองชั้นปกติก็ได้ แล้วแต่ศิลปินจะเห็นว่าเหมาะแก่รูปแบบการจัดวงดนตรีไทยตามระเบียบวิธีที่เคยปฏิบัติกันมาหรือไม่ สำหรับหน้าทับกลองแขกสำหรับเพลงฟ้อนต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็จะบรรเลงสอดคล้องกับวิธีการดำเนินทำนองของตะหลดปดที่บรรเลงกำกับจังหวะเพลงฟ้อนเชียงใหม่ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 5 ตารางหน้าทับกลองภาษาเหนือ

- ติง ติง ติง	- ทั่ง - ติง	- ทั่ง - ทั่ง	- ติง - ทั่ง

ที่มา: ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ตารางที่ 6 ตารางหน้าทับกลองตะหลดปด

- ต๊กต๊กต๊ก	- ต๊ก - ต๊ก	- ต๊ก - ต๊ก	- ต๊ก - ต๊ก

ที่มา: ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

จากการสัมภาษณ์ (ณัฐวุฒิ อุ่นอกแดง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2563) เก็บข้อมูลเรื่องหน้าทับกลองที่ใช้ตีประกอบการฟ้อนของภาคเหนือ ซึ่งไม่ได้จังหวะแบบหน้าทับกลองแขกข้างต้น แต่ใช้วงกลองติ่งโน่งสำหรับบรรเลงประกอบการฟ้อนต่าง ๆ ซึ่งบทบาทของกลองติ่งโน่งเป็นทั้งเครื่องกำกับจังหวะของทำนองเพลงฟ้อนแล้วยังเป็นจังหวะในใช้การเรียนการสอนสำหรับเพลงฟ้อนนาฏศิลป์ล้านนาอีกด้วย โดยมีรายละเอียดการบรรเลงดังนี้ (วงกลอง ติ่งโน่งที่จะนำมาให้ศึกษาเป็นวิธีการบรรเลงแบบเชียงใหม่)

ตารางที่ 7 ตารางแสดงรูปแบบการบรรเลงวงติ่งโน่ง

ติ่งโน่ง	- - - -	- ติ่ง - -	- - - ติ่ง	- - - ติ่ง
ตะหลดปด	- ต๊ก - ต๊ก	- ต๊ก - ต๊ก	- ต๊ก - ต๊ก	- ต๊ก - ต๊ก
ฉาบ	- - - แช่	- - - -	- - - แช่	- - - -
ก๊องโหม่ง	- - - -	- - - น๊ง	- - - -	- - - น๊ง
ก๊องอุ้ย	- - - -	- - - -	- - - -	- - - อุย

ที่มา: ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ข้อมูลที่อ้างอิงข้างต้นทำให้ทราบได้ว่ากลองแขกที่บรรเลงหน้าทับฟ้อนอย่างภาคกลาง ได้ขอยืมทำนองของวงกลองติ่งโน่งที่บรรเลงสำหรับเพลงฟ้อนต่าง ๆ ในภาคเหนือเช่นฟ้อนเชียงใหม่ ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน เป็นต้น ซึ่งได้นำทำนองดังกล่าวมาตกแต่งเพื่อให้สามารถบรรเลงได้ในเครื่องกำกับจังหวะของดนตรีไทย วิธีการนี้เป็นกระบวนการหนึ่งที่นักดนตรีไทยภาคกลางใช้จัดการกับบทเพลงฟ้อนต่าง ๆ ทางภาคเหนือในแบบของดนตรีไทยภาคกลาง โดยเปรียบเสมือนเป็นการเจริญสัมพันธไมตรีทางดนตรีระหว่างดนตรีไทยภาคกลางกับดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือ ถึงแม้เครื่องดนตรีจะต่างชนิดกันแต่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันได้ด้วยวิธีการทางดนตรี

2.1.3 รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง

รูปแบบกระสวนจังหวะและทำนองของทั้งสองเพลงสร้างสรรค์ขึ้นด้วยโครงสร้างทำนองหลักของเพลงเพียง 2 บรรทัด เติมสีสันของบทเพลงให้แสดงสำเนียงของความเป็นไทใหญ่ด้วยวิธีการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตจากสูงไปต่ำ ต่ำไปสูง บ่อยครั้ง ซึ่งสามารถแสดงบทสรุปโครงสร้างทำนองหลักของแต่ละเพลงได้ดังนี้

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์โครงสร้างกระสวนทำนองเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงไทใหญ่

วรรคที่ 1	วรรคที่ 2
2.2.3.1 วรรคเพลงที่ 1 - - - - | - ม – ล | - ร – ซ | -ด – ด๋ รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 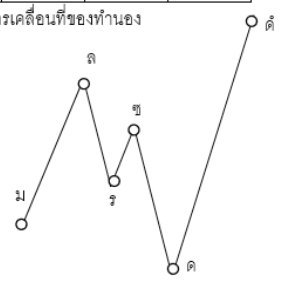 	2.2.3.2 วรรคเพลงที่ 2 - ล ล ล | - ด๋ - ซ | ล ซ ม ซ | - ล – ด๋ รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 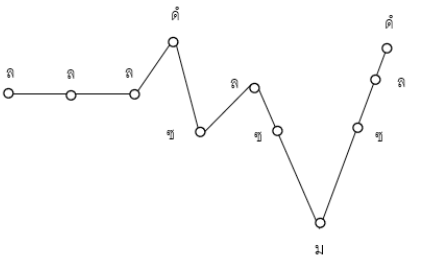

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์โครงสร้างกระสวนทำนองเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงไทใหญ่(ต่อ)

วรรคที่ 3	วรรคที่ 4
2.2.3.3 วรรคเพลงที่ 3 - ล ด์ ร์ | ม์ ล – ด์ | - ซ ล ท | - ล – ม์ รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 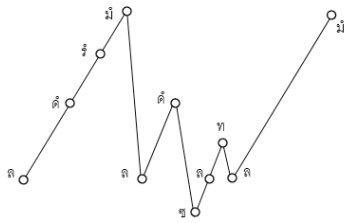	2.2.3.4 วรรคเพลงที่ 4 - - - ม์ | - - - ล์ | ท์ ล์ ซ์ ม์ | - - - ล์ รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 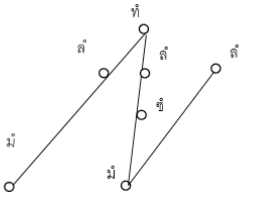

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์โครงสร้างกระสวนทำนองเพลงฟ้อนเชียงใหม่ แผ่นเสียงตรากระต่าย รหัส TC216

ท่อนที่ 1	
วรรคที่ 1	**วรรคที่ 2**
2.3.3.1 วรรคเพลงที่ 1 - - - - | - ม์ - ร์ | - ซ ด์ ท | - ด์ ร์ ม์ รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 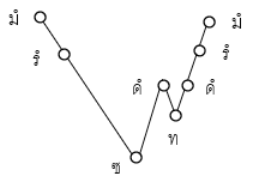	2.3.3.2 วรรคเพลงที่ 2 - - - - | - - - - | - ร - ม | - ซ – ล รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 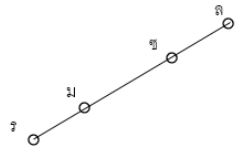
วรรคที่ 3	**วรรคที่ 4**
2.3.3.3 วรรคเพลงที่ 3 - - - - | - ม – ล | ซ ล ด์ ม | - ซ – ล รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 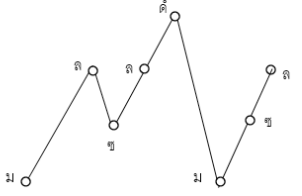	2.3.3.4 วรรคเพลงที่ 4 - - - - | - ล ด์ ซ | - ล ด ซ | - ล ล ล รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง 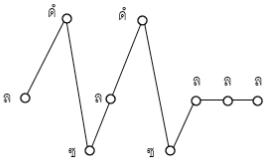

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์โครงสร้างกระสวนทำนองเพลงฟ้อนเชียงใหม่ แผ่นเสียงตรากระต่าย รหัส TC216 (ต่อ)

<table>
<tr><th colspan="2">ท่อนที่ 2</th></tr>
<tr><th>วรรคที่ 7</th><th>วรรคที่ 8</th></tr>
<tr><td> 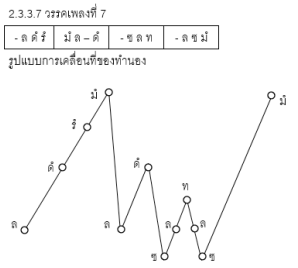
</td><td> 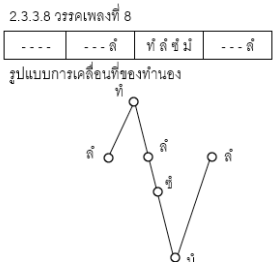
</td></tr>
<tr><th>วรรคที่ 9</th><th>วรรคที่ 10</th></tr>
<tr><td>
</td><td> 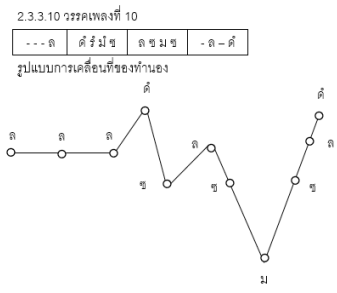
</td></tr>
</table>

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 8-9 จะเห็นได้ว่ากราฟลักษณะสายฟ้าปรากฏอยู่ในทำนองหลักของทั้งสองเพลงในทุกวรรคเพลง ซึ่งเป็นลักษณะกราฟเช่นนี้ก็เป็นอีกหลักฐานการวิเคราะห์หนึ่งที่สนับสนุนสำเนียงความเป็นไทใหญ่ของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงไทใหญ่ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2.1.4 วิธีการประพันธ์เพลงบนพื้นฐานของความเป็นดนตรีไทยราชนัก

จากกระสวนจังหวะและการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตพบว่าทั้งสองเพลงใช้วิธีการขยายเพลงจาก 2 บรรทัดให้เป็น 6 บรรทัดครึ่ง และ 8 บรรทัดครึ่ง ซึ่งกราฟมีความคล้ายคลึงกันมากสำหรับเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงไทใหญ่ และเพลงฟ้อนเชียงใหม่ ท่อน 2 แตกต่างกันแค่เพียงลูกตกที่สลับบรรทัดกันดังนี้

ตารางที่ 8 ตารางสรุปลูกตกเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงไทใหญ่ ทำนองในหนังสือเพลงสัมพันธไมตรี

			ด				ด
			ม				ล

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 9 ตารางสรุปลูกตกเพลงฟ้อนเชียงใหม่ ทำนองในแผ่นเสียงตรากระต่าย รหัส TC216 ท่อน 2

			ม				ล
			ด				ด

ที่มา: ผู้วิจัย

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพลงได้ฟ้อนเชียงใหม่ได้มีการนำมาจัดโครงสร้างใหม่ด้วยการสลับตำแหน่งของลูกตกประดับตกแต่งทำนองด้วยวิธีการเปลี่ยนจากบันไดเสียงโดไปบันไดเสียงซอล และจากบันไดเสียงซอลไปบันไดเสียงโดอยู่ตลอดทั้งเพลง วิธีการประพันธ์เพลงแบบนี้เป็นหลักวิธีแบบดนตรีไทย ซึ่งผู้ที่ใช้ภูมิปัญญาผู้มีความสามารถเชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยอาจารย์มนตรี ตราโมท ทั้งนี้เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานส่วนหนึ่งให้ตอบสนองความต้องการของนโยบายรัฐนิยมที่ต้องจะรวมไทยให้เป็นไทยจากละครอิงประวัติศาสตร์เรื่องอานุภาพแห่งความเสียสละ

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการหาที่มาของเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยช่วงไทใหญ่เพื่อหาบทสรุปความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ของบทเพลงในดนตรีไทยกับชาติพันธุ์ไทใหญ่พบว่าบทเพลงเงี้ยวที่เป็นเพลงตั้งต้นในการสร้างสรรค์เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย ช่วงสำเนียงไทใหญ่ ปรากฏชื่อเรียกไม่แน่นอนชัดเจน จากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลที่น่าเชื่อถือทางดนตรีไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับบทเพลงนี้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ สัมภาษณ์คุณครูสมาน น้อยนิตย์ คุณครูสุวัฒน์ อรรถกฤษณ์ คุณครูพิบูลศักดิ์ วิจิตรระกะ อาจารย์จรัญ กาญจนประดิษฐ์ เรื่องทำนองเพลงฟ้อนเชียงใหม่ ในแผ่นเสียงตรากระต่าย สัมภาษณ์อาจารย์ภาณุภัค โมกขศักดิ์ คุณครูไชยยะ ทางมีศรี เรื่องเพลงท้ายฟ้อนม่านในละครพันทาง เรื่องผู้ชนะสิบทิศ ประเด็นเรื่องเพลงฟ้อนเชียงใหม่ บนแผ่นเสียงตรากระต่าย และเพลงในละครพันทาง เรื่องผู้ชนะสิบทิศ ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏเพลงที่มีทำนองคล้ายกับเพลงเงี้ยวตามหลักฐานข้างต้นในชื่อเพลงฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนเชียงใหม่ ท้ายฟ้อนม่าน ทั้งสี่เพลงนี้ถูกเรียกต่างชื่อกันเพราะได้รับหน้าที่ต่างกัน

เพลงเงี้ยวที่อาจารย์มนตรี ตราโมทเลือกใช้ในการสร้างสรรค์เป็นระบำชุมนุมเผ่าไทย ได้แสดงเอกลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ในทัศนะของอาจารย์มนตรี ตราโมท ไปยังกลุ่มนักดนตรีไทยและกลุ่มผู้ฟังทั่ว ๆ ไป จนเพลงนี้กลายเป็นเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยติดหูผู้ฟังจนถึงปัจจุบัน เหตุที่สรุปเช่นนี้เพราะว่ากลุ่มนักดนตรีไทยที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์และนักดนตรีไทยส่วนใหญ่เมื่อได้ฟังเพลงแล้วก็นึกถึงเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยเป็นเพลงแรก ผู้วิจัยจึงกล่าวได้ว่าผลงานของอาจารย์มนตรี ตราโมท ที่ผ่านนโยบายกระบวนการทางการเมืองได้แทรกซึมเข้าไปอยู่ในหัวใจของผู้ฟังได้อย่างเนียนสนิทจนไม่คิดไม่ได้ว่านี่คือหนึ่งในนโยบายที่ประสบผลสำเร็จแล้วอย่างจริงจัง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่มาของบทเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยและการวิเคราะห์ทำนองเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยและเพลงฟ้อนเชียงใหม่ แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางการเมืองในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ต้องการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยด้วยการใช้ดนตรีไทยเป็นเครื่องมือหนึ่งในการตอบสนองนโยบายการฟื้นฟูวัฒนธรรมประจำชาติ นโยบายรวมไทยให้เป็นไทย กระบวนการฟื้นฟู หรือการรวมไทยให้เป็นไทยเกิดขึ้นในเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางดนตรี

วัตถุประสงค์ที่ 2 นโยบายการสร้างชาติด้วยวิธีการใช้ดนตรีไทยในบทเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยได้กำเนิดรูปแบบทำนองวรรคทองของเพลงที่สะท้อนสำเนียงไทใหญ่ ให้กลุ่มคนไทยภาคกลางเกิดความเชื่อในความเป็นไทใหญ่เมื่อได้รับฟัง ในขณะเดียวกันนักดนตรีภาคเหนือฟังก็ยังเป็นเพลงภาคกลาง และครูดนตรีไทใหญ่ที่เป็นที่นับถืออย่างคุณครูอภิชาติ หน่อคำ (อภิชาติ หน่อคำ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 ตุลาคม 2561) ยังกล่าวว่า "ไม่ได้เป็นเพลงไทใหญ่" ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของคนไทใหญ่ผ่านความแตกต่างตามสายตาของคนไทยภาคกลาง ความแตกต่างนั้นคือสำเนียงเพลงที่แสดงถึงความเป็นไทใหญ่ซึ่งเป็นวรรคทองของทำนองที่ได้วิเคราะห์มาข้างต้น และเนื้อร้องที่กล่าวว่าคนไทใหญ่เป็นพี่น้องของคนไทยตามที่ปรากฏในเนื้อร้อง นอกจากนี้เนื้อร้องที่กล่าวว่า "ขยายแผ่สาขาตระกูลไทย" เป็นการสื่อให้เห็นถึงการทำให้ชาวไทใหญ่กลายเป็นไทยแต่เป็นคนไทยที่อยู่ชายขอบ เป็นทัศนคติของคนไทยภาคกลางที่สร้างภาพลักษณ์ให้กับคนไทใหญ่

ข้อมูลที่กล่าวมานี้ทำให้ปรากฏการณ์ทางดนตรีในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิด Orientalism ของ Edward Said (1978) จะเห็นว่าตั้งแต่กระบวนการคิดนโยบายแต่งละครเรื่องอานุภาพแห่งความเสียสละ แต่งบทร้องเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย การประดิษฐ์ท่ารำ จนกระทั่งแต่งเพลงชุมนุมเผ่าไทย ไม่มีส่วนใดที่คนไทใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมเลย ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจหากต้องการรวมคนไทใหญ่เข้ามาเป็นคนไทยทำไมจึงไม่นำคนไทใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมกับอะไรสักอย่างในกระบวนการสร้างละครอานุภาพแห่งความเสียสละ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะอำนาจในการสร้างชาตินั้นเป็นของรัฐซึ่งมีศูนย์รวมอยู่ที่ภาคกลางของประเทศ ทำให้คนที่มีอำนาจในการสร้างชาติสามารถกำหนดนิยามความเป็นไทยให้กับคนอื่นตามมโนภาพของตน โดยไม่จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. วิธีการวิเคราะห์จังหวะหน้าทับ กระสวนจังหวะ บันไดเสียง รูปแบบการเคลื่อนของทำนอง เป็นเพียงวิธีการส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์หาลำเนียงเพลงภาษาไทใหญ่ ทั้งนี้อาจมีวิธีอื่น ๆ ที่ผู้อ่านเห็นว่าสามารถนำมาใช้ต่อยอดงานวิจัยเล่มนี้อีกก็เป็นได้

2. รูปแบบการใช้ดนตรีไทยในการรับใช้สังคมในบริบทอื่น ๆ มีอีกมากมายที่สามารถนำมาสร้างงานวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์แก่ศึกษาสาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยาต่อไป

3. ผลงานการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงงานชิ้นหนึ่งที่ต้องการนำเสนอมุมมองทางดนตรีไทยที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการตอบสนองนโยบายการสร้างชาติได้ในอีกหนึ่งมิติ เพราะเนื่องจากดนตรีเกิดขึ้นเพื่อรับใช้สังคม ดังนั้นเพลงทุกเพลงจึงมีหน้าที่ของตนแตกต่างกันตามเจตนาของนักประพันธ์ เช่น การปลุกใจ การใช้ประกอบพิธีกรรมความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งเสียงเพลงทำให้มนุษย์เกิดความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ความเชื่อ นั่นหมายความว่ามนุษย์ชาบซึ้งต่อเสียงเพลงจากการฟังเพลงได้ง่าย ดังนั้นดนตรีจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในสถานการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง

บรรณานุกรม

กษภรณ์ ตราโมท, พรทิพย์ อันทิวโรทัย, เฉลิมรัฐ ติ่งอ่วม, พงษ์พิพัฒน์ พรวัฒนาศิลป์, และวิไลวรรณ โพธิ์ศรีทอง. (2561). *เพลงสัมพันธไมตรี* ผลงานของครูมนตรี ตราโมท. แทนคุณ แอดวานซ์.

พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2546). The evolution of Thai music หนังสือดนตรีไทยในยุครัฐนิยม. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 26*(1),149-163.

มานพ วิสุทธิแพทย์. (2556). *ทฤษฎีการวิเคราะเพลงไทย.* กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

มนตรี ตราโมท. (2524). *ศัพท์สังคีต.* กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

ราตรี ธันวารชร. (2551). นาย ต. เง็กชวน แห่งห้าง ต. เง็กชวน. *วรรณวิทัศน์*, 8, 185-200.

อินทนิล บุญประกอบ. (2546). *ประวัติและบทร้องนาฏศิลป์ไทยระดับ ปวช.* สืบค้น 20 พฤษภาคม 2561, จาก http://taopuyimbunhotmail.blogspot.com/2009/01/blog-post_15.html.

Edward, S. (1978). *Orientalism.* United States: Pantheon books.

สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV

THE IMPACT OF AUDIT ENVIRONMENTS ON AUDIT QUALITY OF THAI LISTED FIRMS: CLMV INDEX

Received: May 3, 2020
Revised: June 26, 2020
Accepted: June 26, 2020

สุพิชา ศรีสุคนธ์*
Supicha Srisukont*
พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**
Pattanant Petchchedchoo**
ศิริเดช คำสุพรหม***
Siridech Kumsuprom***
ปรีเปรม นนทลีรักษ์****
Preeprem Nonthaleerak****

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accounting, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
* Email: supicha.sri@dpu.ac.th
** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสายงานวิชาการ และประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
** Ph.D., Vice President for Academic Affairs and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
** Email: pattanant.peo@dpu.ac.th
*** ปริญญาเอก คณบดี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
*** Ph.D., Dean, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
*** Email: siridech.kum@dpu.ac.th
**** ปริญญาเอก รองอธิการบดีอาวุโสสายงานการเงินและการบริหาร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
**** Ph.D., Senior Vice President for Finance and Administration, Dhurakij Pundit University
**** Email: preeprem@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 จำนวนที่ศึกษารวม 120 รายปีบริษัท การวัดสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีใน 5 ด้าน ได้แก่ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี และวัดคุณภาพการสอบบัญชีใน 3 มุมมอง ได้แก่ รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และการแสดงความเห็น ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร และระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี รวมทั้งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติและระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) แต่ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมการสอบบัญชี คุณภาพการสอบบัญชี รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี

Abstract

The concept for audit environments in this research measures the audit environments in 5 areas. Audit Environments consist of abnormal audit fees, the period of being an auditor in a client company, the experience of the auditor, the auditing period of the audit firm and the industry specialization of the audit firm. Moreover, the author measures the audit quality in 3 perspectives, including management' discretionary accrual, the time spent in the auditor report and audit opinions. The author analyzes the impact of independent variables, control variables and dependent variables by using multiple regression.

The results show that the industry specialization of the audit firm has a negative impact on the audit quality in the perspective of management' discretionary accrual and the period of being an auditor in a client company and the experience of the auditor have a negative impact on auditor opinions. Moreover, abnormal audit fees and the auditing period of the audit firm have a negative impact on the time spent in the auditor report (Short-Term). In contrast, the period of being an auditor in a client company and the experience of the auditor have positive impact on the time spent in the auditor report (Short-Term).

Keywords: Audit Environments, Audit Quality, Discretionary Accruals, Audit Report Lag, Audit opinion

บทนำ

ข้อมูลทางการบัญชีเป็นข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย และเป็นการสื่อสารถึงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินและกระแสเงินสดของกิจการ ผู้ใช้งบการเงินต้องการความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่แสดงในงบการเงินประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้นคุณภาพการสอบบัญชีจึงเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของงบการเงิน

ภายใต้แนวคิดของทฤษฎีตัวแทนของ Jensen and Meckling (1976) ที่กล่าวว่า ฝ่ายบริหารที่ทำการในฐานะตัวแทนให้กับอีกฝ่ายที่เรียกว่าตัวการหรือผู้เป็นเจ้าของ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ตัวการ แต่อาจจะเกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารและผู้ถือหุ้นจากการที่ฝ่ายบริหารตัดสินใจที่สร้างประโยชน์สูงสุดให้กับตัวเองจากการฉ้อฉล (Agency Problem) และทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียจากแนวคิดของ Barnard (1938) ที่กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่สนับสนุนว่าผู้บริหารต้องสร้างความพอใจต่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของบริษัท จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกใช้นโยบายการบัญชีเพื่อประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย และการสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจะช่วยยับยั้งการแสดงข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นกับงบการเงินได้

นักวิจัยหลายท่านพบว่าการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์และช่วยแก้ปัญหาแนวคิดตัวแทนได้ โดยผู้สอบบัญชีสามารถลดข้อผิดพลาดในการจัดทำงบการเงิน ซึ่งทำให้งบการเงินมีคุณภาพในการให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับการรายงานเกณฑ์คงค้าง และกำไรที่เกิดขึ้น (Abedalqader, Tawfiq, and Ata Baker, 2011; สุคนธ์ทิพย์ เนตระกาศ, 2553; สมศักดิ์ จินตวัฒนกุล, 2554; กมลทิพย์ ศรีประไหม, 2558; ปภาวี สุขมณี และคณะ, 2553) ดังนั้นคุณภาพการสอบบัญชีจึงวัดได้จากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารซึ่งเป็นมุมมองของความเชื่อมั่นต่อรายงานทางการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงินซึ่งได้จากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชีในการตรวจจับป้องกันและยับยั้งการตกแต่งบัญชีของกิจการ นอกจากนี้คุณภาพการสอบบัญชีวัดได้จากมุมมองที่สองโดยใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี เป็นตัวแทนที่ใช้วัดมุมมองของมุมมองด้านความทันต่อเวลาของผู้ใช้งบการเงินในการนำข้อมูลรายงานทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไปใช้ประโยชน์ และคุณภาพการสอบบัญชีในมุมมองที่สามใช้การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นตัวแทนที่ใช้วัดมุมมองของความเชื่อมั่นต่อรายงานทางการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งได้จากงบการเงินที่มีการปฏิบัติมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแล

ปัจจุบันการดำเนินงานทางธุรกิจมีการแข่งขันและซับซ้อนสูงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจทางการเงินและเทคโนโลยีของประเทศ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชี จากงานวิจัยหลายท่านได้ศึกษาสภาพแวดล้อมการสอบบัญชี เช่น ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ (Salehi, Moradi, & Paiydarmanesh, 2017; Hoitash, Markelevich, & Barragato, 2007; Cho, Ki, & Kwon, 2017; Li & Lin, 2005; Kusharyanti, 2013; Choi, Kim, and Zang, 2006; Jung, Kim, and Chung, 2016; Nkemjika, Sunday, and Nwamaka, 2017; วรพจน์ อุชุไพบูลย์วงค์, 2532) ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัท (Chi and Huang, 2005; Myers, Myers, and Omer, 2003; Jennifer, Liu, and Schaefer, 2010; Garcia-Blandon and Argiles-Bosch, 2015; Dao and Pham, 2014; ทัศลียา สังขสุวรรณ์, 2548) ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี (Zarefar, 2016; Ye, Cheng, and Gao, 2014; Bonner and Lewis, 1990; Koubaa and Anis, 2015) ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (Shafie, Wan Hussin, Yusof, Hussain, and Hairi, 2009; Jackson, Moldrich, and Roebuck, 2008) และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี (Habib and Bhuiyan, 2011; Sarwoko and Agoes, 2014)

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV ซึ่งดัชนีหลักทรัพย์ CLMV ช่วงเวลาการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2560 เนื่องจากเป็นดัชนีหลักทรัพย์ใหม่ที่ถูกจัดเกณฑ์จากหลักทรัพย์ที่มีรายได้จากประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์และเวียดนาม) ซึ่งเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูง ซึ่งประกาศหลักทรัพย์ที่เข้า CLMV ครั้งแรกวันที่ 2 กรกฎาคม

พ.ศ. 2561 ดังนั้นรายงานทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี รูปแบบการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี และความรวดเร็วในการนำเสนอข้อมูลของผู้สอบบัญชีจึงมีความจำเป็นต่อนักลงทุน เนื่องจากช่วงปีที่ทำการศึกษา สภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์ได้บังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 เรื่องการควบคุมคุณภาพการตรวจสอบงบการเงิน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555) และมาตรฐานการควบคุมคุณภาพการตรวจสอบงบการเงินฉบับที่ 1 (ISQC 1) (International Standard on Quality Control) โดยมีผลบังคับใช้ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2554)

บทความนี้จะแบ่งออกเป็น 5 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย ส่วนที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล ส่วนที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีทั้ง 5 ด้าน มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพการสอบบัญชีเป็นผลงานของผู้สอบบัญชีที่แสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของงบการเงิน นักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้ให้มุมมองคุณภาพการสอบบัญชีที่แตกต่างกัน จากการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า คุณภาพการสอบบัญชีวัดได้หลายมุมมองได้แก่ มุมมองที่หนึ่งใช้ค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัวแทนของตัววัดคุณภาพการสอบบัญชีในมุมมองของความเชื่อมั่นต่อรายงานทางการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งได้จากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชีในการตรวจจับป้องกันและยับยั้งการตกแต่งบัญชีของกิจการ ตามทฤษฎีของแนวคิดตัวแทน Jensen and Meckling (1976) และทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย Barnard (1938) และแนวทางการวิจัยของสมศักดิ์ จินตวัฒนกุล (2554); ปภาวี สุขมณี และคณะ (2553); จารุมน ศรีสันต์ (2550) และกฤตยา จิรวาณิชไพศาล (2554) มุมมองที่สองใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี เป็นตัวแทนที่ใช้วัดมุมมองของมุมมองด้านความทันต่อเวลาของผู้ใช้งบการเงินในการนำข้อมูลรายงานทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไปใช้ประโยชน์ ตามแนวทางการวิจัยของ Dong and Robinson (2018); Alkhatib and Marji (2012); Koubaa and Anis (2015); Habib and Bhuiyan (2011) และ Alkhatib and Marji (2012) นอกจากนี้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี เป็นปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้รายงานทางการเงินในช่วงเวลาที่ต้องการ (สุวดี สัตยารักษ์วิทย์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับ Dong and Robinson (2018) กล่าวว่าหน่วยงานกำกับดูแลตระหนักว่านักลงทุนต้องการเข้าถึงข้อมูลทันเวลา จึงมีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นงบการเงิน และเป็นที่มาของการใช้ XBRL นอกจากนี้ Alkhatib and Marji (2012) กล่าวว่าแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้สำหรับผู้ใช้ภายนอกคือ งบการเงินที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีแล้ว และ Koubaa and Anis (2015) พบว่าระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ที่ทำให้นักลงทุนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุนสะท้อนถึงคุณภาพการสอบบัญชี โดยวัดจากช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันสิ้นงวดบัญชีจนถึงวันที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตลงลายมือชื่อรับรอง (สุวดี สัตยารักษ์วิทย์, 2553)

มุมมองที่สามใช้การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นตัวแทนที่ใช้วัดมุมมองของความเชื่อมั่นต่อรายงานทางการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งได้จากงบการเงินที่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแล ซึ่งในปัจจุบันนี้บังคับใช้ทั้งหมด 2 ฉบับ คือ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 เรื่องการควบคุมคุณภาพการตรวจสอบงบการเงิน และมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (ISQC 1) (International Standard on Quality Control) ประเภทการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีบ่งบอกถึงคุณภาพการสอบบัญชีกมลทิพย์ ศรีประไหม (2558) กล่าวว่า

คุณภาพการสอบบัญชี (Auditing Quality) ซึ่งพิจารณาได้จากการแสดงความเห็นในงบการเงินของผู้สอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพจะสร้างความมั่นใจ ความถูกต้องและครบถ้วนในสาระสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน งานวิจัยของ Koubaa and Anis (2015) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการสอบบัญชีโดยวัดตัวแปรด้านการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี โดยระบุว่าการที่ผู้สอบแสดงความเห็นในหน้ารายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป (แสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไข แสดงความเห็นแบบไม่ถูกต้อง และไม่แสดงความเห็น) หมายถึงคุณภาพการสอบบัญชี และ PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) มีการจัดเสวนาและระบุตัวชี้วัดของคุณภาพการสอบบัญชีในด้านผลลัพธ์ของงานตรวจสอบ (Audit Results) คือ การออกหน้ารายงานที่มีประเด็นเรื่องปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cipriano Hamilton, and Vandervelde (2017) ที่กล่าวว่าการแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขของผู้สอบบัญชีแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีที่ตรวจเจอข้อผิดพลาดและปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี และสอดคล้องกับ Zhao (2014) ที่กล่าวว่าการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีเป็นการเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพการสอบบัญชี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในด้านสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชี โดยพบว่ามีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีในหลายด้าน เช่น ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติกับคุณภาพการสอบบัญชี

การสอบบัญชีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยในการตรวจสอบการทำงานของบริษัทและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย และปัญหาด้านการแข่งขันของผู้สอบบัญชีในการรับงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้สอบบัญชีกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีต่ำกว่าผู้สอบบัญชีรายอื่น คุณภาพการสอบบัญชีอาจไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น (วฤดดา พิพัฒนกุล และคณะ, 2563) และจากการแข่งขันที่มากขึ้นของธุรกิจที่รับตรวจสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการแข่งขันและเพื่อให้ได้มาซึ่งงานสอบบัญชี จากผลงานวิจัยหลายท่านพบว่าค่าธรรมเนียมสอบบัญชีผิดปกติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลพินิจของผู้บริหาร (Nkemjika et al., 2017; Choi et al., 2006) นอกจากนี้ Dong and Robinson (2018) กล่าวว่าหน่วยงานกำกับดูแลตระหนักว่านักลงทุนต้องการเข้าถึงข้อมูลได้ทันต่อเวลา จึงมีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นงบการเงิน และเป็นที่มาของการใช้ XBRL นักวิจัยกล่าวว่าผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจะสามารถออกรายงานการสอบบัญชีที่รวดเร็วและสามารถนำเสนอต่อสาธารณชนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของนักลงทุนได้ เช่น Knechel and Payne (2001); Payne and Jensen (2002) และ Knechel and Sharma (2012) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee and Jahng (2008) ที่พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

นอกจากนี้เมื่อวัดในมุมมองด้านความเชื่อมั่นต่อรายงานทางการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งได้จากงบการเงินที่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแล Lee and Jahng (2008) พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทางบวกกับการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ที่ไม่ใช่แบบไม่มีเงื่อนไข Xie, Cai, and Ye (2010) พบว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ผิดปกติจะมีผลต่อแรงจูงใจในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี เนื่องจากค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถเลือกผู้สอบบัญชีให้แสดงความเห็นตามความต้องการของผู้บริหารได้ โดยจากการวิจัยพบว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีความสัมพันธ์กับการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเฉพาะผู้สอบบัญชีท้องถิ่นเท่านั้น (Local Auditor) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H1a: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

H1b: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

H1c: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับคุณภาพการสอบบัญชี

ตามข้อบังคับของสำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ฉบับที่ 109/2548 ได้กำหนดข้อบังคับเกณฑ์การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 5 ปี และต้องเว้นวรรค 2 รอบปีบัญชี และมีการปรับหลักเกณฑ์การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยให้บริษัทจดทะเบียนต้องเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเมื่อครบ 7 ปี และต้องเว้นวรรคผู้สอบบัญชีรายเดิม 5 ปี จากเดิมที่ต้องเว้นวรรค 2 ปี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเป็นอิสระ และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ลงทุนในการใช้รายงานทางการเงินในการตัดสินใจลงทุน โดยเริ่มบังคับใช้ 1 มกราคม 2562 นั่นหมายถึงระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) บ่งบอกถึงคุณภาพการสอบบัญชี และนักวิจัยหลายท่านพบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในกิจการลูกค้ายาวนานมีความสัมพันธ์ต่อการจัดการกำไร (Chi and Huang, 2005; Jennifer et al., 2010) นอกจากนี้ Ocak and Ozden (2018) พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ามีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และ Koubaa and Anis (2015) ระบุว่าการที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นในหน้ารายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปหมายถึงคุณภาพการสอบบัญชี และ PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) มีการจัดเสวนาและระบุตัวชี้วัดของคุณภาพการสอบบัญชี คือ การออกหน้ารายงานที่มีประเด็นเรื่องปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับ Cipriano et al. (2017) ที่กล่าวว่าการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของผู้สอบบัญชีแสดงถึงความเชื่อมั่นของงบการเงินว่าปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานการเงิน และสอดคล้องกับ Zhao (2014) ที่กล่าวว่าการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีเป็นการเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพการสอบบัญชี จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H2a: ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

H2b: ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

H2c: ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชี

นักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีและพบว่ามีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่ง Ye et al. (2014) และ Barghathi, Collison, and Crawford (2018) พบว่าผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์จะสามารถทำให้ลูกค้าแก้ไขข้อผิดพลาดในงบการเงินและลดโอกาสในการจัดการกำไรที่เกิดจากการใช้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารได้ นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์ยาวนานจะสามารถออกรายงานของผู้สอบบัญชีได้รวดเร็วกว่า (ระยะสั้น) (Ye et al., 2014; Knechel and Payne, 2001) และสอดคล้องกับ Ocak and Ozden (2018) ที่พบว่าประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) Kaplan (1995) ที่ทำการศึกษาการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อผลกระทบการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริตในการจัดทำงบการเงิน และพบว่าผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์มีผลต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีอย่างมีคุณภาพ เมื่อวัดคุณภาพการสอบบัญชีจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพ

การสอบบัญชี (Nugraha and Suryandari, 2018; Ye et al., 2014) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H3a: ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

H3b: ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

H3c: ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) กับคุณภาพการสอบบัญชี

ในหลายประเทศได้มีข้อบังคับให้หมุนเวียนผู้สอบบัญชี เพื่อความเป็นอิสระในการตรวจสอบบัญชีในกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แต่มีบางประเทศที่มีข้อบังคับให้หมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีเพื่อความเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น เช่น ข้อบังคับของประเทศมาเลเซีย (Malaysia Institute of Certified Public Accountants (MICPA)) ที่จะบังคับให้มีการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชี ทำให้นักวิจัยได้สนใจศึกษาเรื่องดังกล่าว และนักวิจัยหลายท่านพบว่าระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการสอบบัญชี (Abedalqader et al., 2011; Rickett, Maggina, and Alam, 2016) โดยกล่าวว่าคุณภาพการสอบบัญชีจะแย่ลงหากสำนักงานสอบบัญชีมีความคุ้นเคยกับลูกค้าและให้บริการตรวจสอบเป็นเวลานาน ทำให้มีแนวโน้มในการจัดการกำไรจากรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารมากขึ้น นอกจากนี้ Dao and Pham (2014) พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี (ระยะสั้น) มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะยาว) เนื่องจากผู้สอบบัญชีจะใช้เวลาในปีแรกเพื่อทำความเข้าใจในธุรกิจของลูกค้าในช่วงการตอบรับงานสอบบัญชี ทำให้ใช้เวลาในการตรวจสอบนาน ส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีมีระยะเวลานาน ดังนั้นระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลในทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี Jackson et al. (2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี (Going-Concern Report) ซึ่งพบว่ามีอิทธิพลทางบวก จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H4a: ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

H4b: ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

H4c: ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชี

Nagy (2012) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีในระดับหุ้นส่วนสำนักงานสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในประเทศสหรัฐอเมริกา และพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งสอดคล้องกับ Bloomfield and Shackman (2008) นอกจากนี้เมื่อวัดคุณภาพการสอบบัญชีด้วยระยะเวลาการออกหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี Habib and Bhuiyan (2011) พบว่าผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) และตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 620 เรื่อง การใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี ได้ให้คำจำกัดความของ ความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี หมายถึง ทักษะความรู้และประสบการณ์ในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555, น. 5) ซึ่งตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพบัญชี

ได้ระบุถึงการใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญจากการปฏิบัติงานในกิจการของลูกค้าสามารถปฏิบัติงานสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพและแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีได้ถูกต้อง

นอกจากนี้ Alareeni (2019) ที่ได้รวบรวมงานวิจัยจากหลายแหล่งเพื่อศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชี โดยวิธีการ meta-analysis โดยศึกษาลักษณะของสำนักงานสอบบัญชีในด้าน ค่าบริการอื่นของสำนักงานสอบบัญชี ระยะเวลาการตรวจสอบบัญชี ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่เปิดเผยข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น และพบว่า ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี (ระยะยาว) มีอิทธิพลทางบวกต่อรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร และพบว่าความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร และมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่เปิดเผยข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น หรือการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

H5a: ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

H5b: ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

H5c: ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV ประกาศ ณ วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2561 ในระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 แยกตามประเภทอุตสาหกรรม 6 กลุ่มอุตสาหกรรม มีจำนวน 24 บริษัท ซึ่งในดัชนี CLMV ไม่มีบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภคและธุรกิจการเงิน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เว็บไซต์ของบริษัท เว็บไซต์ของหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน รายงานประจำปีของบริษัท หน้ารายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เผยแพร่ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มบริษัทที่ทำการศึกษา

กลุ่มบริษัทที่ทำการศึกษา	จำนวนบริษัท
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดัชนี CLMV	32
หัก บริษัทที่มีการแปรสภาพและบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	8
รวม	**24**

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 24 บริษัท จำนวน 5 ปี รวม 120 ตัวอย่างงบการเงิน จำแนกตามตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

	Minimum	Maximum	Mean	Std.dev.	Skewness	Kurtosis
ABAFEE	-1.43	2.06	0.00	0.82	0.21	-0.31
TEN	0.00	1.00	0.48	0.50	0.06	-2.03
EXP	0.00	1.00	0.66	0.47	-0.67	-1.56
FTEN	0.00	1.00	0.10	0.30	2.70	5.38
FSPEC	0.00	1.00	0.00	0.92	0.27	0.22
AbsDAC	0.00	196.25	7.36	30.61	0.22	27.82
ARL	0.00	1.00	0.58	0.49	-0.34	-1.91
OPINION	0.00	1.00	0.38	0.48	0.52	-1.75

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ร้อยละ และการแจกแจงความถี่ และการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic) เป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยในงานวิจัยในครั้งนี้ใช้ Pearson's Correlation Coefficient เพื่อทดสอบความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติ และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีทั้ง 5 ด้านต่อคุณภาพการสอบบัญชีใน 3 มุมมอง

ตัวแบบที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแบบที่ 1 วัดความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีจากรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารกับสภาพแวดล้อมการสอบบัญชี ทั้ง 5 ด้าน

$$AbsDac_{it} = \beta_0 + \beta_1 ABAFEEi_t + \beta_2 TEN_{it} + \beta_3 EXP_{it} + \beta_4 FTEN_{it} + \beta_5 FSPEC_{it} + \beta_6 FSIZE_i + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LEV_{it} + £_{it} \quad (1)$$

ตัวแบบที่ 2 วัดความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีกับสภาพแวดล้อมการสอบบัญชี ทั้ง 5 ด้าน

$$ARL_{it} = \beta_0 + \beta_1 ABAFEE_{it} + \beta_2 TEN_{it} + \beta_3 EXP_{it} + \beta_4 FTEN_{it} + \beta_5 FSPEC_{it} + \beta_6 FSIZE_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta 8 LEV_{it} + £_{it} \quad (2)$$

ตัวแบบที่ 3 วัดความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไปกับสภาพแวดล้อมการสอบบัญชี ทั้ง 5 ด้าน

$$OPINION = \beta_0 + \beta_1 ABAFEE_{it} + \beta_2 TEN_{it} + \beta_3 EXP_{it} + \beta_4 FTEN_{it} + \beta_5 FSPEC_{it} + \beta_6 FSIZE_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LEV_{it} + £_{it} \quad (3)$$

โดยที่

ตัวแปรตาม

AbsDAC = ค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร วัดจากตัวแบบจำลองของ Modified Jones's Model (1995)

ARL = ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ให้มีค่าเท่ากับ 0 หากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทฯมากกว่าค่าเฉลี่ยของการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทฯ ในกลุ่มตัวอย่าง และมีค่าเท่ากับ 1 หากน้อยกว่า

OPINION = การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีให้มีค่าเท่ากับ 0 หากเป็นการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข และค่าเท่ากับ 1 หากเป็นการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีการเปิดเผยเรื่องความไม่แน่นอนหรือการปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือ การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ แบบมีเงื่อนไข แบบไม่ถูกต้องและแบบไม่แสดงความเห็น

ตัวแปรอิสระ

ABAFEE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ วัดจากค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติเป็นค่าลอการิทึมธรรมชาติ ที่คำนวณจากค่าธรรมเนียมสอบบัญชีที่จ่ายจริง หักด้วยค่าธรรมเนียมสอบบัญชีที่คาดหวังในระดับปกติ (Nkemjika et al., 2017; Choi et al., 2006) ปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่คาดหวังในระดับปกติ (AFEE) (Expected normal level of audit fees) ได้แก่ สินทรัพย์รวม การหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือและลูกหนี้การค้าต่อสินทรัพย์รวม หนี้สินรวมหรือทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของเจ้าของ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ผลขาดทุนจากการดำเนินงานของกิจการในปี ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ของปี สำนักงานสอบบัญชี BIG4 จากสมการ Regression ดังนี้

$$AFEE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 LNTA + \alpha_2 INVREC + \alpha_3 ISSUE + \alpha_4 LIQ + \alpha_5 LEV + \alpha_6 ROA + \alpha_7 LOSS + \alpha_8 TAX + \alpha_9 BIG4 + error \quad (4)$$

TEN = ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) มีค่าเท่ากับ 0 หากระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าอย่างต่อเนื่องมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี และค่าเท่ากับ 1 หากระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าอย่างต่อเนื่องเท่ากับ 1-2 ปี

EXP = ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี มีค่าเท่ากับ 0 หากผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อตรวจสอบบริษัทน้อยกว่า 3 ปี และค่าเท่ากับ 1 หากผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อตรวจสอบบริษัทตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป

FTEN = ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) มีค่าเท่ากับ 0 หากระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีในบริษัทลูกค้าอย่างต่อเนื่องมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี และค่าเท่ากับ 1 หากระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีอย่างต่อเนื่องเท่ากับ 1-2 ปี

FSPEC = ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี มีค่าเท่ากับ 1 หากบริษัทที่สำนักงานสอบบัญชีลงลายมือชื่อเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) และค่าเท่ากับ 0 กรณีไม่ใช่

ตัวแปรควบคุม

FSIZE = ขนาดของบริษัท (วัดค่าจากลอการิทึมของสินทรัพย์รวมของบริษัท)

ROA = อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ คือ กำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม

LEV = อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน คือ หนี้สินรวมต่อส่วนของเจ้าของ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบ Enter Method

ตัวแปร	Enter Method		P value	Collinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients B		Tolerance	VIF
Constant	52.770		0.284		
ABAFEE	0.216	0.006	0.950	0.929	1.076
TEN	4.695	0.077	0.539	0.511	1.958
EXP	6.620	0.103	0.404	0.527	1.897
FTEN	0.647	0.006	0.947	0.875	1.143
FSPEC	-34.459	-0.312	0.003*	0.750	1.333
FSIZE	-0.903	-0.044	0.661	0.786	1.273
ROA	38.064	0.056	0.580	0.776	1.288
LEV	-0.388	-0.010	0.917	0.793	1.261
R^2	0.117				
Adjusted R^2	0.053				
Sig. F	0.078				

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

ตารางที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) (ARL) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบ Enter Method

ตัวแปร	Enter Method		P value	Collinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients B		Tolerance	VIF
Constant	-1.702		0.024		
ABAFEE	-0.107	-0.178	0.043*	0.929	1.076
TEN	0.198	0.200	0.091*	0.511	1.958
EXP	0.242	0.232	0.047*	0.527	1.897
FTEN	-0.250	-0.152	0.093*	0.875	1.143
FSPEC	-0.117	-0.066	0.498	0.750	1.333
FSIZE	0.087	0.265	0.006*	0.786	1.273
ROA	2.530	0.231	0.017*	0.776	1.288
LEV	-0.094	-0.156	0.102	0.793	1.261
R^2	0.218				
Adjusted R^2	0.161				
Sig. F	0.000				

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

ตารางที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป (OPINION) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบ Enter Method

ตัวแปร	Enter Method		P value	Collinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients B		Tolerance	VIF
Constant	0.872		0.251		
ABAFEE	0.083	0.140	0.122	0.929	1.076
TEN	-0.201	-0.207	0.090*	0.511	1.958
EXP	-0.282	-0.277	0.022*	0.527	1.897
FTEN	0.061	0.038	0.684	0.875	1.143
FSPEC	-0.164	-0.093	0.352	0.750	1.333
FSIZE	-0.009	0.029	0.768	0.786	1.273
ROA	-0.963	-0.089	0.365	0.776	1.288
LEV	0.157	0.266	0.007*	0.793	1.261
R^2	0.168				
Adjusted R^2	0.108				
Sig. F	0.007				

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร สามารถสรุปได้ดังนี้ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี และระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) ล้วนไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร แต่ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H5a

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) สามารถสรุปได้ดังนี้ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ และระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ส่วนระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี (EXP) มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H1b H2b H3b ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี(ระยะสั้น) (FTEN) มีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น)

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถสรุปได้ดังนี้ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า(ระยะสั้น) และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความ

เห็นของผู้สอบบัญชี แบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี(ระยะสั้น) และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชี พบว่าขนาดของบริษัท และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) นอกจากนี้ อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากชุดข้อมูลของงานวิจัยทั้งหมด 24 บริษัท จำนวน 5 ปี รวม 120 ตัวอย่างงบการเงิน ที่เกี่ยวกับการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีโดยใช้ตัวแปรหุ่น ให้มีค่าเท่ากับ 0 หากเป็นการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข และค่าเท่ากับ 1 หากเป็นการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีการเปิดเผยเรื่องความไม่แน่นอนหรือการปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือ การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ แบบมีเงื่อนไข แบบไม่ถูกต้อง และแบบไม่แสดงความเห็น ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่ามีจำนวน 45 ตัวอย่างงบการเงินที่เป็นการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข และจำนวน 75 ตัวอย่างงบการเงินที่เป็นการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีการเปิดเผยเรื่องความไม่แน่นอนหรือการปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือ การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ แบบมีเงื่อนไข แบบไม่ถูกต้องและแบบไม่แสดงความเห็น

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแต่ละคู่ และจากวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่แสดงว่าสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีทั้ง 5 ด้านมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีใน 3 มุมมอง ในมุมมองแรกพบว่าสภาพแวดล้อมการสอบบัญชี 4 ด้าน คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี และระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) ล้วนไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีตัวแทนของ Jensen and Meckling (1976) และใกล้เคียงกับแนวคิดทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ของ Barnard (1938) ที่ผู้บริหารอาจหาผลประโยชน์ให้ตนเองจากการตัดสินใจเลือกใช้นโยบายการบัญชี จากแนวคิดดังกล่าวปัจจัยของผู้สอบบัญชีอาจจะไม่มีส่วนในการบังคับให้ผู้บริหารเลือกใช้นโยบายการบัญชีและการจัดการกำไรได้

นอกจากนี้งานวิจัยของ Krauss and Zülch (2013) ในประเทศเยอรมนีพบว่าระยะเวลาการสอบบัญชีจะสั้นหรือยาวไม่ส่งผลต่อรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจากงานวิจัยจึงไม่สนับสนุนข้อบังคับที่ให้มีการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชี และเป็นไปได้ว่าผู้สอบบัญชีที่มีอายุมากและประสบการณ์มากไม่จำเป็นที่จะสามารถยับยั้งการจัดการกำไรได้ เนื่องจากผู้สอบบัญชีที่มีอายุน้อยอาจมีเทคนิคในการตรวจสอบด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้เพิ่มทักษะและติดตามการปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่บ่งบอกว่ากิจการที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญช่วยยับยั้งการจัดการกำไรของกิจการได้ และสอดคล้องกับ Nagy (2012); Bloomfield and Shackman (2008) และ Alareeni (2019) ได้ทำการศึกษาความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีต่อการแก้ไขงบการเงิน และพบว่ามีอิทธิพลในทางตรงกันข้าม

ในอีกมุมมองทางด้านความทันต่อเวลาของผู้ใช้งบการเงินในการนำข้อมูลรายงานทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) พบว่าสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีด้าน ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ Abidin and Ahmad-Zaluki (2012) ที่ศึกษาในประเทศมาเลเซีย และพบว่าสำนักงานสอบบัญชี BIG4 ที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบบัญชีไม่ได้ทำให้การตรวจสอบเร็วขึ้น อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีอิทธิพลในทางลบ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) มีอิทธิพลในทางบวก และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลในทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานและสอดคล้องกับงานของนักวิจัยหลายท่านตามการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมา ส่วนระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) นั่นหมายถึงการที่สำนักงานสอบบัญชีให้บริการลูกค้าต่อเนื่องเป็นระยะเวลาสั้น 1-2 ปี มีผลทำให้สำนักงานสอบบัญชีใช้เวลานานในการออกหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งเป็นไปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีอาจต้องใช้ระยะเวลาในการทำความคุ้นเคยกับระบบงานของกิจการและความระมัดระวังในจัดทำแนวการสอบบัญชี และสอดคล้องกับงานวิจัย Dao and Pham (2014) ที่พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะยาว) ด้วยเหตุผลว่าผู้สอบบัญชีจะใช้เวลาในปีแรกเพื่อทำความเข้าใจในธุรกิจของลูกค้าในช่วงการตอบรับงานสอบบัญชี ทำให้ใช้เวลาในการตรวจสอบนาน ส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีมีระยะเวลานาน

มุมมองในด้านความเชื่อมั่นต่อรายงานทางการเงินที่มีการปฏิบัติมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป จากงานวิจัยพบว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) และ ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหมายถึงค่าธรรมเนียมผิดปกติ ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี ไม่ได้เป็นปัจจัยต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ซึ่งจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของประเทศไทยส่วนใหญ่พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจริงที่เกิดขึ้นมีค่าใกล้เคียงกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่คาดหวัง เนื่องจากสำนักงานสอบบัญชีที่ตรวจสอบบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้คำนึงถึงความเสี่ยงและมีความระมัดระวังในการประมาณการค่าสอบบัญชีอย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้การสอบบัญชีมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Xie, Cai, and Ye (2010) ที่พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับปรุงการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชี BIG4 ดังนั้นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติจึงไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นในรูปแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับ Bland๓n and Bosch (2013) ที่พบว่าระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข ซึ่งหมายถึงการที่สำนักงานสอบบัญชีให้บริการลูกค้าอย่างต่อเนื่อง 1-2 ปี ไม่ได้มีผลทำให้ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี ไม่ได้เป็นปัจจัยต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ซึ่งคล้ายคลึงกับ Bruynseels, Knechel, and Willekens (2006) ที่ศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศสหรัฐอเมริกาและพบว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญไม่ได้มีแนวโน้มจะออกรายงานแบบเปิดเผยเรื่องปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าบริษัทนั้นกำลังจะล้มละลายก็ตาม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีทั้ง 5 ด้าน มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีและระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในดัชนีหลักทรัพย์ CLMV ซึ่งผลการศึกษาปฏิเสธสมมติฐาน H1a H2a H3a H4a แต่ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งยอมรับสมมติฐาน H5a และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยสามารถกล่าวได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) สามารถช่วยยับยั้งการจัดการกำไรของกิจการได้ ส่วนปัจจัยอื่นๆของผู้สอบบัญชีอาจจะไม่มีส่วนในการบังคับให้ผู้บริหารเลือกใช้นโยบายการบัญชีและการจัดการกำไรได้ นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมการสอบบัญชีด้านความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน H5b ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่ากิจการที่จ้างสำนักงานสอบบัญชี BIG4 ที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบบัญชีเข้ามาทำการตรวจสอบงบการเงินไม่ได้ส่งผลให้กิจการสามารถออกงบการเงินได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติมีอิทธิพลในทางลบ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) มีอิทธิพลในทางบวก และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลในทางบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ซึ่งยอมรับสมมติฐาน H1b H2b H3b ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย อย่างไรก็ตามระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี(ระยะสั้น) มีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ระยะสั้น) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน H4b เนื่องจากค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันเพื่อการให้ได้มาซึ่งงานสอบบัญชี ดังนั้นเป็นไปได้ว่าค่าธรรมเนียมผิดปกติมีอิทธิพลต่อระยะเวลาในการออกหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีต่อสาธารณชนให้เร็วขึ้นได้ และปัจจัยด้านระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีผลทำให้ผู้สอบบัญชีใช้ระยะเวลาในการออกหน้ารายงานเร็วขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้สอบบัญชีที่มีทักษะ ผ่านการตรวจสอบกิจการมาเป็นเวลานานสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการเสร็จสิ้นเร็วและออกเผยแพร่งบการเงินได้เร็วขึ้น

นอกจากนี้งานวิจัยพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผิดปกติ ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (ระยะสั้น) และประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลในทางลบต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผลการศึกษาปฏิเสธสมมติฐาน H1c H2c H3c H4c H5c ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าค่าธรรมเนียมผิดปกติ ระยะเวลาการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (ระยะสั้น) และ ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี ไม่ได้เป็นปัจจัยส่งผลต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบที่ไม่มีเงื่อนไข แต่เปิดเผยความไม่แน่นอน หรือปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือแบบที่เปลี่ยนแปลงไป (การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขหรือการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องหรือการไม่แสดงความเห็น)

ผู้วิจัยคาดว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานกำกับดูแลของผู้สอบบัญชีและหน่วยงานราชการสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ของการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ควรจะเป็น และตระหนักถึงสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีในมุมมองต่าง ๆ นอกจากนี้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สามารถใช้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกผู้สอบบัญชีและพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชี และนักลงทุนสามารถใช้ข้อมูลสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีในการวิเคราะห์เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจการลงทุน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยและงานวิจัยครั้งต่อไป จากข้อมูลที่มีการเปิดเผยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่อสาธารณชน ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลของผู้สอบบัญชีมีจำกัด ดังนั้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรมีการเปิดเผยข้อมูลเชิงประจักษ์ของทุกบริษัทเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สอบบัญชี เช่น อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในบริษัทลูกค้า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม และระยะเวลาการตรวจสอบบัญชีในกิจการ เป็นต้น เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาทำงานวิจัยในอนาคตได้มากขึ้น ซึ่งจะเห็นว่างานวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับผู้สอบบัญชีจะเป็นการทำวิจัยที่ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้สอบบัญชี ซึ่งผลของแบบสอบถามอาจจะมีความอคติหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ และไม่ได้รับการตอบกลับเท่าที่ควร เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่ค่อยมีเวลาให้นักวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งเป็นเพียงการศึกษาปัจจัยที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้สอบบัญชี ในงานวิจัยครั้งต่อไปอาจพิจารณาปัจจัยในด้านอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของผู้สอบบัญชี เช่น ความแตกต่างของวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ คณะกรรมการตรวจสอบ ผลการวิเคราะห์ของนักลงทุน โครงสร้างของผู้ถือหุ้น เป็นต้น นอกจากนี้งานวิจัยที่จะศึกษาเพิ่มเติมอาจวัดคุณภาพการสอบบัญชีในมุมมองด้านอื่นๆ เช่น กระบวนการสอบบัญชี และขยายกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากงบการเงินรายไตรมาส ซึ่งอาจจะทำให้ผลงานวิจัยมีความชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ ศรีประไหม. (2558). *ผลกระทบของความรับผิดชอบในการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กฤตยา จิรวาณิชไพศาล. (2554). *คุณภาพการสอบบัญชีของ Big 4 ในแต่ละประเทศ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก http://dspace.library.tu.ac.th/handle/3517/6415.

จารุมน ศรีสันต์. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าวิชาชีพกับคุณภาพการสอบบัญชี ของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทัศลียา สังขสุวรรณ์. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทลูกค้าของกลุ่มบริษัทวัสดุก่อสร้างและเครื่องตกแต่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/7232

ปภาวี สุขมณี และคณะ. (2553). *ผลกระทบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีในกรมตรวจบัญชีสหกรณ์* (รายงานผลการวิจัย). กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอิสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์.

วรพจน์ อุชุไพบูลย์วงศ์. (2532). *ปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณากำหนดค่าธรรมเนียมวิชาชีพสอบบัญชีในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วฤดดา พิพัฒนกุล และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี. *วารสารสุทธิปริทัศน์, 34*(109), 230-244.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2554). *มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 เรื่อง การควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงิน และงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง.* สืบค้น 10 มกราคม 2561, จาก http://www.fap.or.th.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 620 เรื่อง การใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีมาตรฐานการสอบบัญชี.* สืบค้น วันที่ 10 มกราคม 2561, จาก http://www.fap.or.th.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 เรื่อง วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี.* สืบค้น 10 มกราคม 2561, จาก http://www.fap.or.th.

สมศักดิ์ จินตวัฒนกุล. (2554). คุณภาพการสอบบัญชี. *วารสาร มทร.อีสาน ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,* 4(2), 69-75.

สุคนธ์ทิพย์ เนตระกาศ. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับโอกาสในการเติบโต ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวดี สัตยารักษ์วิทย์. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Abedalqader Al-Thuneibat, A., Tawfiq Ibrahim Al Issa, R., & Ata Baker, R. A. (2011). Do audit tenure and firm size contribute to audit quality? Empirical evidence from Jordan. *Managerial Auditing Journal, 26*(4), 317-334.

Abidin, S., & Ahmad-Zaluki, N. A. (2012). Auditor industry specialism and reporting timeliness. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 65, 873-878.

Alareeni, B. A. (2019). The associations between audit firm attributes and audit quality-specific indicators: A meta-analysis. *Managerial Auditing Journal, 34*(1), 6-43.

Alkhatib, K., & Marji, Q. (2012). Audit reports timeliness: Empirical evidence from Jordan. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 62, 1342-1349.

Barghathi, Y., Collison, D., & Crawford, L. (2018). Earnings management and audit quality: stakeholders' perceptions. *Journal of Management and Governance, 22*(3), 629-659.

Barnard, C.I. (1938). *The functions of the executive.* Cambridge, MA: Harvard University.

Blandón, J. G., & Bosch, J. M. A. (2013). *Audit firm tenure and qualified opinions: New evidence from Spain. Revista de Contabilidad, 16*(2), 118-125.

Bloomfield, D., & Shackman, J. (2008). Non-audit service fees, auditor characteristics and earnings restatements. *Managerial Auditing Journal, 23*(2), 125-141.

Bonner, S. E., & Lewis, B. L. (1990). Determinants of auditor expertise. *Journal of accounting research,* 28, 1-20.

Bruynseels, L., Knechel, W. R., & Willekens, M. (2006). *Do industry specialists and business risk auditors enhance audit reporting accuracy.* Faculty of Economics and Applied Economics, KU Leuven.

Chi, W., & Huang, H. (2005). Discretionary accruals, audit-firm tenure and audit-partner tenure: Empirical evidence from Taiwan. *Journal of Contemporary Accounting & Economics, 1*(1), 65-92.

Cho, M., Ki, E., & Kwon, S. Y. (2017). The effects of accruals quality on audit hours and audit fees. *Journal of Accounting, Auditing & Finance, 32*(3), 372-400.

Choi, J. H., Kim, J. B., & Zang, Y. (2006). *The association between audit quality and abnormal audit fees.* Available at SSRN 848067.

Cipriano, M., Hamilton, E. L., & Vandervelde, S. D. (2017). Has the lack of use of the qualified audit opinion turned it into the Rotten Kid threat. *Critical Perspectives on Accounting,* 47, 26-38.

Dao, M., & Pham, T. (2014). Audit tenure, auditor specialization and audit report lag. *Managerial Auditing Journal, 29*(6), 490-512.

Dong, B., & Robinson, D. (2018). Auditor-client geographic proximity and audit report timeliness. *Advances in Accounting,* 40, 11-19.

Garcia-Blandon, J., & Argiles-Bosch, J. M. (2017). The interaction effects of firm and partner tenure on audit quality. *Accounting and Business Research, 47*(7), 810-830.

Habib, A., & Bhuiyan, M. B. U. (2011). Audit firm industry specialization and the audit report lag. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 20*(1), 32-44.

Hoitash, R., Markelevich, A., & Barragato, C. A. (2007). Auditor fees and audit quality. *Managerial Auditing Journal, 22*(8), 761-786.

Jackson, A. B., Moldrich, M., & Roebuck, P. (2008). Mandatory audit firm rotation and audit quality. *Managerial Auditing Journal, 23*(5), 420-437.

Jennifer Ho, L. C., Liu, C. S., & Schaefer, T. (2010). Audit tenure and earnings surprise management. *Review of Accounting and Finance, 9*(2), 116-138.

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics, 3*(4), 305-360.

Jung, S. J., Kim, B. J., & Chung, J. R. (2016). The association between abnormal audit fees and audit quality after IFRS adoption: Evidence from Korea. *International Journal of Accounting and Information Management, 24*(3), 252-271.

Kaplan, S. E. (1995). An examination of auditors' reporting intentions upon discovery of procedures prematurely signed-off. *Auditing, 14*(2), 90.

Knechel, W. R., & Payne, J. L. (2001). Additional evidence on audit report lag. *Auditing: A Journal of Practice & Theory, 20*(1), 137-146.

Knechel, W. R., & Sharma, D. S. (2012). Auditor-provided nonaudit services and audit effectiveness and efficiency: Evidence from pre-and post-SOX audit report lags. *Auditing: A Journal of Practice & Theory, 3*1(4), 85-114.

Koubaa, R. R., & Anis, J. (2015). Book-tax differences: relevant explanatory factors. *International Journal of Accounting and Economics Studies, 3*(2), 95-104.

Krauss, P., & Zülch, H. (2013). The relation of auditor tenure to audit quality: Empirical evidence from the German audit market. *Journal of Governance and Regulation, 2*(1), 27-43.

Kusharyanti, K. (2013). Analysis of the factors determining the audit fee. *Journal of Economics, Business & Accountancy Ventura, 16*(1), 147-160.

Lee, H., & Jahng, G. (2008). Determinants of audit report lag: Evidence from Korea-an examination of auditor-related factors. *Journal of Applied Business Research, 24*(2), 27.

Li, J., & Lin, J. W. (2005). The relation between earnings management and audit quality. *Journal of Accounting and Finance Research, 13*(1), 1-11.

Myers, J. N., Myers, L. A., & Omer, T. C. (2003). Exploring the term of the auditor-client relationship and the quality of earnings: A case for mandatory auditor rotation. *The Accounting Review, 78*(3), 779-799.

Nagy, A. (2012). Audit partner specialization: the case of Andersen followers. *Managerial Auditing Journal, 27*(3), 251-262.

Nkemjika, O. M., Sunday, A. A., & Nwamaka, O. C. (2017). Audit quality, abnormal audit fee and auditor attributes. *International Journal of Management Excellence, 8*(3), 973-984.

Nugraha, A. S., & Suryandari, D. (2018). The effect of experience to the accuracy of giving opinion with audit expertise, professional skeptisism, audit judgment as mediators. *Accounting Analysis Journal, 7*(1), 61-69.

Ocak, M., & Ozden, E. A. (2018). Signing auditor-specific characteristics and audit report lag: a research from turkey. *Journal of Applied Business Research, 34*(2), 277.

Payne, J. L., & Jensen, K. L. (2002). An examination of municipal audit delay. *Journal of Accounting and Public Policy, 21*(1), 1-29.

PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) (2015). *Audit quality indicator*. Retrieved from March 3, 2018, https://pcaobus.org/EconomicAndRiskAnalysis/ORA/Pages/AQI. aspx

Rickett, L. K., Maggina, A., & Alam, P. (2016). Auditor tenure and accounting conservatism: evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal, 31*(6/7), 538-565.

Salehi, M., Moradi, M., & Paiydarmanesh, N. (2017). The effect of corporate governance and audit quality on disclosure quality: Evidence from Tehran stock exchange. *Periodica Polytechnica Social and Management Sciences, 2*5(1), 32-48.

Sarwoko, I., & Agoes, S. (2014). An empirical analysis of auditor's industry specialization, auditor's independence and audit procedures on audit quality: evidence from indonesia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 164*(31), 271-281.

Shafie, R., Wan Hussin, W. N., Yusof, M., Hussain, M., & Hairi, M. (2009). Audit firm tenure and auditor reporting quality: Evidence in Malaysia. *International Business Research, 2*(2), 99-109.

Xie, Z., Cai, C., & Ye, J. (2010). Abnormal audit fees and audit opinion–further evidence from China's Capital Market. *China Journal of Accounting Research,* 3, 51-70.

Ye, K., Cheng, Y., & Gao, J. (2014). How individual auditor characteristics impact the likelihood of audit failure: Evidence from China. *Advances in Accounting, 30*(2), 394-401.

Zarefar, A., & Zarefar, A. (2016). The influence of ethics, experience and competency toward the quality of auditing with professional auditor scepticism as a moderating variable. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 219, 828-832.

Zhao, Z. (2014). Address forms in Chinese audit opinions. *China Journal of Accounting Research, 7*(4), 247-261.

อิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

THE INFLUENCE OF ENTERPRISE RISK MANAGEMENT ON FIRM VALUE MEASURED BY TOBIN'S Q OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Received: July 3, 2020
Revised: August 14, 2020
Accepted: August 20, 2020

ณัฐพัชร์ นวลมณีฐิติ*
Nattapat Nuanmaneethiti*
พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**
Pattanant Petchchedchoo**
ศิริเดช คำสุพรหม***
Siridech Kumsuprom***

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy in Accountancy, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
* Email: Nattapat.Nua@dpu.ac.th
** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสายงานวิชาการ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
** Ph.D., Vice President for Academic Affairs. College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
** Email: Pattanant.peo@dpu.ac.th
*** ปริญญาเอก คณบดีและผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
*** Ph.D., Dean and Director of Doctor of Business Administration. College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
*** Email: Siridech.Kum@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การบริหารความเสี่ยงองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการขององค์กร ตามแนวคิดการบริหารความเสี่ยงของ COSO ได้แบ่งความเสี่ยงองค์กรเป็น 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงินและการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ คือ ด้านสภาพคล่องของกิจการ และด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือข้อมูลจากรายงานทางการเงินและรายงานประจำปีของบริษัทในกลุ่มดัชนี 100 ระหว่างปี 2558 – 2561 จำนวน 61 บริษัท รวมทั้งสิ้น 244 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลจากรายงานทางการเงินและรายงานประจำปี เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยคือการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และสมการโครงสร้างโดยใช้วิธีวิเคราะห์เส้นทาง ผลวิจัยพบว่าการบริหารความเสี่ยงองค์กรด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงินและการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลทางตรงต่อมูลค่ากิจการเมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กรด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำรูปแบบความสัมพันธ์ที่ได้มาวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยงในองค์กรได้อย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดมูลค่ากิจการที่ดีต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยงองค์กร มูลค่ากิจการ โมเดลสมการโครงสร้าง

Abstract

Enterprise risk management is an important factor that influences and affects the enterprise value of the organization. According to enterprise risk management (COSO-ERM) concepts, enterprise risk is divided into 4 types: strategic risk, operational risk, financial and reporting risk, and compliance risk. In addition, internal factors, liquidity and leverage ratios also influence on firm value. This research aims to examine the influence of enterprise risk management on firm value, using Tobin's Q as a measurement through internal factors of companies listed on the Stock Exchange of Thailand. The specific sampling method was used to select only the companies in the SET100 Index continuously from 2015 – 2018, found a total of 61 companies, totaling 244 samples. Collect data used for statistical analysis from financial reports and annual reports. Research techniques used in this research were correlation coefficient analysis and structural equation techniques using path analysis methods. The result of research shown the strategy, operational, financial and reporting and compliance with relevant regulations has direct effect on the firm value when operating factors within the organization regarding the financial risk of the business. The results of this research can use the relationship model from the study to consider and plan the risk management in the organization appropriately in order to create good business values in the future.

Keywords: Enterprise Risk Management, Firm Value, Structural Equation Modeling (SEM)

บทนำ

วิวัฒนาการด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ กลยุทธ์ และวิธีการ ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรใหม่จากวิธีการเดิมที่ล้าสมัยไปสู่รูปแบบการดำเนินงานในยุคดิจิทัลที่มีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และวิทยาการเข้ามาช่วยในการดำเนินงานขององค์กร การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ทุกองค์กรต้องพิจารณาทำความเข้าใจ และปรับตัวเพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ บริษัทและกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจภายในประเทศไทยได้ทำการขึ้นทะเบียนบริษัทไว้กับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand : SET) โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นตลาดรองเพื่อแลกเปลี่ยนซื้อขายตราสารทุนของบริษัทและกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ที่ขึ้นทะเบียนไว้ เพื่อให้บริษัทและกลุ่มธุรกิจที่ขึ้นทะเบียนไว้สามารถระดมเงินทุนเพิ่มเติมจากสาธารณะได้โดยสะดวก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดนโยบายสำคัญ 2 ประการเพื่อให้เกิดการกำกับกิจการที่ดีของบริษัทและกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ได้แก่ นโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่กำหนดให้ทุกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ต้องนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) มาใช้เป็นแนวทางที่ดีในการดำเนินงาน และอีกหนึ่งนโยบายที่สำคัญคือ นโยบายการบริหารความเสี่ยงองค์กร (Enterprise Risk Management : ERM) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการบริหารความเสี่ยงองค์กรเป็นกระบวนการที่ช่วยให้กลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงที่เป็นที่รู้จักและถูกนำไปประยุกต์อย่างแพร่หลาย เป็นแนวคิดที่พัฒนาโดย COSO บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงองค์กรเชิงบูรณาการตามแนวทางของ COSO (The Committee of Sponsoring of the Treadway Commission : COSO, 2017)

COSO ย่อมาจาก The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) เป็นคณะกรรมการของสถาบันวิชาชีพ 5 สถาบันในสหรัฐอเมริกา อันได้แก่ สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA), สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน (The Institute of Internal Auditor : IIA), สมาคมผู้บริหารการเงิน (The Financial Executives Institute : FEI), สมาคมนักบัญชีแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Accounting Association : AAA) และสมาคมนักบัญชีเพื่อการบริหาร (Institute of Management Accountants : IMA) โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยง รูปแบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผล และป้องกันการทุจริตของรายงานทางการเงิน ในงานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับกรอบการบริหารความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO - ERM 2013 (Ballantyne, 2013)

Tobin’s Q เป็นการวัดผลการดำเนินงานที่สะท้อนให้เห็นมูลค่ากิจการ ทั้งมูลค่าทางบัญชี (Accounting-based Measure) เช่น ROA, ROE, ROI เป็นต้น (Ballantyne, 2013) และมูลค่าทางตลาด (Market-based Measure) ซึ่งงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการวัดมูลค่ากิจการด้านมูลค่าทางตลาดยังมีน้อย ทั้งยังมีขั้นตอนการวัดที่มีความยุ่งยากซับซ้อน เพราะเป็นการผสมผสานกันระหว่างตัวเลขทางบัญชีและตัวเลขที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าทางการตลาด แต่การใช้ตัววัดผลด้านบัญชีเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการวัดผลการปฏิบัติงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ghosh et al, 2009) การคำนวณมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin’s Q ถูกนำเสนอมาแล้วนานกว่า 30 ปี แต่ยังถือว่าเป็นแนวคิดที่ยังไม่ล้าสมัย (มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2548) ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้จะเน้นการวัดมูลค่ากิจการโดยใช้ Tobin’s Q ตามการปรับปรุงของ Kee H. and Pruitt (1994) โดยพิจารณาจากปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กรด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) และด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการเมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ว่าการบริหารความเสี่ยงองค์กรดังกล่าวมีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการหรือไม่อย่างไร และการบริหารความเสี่ยงองค์มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการอย่างไร เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กร โดยผู้บริหาร

และนักลงทุน สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้ ไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อวางแผนกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคสถานการณ์ไทยแลนด์ 4.0 พร้อมพัฒนาตนเองให้เหนือกว่าคู่แข่ง และนักลงทุนยังสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้ ไปพิจารณาหรือตัดสินใจลงทุนได้อย่างสมเหตุสมผลอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยภายในองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการ
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ การบริหารความเสี่ยงองค์กรและการควบคุมภายใน

ภายหลังจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเร่งพัฒนาให้มีการกำกับดูแลที่ดี โดยประเด็นที่ให้ความสนใจ คือ ประเด็นเกี่ยวกับความบกพร่องในเรื่องระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจดังกล่าว การกำกับดูแลกิจการที่ดีจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนในตลาดหุ้นไทย หรือแม้แต่หน่วยราชการต่าง ๆ ก็ได้นำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปพัฒนาและปฏิบัติเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Epps & Cereola (2008) ที่มองว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะสามารถช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวการ (Principal) และตัวแทน (Agent) ได้ เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการจะทำให้กิจการมีโครงสร้างและระบบการจัดการภายในที่ดี มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ฝ่ายตัวการสามารถควบคุมและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายตัวแทนได้อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งช่วยผลักดันให้ทุกคนในองค์กรมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เมื่อคนในองค์กรทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ กิจการมีระบบการจัดการภายในที่ดี การมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วยส่งผลให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น การกำกับดูแลกิจการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในได้ เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการ คือ ระบบภายในและภายนอกที่นำมาใช้ตรวจสอบกิจการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่า กิจการมีความรับผิดชอบและดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ และเพื่อผู้ถือหุ้นทุกคน (Brennan & Solomon, 2008)

1.2 แนวคิดมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ตามแนวทางของ Chung และ Pruitt (1994)

Chung & Pruitt (1994) ได้ปรับสูตรการคำนวณ Tobin's Q ตามแนวทางของ Lindenberg & Ross (1981) ให้ง่ายขึ้น เนื่องจากการคำนวณ Tobin's Q ตามแนวทางของ Lindenberg & Ross (1981) นั้นเป็นวิธีการคำนวณที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลและประมาณการข้อมูลเป็นจำนวนมาก และการเก็บข้อมูลใช้ต้นทุนการลงทุนค่อนข้างสูง การคำนวณ Tobin's Q ตามแนวทางของ Kee H. & Pruitt (1994) ได้ ดังนี้

Tobin's Q หรือ Approximate q = (MVE + MVP + DEBT)/ TA

โดยที่

Tobin's Q	=	มูลค่ากิจการ (Approximate q)
MVE	=	มูลค่าตามราคาตลาดของหุ้นสามัญ
MVP	=	มูลค่าตามราคาตลาดของหุ้นบุริมสิทธิ
DEBT	=	มูลค่าตามบัญชีของหนี้สิน
TA	=	มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์รวม

หากองค์กรมีการคำนวณ Tobin's Q ได้ค่ามากกว่า 1 (Tobin's Q > 1) หมายความว่า องค์กรหรือกิจการเหล่านั้น สามารถใช้สินทรัพย์ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรค่าต่อการลงทุน หรือเรียกว่าได้องค์กรเหล่านั้นสามารถเพิ่มมูลค่าทางการตลาดของกิจการตนเองได้ หรือหากองค์กรมีการคำนวณ Tobin's Q ได้ค่าน้อยกว่า 1 (Tobin's Q < 1) หมายความว่า องค์กรหรือกิจการเหล่านั้นไม่สามารถใช้สินทรัพย์ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อให้เห็นว่าหากลงทุนอาจไม่คุ้มค่า แต่หากองค์กรมีการคำนวณ Tobin's Q ได้ค่าเท่ากับ 1 (Tobin's Q = 1) อาจสื่อให้เห็นว่านักลงทุนผู้สนใจลงทุนในบริษัทหรือกิจการนั้น ๆ ควรหยุดการลงทุน หรือหากยังต้องการลงทุนควรพิจารณาการลงทุนให้รอบคอบกว่าที่ควร เป็นต้น

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารความเสี่ยงองค์กรและมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q

นอกจากการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน ตามแนวคิด COSO – ERM แล้ว ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ควรศึกษา เพราะปัจจัยภายในองค์กรถือได้ว่าเป็น"ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variables)" ควรนำมาศึกษาและพิจารณาเพิ่มเติม เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationships) หรือเพื่ออธิบายความเป็นเหตุและผล (Cause and Effect) และความสัมพันธ์หรืออิทธิพลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยเรื่องนี้ ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญที่ควรพิจารณา ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) และปัจจัยภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) (Pagach and Warr, 2010; Soileau, 2010; McShane, Nair, and Rustambekov, 2011)

1.4 การพัฒนากรอบแนวคิดในงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

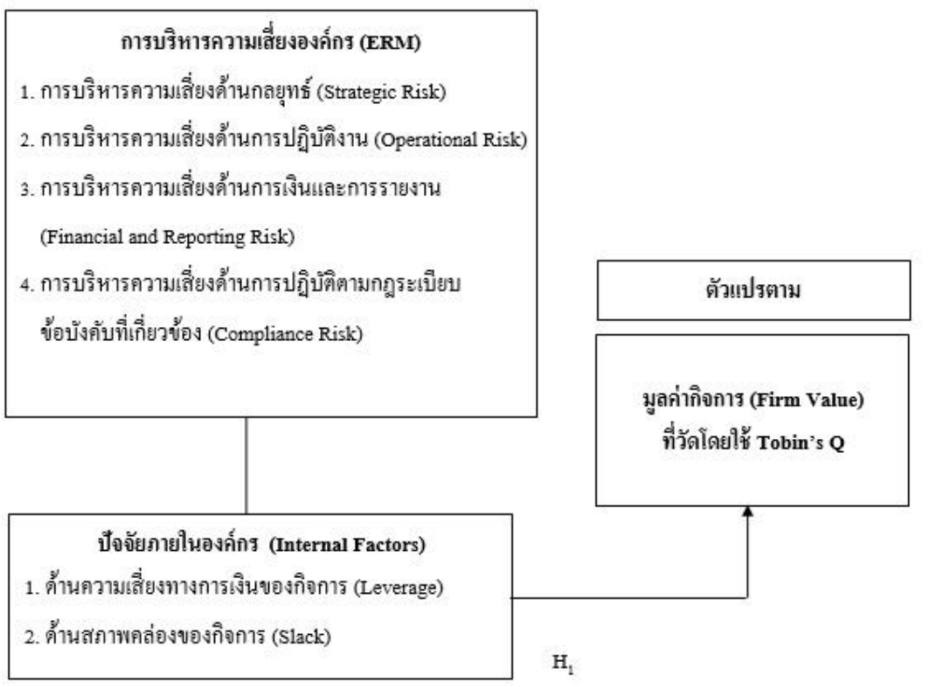

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q

1. การบริหารความเสี่ยงองค์กร (Enterprise Risk Management) หมายถึง กระบวนการที่คณะกรรมการบริษัท ฝ่ายบริหารและบุคลากรของบริษัทได้กำหนดขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และการวางแผนขององค์กรในทุกระดับ (Cendrowski & Mair, 2009) โดยได้รับการออกแบบให้สามารถระบุเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ที่จะมีผลกระทบต่อองค์กร และการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าองค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยง (COSO : 2017) ซึ่งมีการบริหารความเสี่ยงองค์กรเป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) โดยพัฒนาและประยุกต์จากวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงตามกรอบ COSO ERM (Objectives of COSO ERM) เพื่อใช้วัดการบริหารจัดการความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการที่สัมพันธ์กับการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดขึ้น ในบริบทของวิสัยทัศน์และพันธกิจ โดยจะเน้นศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรใน 4 ด้าน ดังรูปภาพประกอบ 2 COSO Framework ได้แก่

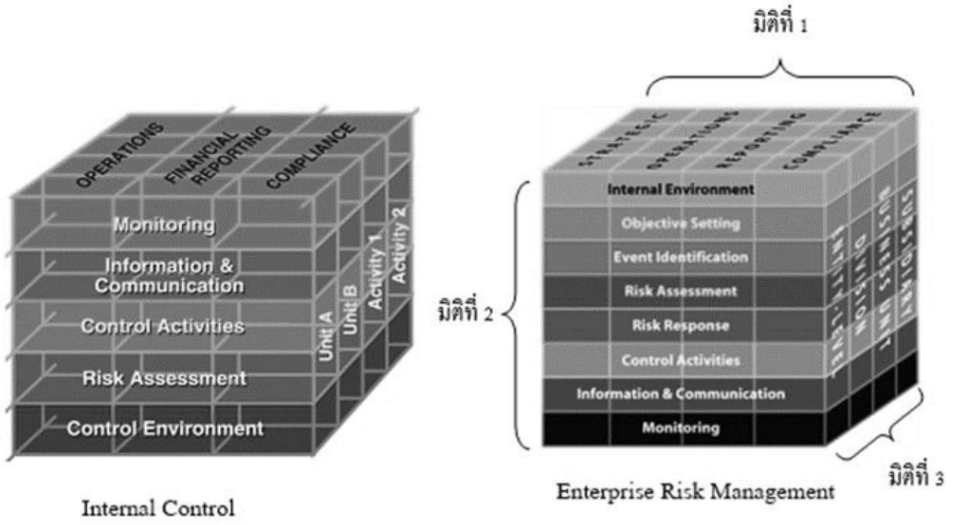

ภาพที่ 2 COSO Framework
ที่มา: http://www.coso.org/ERM-IntegratedFramework.htm

1.1 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) เป็นการบริหารความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนดำเนินงานและนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกและความเสี่ยงจากปัจจัยภายใน ซึ่งการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ตามแนวคิดของ Lawrence et al. (2009) พิจารณาได้จากยอดขายของกิจการในปีปัจจุบัน (Sales of Firm) หักด้วยยอดขายอุตสาหกรรมเฉลี่ยของปีปัจจุบัน หารด้วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของยอดขายทุกบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกัน

1.2 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) เป็นการบริหารความเสี่ยงที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด นำมาซึ่งการบรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ Lawrence et al. (2009) พิจารณาได้จากยอดขายของกิจการ ซึ่งยอดขายของกิจการแสดงให้เห็นว่าพนักงานในองค์กรทำงานได้เหมาะสมกับค่าจ้างหรือไม่ และหากองค์กรต้องจ้างพนักงานจำนวนมากขึ้นก่อให้องค์กรเกิดการก่อหนี้ (กู้ยืม) โดยประเด็นการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานจะสัมพันธ์กับปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage)

1.3 การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงานทางการเงิน (Financial and Reporting Risk) หมายถึง ความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ในอนาคต อันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมทางการเงินของฝ่ายที่เกี่ยวข้องในองค์กรที่จะส่งผลกระทบทางลบต่อมูลค่าของกิจการ มักเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในเรื่องของความเสี่ยงด้านภาวะตลาด (Market Risk) ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk) และความเสี่ยงด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น การทำสัญญาทางการเงินที่ผิดพลาด การทำผิดกฎหมายโดยไม่ตั้งใจ และการตกแต่งงบการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Healy & Wahlen (1999) กล่าวว่าการตกแต่งกำไรของผู้บริหารมักเกิดขึ้น เมื่อมีการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในธุรกรรม นโยบาย และการรายงานทางการเงิน เพื่อปรับเปลี่ยนรายการหรือตกแต่งงบการเงิน โดยมักมีเป้าหมายเพื่อทำให้นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียสำคัญผิดในผลการดำเนินงานของบริษัท

1.4 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk) หมายถึง การตรวจสอบ การกำกับติดตาม การปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Audit) ของการปฏิบัติงานในองค์กรให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนด รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในองค์กรให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว คำนวณได้จากผลรวมของค่าบริการสอบบัญชี ค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (Non-Audit Fees) และค่าตอบแทนกรรมการ หารด้วยสินทรัพย์รวม

2. ปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร (Internal Factors) หมายถึง ปัจจัยที่มีมีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ต่อการบริหารความเสี่ยงองค์กรและมูลค่ากิจการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variables) ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาและพิจารณาเพิ่มเติม เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (causal relationships) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Pagach and Warr, 2010; Soileau, 2010; McShane et al., 2011) ประกอบด้วย 2 ด้านสำคัญ ได้แก่

2.1 ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ที่กิจการไม่สามารถชำระหนี้สินหรือภาระผูกพันเมื่อถึงกำหนดได้ หรือไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้เพียงพอ หรือสามารถหาเงินมาชำระได้แต่ด้วยต้นทุนที่สูงเกินกว่าระดับที่ยอมรับได้ เป็นโครงสร้างทางการเงินที่นิยมนำมาวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเงินของกิจการ ซึ่งพิจารณาจาก หนี้สินรวม (Total Liabilities) หารด้วย สินทรัพย์รวม (Total Assets)

2.2 ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สภาพคล่องของกิจการ โดยศึกษาเกี่ยวกับเงินสดหรือกระแสเงินสดเกินที่กิจการมี (Surplus Cash) สามารถวัดได้จากกระแสเงินสดที่กิจการใช้ในการดำเนินงานภายในองค์กร (Free Cash Flow) ดังนั้น สภาพคล่องของกิจการจึงพิจารณาได้จากกระแสเงินสดที่ใช้ในการดำเนินงาน (Free Cash Flow) หารด้วยสินทรัพย์รวม (Total Assets)

3. มูลค่ากิจการ (Firm Value) หมายถึง การวัดผลการดำเนินงานด้วยมูลค่าตลาดตามทฤษฎีของ Tobin's Q เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าทางตลาดของกิจการที่เกิดขึ้นจริง วัดได้จากผลรวมของมูลค่าตามราคาตลาดของหุ้นสามัญ (MVE) มูลค่าตามราคาตลาดของหุ้นบุริมสิทธิ (MVP) และมูลค่าตามบัญชีของหนี้สิน (DEBT) หารด้วยและมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์รวม (Total Asset) ตามแนวทางของ Chung & Pruitt (1994)

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารความเสี่ยงองค์กรมีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กรด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ และด้านสภาพคล่องของกิจการ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 2 สมมติฐานย่อย ได้แก่

H1a : การบริหารความเสี่ยงองค์กร มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ

H1b : การบริหารความเสี่ยงองค์กร มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มดัชนี SET100 ซึ่งมีรอบระยะเวลาบัญชี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ตลอดช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2561 ทำให้เหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 61 บริษัท เท่านั้น รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 244 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา คือ รายงานทางการเงิน รายงานประจำปี ฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฐานข้อมูล SETSMART (www.setsmart.com) ฐานข้อมูลธนาคารแห่งประเทศไทย (www.bot.or.th)

3. การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและสร้างสมมติฐาน เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแปรที่ใช้ศึกษาในงานวิจัย รายละเอียดของตัวแปรมีดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรตาม (Dependence Variables) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ มูลค่ากิจการ (Firm Value) วัดโดยใช้สมการคำนวณตามทฤษฎีของ Tobin's Q ตามแนวทางของ Chung และ Pruitt (1994)

3.2 ตัวแปรอิสระ (Independence Variables) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารความเสี่ยงองค์กร (ERM) ได้แก่ การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk) และการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk) โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

1) การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

$$Strategy = Sales_i - \mu Sales / \sigma sales$$

โดยที่ :

$Sales_i$ = ยอดขายของกิจการในปีปัจจุบัน (Sale of the Firm i)

$\mu Sales$ = ยอดขายอุตสาหกรรมเฉลี่ยของปีปัจจุบัน (Average industry sales)

$\sigma sales$ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของยอดขายทุกบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกัน

2) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)

Operation1 = ยอดขายของกิจการ (Sales) / สินทรัพย์รวม (Total Assets)

Operation2 = ยอดขายของกิจการ (Sales) / จำนวนพนักงานในองค์กร (Numbers of Employees)

3) การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk)

Reporting = (lNormal Accrualsl) / (lNormal Accrualsl+lAbnormal Accrualsl)

โดยที่ :

Normal Accruals = รายการคงค้างที่ไม่อยู่ภายใต้ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Non-discretionary accruals : NDA) หรือรายการคงค้างปกติ (Normal Accruals)

Abnormal Accruals = รายการคงค้างภายใต้ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals : DA) หรือรายการคงค้างที่ผิดปกติ (Abnormal Accruals)

4) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ (Compliance Risk)

Compliance Risk = (Compliance Fees)/(Total Assets)

จากการทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยงองค์กร (ERMI) สามารถคำนวณได้จาก ผลรวมของตัวชี้วัด (Indicators) ทั้ง 4 ตัว ได้แก่ การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงานทางการเงิน (Financial & Reporting Risk) และการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk) ดังสมการ ERMI ต่อไปนี้

3.3 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variables) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร (Internal Factors) เพื่อใช้ศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการ เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เกิดขึ้น ว่ามีอิทธิพลและความ สัมพันธ์ระหว่างกันหรือไม่อย่างไร โดยการคัดเลือกตัวแปรที่เหมือนกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ballantyne (2013); Beasley, Pagach, & War (2008) โดยพิจารณาจากปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) และปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการของกิจการ (Slack)

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฐานข้อมูล SETSMART ฐานข้อมูลธนาคารแห่งประเทศไทย เว็บไซต์ของบริษัท รายงานทางการเงิน รายงานประจำปี หน้ารายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เผยแพร่ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ร้อยละ (Percentile) ค่าเฉลี่ย(Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ด้วยเทคนิคการใช้หลักการของค่าประมาณความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปร

ลักษณะทั่วไปของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแต่ละตัวแปรอิสระ

	Minimum	Maximum	Mean	S.D.
Strategic Risk	-14.04	3.06	-4.67	3.2
Operational Risk	4,096.40	23,463,000,000.70	307,454,767.37	2,497,184,865.48
Financial and Reporting Risk	0.33	0.66	0.50	0.02
Compliance Risk	0..0001	0.015	0.03	0.0015
Leverage	0.000	0.92	0.50	0.18
Slack	-0.145	4.50	0.13	0.30
Tobin’s Q	0.2	26.56	2.14	2.70

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในงานวิจัยนี้ ได้ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation : r) เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อแสดงให้เห็นว่า ไม่มีตัวแปรอิสระใดในการศึกษาครั้งนี้ที่มีความสัมพันธ์ร่วมเชิงเส้นตรง (Multicollinearity) โดยหากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก (+) แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แต่หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ (-) แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ปัจจัย	Strategy	Operation	Reporting	Compliance	Leverage	Slack	Tobin's Q
Strategy							
Pearson Correlation	1	-0.004	0.030	-0.064	-0.043	-0.061	-0.163*
Operation							
Pearson Correlation		1	0.012	-0.021	-0.021	-0.034	-0.047
Reporting							
Pearson Correlation			1	-0.009	0.131*	-0.180**	-0.006
Compliance							
Pearson Correlation				1	-0.012	0.049	0.289**
Leverage							
Pearson Correlation					1	-0.171**	-0.239**
Slack							
Pearson Correlation						1	0.151*
Tobin's Q							
Pearson Correlation							1

จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เส้นทางของความสัมพันธ์แบบเต็มรูปของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม นำมาสร้างรูปแบบความสัมพันธ์แบบเต็มรูป (Over identified model) ได้ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง ดังรูปภาพประกอบ 3

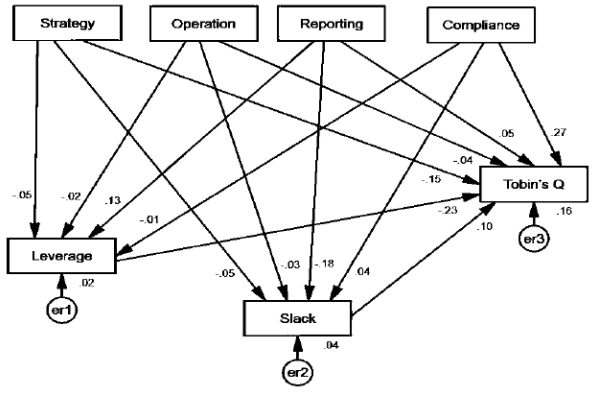

ภาพที่ 3 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามเทคนิคแบบจำลองสมการโครงสร้าง

3. ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

Model	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF
Default model	28	7.264	7	.402	1.038
Saturated model	35	.000	0		
Independence model	14	68.428	21	.000	3.258

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ค่า CMIN/DF ของแบบจำลองสมการโครงสร้าง ดัชนีที่ใช้ในการเปรียบเทียบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าเท่ากับ 1.038 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 3 หมายความว่า แบบจำลองนี้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี (Good Fit) สามารถนำไปใช้ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรภายใน (Exogenous Variables) และตัวแปรแฝงภายนอก (Endogenous Variables) ของงานวิจัยนี้ได้

4. ผลการวิเคราะห์สมมติฐานด้วยเทคนิคแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ตารางที่ 4 แสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) เพื่อวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Path)	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Estimate)	S.E.	C.R. (t-Value)	P-Value
Leverage <--- Operation	0.000	0.000	-0.359	0.719
Leverage <--- Reporting	1.145	0.550	2.084	0.037*
Leverage <--- Strategy	-0.003	0.003	-0.760	0.447
Slack <--- Strategy	-0.005	0.006	-0.841	0.400
Slack <--- Operation	0.000	0.000	-0.491	0.623
Slack <--- Reporting	-2.604	0.924	-2.819	0.005*
Slack <--- Compliance	8.738	12.801	0.683	0.495
Leverage <--- Compliance	-1.769	7.615	-0.232	0.816
Tobin's Q <--- Compliance	500.845	107.915	4.641	***
Tobin's Q <--- Strategy	-0.128	0.049	-2.581	0.010*
Tobin's Q <--- Operation	0.000	0.000	-0.756	0.450
Tobin's Q <--- Reporting	6.548	7.951	0.824	0.410
Tobin's Q <--- Leverage	-3.596	0.919	-3.912	***
Tobin's Q <--- Slack	0.875	0.547	1.600	0.110

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 4 สามารถสรุปผลการศึกษาในแต่ละประเด็น ได้ดังนี้ 1) การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 4) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 5) การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 6) การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 7) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ (Compliance Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 8) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ (Compliance Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารความเสี่ยงองค์กรมีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.1 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์มีอิทธิพลทางตรง ในทิศทางตรงกันข้าม และไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สะท้อนให้เห็นว่า หากองค์กรมีการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ที่ดีย่อมส่งผลให้ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นต่อองค์กรมีผลกระทบลดน้อยลง เมื่อความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นลดน้อยลงหรืออยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ย่อมส่งผลให้มูลค่ากิจการมีมูลค่าเพิ่มขึ้นมากขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Lawrence et al. (2009) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ เป็นวิธีการที่บริษัทต้องวางตำแหน่งตัวเองในตลาดเพื่อเทียบกับคู่แข่ง และองค์กรต้องพยายามสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกัน

1.2 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Mitra & Karathanasopoulos (2019) ที่พบว่า ความเสี่ยงในการดำเนินงานจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ตามประเภทธุรกิจและประเภทของเหตุการณ์ กล่าวคือ บริษัทควรมีประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานที่ดี ซึ่งความเสี่ยงด้านการดำเนินงานนั้น เป็นความเสี่ยงที่ทุกธุรกิจจะต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.3 การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ COSO (2017) ในมิติที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงและความควบคุมภายใน ตรงแนวคิดที่ว่ารายงานทางการเงินที่ดี ควรมีการรายงานที่ถูกต้องครบถ้วนและมีความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน เพื่อให้ผู้ใช้รายงานทางการเงินทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอก ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม ทันเวลา และมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

1.4 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ (Compliance Risk) มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางเดียวกันต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หากองค์กรมีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎหมายระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่กำกับดูแล ส่งผลให้กิจการมีมูลค่ากิจการและผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brennan & Solomon (2008) ที่กล่าวว่า การกำกับดูแลกิจการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในได้ เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการ คือ ระบบภายในและภายนอกที่นำมาใช้ตรวจสอบกิจการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากิจการมีความรับผิดชอบและดำเนินการเพื่อผลประโยชน์และเพื่อผู้ถือหุ้นทุกคน

2. ปัจจัยภายในองค์กรมีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1 ปัจจัยภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage) มีอิทธิพลทางตรง ในทิศทางตรงกันข้ามต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หากปัจจัยภายในองค์กรด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการมีมากย่อมส่งผลให้มูลค่ากิจการลดน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Christie and Zimmerman (1994) พบว่า Leverage มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของรายได้ จึงถือเป็นแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรของผู้บริหารตามแนวคิดกระแสเงินสด

2.2 ปัจจัยภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith & Stulz (1985) ที่พบว่าการที่บริษัทมีกระแสเงินสดที่ผันผวนเปรียบเสมือนเป็นการแบกรับความเสี่ยงจากการที่ผู้บริหารไม่สามารถกระจายความเสี่ยงขององค์กรออกไป ทำให้นักลงทุนต้องการผลตอบแทนที่เพิ่มสูงขึ้น

3. การบริหารความเสี่ยงองค์กรมีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.1 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ Lawrence et al. (2009) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ เป็นวิธีการที่บริษัทต้องวางตำแหน่งตัวเองในตลาดเพื่อเทียบกับคู่แข่ง และองค์กรต้องพยายามสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรม

3.2 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กรด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.3 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กรด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับกับงานวิจัยของพรรณนุช และ ณัฏฐ์ ปาลิตา (2561) ที่พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านบุคลากรขาดทักษะหรือความรู้ในการปฏิบัติงาน บุคลากรขาดความรับผิดชอบ บุคลากรในองค์กรทุจริต บุคลากรจงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ ข้อกฎหมายด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ และหัวหน้างานขาดทักษะในการจัดการ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานและผลการดำเนินงานทั้งสิ้น

3.4 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) อิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ (Firm Value) ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กรด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กรด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.5 การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กรด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ COSO (2017) ในมิติที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงและความควบคุมภายใน ตรงแนวคิดที่ว่ารายงานทางการเงินที่ดี ควรมีการรายงานที่ถูกต้องครบถ้วน และมีความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน (Reporting and Reliability) เพื่อให้ผู้ใช้รายงานทางการเงินทั้งบุคคลภายในและภายนอก ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม ทันเวลา และมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

3.6 การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่าน ปัจจัยภายในองค์กรด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.7 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ (Compliance Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Keefe, King, & Gaver (1994) ที่พบว่า เมื่อองค์กรมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป มักมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสอบบัญชี เช่น ค่าธรรมเนียมผู้สอบบัญชีเกิดขึ้นตามมา ซึ่งค่าธรรมเนียมผู้สอบบัญชีดังกล่าว เป็นค่าใช้จ่ายจำเป็นที่องค์กรจะต้องจ่ายให้แก่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองงบการเงินตามที่กฎหมายกำหนด

3.8 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ (Compliance Risk) ไม่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q เมื่อผ่านปัจจัยภายในองค์กรด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

อิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การบริหารความเสี่ยงองค์กรด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) และการบริหารความเสี่ยงองค์กร ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ (Compliance Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ ปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กรมีเพียงด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) ด้านเดียวเท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ และพบว่า การบริหารความเสี่ยงองค์กร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารความเสี่ยงองค์กรด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) การบริหารความเสี่ยงองค์กรด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) การบริหารความเสี่ยงองค์กรด้านการเงินและการรายงาน (Financial and Reporting Risk) และการบริหารความเสี่ยงองค์กรด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ (Compliance Risk) มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ เมื่อผ่านปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage) เพียงด้านเดียวเท่านั้น และปัจจัยการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านสภาพคล่องของกิจการ (Slack) ไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อมูลค่ากิจการ ที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการวิจัยครั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2558-2561 มีการปรับเปลี่ยนค่อนข้างมาก ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ใน SET100 มีปริมาณน้อย ทำให้การกระจายตัวของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม บางกลุ่มอุตสาหกรรมมีเพียง 2-3 บริษัท ดังนั้นเพื่อพัฒนางานวิจัยในอนาคตควรเพิ่มจำนวนปีที่เก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ปริมาณข้อมูลที่มากขึ้น การกระจายตัวของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ดีขึ้น หรือเปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูลจากการเก็บข้อมูลรายปี เป็นเก็บข้อมูลรายหกเดือน หรือรายไตรมาส

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลจากการวิจัยอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีต่อมูลค่ากิจการที่วัดโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าในการบริหารความเสี่ยงไม่ควรอาศัยแนวคิดของการบริหารความเสี่ยงเพียงอย่างเดียว องค์กรควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยภายในองค์กรด้านความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ (Leverage)ควบคู่ด้วย องค์กรสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสามารถทราบว่าตัวแปรใดมีอิทธิพลต่อการบริหารความเสี่ยงภายในองค์กร และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงกระบวนการบริหารงานให้ดีมีประสิทธิผล

บรรณานุกรม

พรรณนุช ชัยปินชนะ, และณัฏฐ์ปาลิตา ศรีคาหน้อย. (2561). การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมาร ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 23*(2), 46-55.

มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2548, เมษายน-มิถุนายน).การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวคิด Tobin-Tobin's Q. *วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 28*(106), 13-22.

Ballantyne, R. (2013). *An empirical investigation into the association between enterprise risk management and firm financial performance* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 1335138343)

Beasley, M., Pagach, D., & Warr, R., (2008). Information conveyed in hiring announcements of senior executives overseeing enterprise-wide risk management processes. *Journal of Accounting, Auditing, and Finance, 23*(3), 311-332.

Brennan, N., & Solomon, J. (2008). Corporate governance, accountability and mechanisms of accountability: an overview. *Accounting, Auditing & Accountability Journal, 21*(7), 885-906.

Cendrowski, H., & Mair, W. C., (2009). *Enterprise risk management and COSO: A guide for directors, executives and practitioners.* New Jersey: John Wiley & Sons.

Christie, A. A., & Zimmerman, J. L. (1994). Efficient and opportunistic choices of accounting procedures: Corporate control contests. *The Accounting Review, 69*(4), 539-566.

Epps, R. W., & Cereola, S. J. (2008). Do Institutional Shareholder Services (ISS) Corporate governance ratings reflect a company operating performance. *Critical Perspectives on Accounting, 19*(8), 1135-1148.

Ghosh, Santana, & Mondal, Amitava. (2009). Indian software and pharmaceutical sector IC and financial performance. *Journal of Intellectual Capital, 10*(3), 369-388.

Healy, P. M., & Wahlen, J. M., (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting horizons, 13*(4), 365-383.

Kee H., Chung, & Pruitt, Stephen W. (1994). A simple approximation of Tobin's Q. *Financial Management, 23*(3), 70-74. doi: 10.2307/3665623

Lawrence A. Gordon, Martin P. Loeb and Chih Yang Tseng. (2009). Enterprise risk management and firm performance: A contingency perspective. J. Account. Public Policy 28, 301 – 327.

Lindenberg, Eric B., & Ross, Stephen A. (1981). Tobin's Q Ratio and Industrial Organization. *Journal of Business, 54*(1), 1-32.

McShane, M., Nair, A., & Rustambekov, E. (2011). Does enterprise risk management increase firm value. *Journal of Accounting, Auditing and Finance, 26*(4), 641-658.

Mitra, S., & Karathanasopoulos, A. (2019). Firm value and the impact of operational management. *Asia-Pacific Financial Markets,* 26, 61–85.

O'Keefe, T. B., King, R. D., & Gaver, K. M. (1994). Audit fees, industry specialization, and compliance with GAAS reporting standards. *Auditing, 13*(2), 41–55.

Pagach, D., & Warr, R. (2010). *The effects of enterprise risk management on firm performance*. Available from http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1155218

Smith, C. W., & Stulz, R. M. (1985, December). The determinants of firms' hedging policies. *Journal of Financial and Quantitative Analysis, 20*(4), 391-405.

Soileau, J. S. (2010, July). *Enterprise risk management: adoption, performance benefits and disclosure effects* (Doctoral dissertation) The University of Memphis.

The Committee of Sponsoring of the Treadway Commission (COSO). (2017). *Enterprise risk management-integrating with strategy and performance.* N.P.: Author.

ชื่อหนังสือ: มังกรหลากสี การขยายอิทธิพลเหนือดินแดน และพันธกิจเผยแผ่อารยธรรมในอุษาคเนย์

ชื่อผู้เขียนหนังสือ : *ศ.ดร.ยศ สันตสมบัติ*
สำนักพิมพ์ : *ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
ชื่อผู้แนะนำหนังสือ : *สุเทพ นิ่มสาย**
*Suthep Nimsai**

เมื่อพูดถึง พญามังกร คงไม่มีใครไม่นึกถึง "ประเทศจีน" ซึ่งเป็นหนึ่งในมหาอำนาจแห่งโลกตะวันออก นอกเหนือจากเกาหลี ญี่ปุ่น และสิงค์โปร์ พญามังกรตัวนี้ได้ตื่นจากการหลับใหลหลังเปิดประเทศและเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ในปี ค.ศ.2001 โดยก้าวต่อไปคือ "การทะยานบินขึ้นสู่ท้องฟ้า" เพื่อเป็นผู้นำโลกในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ด้วยความทะเยอทะยานอันกล้าหาญ พญามังกรดังกล่าวได้พัฒนาตนเองทุกด้านผ่านการปฏิรูปประเทศรอบด้านเชิงลึก การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการสร้างสัมพันธไมตรีทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงกลุ่มประเทศอุษาคเนย์ ผู้ซึ่งเปรียบเสมือนพี่น้องที่มีขุนเขาเป็นดั่งเส้นเลือดใหญ่ผสานรวมประเทศต่าง ๆ เข้าด้วยกันกับจีน

* อาจารย์ประจำวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
* College of Management, Mahidol University (CMMU)
* E-mail: suthep.cmmu@gmail.com

การแผ่อำนาจของพญามังกรลงสู่อุษาคเนย์ นำมาซึ่งคำถาม ข้อสงสัย ข้อสังเกต ข้อชื่นชม ตลอดจนข้อควรระวังแก่ประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งหนังสือมังกรหลากสี โดย ศ.ดร.ยศ สันตสมบัติ และคณะผู้วิจัย ได้เล่าเรื่องราวสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางแนวคิดและนโยบายที่จีนใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับประเทศอุษาคเนย์ ผู้ประพันธ์เปรียบประเทศจีนเสมือน "มังกรหลากสี" ผู้มีความหลากหลายในการใช้วาทกรรมการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสายใยความร่วมมือทางการค้า การลงทุน การส่งออกแรงงาน การอพยพย้ายถิ่น และการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลจีนฯ หากท่านผู้อ่านสนใจกลยุทธสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีน หรือสงสัยใคร่รู้ว่าจีนมีแนวคิดอย่างไร หนังสือเล่มนี้จัดได้ว่าเป็นคัมภีร์เล่มสำคัญที่ไม่ควรพลาด ด้วยความยาว 630 หน้า จะทำผู้อ่านเข้าใจถึงแนวคิดจีนได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงทรงคุณค่าแก่การอ่านและนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบกลยุทธสร้างความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี...

แนวทางการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ (Manuscript) สำหรับขอตีพิมพ์ในวารสารสุทธิปริทัศน์

วัตถุประสงค์การจัดพิมพ์

วารสารสุทธิปริทัศน์เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ซึ่งตีพิมพ์บทความวิชาการและบทความวิจัยสาขามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

วารสารสุทธิปริทัศน์มีนโยบายการจัดพิมพ์ราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ ประจำเดือน ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน และฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม ของทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ อาทิเช่น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม กฎหมาย ภาษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการศึกษา และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิชาการและนักศึกษาได้เผยแพร่ผลงาน
5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

นโยบายการจัดพิมพ์

- วารสารสุทธิปริทัศน์มุ่งเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพในสาขาวิชาต่างๆ อาทิเช่น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม กฎหมาย ภาษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการศึกษา และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
- บทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่นๆ
- บทความวิชาการ มุ่งเน้นบทความที่เสนอแนวความคิดหรือผลการทบทวนวรรณกรรม หรือบทความที่ช่วยสริมสร้างความเข้าใจหรือกระตุ้นการวิจัยต่อเนื่องในหัวข้อวิชาการที่สำคัญต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- บทความวิจัย มุ่งเน้นงานวิจัยที่ช่วยทดสอบทฤษฎี แนวคิด หรือผลงานวิจัยที่ช่วยขยายองค์ความรู้ในแง่มุมสำคัญต่างๆของทฤษฎีหรือแนวคิดเหล่านั้นเพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ หรือสามารถนำไปทำวิจัยต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างได้
- วารสารยินดีตีพิมพ์งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในหลากหลายรูปแบบที่ช่วยสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญหรือที่มีผลกระทบต่อสังคมวิชาการในวงกว้าง

กระบวนการคัดเลือกบทความ ค่าธรรมเนียม การเตรียมต้นฉบับ

วารสารสุทธิปริทัศน์จัดให้มีกระบวนการในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพตามวิธี Double – Blinded Peer Review Process ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

- บทความที่ส่งเข้ามาจะผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และถูกส่งไปยังผู้ชำนาญการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ (Peer Review) จำนวนอย่างน้อย 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมินบทความ และเป็นผู้ให้ความเห็นและข้อแนะนำว่าบทความนั้นๆ สมควรจะได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข และนำส่งผลประเมินภายใน 4-6 สัปดาห์ ผู้เขียนจะต้องทำการแก้ไขและนำส่งบทความที่แก้ไขนั้นอีกครั้งภายใน 15 วัน หลังจากได้รับผลการประเมิน (มิฉะนั้นจะถือว่าไม่ประสงค์จะตีพิมพ์)

- ในกรณีบทความที่แก้ไขแล้วจากผลประเมินแบบ major revision ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าบทความที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ได้
- กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายที่จะตอบรับการตีพิมพ์หรือไม่ หากปรากฏมีความไม่สอดคล้องของผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่าน
- บทความสามารถจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น **และผ่านการตรวจพิสูจน์อักษรเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดในข้อความและการพิมพ์**
- ในการณีที่เป็นภาษาอังกฤษ **บทความดังกล่าวต้องผ่านการตรวจการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยผู้ชำนาญมาแล้ว**
- นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์**ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์หากค้นพบว่าบทความได้รับการตีพิมพ์ในแหล่งอื่นมาก่อนแล้ว หรือเป็นการลอกเลียนมาจากแหล่งอื่น หรือเข้าข่าย Plagiarism ตามหลักสากล**
- บทความทุกชิ้นจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณา และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธ์ที่จะปฏิเสธไม่รับบทความหรือผลงาน ไม่ว่าจะเป็นบทความรับเชิญหรือในกรณีอื่น
- ทุกบทความที่ได้ผ่านการคัดเลือกเพื่อพิมพ์เผยแพร่จะถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารสุทธิปริทัศน์
- กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายในระยะเวลา 6-8 สัปดาห์ หากได้รับผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิตรงตามกำหนดเวลา
- กองบรรณาธิการไม่รับผิดชอบข้อผิดพลาดในบทความ ที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียน
- ในการจัดทำบทความผู้เขียนจะต้องจัดทำบทความในรูปแบบที่ทางวารสารสุทธิปริทัศน์กำหนดไว้ โดยสามารถดาวน์โหลดรูปแบบและส่งบทความผ่านระบบ Online Submission ได้ทางเว็บไซต์ของวารสาร http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal กรณี Online Submission มีปัญหาให้ส่งบทความต้นฉบับมาที่ Email: dpujournal@dpu.ac.th
- หากบรรณาธิการรับบทความไว้พิจารณา ทางกองการจัดการวารสารจะแจ้งผลไปที่ Email ของผู้เขียนเพื่อชำระเงินเป็น **ค่าจัดการลงบทความในอัตรา 4,500 บาท ต่อ 1 บทความ**
- เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนสามารถ Download วารสารเรื่องนั้นๆในฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบการพิมพ์บทความ

บทความต้นฉบับจะต้องทำส่งมาในรูปแบบดังต่อไปนี้

- **ขนาดกระดาษ** จัดพิมพ์ลงโปรแกรม Microsoft Word กระดาษ A4
- **ขอบกระดาษ** เว้นระยะ 1 นิ้ว ทุกด้าน
- **การตั้งค่าระยะบรรทัดให้ใช้ค่าตามปกติ คือ** 1 เท่า หรือ 1 Single
- **จำนวนหน้า ไม่เกิน 12 หน้า** ขนาดกระดาษ A4 (รวม ชื่อเรื่อง รูปและตารางที่เกี่ยวข้อง บรรณานุกรม และภาคผนวก) **หากมีจำนวนหน้าเกินกว่านั้น หลังทำการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้อ่านประเมินบทความเสร็จสิ้นแล้ว ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมสำหรับหน้าที่เกิน หน้าละ 300 บาท (อนุญาตให้ไม่เกิน 3 หน้า เท่านั้น)**
- **ใส่เลขหน้า** กำหนดมุมบนชิดขวา ขนาด 14 point ทุกหน้า
- **ตัวอักษร** Browallia New ตามหัวข้อที่กำหนดดังนี้

  ชื่อเรื่อง (Title)

- ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 18 point กำหนดชิดซ้าย ตัวหนา
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทุกตัว
- ควรให้มีความกระชับให้มากที่สุด

ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน (ทุกคน)

- ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point กำหนดชิดซ้ายทั้งหมด ประกอบด้วยผู้เขียน ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด ชื่อสถาบัน ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทางไปรษณีย์ เบอร์โทรศัพท์ และ Email address

บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ต้องผ่านการตรวจพิสูจน์โดยผู้ชำนาญ)

- ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point กำหนดกึ่งกลาง ตัวหนา เว้น 1 บรรทัด
- Text บทคัดย่อภาษาไทย –อังกฤษขนาด 14 point
- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
- ความยาวของบทคัดย่อแต่ละภาษาควรอยู่ระหว่าง 200-250 คำและมีเนื้อหาที่ตรงกัน
- ความยาวรวมไม่เกิน 1 หน้า นับรวมทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดย**ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่ในหน้าเดียวกัน** เนื้อหาในบทคัดย่อควรระบุวัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและบทสรุปโดยย่อ

คำสำคัญ (Keywords)

- พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ และอยู่ในหน้าเดียวกันกับบทคัดย่อ ทั้งภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point
- ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานและเป็นคำหลักที่ใช้ในการอ้างอิง ค้นหา ไม่เกิน 5 คำ

เนื้อหา (Body) ประกอบด้วย

- ขนาด 14 point พร้อมเลขหน้ากำหนดมุมบนด้านขวา
- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
- บทนำ
- วัตถุประสงค์ (การวิจัย)
- แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (หากเป็นบทความวิจัยต้องมีการนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย)
- วิธีการดำเนินการวิจัย (หากเป็นบทความวิจัย)
- ผลการวิจัยและอภิปรายผล
- บทสรุปและข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม **(ใช้รูปแบบ APA Style และผ่านการตรวจข้อผิดพลาดในข้อความและจากการพิมพ์)**

- **การแสดงภาพและรูปภาพ (Figure)** ให้พิมพ์คำว่า **“ภาพที่...”** ตามด้วยลำดับที่ของภาพ 1, 2, 3... ไว้ด้านล่างของภาพหรือรูปนั้นพร้อมชื่อรูปภาพ โดยให้ใช้สีขาว-ดำเท่านั้น หรือ หากผู้เขียนต้องการตีพิมพ์รูปภาพสี **ผู้เขียนต้องชำระ**ค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมหน้าละ 500 บาท
- **การพิมพ์ตาราง (Table)** ให้พิมพ์คำว่า “ตารางที่...” ตามด้วยลำดับที่ของตาราง 1, 2, 3... ไว้ด้านบนของตาราง และมีชื่อตาราง
- **การเขียนบรรณานุกรม (Bibliography) ใช้รูปแบบ APA Style**

(อ่านรายละเอียดได้จากเมนูขั้นตอนการส่งบทความที่เว็บไซต์ของวารสาร http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal-agree)

หมายเหตุ ท่านสามารถดาวน์โหลดตัวอย่างบทความได้จากเมนูย่อยวารสารย้อนหลังที่เว็บไซต์ http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal-search หรือ Facebook: https://www.facebook.com/suthiparithat/

จริยธรรมการตีพิมพ์ของวารสารสุทธิปริทัศน์

จริยธรรมในการตีพิมพ์

หน้าที่และความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

1. กองบรรณาธิการประกาศวิธีปฏิบัติในการจัดเตรียมต้นฉบับและรายละเอียดที่จำเป็นอื่นๆ ที่ผู้เขียนต้องปฏิบัติตามให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไปรับทราบ
2. กองบรรณาธิการประกาศวิธีการเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ ค่าดำเนินการจัดการต้นฉบับ หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดในอัตราจัดเก็บที่ชุดเจนจากผู้เขียน เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ ที่เกียวข้องให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไปรับทราบ
3. กองบรรณาธิการมีการตรวจสอบการพิมพ์ซ้ำซ้อน (Duplication) และการลอกเลียนผลงานวิชาการ (Plagiarism)
4. กองบรรณาธิการมีกระบวนการประเมินคุณภาพบทความที่ปราศจากอคติ และไม่ล่าช้ากว่าที่ประกาศโดยไม่มีเหตุผลอันควร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนอย่างน้อย 2 คน ในสาขาวิชานั้น ๆ
5. กองบรรณาธิการไม่เปิดเผยข้อมูลผู้เขียนทุกท่านและผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างที่การประเมินบทความยังดำเนินอยู่
6. กองบรรณาธิการไม่เปิดเผยเนื้อหาหรือข้อมูลในบทความในระหว่างที่บทความนั้นยังไม่ได้รับการตีพิมพ์
7. กองบรรณาธิการต้องคัดเลือกบทความที่จะตีพิมพ์ตามเกณฑ์คุณภาพของวารสารฯและไม่รับตีพิมพ์บทความวิจัยเพื่อผลประโยชน์อื่นๆ
8. กรณีมีเหตุสงสัยว่ามีการกระทำผิดจรรยาบรรณของผู้เขียน กองบรรณาธิการต้องต้องตรวจสอบหาหลักฐานให้แน่ชัดก่อนปฏิเสธการตีพิมพ์ และมีการแจ้งให้ผู้เขียนได้ชี้แจง
9. กองบรรณาธิการไม่มีส่วนในการตัดสินใจคัดเลือกบทความที่ตนเป็นผู้เขียนหรือผู้เขียนร่วมหรือมีผลประโยชน์อื่นๆเกี่ยวข้อง
10. กองบรรณาธิการมีช่องทางในการร้องเรียนผลการตัดสินของกองบรรณาธิการและที่เกี่ยวกับบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร และ มีวิธีปฏิบัติในการแก้ไขข้อร้องเรียนและข้อผิดพลาดต่าง ๆของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมิน

1. ผู้ประเมินต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความในระหว่างที่บทความนั้นยังไม่ได้รับการตีพิมพ์
2. ผู้ประเมิน ประเมินคุณภาพบทความด้วยความเป็นกลาง ปราศจากอคติ และไม่เสนอแนะด้วยเจตนาซ่อนเร้นที่หวังประโยชน์อื่นๆ อาทิ เพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงาน
3. ผู้ประเมินส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลาและรับผิดชอบต่อผลการประเมิน
4. หากพบว่าผู้เขียนมีการกระทำผิดจรรยาบรรณใดๆ หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความที่ประเมินผู้ประเมินต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบอย่างเป็นทางการ

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เขียน

1. ผู้เขียนรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ของผู้เขียนและหรือผู้ร่วมเขียนและไม่เคยตีพิมพ์ในแหล่งใดมาก่อน
2. ผู้เขียนรับรองว่าผลงานที่ส่งมาให้พิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดที่เป็นการลอกเลียนผลงานวิชาการ (Plagiarism) ทั้งของตนเองและผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงผลงานอย่างถูกต้องและครบถ้วน
3. ผู้เขียนรายงานข้อเท็จจริงจากการทำวิจัย โดยไม่บิดเบือนหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. ผู้เขียนอ้างอิงผลงานของผู้อื่นอย่างถูกต้องตามรูปแบบการอ้างอิงทั้งในเนื้อหาและการเขียนบรรณานุกรมตามนโยบายของวารสาร
5. ผู้เขียนปฏิบัติตามจริยธรรมในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นผู้เขียน (Authorship) อย่างเคร่งครัด โดยทุกชื่อที่ปรากฏในบทความจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการทำวิจัย
6. หากมีผู้เขียนร่วม ผู้เขียนทุกคนจะต้องเห็นชอบกับต้นฉบับบทความและเห็นชอบกับการส่งต้นฉบับบทความนั้นให้วารสารพิจารณาตีพิมพ์
7. ผู้เขียนควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี)
8. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์ หากพบว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในแหล่งอื่นมาก่อนแล้ว หรือเป็นการลอกเลียนจากแหล่งอื่น
9. ความเสียหายต่างๆจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือองค์กรอื่นๆด้วยข้อเท็จจริงจากบทความ (ถ้ามี) ให้ตกเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน

DPU
DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY
SUTHIPARITHAT JOURNAL

ใบสมัครสมาชิกและใบสั่งซื้อวารสารสุทธิปริทัศน์

ชื่อ-นามสกุล.....

สถานที่จัดส่งวารสาร.....

เลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

สถานที่ติดต่อ.....

.....

โทรศัพท์(มือถือ).....**โทรศัพท์(บ้าน/ที่ทำงาน)**.....

Email:.....

กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ ☞ ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. ฉบับที่ 2 เม.ย.-มิ.ย.
ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย. ฉบับที่ 4 ต.ค.-ธ.ค.

ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกวารสาร"สุทธิปริทัศน์" ❑ 1 ปี ❑ 2 ปี ❑ 3 ปี

❑ **สถานภาพสมาชิก** ○ **สมาชิกใหม่** เริ่มเป็นสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

○ **สมาชิกเก่า** ต่ออายุสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อัตราค่าสมาชิกฉบับละ 550 (รวมค่าจัดส่ง)

○ 1 ปี จำนวน 4ฉบับ เป็นเงิน 2,200 บาท
○ 2 ปี จำนวน 8ฉบับ เป็นเงิน 4,400 บาท
○ 3 ปี จำนวน 12ฉบับ เป็นเงิน 6,600 บาท

❑ **สั่งซื้อเป็นรายฉบับ** ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. .....จำนวน.....ฉบับ
ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. .....จำนวน.....ฉบับ
ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. .....จำนวน.....ฉบับ
ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. .....จำนวน.....ฉบับ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน.....บาท (ตัวอักษร) .....บาท

ออกใบเสร็จในนาม.....

วิธีชำระเงินค่า ○ โอนเงิน ธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี **647-200111-4** ชื่อบัญชี"มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
สมัครสมาชิกโดย "สาขาเออร์เบินสแควร์ ประเภทออมทรัพย์

○ ธนาณัติสั่งจ่าย "**มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**" (ปทจ.หลักสี่)

ส่งหลักฐานการโอนเงิน จ่าหน้าซองจดหมายถึง กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ (ศูนย์บริการวิจัย)
เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210 (ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับ)
หรือส่งแฟกซ์/Email dpujournal@dpu.ac.th (ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับในใบPay in)

โทร. 02954-7300 ต่อ 646, 636
Email:dpujournal@dpu.ac.th

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
( )
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

แบบฟอร์มเสนอส่งบทความ วารสารสุทธิปริทัศน์

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนหลัก คนที่ 1).....

สถานที่ทำงาน.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนร่วม คนที่ 2).....

สถานที่ทำงาน.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนร่วม คนที่ 3).....

สถานที่ทำงาน.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ประเภทบทความที่ขอส่ง ❍บทความวิจัย (Research article) ❍บทความวิชาการ (Academic article)

ถ้าบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ หรืออื่น ๆโปรดระบุ.....

❍ งานวิจัย/วิชาการชื่อเรื่อง.....

❍ วิทยานิพนธ์ (ดุษฎีนิพนธ์) ชื่อเรื่อง.....

❍ อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่าบทความนี้และสัญญาว่า" เป็นผลงานที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ที่ใดมาก่อนและไม่นำไปตีพิมพ์ลงในวารสารอื่นซ้ำอีกและเป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมตามชื่อที่ระบุในบทความตามจริงและยอมรับเงื่อนไขของกองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ทุกประการ กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง ภาพ กราฟ และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว"

ลงชื่อ.....

( )

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วิธีชำระเงินค่าลงบทความ 4,500 บาท ชำระเงินเมื่อบรรณาธิการตอบรับบทความของท่านผ่านขั้นตอนที่ 2 โดยแจ้งผลทาง Email / ผู้ส่งบทความสามารถสอบถามได้ด้วยตนเอง

❍ ธนาณัติสั่งจ่าย "**มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์" (ปจจ.หลักสี่)**

❍ โอนเงิน ธนาคารกสิกรไทย **เลขที่บัญชี 647-200111-4** ชื่อบัญชี **"**มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**"** สาขา เออร์เบินสแควร์ ประเภทออมทรัพย์

❍ แคชเชียร์เช็ค สั่งจ่ายในนาม **"**มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**" เลขที่บัญชี 647-200111-4**

ส่งหลักฐานการโอนเงินมาที่เมล์ dpujournal@dpu.ac.th (ค่าลงบทความ ในใบ Pay in) หรือทางไปรษณีย์ จ่าหน้าซองถึง กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (ศูนย์บริการวิจัย อาคารสำนักอธิการบดี 1 ชั้น 4) เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210 (วงเล็บมุมซอง ค่าลงบทความวารสารสุทธิปริทัศน์) ติดต่อโทร. 0 2954-7300 ต่อ 646

“วารสารสุทธิปริทัศน์” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (พ.ศ. 2544 ถึงปัจจุบัน)
ในกลุ่ม TCI สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ค่าสมัครสมาชิก รายปี ฉบับละ 550 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

1 ปี จำนวน 4 ฉบับ 2,200 บาท

ค่าธรรมเนียมพิเศษ

- ส่วนที่เกิน 12 หน้า (ไม่เกิน 14 หน้า) คิดเพิ่มเติม ในอัตราหน้าละ 300 บาท
(รวมถึงบทความฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการรับรองให้ตีพิมพ์จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว)
- ภาพประกอบสี คิดเพิ่มเติมในอัตราหน้าละ 500 บาท

www.dpu.ac.th/dpurc/journal
Facebook: /suthiparithat
Email: dpujournal@dpu.ac.th

6 วิทยาลัย และ 6 คณะที่ตอบโจทย์อนาคต

วิทยาลัยนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์ (CITE)

CITE
College of Innovative Technology and Engineering
Dhurakij Pundit University

- สาขาวิชาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์
- สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
- สาขาวิชาการออกแบบเชิงโต้ตอบและการพัฒนาเกม
- สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
- สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการและโลจิสติกส์
- สาขาวิชาวิศวกรรมหุ่นยนต์
- สาขาวิชาธุรกิจวิศวกรรม

CADT
College of Aviation Development & Training
Dhurakij Pundit University

วิทยาลัยการพัฒนาและฝึกอบรมด้านการบิน (CADT)

- สาขาวิชาธุรกิจการบิน
- สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีการบิน

CIM
COLLEGE OF INTEGRATIVE MEDICINE
DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY

วิทยาลัยการแพทย์บูรณาการ (CIM)

- สาขาวิชาบูรณาการสุขภาพและความงาม
- สาขาวิชาการประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ
- สาขาวิชาแพทย์แผนไทย

วิทยาลัยนานาชาติจีน-อาเซียน CHINA-ASEAN International College (CAIC)

- สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
- สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ
- สาขาวิชาการเงินและการบัญชี
- สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ

ICSC

วิทยาลัยนานาชาติสังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์ Internation College of Social Sciences andCommunication (ICSC)

- หลักสูตรสังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน
- หลักสูตรนิเทศศาสตร์ นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ (หลักสูตรภาษาจีน)

คณะนิติศาสตร์ปรีดีพนมยงค์

- สาขาวิชานิติศาสตร์ *(กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ นวัตกรรมและการสร้างสรรค์, กลุ่มวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม, กลุ่มวิชานักกฎหมายภาครัฐ)*

คณะศิลปกรรมศาสตร์

- สาขาวิชาศิลปะการแสดงประยุกต์
- สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก
- สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน
- สาขาวิชาการออกแบบและธุรกิจแฟชั่น

คณะศิลปศาสตร์

- สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
- สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ
- สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ
- สาขาวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ
- สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ *(หลักสูตรนานาชาติ)*

คณะนิเทศศาสตร์

- สาขาวิชาการโฆษณา
- สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์
- สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด
- สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์
- สาขาวิชาสื่อสารมวลชนและนวัตกรรมสื่อ
- สาขาวิชาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

- สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม

- สาขาวิชาการท่องเที่ยว
- สาขาวิชาการโรงแรม

กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์

ศูนย์บริการวิจัย สำนักอธิการบดี 1 ชั้น 4

110/1-4 ถนนประชาชื่น หลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์: 0 2954-7300 ต่อ 646, 636

อีเมล์: dpujournal@dpu.ac.th